

VERZAMELING VAN
VEERTIEN UITGEZOCHTE EN STICHTELIJKE
AFSCHEID- ALS INTREE- EN ANDERE PREDIKATIEN
over verscheiden keurige stoffen
DES OUDEN EN NIEUWEN TESTAMENTS,

Uitgesproken voor de gemeenten van
Aarlanderveen en Werkendam

Door de wel-eerwaarde heer
Johannes Groenewegen
In leven getrouw bedienaar des Goddelijken Woords in de bovengenoemde
gemeenten.

LEEUWARDEN,
A. JONGBLOED.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2017

APPROBATIE.

Waarheid- en Godvrucht-lievende Lezers!

De ondergeschreven professoren, thans uitmakende de Theologische Faculteit van 's Lands Hogeschool te Utrecht, hebben, zoveel hun bezigheden toelieten, gelezen 't boek, waarvan de titel is: Verzameling van veertien uitgezochte en stichtelijke, zo afscheid als intree- en andere predikatiën, over verscheiden keurige stoffen des Ouden en Nieuwen Testaments, uitgesproken voor de gemeenten van Aarlanderveen en Werkendam, door de zeer geleerden en nu zaligen heer JOHANNES GROENEWEGEN, in zijn Wel-Eerwaarde leven getrouw bedienaar des Goddelijke Woords in bovengenoemde gemeenten, en verklaren daarin niets gevonden te hebben, 't welk strijdt met de leer der Hervormde Kerk in de Formulieren van enigheid begrepen. Maar integendeel vele blijken van 's mans ervarenheid in de kennis der waarheid, die naar de godzaligheid is. Wensende, dat dezelve, na zijn WelEerwaardens dood niet mindere vruchten der bekering waardig, onder Gods zegen, mogen voortbrengen, dan toen zij uit des zaligen mans mond gehoord zijn

ALBERTUS VOGET, L h. d. & Prof

GISB. EATTH. ELSENERUS, Th D, & Prof. fac. Fac. p. t. Decanus.

FRANCISCUS BURMANNUS, Fr. Fil. Fr. Nep. S. S. Theol. Doet. & Prof.

GIJSBERTUS BONNET, S. S. Th. & Prof.

Utrecht, de 4 Februari 1766.

AAN DE LEZER.

Deze bundel, of Veertiental, Afscheid-, Intree- en andere leerreden, ons door de vrienden van de in zijn leven bij al des Heere volk zo zeer geliefden, hooggeachte en nu zalige heer JOHANNES GROENEWEGEN, enz. ter hand genomen zijnde, om door de druk derzelve, aan het verlangen van zo vele Godvruchtigen, niet alleen die tot zijn gemeente behoorden, maar ook anderen, die zijn eerwaarde hier of daar in zijn leven gehoord hebben, te voldoen, dat zij toch iets in handen mochten hebben, waarbij zij hem nog konden gedenken, en die waarheden van de weg des Evangeliums, welke zij, met zoveel wezenlijke vrucht en zegen van zijn eerwaarde gehoord hadden, nog andermaal als uit zijn mond, nadat hij reeds gestorven is, te mogen horen, zo hebben wij, dezen bundel van leerredenen inziende, en met veel genoegen doorbladerende, deze van dien aard bevonden, dat ze onder de vrijmachtige medewerkende genade van de Geest van CHRISTUS, zeer geschikt waren, om aan het bovengenoemde verlangen te kunnen voldoen, waarom wij geen ogenblik in beraad gestaan hebben, om ze voor de druk gereed te maken, en u aan te bieden.

Moge nu, waarde vrienden! onder de zegen des Allerhoogsten, het voorgestelde doel bereikt worden, het zal ons verstrekken tot een bijzondere blijdschap, en dankerkentenis, deze u door de druk medegedeeld te hebben.

Wij wensen u onder het lezen derzelve, des Heere verlichtende en heiligende genade, overeenkomstig uw staat, rijkelijk en van hart toe.

BLADWIJZER DER bijzondere Keurstoffen, die in dit werk verhandeld worden.

1. Afscheidsleerrede uitgesproken te Aarlanderveen, op 2 augustus 1739 over JEREMIA 17:16.

Ik heb toch niet aangedrongen, meer dan een herder achter u (betaamde): ook heb ik de dodelijken dag niet begeerd, gij weet (het): wat uit mijn lippen is gegaan, is voor uw aangezicht geweest.

2. Intreeleerrede, uitgesproken te Werkendam op 16 augustus 1739 over HOOGLIED 18:11, 12.

Salomo had een wijngaard te Baal-Hamon, hij gaf dezen wijngaard aan de hoeders, een ieder bracht voor de vrucht deszelfen duizend zilverlingen. Mijn wijngaard, dien Ik heb, is voor Mijn aangezicht, enz.

3. PREDIKATIE over JOHANNES 10:16.

Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn, deze moet Ik ook toebrengen, en zij zullen Mijn stem horen, en het zal worden één Kudde (en) één Herder.

4. PREDIKATIE ter gelegenheid van des auteurs 25jarige dienst, over PSALM 71:17, 18.

O God, Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan; en tot nog toe verkondig ik Uw wonderen. Daarom ook, terwijl de onderdom en grijsheid daar is, verlaat mij niet. O, God, enz.

5. PREDIKATIE over 2 SAMUEL 23:5, eerste gedeelte.

Hoewel mijn huis also niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld.

6. PREDIKATIE over 2 SAMUEL 23:5, tweede gedeelte.

Dat in alles wel geordineerd en bewaard is, voorzeker is (daarin) al mijn heil en alle lust.

7. PREDIKATIE over PSALM 112:4.

Den oprechten gaat het licht op in de duisternis.

8. PREDIKATIE over OPENBARING 14:13.

Zalig zijn zij, die in de Heere sterven.

9. PREDIKATIE over TITUS 2:13.

Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de groten God en onze Zaligmaker Jezus Christus.

10. PREDIKATIE over OPENBARING 22:5.

Want aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben; want de Heere God verlicht hen.

11. PREDIKATIE over 1 SAMUEL 2:30

Die Mij eren, zal Ik eren.

12. PREDIKATIE over GENESIS 6:9.

Noach wandelde met God.

13. PREDIKATIE over PSALM 25:14.

De verborgenheid des Heere is voor degenen, die Hem vrezen.

14. PREDIKATIE over JESAJA 11:10.

Want het zal geschieden ten zelven dage, dat de heidenen naar de wortel Isaï, die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen.

1. Afscheidsleerrede uitgesproken te Aarlanderveen op 2 augustus 1739 over JEREMIA 17:16,

Ik heb toch niet aangedrongen, meer dan een herder achter u (betaamde): ook heb ik de dodelijken dag niet begeerd, gij weet (het): wat uit mijn lippen is gegaan, is voor uw aangezicht geweest.

Het is tot een zonderlinge troost en bemoediging voor een dienstknecht Gods, wanneer het einde van zijn werk geheel of met betrekking tot een bepaalde post daar is, dat hij zich bewust is, naar zijn last, licht en plicht gehandeld te hebben, en in alle oprechtheid heeft zoeken getrouw te zijn in Gods huis.

Valt het, wanneer zijn werk geëindigd is, een leraar op het hart, dat hij niet recht het kostelijke van het snode heeft afgetrokken, dat het grote doel van zijn werk niet geweest is, mensen de ogen te openen en uit het verderf te rukken, dat hij niet getrouw de tegenstelling tussen licht en duisternis, leven en dood heeft voorgesteld, en daarop een eeuwig wee of wel niet getrouw aangekondigd heeft. O, hoe bang en benauwd moet de nagedachtenis van zulke dingen zijn.

Temeer, het is dan onherroepelijk, en vele zielen moet hij zich voorstellen, zijn ongewaarschuwd, immers niet getrouw gewaarschuwd, naar de ontzaglijke eeuwigheid gegaan.

Maar is een leraar zich bewust, dat hij, hoewel met veel en groot gebrek, naar de genade die hem gegeven was, heeft zoeken getrouw te zijn, dit zal hem tot grote vreugde zijn. Als hij de bediening, die hij had aangenomen, in de Heere vervuld heeft: hetzij dan, dat de hoorders het gehoord of verworpen hebben,.

Op dat volvoerde werk beriep zich Mozes, die getrouwe knecht in Gods huis, Deut. 30:19, zeggende: Ik neem heden tegen ulieden tot getuigen, de hemel en de aarde, het leven en de dood heb ik u voorgesteld.

Dit durfde ook Paulus doen, Hand. 20:26: *Daarom betuig ik ulieden op dezen huidigen dag (de dag van scheiden) dat ik rein ben van het bloed van u allen.*

Dit was het ook nu (om ter zake te komen), waarmede de profeet onder al de haat, hoon en vervolging, zich troostte en opbeurde, dat hij zijn werk onder Gods oog durfde brengen; dat hij kon en durfde zeggen: *Gij weet het Heere.* Al mijn werk is voor Uw aangezicht voor Uw alwetend oog geweest.

De tijd verbiedt ons om lang bij de samenhang en de omstandigheden stil te staan, die niet noodzakelijk tot het verstand der woorden behoren.

De profeet is bezig Juda's zonden aan te wijzen, vers 1-4. Hij toont in vers 5 waarin die zonde bijzonder bestond, en wat haar rampzalig einde zou zijn vers 6, 't geen hij aandringt, vers 7 en 8, door te wijzen op het tamelijke en gelukzalige van op de Heere te vertrouwen en bij Hem alleen heil te zoeken.

Hij spreekt vervolgens vers 9 en 10 van de vuile bron, waaruit al die zonden voortkwamen, namelijk het arglistige boze hart; en van de boze vruchten die dat voortbrengt vers 11.

Daarop wendt de profeet zich naar de Heere, om God te klagen de boosheid en hardnekkigheid des volks, dat het God verliet, (ja Gods gedreigde oordelen uittarten, vers 16).

Zij klaagden over zijn strenge prediking en ware dreigementen, welke hij deed in Gods Naam. Daarop zegt de profeet in mijn tekst woord: *ik heb niet aangedrongen, enz.*

Het is u allen bekend, met welk doel ik in deze ogenblikken deze plaats betrad: ons trouwverbond, dat ik met ulieden voor anderhalf jaar aanging, wordt nu gebroken; dit is een besluit des Hemels. Ik word, om deze woorden te gebruiken, van uw hoofden weggenomen. Ik moet heden van u afscheid nemen, het is Gods wil alzo; de Heere roept mij, en het is uw plicht de Heere te zwijgen en te aanbidden.

Och werd mijn kracht eens vernieuwd als des arends; had ik nu eens een tong der geleerden, om een woord ter rechter tijd te spreken! Och waren mijn woorden nu eens voor 't laatste als prikkelen en nagelen, ingaande in het binnenste van uw zielen! Och, dat die harten, die van de pijlen van het woord des Konings nog nooit diep getroffen zijn, nu eens geraakt werden, en dat er eens een nieuwsgierige Zacheüs geroepen werd!

O, Heere, open mijn lippen, ondersteun mij nu van onder uw eeuwige armen. Leg uw woorden in mijn mond en bedek mij onder de schaduw Uwer hand, om voor 't laatste nog eens de hemel te planten, en de aarde te gronden. Och Heere geef daartoe heil en voorspoed, en aan mij veel licht, Geest en leven. Amen.

Twee hoofdzaken moeten wij met uw aandacht wat van nabij beschouwen,

- I. Jeremia's ambt, namelijk een herder achter de Heere.
- II. Dan, hoe hij zich in de bediening van dat ambt gedragen had, zeggende: *ik heb niet aangedrongen*, enz.

1. Wat een herder is, is een bekende zaak; het is een man die de kudde, inzonderheid van klein vee, behoedt, leidt en bezorgt, naar alles wat ze nodig hebben.

Men stelde vanouds grote eer en rijkdom in de menigte van vee, en daartoe behorende knechten en maagden, en dienstbare beesten, paarden, ezels en kemelen. Van Lot, Abraham e.a. is dat bekend; daarom zijn vanouds ook de regeerders der volken, in de burgerstaat, herders genoemd en het volk hun schapen.

Het is dan hierom, dat Jeremia als een groot profeet en voorganger in Israël zich dien naam van een herder toe-eigent, een herder die mensen weidt. Dit is toch een gewone naam, waarmee de profeten en leraars genoemd worden in des Heere Woord, gelijk o.a. blijkt uit Jer. 3:15: *Ik zal ulieden herders geven naar mijn hart, die zullen u weiden met wetenschap en verstand*. Zo ook van de leraars des Nieuwen Testaments, Ef. 4:11: *en heeft gegeven sommigen tot herders en leraars*. Trouwens de benaming herder is op Jeremia zeer gepast en op alle de geestelijke leidslieden, in beide de Verbonden. Noemt Jeremia zich dan een herder, hij leert ons daarmee, dat hij omtrent Israëls volk als een herder met zijn schapen handelde. Dat hij

1. Als een herder zijn schapen had zoeken te kennen; de toestand van Israël was hem nauwkeurig bekend, hij volgde Salomo's les: *Zijt naarstig om het aangezicht uwer schapen te kennen*. En uit dien grond oefende hij een nauwkeurige waakzaamheid omtrent de kudde. Daarom dragen de geestelijke herders de naam ook van wachters op Sions muren, Jer. 60:60: *Jeruzalem, ik heb wachters op uw muren gesteld*. Paulus zijn afscheid van Eféze sprekende, zegt, dat hij nacht en dag niet opgehouden heeft, enz. Daarom worden de leraars onder het zinnebeeld van vier dieren aan Johannes vertoond, als vol ogen van binnen en van buiten, Openb. 4:6. Terecht zegt Paulus dan ook: *zijt uw voorgangeren gehoorzaam, want zij waken voor uw zielen*.
2. Als herders verzorgen zij de schapen van een goede weide, opdat ze zouden eten en

vet worden; zij drenken de schapen met de aangename wateren van 't Goddelijk Woord; ja zij verzorgen ze van alles wat zij van noden hebben. Willen de schapen lopen in een plaats daar vergiftige of schadelijke kruiden wassen, daar zullen ze dezelve weer uitdrijven. Ik wil hiermee zeggen: de schapen bewaren voor leringen en dwalingen, die kwaad voedsel voor haar zielen zouden zijn.

3. Als herders hebben zij de schapen lief; zij hebben een teder hart, inzonderheid voor de zwakken, gelijk van de groten Herder Jezus staat: Hij zal zijn kudde weiden als een Herder, Hij zal de lammerkens in Zijn armen vergaderen en in Zijn schoot dragen, de zogenden zal Hij zachtkens leiden, Jes. 60:11. Zie dit ook in Paulus, 2 Cor. 11:11: is 't omdat ik u niet lief heb? God weet het. En dat met de allerteederste zorg voor de schapen, zie vers 28,29. Zonder de dingen die van buiten zijn, overvalt mij de zorg van alle de gemeenten; wie is er zwak dat ik niet zwak ben, wie wordt er geërgerd, dat ik niet zou branden?
4. Als herders leiden zij de schapen met hun stem en hun stok. Als het volk ver reizen moet zijn zij de leidlieden des volks; zij roepen: *dit is de weg, wandelt in denzelve*, als het volk zou afwijken ter rechter- of ter linkerhand; en dat weleens met bedreigingen en slagen; als herders en leidlieden, gaan zij de schapen voor; daarom genaamd voorgangers.
5. Zij verdedigen, bewaren en beschermen de schapen tegen verscheurend gedierte; hoort de getrouwen Herder Jezus, Joh. 10:11: Ik ben de goede Herder; de goede Herder stelt zijn leven voor de schapen, maar de huurling, die geen herder is, ziet de wolf komen, en verlaat de schapen. Zo beschermt een goed leraar zijn gemeente tegen de beledigingen, laster en smaad der boze mensen die dikwijls lasteren de goeden naam die over hen is aangeroepen; zich stellende tegen het ongoddelijk ijdel roepen. Daarom konden die zware wolven niet eerder in de kudde te Efeze inbreken, dan nadat Paulus vertrokken was. Hand. 20.
6. Zijn er schapen, die afgedwaald zijn in leer of leven, onder zijn gemeente, die zal hij als een goed herder weer zoeken en terecht brengen. Zie Lukas 15:4. In navolging van de Groten Herder zullen zij te werk gaan, Ezech. 34:16: Het verlorene zal Ik zoeken, het weggedrevene zal Ik wederbrengen, het gebrokene zal Ik verbinden, en het kranke zal Ik sterken.

Om dit alles is een getrouw leraar, veel meer een profeet als Jeremia was, de naam van een herder waardig. Hij had zich ook als een herder gedragen en wel achter de Heere.

Een herder *achter de Heere* te zijn, zal dan aantonen:

a. Dat schoon hij een herder was over 't volk van Juda, hij nochtans erkende dat de Heere Opperherder was, hij was het maar achter de Heere. zo erkende hij dat hij geen heer, maar dienaar was die de kudde maar uit last en naam van Israëls God weidde. Zie ook Hoogl. 8:11. 't Is zo, met betrekking tot de kudde zijn zij voorgangers, maar met betrekking tot de Heere zijn zij achter Hem. Hij is de grote Herder der schapen, de overste Herder; zo bedienen zij dat ambt onder en achter de Heere.

b. *Achter de Heere*, wil ook zeggen, de Heere gehoorzaam na te volgen, gelijk een knecht die achter zijn heer aanwandelt, hem volgt, en ziet waar die gaat. Zo betaamt het alle leraars en dienstknechten des Heere, de wille Gods te volgen en te doen, het Lam te volgen waar het heengaat; zo in bevel als voorbeeld, dat wij nu samen nemen. zo zeide Paulus: weest mijn navolgers, gelijk ik Christus navolger ben. Zo past het hen achter de Heere te blijven, niets doende of sprekende dan naar de wille Gods. Het is daarom, dat de profeten gewoonlijk spraken: *zo zegt de Heere der*

heirscharen. Dan zullen zij ook bij de waarheid blijven, en niet afwijken ter rechter- of ter linkerhand, want God is een God der waarheid en der gerechtigheid.

c. Achter iemand te zijn, kan ook zeggen zijn partij te houden en te volgen. Zo wordt gezegd dat Joël zich achter Adonia gewend had, toen deze zich ten koning had opgeworpen. Zo ook in Hand. 5:37, waar van het volk, dat de partij hield van Judas Galiléus gezegd wordt, dat ze achter hem afvallig werden; en zo wordt deze spreekwijze gebruikt van de dienst der afgoden: zij zouden uw hart achter haar goden neigen. Zo wil Jeremia dan hiermee zeggen, dat hij het met de Heere en Zijn partij en dienst gehouden had, gelijk hij, hoofdstuk 12:3, betuigt: *maar Gij. O, Heere! kent mij, Gij ziet mij, en proeft mijn hart dat het met U is.*

Zie daar zijn ambt, een herder achter de Heere zijnde.

II. Beschouwen wij nu eens hoe hij in dat ambt zich gedragen had; dat zegt hij in de woorden die het tweede deel van mijn tekst uitmaken; bestaande in dit navolgende:

1. Ingewikkeld zegt hij, dat hij had aangedrongen.
2. Dat hij niet meer had aangedrongen, dan een herder achter de Heere betaamde.
3. Dat hij het door hem uit Gods naam gedreigde kwaad niet begeerd had.
4. Dat God er getuigenis van dragen kon.

1. Hij zegt dan, dat *hij had aangedrongen*. Een spreekwijze, ontleend aan een herder, die onwillige schapen voortdrijft, met stem of staf en slagen, en wel sommigen al te sterk, waardoor men de kudde in een dag kan afdrijven, dat ze sterft. Gelijk Jakob tot zijn broeder Ezau zei, als een reden, dat hij Ezau wilde laten vooruittrekken, Gen. 33:13. Dit brengt de profeet op zich over, bij stelling en ontkenning. Juda als zijn kudde, die hij weidde, aanmerkende, waren daar vele tragen en onwilligen, ja weerspannigen onder, die een gans anderen weg in wilden, dan deze herder hun aanwees, en zo toont hij wat hij aan dat afkerig volk gedaan had; hij had aangedrongen met stem en staf, en dat bestond hierin:

a. Dat hij in al zijn spreken en in al zijn leerredenen, ernstig had gehandeld; de zonde in zijn walgelijkheid, schrikkelijkheid en strafwaardigheid voorstellende. Hij had de huize Jakobs haar overtredingen verkondigd zonder vleierij en zonder mensen te ontzien, zelfs de koning niet op zijn troon. De dienst van God, de onderhouding van Gods heilige wetten, had hij sterk aangedrongen, en met kracht van stem uit de keel geroepen, voor de oren van Juda, en de inwoners van Jeruzalem; 't geen in dit zijn boek ten overvloede blijkt. Ja, hierin munt hij boven allen uit.

b. Hij had aangedrongen; want hij had dikwijls een zeer harde en scherpe taal gebruikt, door overtuigingen, bestraffingen en bedreigingen van Gods toom en oordelen. Hoort hem, hoofdstuk 17:5, 6: *Zo zegt de Heere vervloekt is de man, die op een mens vertrouwt, en vlees tot zijn arm stelt, en wiens hart van de HEERE afwijkt. Want hij zal zijn als de heide in de wildernis, die het niet voelt wanneer het goede komt. Maar blijft in dorre plaatsen in de woestijn.* Hoofdstuk 7:29: *scheert uw hoofdhaar af (o Jeruzalem,) en werpt het weg, en verheft een weeklage op de hoge plaatsen, want de HEERE heelt het geslacht Zijner verbolgenheid verworpen en verlaten.* En hoofdstuk. 9:1: *Och dat mijn hoofd water ware, en mijn ogen sprinkaders van tranen! zo zou ik dag en nacht beweene de verslagenen der dochteren mijns volks.*

c. En eindelijk nog: hij had aangedrongen door het nabij stellen der gedreigde oordelen. Het goddeloze Israël, als het al iets geloofde nog van de gedreigde oordelen, was toch gewend de kwaden dag verre te stellen. Maar de profeet drong aan dat het in haar dagen nog komen zou, zie hoofdstuk 16:9: *Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, ziet ik zal van deze plaatse, voor ulieder ogen en in*

ulieder dagen, doen ophouden de stem der vreugde en de Stem der blijdschap. Even als, wanneer men een onweder aan de hemel ziel groeien, men de kudde sterk aandrijft, om voor het onweder in een schuilplaats te zijn. Gelijk zo de Engelen tot Lot zeiden: haast u, behoud u, om uws levens wil, want Ik ga de stad verderven. En Paulus: ziet de Rechter staat voor de deur; daarom heden, zo gij Zijn stem hoort, en verhard uw hart niet.

Maar waarom had de profeet zo sterk aangedrongen? Zal het er juist zo nauw op aankomen? Moet een leraar juist zo ernstig zijn? Zou de poort zo eng en de weg zo nauw zijn, die ten leven leidt? O, ja de profeet houdt staande, dat zulk aandringen zijn plicht was, dat het niet meer was dan het betaamde.

2. Niet meer had hij aangedrongen, dan het betaamde aan een herder achter de Heere. zo leert ons de profeet, dat het ernstig aandringen, het ernstig handelen door ontdekken, overtuigen, vermanen en bedreigingen, aan alle profeten, aan alle leraars past en betaamt. Dit was ook de dadelijke praktijk van al de profeten van al de ouden dag, en bijzonder van onze profeet Jeremia, gelijk uit het lezen van hun geschriften blijken kan. Niemand denke, dat deze maar alleen paste voor de leraars des Ouden Testaments, onder die wettische bediening. Maar niet voor de leraars des Nieuwen Verbonds; alsof men nu maar van belofte en zachte dingen moest spreken, en de grote menigte voor geroepene heiligen groeten. Neen, Christus en het Evangelie komen te pas, dan voor gewonde zielen, en het wee geldt nog over de ontrouwe leeraren.

't Is waar, de troosttaal van 't Evangelie moet geenszins vergeten werden, en inzonderheid nu onder het Evangelie der vervulling. Maar toch, hoor Jezus, wie spreekt Hij zalig? Matth. 5, Armen, treurigen, zachtmoedigen, hongerigen, dorstigen, reinen van harte en die alles voor Jezus willen ondergaan. Maar dat zijn verre de minsten; de meesten leven genadeloos, blind en afkerig henen, gaande in de wegen huns harten; moet men niet dezulken met allen ernst zoeken te overtuigen van hun doodschuldige en rampzalige staat en hen door der schrik des Heere zoeken te bewegen tot het geloof? Kan dat te sterk aangedrongen worden? Is de zaak niet van een eeuwig en oneindig gewicht en eenhelmig? Dat was toch de praktijk van Johannes de Doper, als hij zegt, Matth. 3:7: *Gij adderengebroidsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomenden toorn? Brengt dan vruchten voort der bekering waardig*, en vers 10 en 12, *Wiens wan in Zijn hard is*, enz.

De zachtmoedige Jezus Zelf sprak het wee en de eeuwige smarten der hel zo menigmaal over de zondaren uit. Was Paulus ook niet menigmaal een zoon des donders, zeggende: *met vlammend vuur wrake doende over degenen, die God niet kennen en het Evangelie van Christus ongehoorzaam zijn?* Dat Jeremia dan wat stok had aangedrongen was niet onbetamelijk; hij kon zich tegen de klachten der zondaren wel verdedigen. Ja, zelfs de last hem gegeven, en het vuur des Geestes van binnen maakten het hem onmogelijk om het anders te behandelen. Dat ondervond de profeet Micha, 3:8, *Maar waarlijk; ik ben vol kracht van de Geest des HEIREN, en vol van gericht en dapperheid, om Jacob te verkondigen zijn overtredingen en Israël zijn zonden.*

Hoe kan een rechtgeaard leraar anders doen? Hij ziet in welke rampzalige weg en staat de schapen lopen, alsmede hoe bedroefd dat de ware schapen ooit in de weg der zonde verdwalen; hij kan niet zwijgen, hij zou zo gaarne het kwaad van de schapen afwenden, hij zou gaarne zien dat zij de toekomenden toorn nog ontvloden. Zodat alle trouwe herders en Jeremia wel kunnen betuigen, dat zij het kwaad niet wensten.

3. *Ook heb ik de dodelijken dag niet begeerd*, zegt de man Gods tot zijn verdediging.

Die dodelijke dag was dan een dag van benauwdheid over het ganse volk; de dag, dat al die rampen en gedreigde oordelen stonden neer te storten. Of wat benauwde en dodelijke dagen zijn dat volk bedreigd en overkomen. Hoort een Joël, 1:13 en 15: *Ach die dag, want de dag des Heere is nabij, en zal komen als een verwoesting van de Almachtige.*

Die aangekondigde dodelijke dagen had hij niet begeerd, zegt hij, gelijk de boze wereld hem en alle getrouwe gezanten Gods altijd ten laste legt. Men noemt het liefdeloos verdoemen en veroordelen, wanneer getrouwe boet- en kruisgezanten mensen zoeken onder het oog te brengen, het schrikkelijke van de zonde, de zwaarte van de gedreigde straf. Zij doen dit om ze verlegen te maken, en te doen vluchten naar de Vrijstad der behoudenis, naar de Borg der verzoening. Dat is dan immers niet tot hun nadeel, of omdat zij de dodelijke dag voor hen begere, maar om hen eeuwig gelukkig te maken en het verderf te doen ontkomen. Het is hun tot smart, dat er zovelen zijn, aan wien zij de oordelen Gods moeten aankondigen; hoe gaarne en veel liever voeren zij de opdracht uit van Jes. 40:1: *Troost mijn volk, zal hunlieder God zeggen, roept hun toe, dat hun strijd vervuld is, dat hare ongerechtigheid verzoend is. Maar zij moeten de hun van God gegeven last uitvoeren: zegt de rechtvaardigen 't zal hem wel gaan, wee de goddelozen, het zal hem kwalijk gaan.* En zwijgen zij soms een tijd, dan gaat het als Jer. 6:11, *Daarom ben ik vol van des Heeren grimmigheid, ik ben moede geworden van inhouden, Ik zal ze uitstorten.*

4. En opdat hij dit nu de afkerige zondaar zou doen geloven, stelt hij zich voor God ter onderzoeking, en roept God tot getuige en bevestigt het als met een eed, wanneer hij zegt; Gij Heere weet het; wat uit mijn mond gegaan is, is voor Uw aangezicht geweest. Heere Gij weet het; Gij zijt een alwetend God, Gij doorgrondt het hart van alle mensenkinderen; Gij weet, dat ik niet verder gegaan ben dan mijn last was, die ik van U had; Gij weet, dat ik de dag des kwaads voor dit volk niet begeer; Gij weet wat voorbiddingen tot afwending van de oordelen ik voor Uw troon gebracht heb; Gij weet mijn daden en mijn innerlijkste oogmerken en doeleinden; Gij weet, dat ik in waarheid het volk al Uw raad verkondige en het goede voor haar zoek.

Zo acht hij het weinig van een mens geoordeeld te worden, omdat hij vrijmoedig hij de Heere durft opkomen. Zo vlucht hij dan naar de Heere tegen de valse beschuldigers, zeggende: doe mij recht. O, God, want U heb ik mijn twistzaak ontdekt.

Hierom nu kan hij er hij voegen: *en wat uit mijn lippen gegaan is, is voor Uw aangezicht geweest.*

Hetgeen uit zijn lippen gegaan is, is niet anders dan hetgeen wij reeds beschouwd hebben: alle zijn bestraffingen, vermaningen en bedreigingen zijn voor Gods aangezicht geweest. Hij wil zeggen:.

a. Ik heb het zo gedaan, dat een alziende God het zag. Wat voor iemands aangezicht geschied, dat aanschouwt hij; ik weet, dat Gij alles gehoord en gezien hebt, wil de profeet zeggen.

b. Ik heb het onder die indrukken gedaan en gesproken, dat het geschiedde in Uw tegenwoordigheid, onder Uw alziende ogen, die als vlammen vuurs zijn, en hoe zou ik dan onoprecht durven spreken uit Gods Naam.

Het een en het ander was nu tot bewijs, [schoon velen onder het goddeloze Israël meenden dat de profeet het goede niet met hen voor had] dat hij in waarheid des Heere last had uitgevoerd; want hij had alles gedaan in Gods tegenwoordigheid en voor zijn aangezicht.

TOEPASSING

Ziedaar, mijn geliefde toehoorders, tot heden mijn gemeente, voor wiens aangezicht ik heden voor de laatste reize sta, als uw herder, om met deze nu verklaarde woorden, van ulieden plechtig afscheid te nemen, en vaarwel, ja misschien, God weet het, in wiens hand onze adem is, eeuwig vaarwel te zeggen. ik sta thans als met mijn reismantel gereed; daar is een stem tot mij gekomen: mensenkind maak u gereed, en vertrek bij dage voor hun ogen, misschien zullen zij het ter harte nemen, Ezech. 7:1-4. Het zal uw aandacht niet vervelen, dat wij wat langer dan gewoon, onze leerrede uitstrekken. Op het ogenblik van scheiden valt doorgaans veel te zeggen. Wij hadden ook nog veel tot u te zeggen. Ja, mij dunkt, dat ik eer ik heenga, u mijn gemoed moet ontlasten; ja, ja ik ben der woorden nog vol, ik moet mij hier eens met ulieden voor de Heere stellen en in 't openbaar zoveel als rekenschap geven van mijn bediening onder u.

Het is u allen bekend, dat ik een en een halfjaar geleden, op een wonderlijke wijze, die niemand voorzien kon (gelijk ik in mijn intrede-rede tot u zeide) en buiten mijn verwachting, hier met eenparigheid beroepen werd tot uw herder en leraar, als een mens van God gezonden, om de overtreders Gods wegen te lere, opdat zondaars zich tot God zouden bekeren.

Met welke woorden ik allereerst tot u kwam, gelijk u bekend is, zo moet ik de betuiging van Jeremia eens overnemen, en u aldus aanspreken:

1. Ik ben een herder onder u geweest, ik heb als een herder (hoewel niet naar de reinheid des heiligdoms) getracht te handelen in alle getrouwheid en oprechtheid; ik heb gezocht mijn schapen te kennen in samenspraken en bezoeken aan de huizen, en letten op uw taal, woorden en wandel om te zien wie gelijkenis naar een Christen had, zo als hij in de Bijbel getekend wordt.

2. Ik heb als een herder naar mijn vermogen u gezond voeder bezorgd, en een goede weide; de zuivere en onvervalste spijze van Gods Woord hebben wij u, zoveel wij weten, rechtzinnig voorgesteld. De heilige wet Gods, en het eeuwig Evangelie der belofte en vervulling, de leer des werks- en genadeverbonds; dit heb ik getoond in predikatiën, catechisaties, huisbezoeken zo plechtig als dagelijks, en u geleerd dat Evangelie van een gekruiste Christus, en dat met geen ijdele woordenzwetserij, hoogdravende spreekwijzen, ongegronde bedenkingen, veel min schadelijke nieuwigheden; neen! ik dacht: wat heeft het kaf met het koorn te doen?

3 Ik heb als herder u zoeken te tonen de veelvuldige dwaalwegen en bijpaden, ten einde ze te vermijden, en u te leiden op de weg der waarheid en gerechtigheid in het midden van de paden des rechts, waarop Jezus doet wandelen, Spr. 8:26. Naar dien regel, over welker bewandelaars is vrede en barmhartigheid. Ik heb u gewaarschuwd tegen dien helse leeuw, in wiens strikken wij van nature gevangen zitten, en die rondom gaat, zoekende, wie hij zoude mogen verslinden.

4. Ik heb als een herder, door mijn stem en woorden niet alleen, maar ook door mijn voorbeeld u trachten te leiden en voor te gaan, niettegenstaande wij ons veel gebrek bewust zijn; en wij hebben het gebed van Nehemia menigmaal het onze moeten Maken: gedenk mijner, mijn God ten goede, en van David: *gedenk niet mijn zonden noch mijn overtredingen. Gedenk mijner naar uw goedertierenheid, om uws Naams wil. vergeef mijn ongerechtigheid; want die is groot.* Ps. 25:7, 11. Wij zijn een engel geweest in ons ambt, doch niet in onze wandel. Evenwel de Heere geloofd, die ons bewaard heeft, dat wij tot geen ergernis geweest zijn, zoveel wij weten. Wij hebben als zeer noodzakelijk geoordeeld, dat een leraar zeggen kan: weest mijn navolgers.

5. Ik heb als een herder de zieken en zwakken bezocht; zo ras wij er kennis van hadden, naar hun lichamelijke, voornamelijk geestelijke toestand vernomen; met hen op mijn eigen aanbieding altijd gebeden en als schapen aan de Opperherder voorgedragen; ondertussen hen getoond, wat zij zijn of worden moeten, zullen zij zalig sterven; en dus heb ik gezien, dat het leraarsambt zwaar en moeilijk is.

Zo ben ik dan herder over u geweest, en uw opziener en voorganger, doch achter de Heere en onder de Heere. Hij Heer en ik knecht. En hoewel ik ook mijn gebrek zie, dat ik niet dicht genoeg achter de Heere gebleven ben, evenwel dit weet ik ook, dat het mij niet te doen is geweest, om maar achter de menigte en om de gunst van de wereld te prediken, die geen lust hebben om op de enge weg naar de hemel te wandelen; dan ware ik geen herder achter de Heere geweest, maar naar 't hart van de wereld, die in 't boze ligt; trouwens ik acht het mij als een herder achter de Heere ten hoogste betamelijk, ik behoef mij niet te schamen, dat ik des Heere werk ernstig heb zoeken te doen; wee de ontrouwen en luien dienstknecht: ik heb in al mijn prediken, catechiseren en spreken getracht, de blinden zondaar aan zichzelf te ontdekken en bekend te doen worden en zijn verloren staat te doen zien, dat hij nog buiten God en Christus was, en in de zonde leefde, op de weg naar het eeuwig verderf.

De ongevoelige zondaar heb ik gezocht met het zwaard des Geestes te doorwonden; de rijken in zijn eigen ogen te tonen, dat hij arm, naakt en blind was, en alles gebrek had. Ik weet wel deze predikstoel is menigmaal een Ebal geweest. Ik heb des Heeren eeuwig wee over de onboetvaardigen uitgedonderd en ik betuig u nog voor 't laatst, onbekeerde en zorgeloze zondaren: God zal met vlamvend vuur wrake doen over allen die God niet kennen en die het Evangelium ongehoorzaam zijn. Ik heb u aangezegd en zeg het nog, dat als gij onbekeerd en buiten Jezus blijft, dat gij sterven zult de eeuwigen dood; dat het u in tijd en eeuwigheid zal kwalijk gaan en daarin heb ik niet meer, maar minder gedaan dan een herder, achter de Heere betaamde.

1. Want beschouwde ik mijn last en commissie, die ik van de Heere had; die was eigenlijk, om mensen te bekeren van de duisternis tot het licht, van de macht des satans tot God. En het kwam mij weleens met gewicht op mijn harte: *mensen kind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls, zo zult gij hen van Mijnentwege waarschuwen, en roept uit de keel en houd niet in, verkondig de huize Israëls hun zonden, en de huize Jacobs hun ongerechtigheden.* Zag ik de dreigementen over de ontrouwe wachters uitgesproken, Ik zal hun bloed van uw handen eisen zegt God. O, wat drong dat op mij aan.

2. Merkte ik, over wat voor een volk dat God mij tot een herder gesteld had, zo zag ik, ik moest zo handelen; want ik heb hier gevonden en gelaten een groot getal, van wie God zegt; Israël heeft geen kennis en mijn volk verstaat niet (ik zeg het niet, voor zo een menigte als hier van andere gemeenten is samen gevloeid om u te beschamen indien wij in haar akkers kwamen weiden, wij zouden 't misschien zoveel beter soms niet vinden). Maar ik moet het u zeggen, mijn schapen tot heden toe: Velen, ja de meesten uwer, kennen noch God, noch zichzelf, noch Jezus, noch de weg der zaligheid, als van verootmoediging, geloof en heiligmaking. Ik vond hier goddelozen, vijanden van Jezus en zijn volk en van heiligheid, van bekering en wedergeboorte, die als natuurlijke mensen de Geest niet hebbende, niet verstaan de dingen die des Geestes Gods zijn, lasterende hetgeen zij niet verstaan, en naar wiens hart mijn prediken niet gericht was. Ik moest hen tonen dat in dat werk waarvan zij afkerig waren, hun

eeuwig belang in was gelegen.

't Is waar, ik vond hier ook anderen, die wat burgerlijker waren en uitwendig godsdienstig, dezen moest ik toch ook aantonen, dat uitwendige godsdienstigheid, en burgerlijke zedigheid, zonder Christus te kennen, en in Hem te geloven, en zonder ware bekering, en een inwendige geestelijke godsdienst, niemand tot zaligheid kan brengen. Dat zij met dat alles ook verloren zullen gaan en dat niet een iegelijk die tot Jezus zegt: Heere, Heere, zal ingaan in Gods koninkrijk. Maar die doet de wille des Vaders, die in de Hemelen is.

Hierom heb ik altijd naar Judas' les onderscheid zoeken te maken; want ik houde het daarvoor, dat de tijden die wij beleven, en de zaak zelve, ons daar, ten hoogste toe roept.

Het algemeen prediken, de grote menigte aan te spreken als geroepene heiligen, en uit dat beginsel zelf maar wat over 't hart heen te prediken, de belofte des Evangeliums zo algemeen toe te passen, verlegen zielen over zonden, vloek, toorn en vervreemding van God te smaden en te verachten, en met de tong te slaan, die droefheid voor melancholie of inbeelding uit te beelden, de zwaarigheid uit het hoofd te praten, dat men dat zo zwaar niet nemen moet, in plaats van hen op te leiden tot de Heere Jezus. Dit alles is zo Godonterend, als zielverderfelijk en niet anders dan een heel register van verwaarloosde zielen en verloren bloed zich op de hals te laden. De Heere beware mij voor zulk prediken. Dus kan ik niet anders prediken, of ik zou velen met een leugen in hun rechterhand naar het eeuwig verderf gepredikt hebben.

En gijlieden, als gij zo stierf, zoudt in de dag des oordeels tegen mij opgestaan hebben, dat ik u niet beter gewaarschuwd had.

Heb ik dan menigmaal van de dodelijke dag gesproken, 't was niet omdat ik die begeerde. Maar om ulieden dezelve te doen ontvlieden; 't was geen zondige drift, die mij tot u deed roepen: indien gij naar de vlees leeft dan zult gij sterven. Of was 't, meent gij, omdat ik u niet lief had? God weet het; nooit heb ik u de oordelen bedreigd, omdat ze mij behaagden.

Ik heb tot geen ander einde de predikdienst aanvaard, dan om, was het Gods weg, mensen te bekeren en tot eeuwig heil te brengen, en des Heeren volk te troosten en op te bouwen in de genade.

Om dat volk, dat ellendige en arme volk, dat veeltijds bij de wereld gehaat en gesmaad wordt, naar het hart te spreken, met dat volk, houden wij het, want wij weten, dat God met haar is, dat het een zaad is dat de Heere gezegend heeft.

Al wat dus uit onze lippen gegaan is, is voor Gods aangezicht geweest. Dat mij veeltijds reden gaf om over het veelvuldig gebrek van mijn werk te zuchten voor de troon, opdat 't dierbaar bloed van 't onbevlekt Lam verzoening voor mij mocht doen; want ik weet God ziet al mijn gebreken in mijn dienst; ook wat geen mens ziet; God doorgrondt het binnenste van ons hart en oogmerk.

Maar dat het voor Zijn aangezicht alles is, dat is menigmaal ook tot mijn troost en bemoediging, dewijl Hij die bij alle gemeenten bekend staat te zijn degene die harten en nieren doorgrondt, alles weet en ziet, wat ik gedaan heb, en dat ik het gedaan heb uit overtuiging van mijn plicht, en in oprechtheid des harten. Ik kan zeggen: ja Heere mijn begeerten en mijn zuchten voor de eeuwigen welstand van dit volk zijn voor Uw aangezicht geweest. Zo heb ik als een herder onder u een en een halfjaar gewerkt, en naar de genade, die met mij was, u zoeken te trekken tot de zaligste dienst van God en de verzoeningsweg.

En zoals ik zei zonder vrucht, zou ik trouweloos en ondankbaar zijn aan Gods genade.

Ik heb in openbare en meer verborgene ontheiliging van 's Heeren dag veel gewonnen, door afbreuk van die zonde bij sommigen.

Daar is bij enigen nogal beneveling in de kennis der waarheid, die naar de godzaligheid is, gekomen.

In sommigen is ontdekt bekommering, omzien en ter hart nemen van hun eeuwigen staat en belangen, gezicht en overreding van de noodzakelijkheid van bekering, geloof, wedergeboorte, die zij niet gekend hadden, en dat zij onbekeerd zijn, in schuld bij God, arm, blind en naakt.

In sommigen gepaard met lust om de Heere te zoeken, haar zaligheid uit te werken, een verlaten van hun vorige wegen en gezelschap, en wat er nog verder na mijn vertrek zal uitspruiten, is hij de Heere en in Zijn hand en raad. Ik heb geplant, daar zijn planten gezet. Och Heere geef nu wasdom, en behoud Uw werk in het leven in 't midden der jaren!

Maar ten opzichte van vele anderen heb ik reden om met vele andere leraars in Gods kerk uit te roepen: Heere, *wie heeft onze prediking geloofd en aan wien is de arm des Heeren geopenbaard?* Jes. 53:1.

't Is waar, velen zijn in uitwendige godsdienst verder dan voorheen. Ik heb over de meesten uwer geen klachten over verzuim van de middelen. Maar helaas! bij nader onderzoek, wat is er veel onkunde in de waarheden Gods, en verborgenheden van Gods koninkrijk, van het werk des Heiligen Geestes, daar met al die reformatie en verbetering geen licht noch leven is! Velen zijn nog geheel dood door de zonden, hebben ook geen gevoel van zondenschuld, en leven toch gerust buiten God; of met bekommering bij tijden, en onder de middelen die niets uitwerken.

En voor sommigen is mijn dienst niet aangenaam geweest, voor hen die afkerig en gehaat tegen de enge weg ten leven zijn en blijven, waarin zich openbaart, dat het bedenken des vleeses vijandschap is tegen God, het onderwerpt zich der wet Gods niet, Rom. 8:7. Omtrent dezulken ben ik tot nog toe te vergeefs, en och of ook maar te vergeefs!

Die het woord geen reuke des levens ten leven is, is het, zo blijvende, een reuk des dode ten dode.

Maar dit is mij altijd tot tijdschap geweest, dat er een talrijke vergadering zo van hier als elders doorgaans voor mijn aangezicht is geweest, en dat ik in en buiten mijn tegenwoordigheid bespeurde, de liefde en genegenheid, die gijlieden, mijn geliefde gemeente, ook mij en mijn dienst toegedragen hebt; en welke zich nu, sedert dat ons scheiden is tegemoet gezien, in velen eer levendig vertoond heeft, ook zelfs in hen, van wie wij dit zozeer niet verwachtende waren.

Tot hiertoe ben ik uw herder geweest, maar dezelfde hand en stem, die mij voor anderhalf jaar hier bracht, heeft mij nu geroepen, zeggende: gaat heen weid Mijn schapen in het volkrijk Werkendam.

En 't is geen lichtvaardigheid geweest, dat wij dit aangenomen en de reis voorgenomen hebben; wij zijn niet te rade gegaan met vlees en bloed; dat zou ons eerder hier hebben doen blijven, wegens onze maagschap naar de vlees, u allen bekend.

Ik had verscheidene dingen, die tegen het verlaten van deze gemeente pleitten; ik zag wel, dat ik dien wel van noden was; wij kenden nu malkander, de toestand van de gemeente vereiste wel, dat ik nog wat plantte en natmaakte, onder afbedding van wasdom. Zag ik op de ongelegenheid, waarin gijlieden zou kunnen geraken door de herderloosheid; zag ik op de korte tijd, dat ik hier geweest was; overdacht ik, dat mijn werk hier nog wel wat goeds beloofde; kwam mij te binnen de liefde van sommigen,

ja van velen, de droefheid over het verlaten, de liefde die ik tot ulieden heb, en die mij 't scheiden moeilijk maakt: dit alles deed mij wel eens stilstaan en God raad vragen, om licht bidden, en dat ik Gods raad mocht dienen.

Hiertegenover stond nu een beroeping, die alleszins wettig; zeer eenparig, bijna van allen sterk begeerd was, en dat in een driemaal talrijker gemeente, alwaar ook velen zijn, die God kennen, en dit menen wij, zijn de rechte redenen, daar men voor de mensen rekenschap van geven kan; daar is soms iets van de Heere, dat men een ander niet bewijzen kan.

Ten eerste dan, het is een wettige roeping, in alle doelen. Een algemene vergenoegende eenparigheid ieder in zijn betrekking: heer, kerkenraad, magistraat en gemeente.

Hierbij kwam als drangreden om de roeping op te volgen, de talrijkheid van de gemeente; wel meer dan vijfhonderd leden, terwijl hier pas een honderd en vijftig mijn weiding waren aanbetrouwd, als lidmaten. Dus verkrijgende nu zoveel meer waarschijnlijke hoop om zielen voor de Heere te winnen; een groot hof kan meer opbrengen dan een kleine. Zo veel groter water om te vissen, om mensen te vangen.

Daarbij een merkelyk aantal ware godzaligen, van wie een leraar leren kan. Ik zal daar veel gelegenheid hebben, om met des Heeren volk te verkeren en gemeenschap der heiligen te oefenen, wat mij ook nuttig is in de dienst. Dat reken ik toch tot mijn eer en voorrecht, in tijd en eeuwigheid, mij met dat volk te verenigen.

Door dit alles en nog meer, dan ik in het openbaar zeggen kan, heeft de Heere mijn hart daartoe bepaald en overgehaald, om die roeping op te volgen, gelovende met vrede van binnen, dat het de wille Gods is, vertrouwend de Heere zal voor u zorgen. Ik geloof dat God Zijn schapen, die Hij hier mocht hebben, door andere middelen zal toebrengen, mijn werk is hier afgedaan.

Wij hebben dan dit in des Heere hand te geven; ik vond geen bepaling hoelang Gods gezanten op een plaats moeten blijven; de smarten van mijn liefhebbers zijn ook mijn smarten, maar vormden geen genoegzame reden, om de beroeping af te slaan; ook de banden van mijn bloedvrienden, ja dierbare ouders, moeten in deze zoverre breken, dat ik ze ook verlaat; doch wij hopen niet voor altijd.

Ziedaar mijn dierbare gemeente van Aarlanderveen, en allen die van rondom hier gekomen zijt; ik moet scheiden van hier, ik ga naar een ander gedeelte van Jezus' wijngaard, ik heb hier mijn werk ten einde gebracht, doch ik moet voor 't laatst nog eens aandringen gelijk een herder achter de Heere betaamt.

Ik richt Gods Woord nog eens tot u allen, niemand uitgezonderd.

Ik neme heden tegen ulieden tot getuigen, de hemel en de aarde, dit heiligdom, ja God Zelf, dat ik u de rechte weg der zaligheid verkondigd heb, dat ik u het leven en de dood, de zegen en de vloek heb voorgesteld. Och dat ik voor niemand hier geweest zij tot verzwaring van zijn oordeel in de groten dag! Denk vrij, zo velen uwer door verootmoediging, geloof en bekering tot God en Christus nog niet gekomen zijn, dat de tijd die wij onder u gearbeid hebben, en al de predikatiën die wij hier gedaan hebben, op uw rekening staan zullen, in de grotere dag.

Hoort dit gij onwetenden! O, hoe zult gij het maken, gij gaat verloren als een volk dat geen kennis heeft en te onverschoonlijker, omdat gij de gelegenheid tot kennis in de Goddelijke dingen verwaarloosd hebt.

Hoort dit, burgerlijke en uitwendig godsdienstigen, die wel wat historische kennis en

geloof hebt, doch die van geen wedergeboorte en hartveranderende genade weet bij eigen ondervinding: ik waarschuw u nogmaals, tenzij gij wedergeboren wordt, gij zult het koninkrijk Gods niet zien.

Sabbatschenders, die, tegen zoveel waarschuwingen, Gods dag ontheiligt met uw beroep waar te nemen, of met ijdelheid en zonden dien dag doorbrengt; God zal de oordelen en vloeken op de overtreding gedreigd u in tijd en eeuwigheid doen ondervinden.

Gij verwaarlozers van de openbare godsdienst, en die nu uit nieuwsgierigheid hier zijn gekomen: God zal de verachting van Zijn dienst, en van het Evangelium Zijns Zoons, niet voorbijgaan, maar streng wreken nu en eeuwig.

Openbare goddelozen, die in alle uitwendige zonden leeft, vloekt en zweert, uw evenmens lastert, u dronken drinkt, onrechtvaardigheid en leugen pleegt; wij betuigen u: God is geen God Die lust heeft in goddeloosheid, de boze zal bij Hem niet verkeren, de onzinnigen zullen voor Zijn ogen niet bestaan. Hij haat alle werkers der ongerechtigheid, van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel. Hij zal de leugensprekers verdoen, Ps. 5:6.

Hoort dit, gij vijanden van de ware godzaligen; dat volk zal aan de rechterhand van de groten Wereldrechter staan, wanneer gij aan de linkerhand u zult bevinden in de dag des oordeels.

Hoort dit gij die weleens enige overtuiging hebt, maar die het in de wereld en de zonde weer verliest en verzondigt; het zal u zwaarder vallen omdat God aan uw hart geklopt heeft.

Ik zeg u allen, indien gij u niet bekeert, gij zult allen vergaan. Stelt gij de dodelijke dag verre, het zal u harder vallen dan Tyrus en Sidon, omdat gij onder het Evangelie geleefd hebt Wij scheiden nu; wat zou dat vreselijk zijn, als wij, elkander weer zagen in de dag des oordeels; en ik zag u daar aan de linkerhand van de Heere Jezus, dat ik u moest helpen verdoemen.

Gij zult niets tegen de Heere kunnen inbrengen; wij durven volmondig zeggen: indien ons Evangelie bedekt is zo is het bedekt in degenen die verloren gaan. Ik heb u de weg zo klaar gepredikt, dat gij uw ogen moedwillig moet sluiten; of gij moet het zien.

Mocht ik u nu nog voor 't laatst, door de schrik des Heere, of door het liefderijk aanbod van Jezus Evangelienodiging kunnen bewegen tot geloof. Ziet toch niet om, behoud u om uws levens wille; want God zal u verderven. Ja, wij bezweren u bij de levendige God, dat gij door geen anderen weg zult gezaligd worden dan die wij u uit het Woord Gods gepredikt hebben. Wat een donderslag zou het op uw zielen zijn, eens te horen in de dag der benauwdheid, dat ontzagelijke woord: *dewijl Ik geroepen heb en gijlieden geweigerd, mijn handen uitgebreid, en niemand was die opmerkte, zo zal ik in uw verderf lachen, en spotten wanneer uw vreze komt; wanneer uw vreze komt als een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind*, Spr. 1. En daarom roep ik nog heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. Ps. 95:7,8. De zaligheid wordt u nu nog aangeboden. Jezus staat nog met uitgebreide armen, gewillig om u, zelfs de grootste der zondaren, in genade aan te nemen; die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen, zegt Jezus Zelf. Hij roept: wendt u naar Mij toe en wordt behouden. O, alle gij einden der aarde. Als gij verloren gaat, Hij zal namaals zeggen: gij hebt niet gewild. Gij hebt al Mijn raad verworpen.

Hoort, ik wend ook mijn rede tot u die de noodzakelijkheid en dierbaarheid van de weg, en van Jezus hebt leren kennen; die het leven in uw eigen hand niet meer vinden kunt; die het leven buiten God in de zonde en de wereld moede zijt; die niet wilt

rusten voor dat gij in Christus zijt, ja die het oprecht met Jezus en Zijn volk houdt.

Ik weet dat mijn vertrek ulieden tot smart is, en ook mij valt dat hard. Doch de Heere blijft, geen nood mijn vrienden, de Opperherder Jezus leeft en zal u geen wezen laten. Als gij 't met de Heere recht meent, met een volkomen hart, troost u: de ogen des Heeren doorlopen de ganse aarde, om zich sterk te bewijzen aan degenen wier hart volkomen met Hem is. Wendt u naar Jezus toe, in Hem is licht, leven, gerechtigheid en sterkte, een eindeloze volheid om al uw gebrek te vervullen. Ik beveel u dan Gode en den woorden Zijner genade, de Heere zal u niet verlaten.

Maakt veel werk van het bidden dat God het ledige, door mijn vertrek veroorzaakt, toch spoedig en gelukkig vervullen wil. Bidt de Heere des oogstes, dat Hij de getrouwen arbeider in Zijn oogst uitstootte, en voor Zijn kerk alhier zorgen.

Gij moet veel Christelijke gemeenschap met malkander oefenen: gij die het aangezicht naar Sion gewend hebt, leeft in liefde en vrede samen, zoekt tezamen den Heere en spreekt veel van Jezus. Komt maar vrijmoedig uit voor de wereld zonder schroom; schaamt u de dienst van God niet, de wereld schaamt zich de zonde niet; zondert u van de wereld af, houdt het met degenen, die de Heere vrezen; laat aan gans uw gedrag te zien zijn, dat gij uit een hoger beginsel leeft. Leeft als vreemdelingen, die een ander vaderland zoeken, leeft als reizigers naar de hemelstad, maakt u los van de aarde, wees heilbegerig en dorstig naar God, maakt veel werk van 't verborgene, zoekt de Heere met uw ganse harte; wees niet slordig en nalatig in uw verborgen godsdienst, in het bidden, mediteren en lezen van Gods Woord. Houdt u dicht bij de Heere.

Wellicht zal het door mijn afwezen gebeuren, dat de predikatiën en opwekkende middelen, zo overvloedig niet zijn zullen; ik zal nu geen medewerker van uw zaligheid langer kunnen zijn, ik geef u over aan de Opperste Herder der schapen; zoekt Dien zoveel te meer, laat de Bijbel uw Leraar zijn, Jezus uw Profeet, uw huis een kleine kerk, uw binnenkamer een heiligdom. Werkt uws zelfs zaligheid uit door een gedurige vereniging met Christus en door een godzalig leven; want het is God die in u werkt het willen en het volbrengen. Dit raakt u allen zovelen als naar dezen regel wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid als over het Israel Gods. Dit is de weg op het bewandelen waarvan wij aangedrongen hebben, gelijk een herder achter de Heere betaamt. Dit moet gedaan zijn in dit leven, of het is eeuwig verloren. De engel zwoer dat er geen tijd meer zijn zal.

Ik scheid mij nu van u af; de Heere weet of wij elkander weer zullen zien; dan in de eeuwigheid. De Heere komt ons haast thuis roepen, en uw adem kan Hij zo van u nemen. Anders, spaart God ons leven; wij zullen elkaars aangezicht wel weer zien. Wij zullen ulieden niet geheel verlaten. En mocht ik, als ik eens weer kom, om dezen hof te bezien, dan zien, dat mijn gezaaide planten voor de Heere voortgekomen waren, en dat God de bediening des Woords hier weer zegende. Ontwaakt O, Noordenwind, en komt gij zuidewind: doorwaait dezen hof, opdat zijn specerijen uitvloeien.

Nu zou het wel ruim tijd zijn om af te breken, maar hoe zal ik scheiden zonder dat ik u bijzonder een afscheidszegen gaf, en vaarwel zeide! En, stond het in mijn hand, ik zou het u geven, doch het is in beter hand.

Ik moet dan aan u allen een dankzeggende en zegenende aanspraak doen, en zo mijn afscheid nemen.

Ik zou ook vooral niet kunnen nalaten mijn afscheid plechtig te nemen van de Hoog Edel geboren Heer en Vrouwe dezer heerlijkheid, indien ik de eer van derzelver hoge tegenwoordigheid had. Nochtans in hun afwezen dank ik nogmaals hunne Hoog Ed.

voor al de liefde, achting en vriendschap, welke zij mij als een gezant van Christus bewezen hebben, en mij in deze plaatse wel eens en meermalen met hun hoge tegenwoordigheid vereerd hebben.

Ik wens en bid, dat God hun hart wil neigen tot een gunstige medewerking, om weer een getrouw leraar in mijn plaatse alhier te bezorgen; dat de Heere hun Hoog Edel en aanzienlijk huis tot zegening stelle in tijd en eeuwigheid. Hij geve hun grootheid zonder grootheid des harten, aanwas van vermogen zonder dat zij het hart daarop zetten; vooral, Hij geve hun een hart om al hun aanzien en aardse heerlijkheid klein te achten in vergelijking met de schatten, die geen mot noch roest verderft, om met Josua te zeggen: ik en mijn huis wij zullen de Heere dienen; de Almachtige zij hier in genade, hun overvloedig goud en krachtig zilver, en doe hen hiernamaals in heerlijkheid beërven dat goed dat bestendig is tot vervulling van alle haar schatkamers. Amen, de Heere doe also.

Wel Edele schout, burgemeesteren en schepenen dezer plaats: Ik dank UwEd. voor de hulp en genegenheid ten tijde van mijn dienstwerk aan deze plaats aan mij betoond. De God van alle goedertierenheid wil uw personen aanhoudende bevinding van zijn zegen en goedgunstigheden doen erlangen. Hij geve u naar de geest, of bij aanvang overgebracht te worden in de zalige liefdedienst van een algenoegzaam en beminnelijk Immanuël, of bij verdere voortgang verzekering van uw zalig aandeel aan de heilgoederen van het Genadeverbond, in hoop en vertrouwen op uw enigen Zaligmaker, en in de gemoedelijke betrachting van alle christelijke deugden te mogen opwassen, opdat gij met een Godzoekend hart tot in lengte van dagen wandelen moogt op de paden der hemelse en der eeuwige wijsheid. Dan zult gij op de allerzekerste gronden kunnen vertrouwen, dat wanneer in dit ondermaanse uw broze levenssnoer zal worden afgesneden, gij u eindeloos verheugen zult in het hemels heiligdom. U w huizen stelle God tot bewijzen zijner goedheid. Hij wone in dezelve met zegeningen, gelijk in dat van Obed-Edom. U w hooggeëerde families schenke Hij vrijmachtige genade om in alles te beantwoorden, aan de hoge bestemming waartoe zij geschikt zijn.

De Heere make u in alles getrouw aan eed en plicht, in uw regering; buigt het recht, noch door geschenken, gunst of ongunst der mensen.

Heiligt des Heeren dag; wees goede voorbeelden des volks, zoekt ook ernstig hetgeen u in eeuwigheid gelukkig kan maken; Hij schenke u alle genade en wijsheid, om uw regering loflijk te maken.

De Heere zegene u met de zegeningen van Zijn troon en van de voetbank Zijner voeten, met zegeningen naar lichaam en geest voor tijd en eeuwigheid.

En gij mijn medebroeders in de regering der gemeente Gods, ouderlingen en diakenen, uitmakende de kerkenraad dezer gemeente. Ik ben verzekerd van uw liefde tot mij, en van uw droefheid over mijn vertrek. Ik kan hier in het openbaar betuigen, dat wij als broeders samen gewoond hebben, en dat er niet de minste verwijdering tussen ons geweest is.

Ik bedank UEerw. openlijk voor al de blijken van uw liefde tot mij, welke gij mij hebt getoond. Acht dat gij zoveel vrucht van mijn dienst en omgang mocht genoten hebben, dat er wezenlijke blijken en voetstappen van gevonden mogen worden. En wijl het kerkbestuur en de beroeping van een ander leraar, nu aan u toevertrouwd is.

Zo is mijn wens en bede, dat God u wijsheid en genade zal geven, welke gij tot alles nodig hebt en de Heere wijze u een man die opbouwen zal het gebouw waarvan ik de fondamenteen gelegd heb, die met een dubbele mate van Zijn Geest boven mij mag

begiftigd zijn. Hij doe ulieden waken en bidden voor de gemeente Gods, als haar opzieners. Zoekt te bewaren eendracht, liefde en vrede, om tot heil van deze gemeente samen te werken; het zal toch van u verwacht en van uw handen geëist worden. Zo dan mijn gelief de broeders, zijt standvastig, onbewegelijk, en altijd overvloedig in het werk des Heere, als die weet dat uw arbeid niet ijdel zal zijn in de Heere.

De Heere make u rechte voorbeelden der kudde: naarstig, wijs, voorzichtig en getrouw. Hij zegene uw personen en huisgezinnen, en al het werk uwer handen.

God zij u een schild en loon zeer groot. Hij geve u de loon van getrouwe voorgangers, en doe het ulieden welgaan in tijd en eeuwigheid.

En nu scheidende, neem ik afscheid van u allen, jong en oud, rijk en arm, vroom en onvroom, wie gij zijt. Ik dank u allen voor de liefde en achting aan mijn persoon en dienst bewezen. Genade zij over u mijn dierbare gemeente van Aarlanderveen. Genade tot verlichting van de blinden zondaar, genade tot ontdekking en bekendmaking aan uzelf, en om te doen zien, dat letterkennis en een alleen uitwendig christendom niet genoeg is om zalig te worden; genade van bekering, wedergeboorte, geloof en heiligmaking.

De Heere geve u haast weer een ander leraar, om u de rechten weg der zaligheid te loeren, en doe u onder zijn dienst ondervinden, hetgeen onder mijn dienst nog niet gebeurd is. Jezus blijve na mijn vertrek hier voorspoedig op het woord der waarheid rijden.

De Heere zegene u met tijdelijke, geestelijke en eeuwige zegeningen. Nu broeders, wij bevelen u Gode en de Voorde zijner genade. 't Geen gij van mij gehoord en geleerd hebt, doet dat; en de God des vredes zal met u zijn. Wandelt waardiglijk het Evangelium van Chrisus.

Ik eindig; vaarwel mijn dierbare gemeente, vaarwel, vaar eeuwig wel, en houd mijn naam en dienst in gedachtenis.

De God nu des vredes, die de groten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden heeft wedergebracht, volmake, bevestig, en fundere ulieden. AMEN.

2. Intreeleerrede, uitgesproken te Werkendam op 16 Augustus 1739 over HOOGLIED 8:11, 12.

Salomo had een wijngaard te Baal-Hamon, hij gaf dezen wijngaard aan de hoeders, een ieder bracht voor de vrucht deszelven duizend zilverlingen. Mijn wijngaard, dien Ik heb, is voor Mijn aangezicht. De duizend (zilverlingen) zijn voor u O, Salomo! maar twee honderd zijn voor de hoeders van de vrucht deszelven.

Hoewel de Heere wijsheid en macht genoeg bezit, en door de rijke genade Zijns Geestes algenoegzaam is om het volk, dat Hij uit het *gevallen of te vallen mensdom* uitkoos en tot verkrijging der zaligheid stelde, zonder middelen uit dat verderf te redden, en tot gelukzaligheid te brengen; zo wil di daartoe echter om wijze en heilige redenen, de dienst der mensen gebruiken, als middelen en werktuigen in Zijn hand. Zo handelt God ook in de natuur: Hij kon wel zonder de regen des hemels het gras doen uitspruiten voor de beesten en het koren tot dienst des mensen, ja het brood uit de aarde doen voortkomen, nochtans heeft het God behaagd dit alles zo in te richten, dat geen regen onvruchtbare landen maakt: maar vooral, waar ik nu op doelde, het is alzo Gods handelwijze in zijn geestelijk koninkrijk.

De Heere had de uitverkorenen zonder de dienst der mensen kunnen zalig maken; doch daartoe heeft God de prediking des Woords, door de dienst der mensen willen gebruiken; daartoe zond Hij in de eerste wereld al Noach, dien prediker der gerechtigheid; ja daartoe zond God behalve de ordinaire dienst der priesters en levieten, die menigte van extraordinaire gezanten, de profeten die als Zijn mond al de wil Gods openbaarden. Onder het Nieuwe Testament, herders, leraars, apostelen, evangelisten, tot volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van Christus verborgen lichaam, Ef 4:11, 12. Zo zendt en stelt Hij dan in de wijngaard van Zijn kerk arbeiders en werklieden. Salomo in mijn tekst noemt ze hoeders, zeggende: *Salomo had een wijngaard te Baal-Hamon, hij gaf dezen wijngaard aan de hoeders.* Dit ganse Hooglied, door Salomo vervaardigd; is een sierlijke beschrijving van de kerke Gods en deszelfs koning, onder het aangename beeld van bruid en bruidegom; doch in deze tekst, onder de gedaante van een wijngaard. Dit lied der liefde is toch van een Goddelijke en geestelijke bevinding, vertonende de allerliefelijkste betrekking en gemeenschap tussen Jezus en Zijn volk.

Dit woord kwam ons na lang omzwerven in de oceaan des Bijbels, voor een gepast woord te zijn in deze ure, om met de behandeling daarvan, een aanvang met mijn werk als hoeder in deze wijngaard te maken.

Wij zullen nog zozeer niet hoeden, als wel de wijngaard eens doorwandelen, om te zien, wat werk hier voor ons zijn zal, en hoe wij in deze wijngaard zullen moeten werken, zullen wij voor de hemelse Salomo duizend zilverlingen winnen en hoe gij zult moeten handelen, zal uw hoeder twee honderd zilverlingen verkrijgen.

Och, mocht dit beginsel van ons werk, voor mijn en uw zielen gezegend zijn! Och Heere geef uw heil en voorspoed! O, God van de hemel doe het ons gelukken. Amen!

Naar het getal der verzen zullen wij onze verdeling richten, en zien:

I. De generale beschrijving van die wijngaard, vers 11: *Salomo had een wijngaard te Baäl-Hamon*; enz.

II. De nadere toepassing en uitbreiding van dezelve, in het 12^e vers: *mijn wijngaard dien ik heb, is voor mijn aangezicht*, enz.,

Wat aangaat het eerste, daarin komen ons voor:

- A. Salomons wijngaard te Baäl-Hamon.
- B. Zijn handelwijze met die wijngaard: hij gaf ze aan de hoeders.
- C. De inkomsten van die wijngaard zo voor Salomo, als voor de hoeders.

Lang zouden wij uw aandacht met de letterlijke zin van deze zinnebeeldige en zinrijke woorden kunnen ophouden; doch dan zouden wij noch aan de tijdsomstandigheid, noch aan onze lust, noch veel minder denk ik aan uw verwachting en begeerten voldoen.

Zoveel toch van de letterlijken zin, als tot afbeelding van de geestelijken zin nodig en nuttig is, moeten wij verhandelen, en dus verkrijgen een gepaste en bekwame grondslag ter toe-eigening op mij uw hoeder, en ulieden mijn wijngaard thans voor mijn aangezicht stellen.

A. Om tot verklaring te komen. De bruid zegt: *Salomo had een wijngaard te Baäl-Hamon.*

Het is te bekend, wie de eigenlijke Salomo is geweest, dan dat wij daarbij lang zouden blijven staan.

Het is ook bekend, dat het ambt van koning onder Israël, inzonderheid van David en zijn troonopvolgende nakomelingen, zowel als van de profeten en priesters, voorbeelden van Christus de Koning Israëls zijn geweest, inzonderheid die Vredevorst Salomo om Zijn koninklijke majesteit, diepe wijsheid, grote rijkdommen, vredige regering, tempelbouw en liefde Gods boven allen uitmuntende. Dit alles met zijn wijsheid doorziende, stelt hij zich tot een voor- en zinnebeeld, waarschijnlijk met de Egyptische prinses, en in onze tekst in het bezitten van een wijngaard in Baäl-Hamon, gelijk straks nader zal blijken. Van deze Salomo, den zone Davids, zegt de bruid, die hier toch zonder twijfel de sprekende persoon is, dat hij had een wijngaard: dit is een plaats waartegen het zuiden van een bergachtige grond zich een menigte wijnstokken bevonden. 't Is zeker, dat Salomo willende zijn hart beproeven door vreugde, zijn wijngaarden plantte en lusthoven, volgens zijn eigen verhaal. Pred. 11:4, 5.

Kanaän was wegens zijn ligging, een vruchtbare en bergachtige grond, zeer overvloedig voorzien van wijngaarden, de koning zal hierin boven anderen in de lande uitgestoken hebben.

Op een der voornaamste van Salomo's wijngaarden, doelt zekerlijk de tekst.

De plaats alwaar deze was gelegen, was genaamd Baäl-Hamon, wat (de verschillende gedachten van de taalkunde voorbijgaande) betekende: een heer der menigte. Alzo misschien genaamd, om de veelheid van wijnstokken, en andere plantagiën aldaar.

Waar nu dit Baäl-Hamon gelegen heeft, kan met zekerheid niet gezegd worden, waarschijnlijk in het land Kanaän, doch nergens elders dan hier wordt ervan gemeld; alle gissingen van deze en gene voorbijgaande; het zal een toenmaals bekende plaats geweest hebben.

B. Dezen wijngaard zegt de tekst, gaf Salomo aan de hoeders, niet in eigendom, maar hij verhuurde die aan de landlieden, om het met de woorden van de meerderen Salomo uit te drukken, Matth. 21:23 en wel voor duizend zilverlingen.

C. Het was toch opdat zij de vruchten en voordelen van de wijngaard (hun loon daar afgetrokken) aan Salomo, als eigenaar, zouden thuis brengen. Duizend zilverlingen bracht ieder hoeder op; of dat letterlijk die som was en hoeveel de waarde van die zilverlingen bedroeg, is ook zo zeker niet.

De wijnstokken in Kanaän brachten veel op, wij lezen ook Jes. 7:23, van duizend zilverlingen voor iedere wijnstok.

Het is ook in het letterlijke wat duister, dat de inkomsten van heer en eigenaar en van hoeder beide bepaald genoemd worden. Laten wij het opvatten; dat een bepaald getal voor een onbepaald genomen is namelijk een wijngaard die duizend opbrengt. Dit alles is zekerlijk naar de letter waarheid geweest, in een wijngaard, die Salomo te Baäl-Hamon had. Doch worden hier tot hoger zake opgeleid, de woorden zijn geest en leven, zaken van hoger beduidenis.

Wij willen dan de woorden nu eens nader inzien van voren aan, in hun geestelijke zin. Want het volgende heeft geen letterlijke opening nodig. Wij zullen straks zien, dat het maar een bijzondere toe-eigening en uitbreiding is, van dit algemene, als zakelijk en letterlijke historie uitmakende.

Salomo is hier dan de Heere Jezus, de tegenbeeldige meerdere hemelse Salomo, de bruidegom van Zijn uitverkorene bruid, de Heer en eigenaar van de wijngaard van Gods kerk, Die met recht als het doorluchtig tegenbeeld van Salomo voorkomt; want:

1. Salomo was van de stam Juda, wien vader Jakob de scepter toekende. Het is ook openbaar dat onze Heere uit Juda gesproten is.
2. Salomo zegt vrede; Jezus is genaamd de Vredevorst, Jes. 9:5. Ja, hij is onze vrede; die vrede voor ons met God maakt.
3. Hij is als Salomo de Jedidjah, de beminde des Heere.
4. Een Salomo in wijsheid. Maar hem verre overtreffende.
5. Als Salomo, profeet, leraar en koning.
6. De rechte bouwer van Gods tempel.
7. In rijkdommen Salomo oneindig overtreffende.
8. Als Salomo heeft Hij ook een wijngaard. Hij heeft een wijngaard te Baäl-Hamon.

Een wijngaard; versta er door, die zelfde, die in dit lied zo dikwijls als Zijn bruid voorkomt, die Hij noemt Zijn liefste, Zijn vriendin, Zijn schone: het is Zijn kerk, Zijn vrij gekochte volk, de gemeente, die Zijn lichaam is, waarvan Hij het Hoofd is en haar Heere, Bruidegom en Man. Van die wijngaard is Hij de Wijnstok, de Stam, de Wortel, zij de ranken in Hem ingeënt, die alle leven ontvangen moeten, en in Hem blijvende, alleen vruchtbaar kunnen zijn en opwassen in Hem die het Hoofd is.

Of anders, deze wijngaard is de gehele zichtbare kerk. Zo is Gods kerk vanouds genoemd, Ps. 80:9, *Gij hebt een wijnstok uit Egypte overgeplant*, Jes. 5:1, 7, *Nu zal ik mijnen beminde een lied mijns liefsten zingen van zijn wijngaard, mijn beminde heeft een wijngaard*, vers 7, *want des Heeren der heirscharen wijngaard is het huis Israëls*.

Werd de aloude Joodse kerk alzo genoemd, geen wonder, dat de meer vruchtbare Evangeliekerk een wijngaard genoemd wordt, Jes. 28:2: *Te dien dage zal er een wijngaard van roden wijn zijn*. Het is geen wonder, dat Gods kerk een wijngaard genaamd wordt; zij wordt toch genoemd en vergeleken bij alles wat heerlijk is.

En hier is dan, volgt mij met uw gedachten:

1. Een wijngaard; het is een planting die een planter heeft, en niet die vanzelf opgroeit; zij alleen, die ranken zijn, zijn spruiten van Gods plantingen, een werk van Gods handen, Jes. 60:21, de stam die Gods rechterhand geplant heeft, Ps. 80:16.
2. Deze geestelijke wijngaard bestaat ook uit een veelheid van ranken, die zich wijd en zijd, ja over vele volkeren en landen verspreiden. Ja, bergen met haar schaduw bedekken, gelijk van Israël bij Ezechiël gemeld wordt.
3. Onder alle plantingen, wegens de vruchtbaarheid groei en bloei en voordeligheid, een wijngaard genaamd. Dit past op Gods kerk, ten minsten soms Ps. 92:14. *De*

rechtvaardige zal groeien als een palmboom, hij zal wassen als een cederboom. Als zulk een vruchtbare bloeiende wijnstok beschouwt de Heere Zijn kerkbruid, Hoogl. 7:2: *Kom mijn liefste, laat ons uitgaan op het veld, laat ons vernachten op de dorpen,* vers 12. *Laat ons vroeg ons opmaken naar de wijnbergen, laat ons zien of de wijnstok bloeit.* In een sierlijke bloei kan deze wijngaard staan, wanneer de zonneschijn en regen van Woord en Geest hem verkwikt; en wanneer hij vele jonge druiven voortbrengt, van nieuwe bekeerlingen.

4. Als in een wijngaard is hier een gedurige bearbeiding van node; de arbeiders moeten zonder ophouden in die wijngaard werken; *mijn kinderen*, zegt Paulus, *die wederom arbeidende waren, opdat Christus een gestalte in u krijg.* Gal. 4:19.

5. Als een wijngaard moet hij van de zon beschenen en van de regen des Geestes besproeid worden Ps. 72:6. *Hij zal nederdalen als een regen op het nagras, en als de druppelen die de aarde bevochtigen.* Ja, hij moest als een Zon der gerechtigheid, dien wijngaard met Zijn licht en warmte bestralen.

6. Van de wijndruiven wordt gezegd, dat zij bij nacht, inzonderheid als de maan schijnt, ook zeer rijpen, also in deze wijngaard, in een nacht van tegenspoeden; want dan worden weleens de vruchten beter rijp, dan in een dag van voorspoed.

7. Een wijngaard is een besloten hof, die met een muur omringd is, Jes. 5:2, waardoor zij tegen verdervers en wildgedierte beveiligd is. Zo nu is deze wijngaard, Jes. 27:3. *Ik de Heere behoeve dien [wijngaard] opdat de vijand hem niet bezoeke, zal ik hem bewaren nacht en dag;* in Gods kerk is veiligheid.

8. Onder de wijnstok en de vijgenboom verblijdde men zich, Richteren 9:27. Zo is ook de Kerk des Nieuwen Testaments, een plaats van vreugde en blijdschap; men zou van die wijngaard bij beurten zingen. Jes. 27:2. Het heil dat in dien wijngaard is, is oneindige stof van blijdschap. Zie Jes. 61 geheel.

9. Een wijngaard is dan ook voor een eigenaar een rijkdom, een voorname bezitting, een erfdeel; inzonderheid als het vaderlijk erfgoed is, daar men zijn hart en hogen prijs op stelt. Even zo is deze wijngaard bij Jezus geschat, als een grote rijkdom, en geliefd erfdeel. O! wat prijs stelt Jezus daarop; hoe roemt Hij erop! Lees Hoogl. 4:12, 13, 14. Deze wijngaard heeft Hij als Zijn wijngaard, door een eeuwige schenking des Vaders. Door een looping voor de duren prijs van zijn Goddelijk mensen bloed.

Door een krachtdadige overwinning uit des vijands hand.

Door een eigen aanleg en planting en schenking van wasdom, hebbende dezelve onder zijn opzicht en bezorging: Het is Zijn eigen wijngaard.

En waar heeft Hij dezen wijngaard? Te *Baäl-Hamon*

Vooreerst het Joodse land, het volkrijke land daar had Hij vanouds Zijn wijngaard. Ps. 80:9.

Gij hebt een wijnstok uit Egypte overgebracht, hebt de heidenen verdreven, en hebt denzelven geplant, vers 10. Gij hebt de plaats voor hem bereid.

In latere dagen, in het Baäl-Hamon van de wereld der heidenen.

Of gelijk anderen willen, een beschrijving van de zichtbare kerk, waarin Hij Zijn ware wijngaard heeft met Zijn levende ranken.

B. Deze wijngaard nu gaf hij aan de hoeders. Hoeders, dat zijn: arbeiders, bewaarders, opzichters, die alles aan die wijngaard doen moeten, om hem voor de heer en eigenaar voordelig en vruchtbaar te maken; het zijn dezulken, die op een nauwkeurige wijze het opzicht over de wijngaard moeten hebben, zo getrouw alsof het hun eigendom was.

Door hoeders kunnen ook wel de overheden verstaan worden; burgerlijke regeerders, in mindere of meerdere hoogte gesteld; want hierom worden zij voedsterheren en zoogvrouwen genoemd, Jes. 50.

Maar vooral worden met hoeders bedoeld de dienaren des Evangeliums; oudtijds profeten, priesters en leviëten; onder de nieuwe huishouding, de evangelisten, nu herders en leraars, andere opzieners der gemeentes genaamd, dienaars Christie en uitdelers der verborgenheden Gods; deze worden hoeders genaamd.

1. Ten opzichte van hen wordt geleerd:

A. dat zij geen heer of bezitters van die wijngaard zijn, maar dienstknechten van de meerdere Salomo, alleszins aan Hem onderworpen, en door Hem gesteld, Matth. 21:41. Die erkennen ook de apostelen in de opschriften van hun zendbrieven.

B. Dat zij derhalve in dit werk als hoeders en arbeiders niet naar eigen verstand, zin en wil te werk moeten gaan, maar naar de wil van de Heere des wijngaards, 2 Tim. 1:13.

2. Maar ten andere, hoeders zijn zij ten opzichte van het werk dat zij te doen hebben, zijnde een zwaar en lastig werk, waarover Paulus uitroept: *wie is tot deze dingen bekwaam?* 2 Cor. 11:16. Ja, maar toch een heerlijk werk, *die tot een opzieners ambt lust heeft, begeert een treffelijk werk*, zegt diezelfde Paulus.

3. Vooral zijn zij hoeders wegens de hoedanigheden van het werk, dat zij in die wijngaard te doen hebben. Want zij hebben aldus te doen:

A. Zij moeten als middelen en arbeiders, van dode zondaren nieuwe planten maken, 1 Cor. 3:6, *Ik heb geplant*, enz.

B. En wel de kwade, onvruchtbare grond bearbeiten, dat het worde een goede aarde; door overtuiging, bestraffing, gebeden en vermaningen en dat onvermoeid, met lijdzaamheid en lankmoedigheid. Terecht een werk van werkzame arbeiders en hoeders in de wijngaard.

c. Planten niet alleen, maar als Apollossen moeten zij ook nat maken, door een geestelijke prediking des Evangeliums, en een leer die druipet als een dauw en regen, 1 Cor. 3:6.

D. De grond van het hart ontdekken, door getrouw, ontdekkend en zielbewerkend prediken; alsook om te graven en voor de dag te brengen, de wortels van het onkruid, en zielbedriegerijen, om te ontbloten de bodem van het hart.

E. Als hoeders in de wijngaard de kwade en weelderige ranken, met het scherpe snoeimes van Gods Woord afsnijden. Ik wil zeggen, haar klaar tonen, dat alle rank die geen vrucht draagt, afgehouden en in het vuur geworpen zal worden, Joh. 15.

Hoort Paulus, Hebr. 4:12, *Het woord Gods is levend en krachtig en scherp snijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeling der ziele en des Geestes, en der zamenvoegselen en des mergs, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten.*

F. Gelovige tedere rankjes, die als gekrookte rietjes zijn, gebogen onder zonden, gemis van God, verzoeking, en tegenspoeden, te bemoedigen en aan de belofte Gods vast te binden, Jes. 43:1, 2.

G. Hun werk is nieuwe ranken, of ranken tot nieuwe wijnstokken te maken, door kennis, belijdenis, inzonderheid geloof en vereniging met Jezus in de Zelve te planten en hen te telen, door het Evangelie, als leraars die er velen rechtvaardigen.

H. Ook ten laatste: hoeders zijn behoeders; zij waken dag en nacht tegen boze mensen, of ongedierte; zij vangen de vossen die de wijngaarden verderven,

4. Zij zijn hoeders van die wijngaard; want hij *gaf die wijngaard* aan de hoeders. Dus zien wij hun Goddelijke last en zending; zij zijn zelve daar niet ingeloopt. *Niemand neemt uit zich zelve die eer aan, maar die er van God toe geroepen wordt, als Aäron*, zegt Paulus, Hebr. 4:4. Het ambt der hoeders is een bestelling van de hemelse Salomo; de Koning van Sion, Die zendt ze uit in de wijngaard.

Zie daar, wat is er meer te doen aan deze wijngaard? Billijk verwacht de meerdere

Salomo vrucht van deze wijngaard; en het was ook also; een ieder, zegt de tekst, bracht van de vrucht deszelven duizend zilverlingen. En wat zijn die zilverlingen? Wat is hier de geestelijke zin? Niets anders dan de vrucht, de zegen, die de hoeders, de Evangeliepredikers op haar dienst hebben, winst van zielen voor Christus, in de bekering van zondaren, zijn het loon op zijn werk van de Vader beloofd, toe te brengen; genadevruchten, bij aanvang en in bevordering en volmaking der heiligen, in aanwas van licht, geloof, liefde, heiligmaking, en alle vruchten der gerechtigheid. Hoe roemt de bruidegom elders in dit lied de vruchten van dezen wijngaard, hoofdstuk 4:13, 14: *Uw schuren zijn een paradijs van granaatappelen, met edele vruchten, cyprus met nardus; 14: Nardus en saffraan, kalmoes en kaneel; met allerlei hoornen van wierook, mirre en aloë, mitsgaders alle voornaamste specerijen.* Een iedere hoeder bracht dit op, of zal opbrengen, dat men ook, gelijk de taalkundigen bekend is, in een verplichtende zin kan nemen; alle hoeders zijn verplicht, om vruchten op te brengen. Schoon nu alle hoeders, al werken zij getrouw, niet evenveel vrucht in die wijngaard hebben, zo is het de grote toeleg van alle getrouwen, om duizend zilverlingen voor Salomo op te brengen. Zielen te winnen voor de Heere, is oneindig veel gewonnen en der getrouwen arbeid laat God nooit geheel ongezegend. Ook is hun loon bij de Heere en hun werkloon bij hun God, al hadden zij hun kracht onnut en ijdel verspild, Jes. 49:4, alwaar de ware Salomo zelf also klaagt.

II. Maar het is meer dan tijd, dat ik overga tot het tweede deel van de tekst, behelzende de nadere toe-eigening en uitbreiding van dit eerste deel, dat wij nu wel wat kort zullen kunnen verhandelen.

Mijn wijngaard die ik heb, is voor mijn aangezicht. Wie is, denkt een aandachtig hoorder, hier de sprekende persoon? De bruid of de bruidegom?

Sommigen menen de bruid en begrijpen het dan aldus dat de bruidegom met blijdschap en verheffing des harten, van het getrouw bezorgen van zijn geestelijken wijngaard gesproken hebbende, nu daar verder betuigt, haar deel en gemeenschap daarvan, en dat zij van dezelve een levende rank was, en zij in de wijngaard als de hare haar intrest rekende, en dat zij ze voor haar aangezicht aanmerkte, drukt dan uit hare levendige vertegenwoordiging, liefde en hoogachting van die wijngaard en alleszins zorg daarvoor betamelijk aan ieder gelovige.

Maar andere uitleggers, bij wie wij ons aansluiten, leggen de woorden liever in de mond van de bruidegom, als heer des wijngaards. Zij stellen het voor dat de bruidegom hier tussen invalt, wijl zulk een verandering van sprekende personen, in de liederen en bijzonder in dit Hooglied, zeer gewoon is.

Daarenboven zo is de spreekwijze meer toepasselijk op de bruidegom dan op de bruid; het is toch in volle kracht Zijn wijngaard, zij is voor Zijn aangezicht, en in Zijn bezorging; en dan drukt het uit:

1. Zijn nauwkeurige kennisneming van de toestand van die wijngaard, hoe het ieder daar maakt, en wat vruchten hij belooft en geeft. Even gelijk hij zegt, hoofdstuk 7:11, 12. *Kom mijn liefste, laat ons uitgaan in het veld, laat ons vernachten op de dorpen, laat ons vroeg ons opmaken naar de wijnbergen, laat ons zien of de wijnstok bloeit, de jonge druifkens zich opendoen, de granaatappelbomen uitbotten, daar zal ik ze mijn uitnemende liefde geven.*

2. Mijn wijngaard is voor Mijn aangezicht, ter gedurige bezorging, Jes. 27:3. Alle ogenblik zal ik hem bevochtigen, zegt Israëls God; en dus is die wijngaard onder Zijn oog, opzicht en tedere zorg; ja Zijn oog is dag en nacht over dezelve.

3. Het is ook een uitdrukking van Zijn tedere liefde tot en van het vermaak dat hij

heeft in deze Zijn wijngaard; hierom zegt de Heere, Mijn lust is in haar; hij is zeer ingenomen met deze Zijn wijngaard; hij gaat ze menigmaal bezien en zo is ze gedurig voor zijn aangezicht.

Dit is dus alles tot troost en verwakking, dat Jezus die wijngaard zo voor Zijn aangezicht stelt. Daarop komt nu de bruid, zo het schijnt, weer sprekende in, haar bruidegom aansprekende, zeggende *de duizend zilverlingen zijn voor u, o Salomo*, enz.

De duizend zilverlingen zijn voor u, o Salomo; willende zeggen: Dewijl het uw wijngaard is, zo komen u de vruchten en inkomsten toe; zij gunt hem die van harte, zij verblijd zich in de vruchtbaren staat van die wijngaard, dat hij duizend zilverlingen van het werk van iedere hoeder trekt. Nergens verblijd zich een recht lid van Jezus kerkbruid meer in, dan dat het in die wijngaard wel gaat, dat er veel zielen voor Jezus gewonnen worden.

Zij erkent hiermee, dat al het voordeel, van de wijngaard hem alleen toekomt; het is Zijn wijngaard, Hij zendt de planters en Hij geeft ze wijsheid en de nodige genade; Hij geeft de wasdom aan de wijnstokken, en haar levendige ranken. Zonder Hem kunnen zij niets doen. U it Hem en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de eer en heerlijkheid. De duizend zilverlingen die komen u toe. O, Salomo! De hoeders van die wijngaard zullen dit ook alle toestemmen; die roepen mede: *niet ons O, Heere, niet ons maar Uw Naam zij de ere*. Zo is hij die plant, noch hij die nat maakt iets, maar God die de wasdom geeft. Ieder zal eeuwig zijn kroon voor de voeten van dat Lam neerwerpen.

Maar zou er voor de hoeders in die wijngaard ook geen loon zijn? Ja, tweehonderd zilverlingen zijn voor de hoeders, zegt de tekst.

Wat wil dit zeggen? Niet dat zij met de Heere Jezus samen eigenlijk deden in de eer van het werk, dat zij verre! Veel min dat zij een bepaald vijfde deel met hem zouden delen. Neen, maar nochtans niemand sluit de deur om niet toe in Gods huis; geen heer, geen koning beloonde ooit zijn getrouwe knechten en gehoorzame onderdanen beter dan deze meerdere Salomo, de Heere dezes wijngaards. Hier is beloning naar het lichaam, beloning naar de ziel, in de tijd en in de eeuwigheid.

Komt laten wij dat loon, door die twee honderd zilverlingen uitgebeeld, eens beschouwen.

1. Onder dat loon tellen wij dan mede de lichamelijke voordelen van onderhoud en bestaan in de wereld. Dat is de wil Gods, dat de hoeders in de wijngaard van Zijn kerk rijkelijk zullen onderhouden worden, opdat zij zich van de aardse bezigheden zouden kunnen ontdoen, en onbelemmerd hun tijd en kracht in die wijngaard besteden; dat was ook de bestelling Gods in de oude huishouding; dat de priesters en levieten de bedienaren des heiligdoms, van de inkomsten van het heiligdom zouden leven. Paulus redeneert aldus, 1 Cor. 9:7, 11: *Wie dient ook in de krijg op eigen bezoldiging? Wie plant een wijngaard en eet niet van zijn vrucht? Of wie weid een kudde en eet niet van de melk der kudde? Indien wij ulieden het geestelijke gezaaid hebben, is het ook een grote zaak, zo wij het uwe, dat lichamenlijk is, maaïen? Of weet gij niet, dat degene, die de heilige dingen bedienen, van het heilige eten en die het altaar steeds bij zijn, delen met het altaar.*

2. Hiertoe brengen wij de eer, die aan dat ambt en werk verknocht is. Geen groter eer kan aan een engel of mens gegeven werden dan een hoeder in die wijngaard te zijn. Kan er groter eer zijn, dan van de Koning der Kerk, ja de God des hemels als gezanten

gezonden te worden, om aan een rebellig volk een vrede aan te bieden, een vrede te bewerken tussen God en mensen? Hoort Paulus: *zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, als of God door ons bade, wij bidden u van Christus wege, laat u met God verzoenen*, 2 Cor. 5:20.

Kan er groter eer zijn dan onder die leraars te zijn die er velen rechtvaardigden? Een middel te zijn, waardoor onsterfelijke zielen verlost worden van de hoogste rampzaligheid, en gebracht worden tot het hoogste toppunt van gelukzaligheid en dat voor een eeuwigheid!

Kan er groter eer zijn, dan een huwelijk te bewerken, tussen dezen hemelse Salomo, en Zijn vrij gekochte bruid? Paulus roept met verwondering over de eer uit: *mij, de allermiste van al de heiligen is deze genade gegeven, om onder de heidenen te verkondigen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus*.

3. Wij brengen hiertoe, ook de meer geestelijke vruchten en voordelen en loon die dit ambt en werk in dit leven reeds heeft. De liefde en achting welke getrouwe leraars van de ware godzaligen weleens ondervinden, ja hare hulp, troost en voorbidding. Dit had Paulus ondervonden dat de gelovige Gelaten zulke liefde voor hem hadden dat zij haar ogen zouden uitgegraven en hem gegeven hebben, indien dat mogelijk was. In zo'n fierheid van degenen, die zij door het Evangelie geteeld hebben, die haar geestelijke kinderen zijn; alsook die van hen gebouwd, geleerd, getroost en geheiligd worden; als hun dienst de heiligen aangenaam is.

4. Het is hun een vrucht en loon op hun werk, als zij door het woord, dat zij prediken, zelf getroost en ondersteund worden; als zij de kracht der waarheid zelf mogen ondervinden, en anderen kunnen vertroosten met die vertroosting waarmee zij zelf van de Heere getroost zijn. Als de Geest Gods in hun harten schijnt, om te geven aan de anderen verlichting der kennis der heerlijkheid Gods; als zij dus als zegen gevende zielen vetgemaakt worden, om in genade op te wassen tot vaders in Christus.

5. Het is een zonderlinge vrucht en loon op het werk van de hoeders, als zij zien dat de wijngaard vruchtbaar is, als de wijnstok uitbot en reuk geeft met zijn jonge druiven, als er veel mensen bekeerd worden, als van Zion gezegd kan worden: die en die is er geboren; als zij mogen zien dat hun arbeid niet ijdel is in de Heere.

6. O, dit is onuitsprekelijke blijdschap voor een rechte hoeder in die wijngaard, als de levende ranken vele rijpe druiven voortbrengen, en vervuld worden met vruchten der gerechtigheid, die Gode tot heerlijkheid zijn door Christus. Hierin verblijde ik mij, zegt Johannes, dat mijn kinderen in de waarheid wandelen. Als zij dus Jezus' rijk mogen opbouwen en uitbreiden, om satans rijk afbreuk te doen met hun prediking.

Maar, hun grootste loon en kroon hebben zij namaals te wachten. O, wat groot goed heeft God beloofd aan Zijn getrouwe knechten. Jezus zal dan zeggen in die groten rekendag: *Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest over veel zal ik u zetten, gaat nu in in de vreugde uws Heere*. Dan zullen zij twee honderd zilverlingen krijgen. *De leraars nu zullen blinken als de glans des uitspansels, en die er velen rechtvaardigden gelijk de sterren eeuwiglijk en altoos*, Dan. 12: 3. *U w loon is groot in de hemel*, zegt de Heere des wijngaards. Behalve die oneindige heerlijkheid en gelukzaligheid, die zij met al Gods volk in het gemeen te wachten hebben, zo is aan de getrouwe hoeders nog een bijzonder loon beloofd. De apostelen zouden zelfs met Christus zitten op twaalf tronen, en oordelen de twaalf geslachten Israëls. O, wat zullen in de groten dag des oordeels, en der eeuwigheid,

degenen, die zij de Heere gewonnen hebben, hun blijdschap en kroon zijn.

TOEPASSING.

Ziet daar een schets van des Heeren wijngaard, het geestelijke huis Israëls, en hoe de meerdere Salomo daaromtrent werkzaam is.

Zulk een wijngaard heeft de Heere ook in Nederland geplant, dat Baäl-Hamon, een land van menigte van steden en dorpen, mensen en rijkdommen, die daarin zijn; waar deze wijngaard zijn wijnstokken en ranken verspreid; een land daar in vorige eeuwen geen wijngaard was, daar niets was dan doornen en distelen, waar de afval van het heidendom, en in latere tijd, van het wijd vermaarde antichristendom aanbeden werd.

De meerdere Salomo toont nog op velerlei wijze, dat Hij die wijngaard voor Zijn aangezicht heeft. Hij wandelt nog tussen de zeven gouden kandelaren met Zijn genade, Geest en zalige tegenwoordigheid en dat zal Hij blijven doen, in de wereld in het gemeen; en zoals wij wensen, in Nederland in het bijzonder, tot dat de maan niet meer zij. Hij heeft gezegd tot de eerste hoeders van zijn Evangeliewijngaard: *Ik ben met ulieden en met die wijngaard alle de dagen tot de voleinding der wereld.*

Ja ook geeft de Heere des wijngaards, de meerdere Salomo, nog hoeders in die wijngaard; en die wijngaard geeft Hij aan hoeders. O, ja *die boodschappers van goede tijding zijn een grote heirschare*, Ps. 68:12 in het kleine plekje gronds van Zuid-Holland zijn er over de driehonderd, uwe ogen mogen nog uw leraars zien.

Het is waar, God neemt ze weleens weg; de Heere des wijngaards zet ze weleens over op een ander oord van Zijn wijngaard; zo heeft hij de hoeder van Zijn wijngaard alhier, uw geliefden OSTING, van u weggenomen, en elders geplaatst, die hoedt u niet meer.

En ik die hier voor de eerste maal voor uw aangezicht sta, als uw hoeder, ben in zijn plaats geroepen; en ik ben gekomen, en tot zijn arbeid ingegaan; dus sta ik hier voor uw aangezichten als uw hoeder en leraar.

Het is nu anderhalf jaar geleden, dat de Opperwijngaardenier (nadat ik maar drie maanden op de markt ledig had gestaan) mij uitzond in zijn wijngaard; en wel allereerst te Aarlanderveen; daar heb ik een en een half jaar gearbeid in de wijngaard. Zo er bij aanvang of bij voortgang enige vrucht, enige zilverlingen voor de Heere gewonnen zijn, voor Salomo, zo leg ik nog plechtig van deze plaats dezelve neder voor Uw aangezicht. O, Salomo! gevende U alleen de eer en geef dezelve aan U tot Uw bezorging; verlaat dat volk niet.

Het is mij tot een stof van de allergrootste blijdschap te kunnen geloven, dat ik zilverlingen voor de meerdere en hemelse Salomo heb aangebracht, onsterfelijke zielen voor een eeuwige gelukzaligheid heb bereid en van het verderf verlost als een middel. Maar nu ben ik door des Heere roepende stem wederom van haar gescheiden, en heb dat gedeelte van de wijngaard moeten verlaten, ja ben van sommigen afgescheurd. De grote Heere des oogstes heeft mij door een alleszins wettige roeping tot een herder gesteld in deze wijngaard.

De gemeente van Werkendam en de Werken, die ik nu heden voor de eerste maal als mijn gemeente, of als mijn wijngaard mag aanspreken.

Ik noem het een wettige roeping; dit is zeker, ik kom tot u door de rechte deur, gij hebt mij geroepen, de Heere en Zijn Geest heeft mij tot ulieden gezonden, en mij deze wijngaard te hoeden gegeven.

Niettemin moet ik u betuigen, dat er wel verscheidene zaken waren welke het voor mij bedenkelijk maakten, de beroeping aan te nemen, en die andere wijngaard, mijn geliefd Aarlanderveen, te verlaten.

Wanneer ik op de toestand van die gemeente zag, zoals die nu is en op de noodzakelijkheid dat daar geplant en natgemaakt wordt, wilde ik mijn arbeid (naar de mens gesproken) niet zien verloren gaan, en als ik let hoe het misschien met de plaatsvervulling zou gaan, ja als ik dacht op de korte tijd die ik aldaar geweest was en de smart en droefheid van velen over mijn heengaan, alsook het verlaten van mijn maagschap naar het vlees; dit alles bracht mij in vele slingeren, maar hiertegen kwamen en hebben het overwicht gehad twee wezenlijke redenen, ten eersten, een alleszins volle en wettige roeping, die eenparig zoals ik hoorde op mij gevallen was, alsook de zeer algemene begeerte dezer gemeente.

Hierbij kwam ook vooral de talrijkheid van deze gemeente van Werkendam en de Werken, waarvan Aarlanderveen maar een derde deel is. Zo zag ik, dat hier een groter water was om het net des Evangeliums te werpen; of liever om bij de spreekwijze van mijn tekst te blijven, groter wijngaard waarin meer wijnstokken, ja ook levende ranken zijn. Dus had ik, dacht mij, meer kans om mensen te vangen, om zilverlingen voor de meerderen Salomo te winnen. O, *Heere geef daartoe heil en voorspoed!*

Ondertussen, ik roep hier billijk uit: geloofd zij de Heere, de God Israëls, Die alleen wonderen doet. Hoe weinig dacht ik, toen wij vijf jaar geleden in het doorreizen naar Gorinchem, om ons aldaar te oefenen in het leren der nodige taalkunde, uw plaats van de rivierzijde zagen, dat wij nog als hoeder in deze wijngaard zouden gesteld worden. Zo is de wens vervuld van velen met wie wij toen te Gorinchem nuttig en in liefde verkeerden, van mij als predikant in deze classis te verkrijgen. Dit is van de Heere geschiedt en het is wonderlijk in onze ogen!

Ondertussen verdraagt mij nog een weinig. Ik zal met deze verhandelde woorden wat nader trachten te voldoen aan het bijzondere oogmerk van deze leerrede, en zo ik hoop aan uw verwachting.

Het blijkt nu, de meerdere Salomo, Die een wijngaard in dit Baäl-Hamon, deze plaats van menigte, heeft in tegenstelling van andere dorpen en sommige steden in ons land, heeft mij dezen wijngaard te hoeden gegeven. O, ja, ik had mijn vorige wijngaard te Aarlanderveen niet verlaten, als ik niet met volle overtuiging des harten had geloofd dat het Gods wil was. Dus sla ik mijn hand aan de ark alhier, maar niet als Ussa zonder Goddelijke last.

Is het dan also, is deze wijngaard mij te hoeden gegeven, zo zal ik dan eens beschouwen uit de woorden van de tekst, wat mijn werk zal moeten zijn, en dan u onder het oog brengen uw verplichting, omtrent uw hoeder en zijn werk onder u.

1. Wat mijn werk zal moeten zijn, volgens de tekst, *ik zal de wijngaard moeten hoeden*, dat is: bearbeiten naar dat de wijngaard vereist.

Ten eerste die grond, de aarde van uw hart zal ik moeten bereiden door ontdekkingen, bestraffingen, vermaningen en gebeden; en dus graven tot de grond van uw hart, opdat gij recht aan uzelf zou bekend worden, en u leert zien, dat gij allen van nature kinderen des toorns, in een schuldigen en gans verloren staat, en, zo blijvende, eeuwig rampzalig zijt.

A. Ik zal u moeten leren, dat alle onbegenadigde dode en onvruchtbare ranken zijn, en dat God rechtvaardig hen aanstonds aan het vuur ter eeuwige verbranding zou kunnen overgeven en dat dit hen zal overkomen, als een tijdige bekering dit onheil niet

afwend. Ik zal u moeten bewerken, om u deelachtig te doen worden een verbroken hart en verslagen geest.

B. Ik zal het moeten toelagen de beginselen van het genadeleven, het leven des geloofs in u te verwekken door de prediking des geloofs, en u zoeken als ranken met de ware wijnstok te verenigen en u leren, dat allen, die in Christus niet komen, en in Hem blijven, buiten geworpen worden.

Ik zal u dien aller-schoonste wijnstok, Jezus moeten aanprijzen, verkondigen en afmalen in al zijn graveersels. Christus zal ik moeten prediken, als zijnde de macht en wijsheid Gods, ik zal u moeten toeroepen: *die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.* Ik zal voor die hemelse Brudegom u moeten ten huwelijk verzoeken, om u, met verlating van volk en vaders huis, ten eeuwig eigendom aan Jezus te verbinden; ik zal u moeten bidden dat gij u met God wilt laten verzoenen.

C. Harde en onbuigzame ranken, die hier ook wel zijn zullen; dorre en verouderde ranken, die stinkende druivenvruchten voortbrengen, die zal ik getrouw moeten behandelen, die zal ik moeten waarschuwen, dat zij, zo blijvende, ter eeuwige verbranding bereid worden. Ik zal met dat tweesnijdende scherp snoeimes van Gods Woord en wet moeten zoeken door te dringen tot binnen in uw zielen; en naarmate dat de verharding en weerspanning groot is, de vloek van Ebal moeten aankondigen.

D. Wilde ranken, of die een schijn hebben van ware ranken van deze wijngaard, maar die geen rechte vruchten dragen; ik meen zulken als Jezus de Heere des wijngaards beschrijft, Joh. 15:2, *Alle rank die in Mij geen vrucht draagt*, enz. Ik denk dat hier ook wel dezulken zijn zullen, gelijk overal, bijander op zulke plaatsen, waar men zonder smaad, ja met eer een Christen kan zijn. Ik zal voor die schijnchristenen moeten tonen het onderscheid tussen schijn en wezen; het rechte Schibboleth en Sibboleth onderscheiden. Ik zal moeten aantonen dat de naam te hebben dat men leeft, en nochtans dood te zijn, het allerongelukkigste is; dat Gods ogen naar waarheid zien, dat alles inwendig en oprecht voor God moet zijn, dat uitwendige godsdienst en zich voegen hij de vromen, niet voldoende zaak is.

Dat niets minder dan ware in- en uitwendige bekering, oprecht geloof in Christus, dat met Hem als de ranken met de wijnstok verenigt, en heiligmaking in hart en daden, grond kan zijn om eeuwig leven en zaligheid te verwachten.

E. Ik hou mij verzekerd, dat ik hier onder ulieden ook zal vinden, dezulken, die ware en levende en min of meer vruchtdragende ranken zijn, die in de ware Wijnstok zijn ingeënt. Maar die echter gebogen ranken zijn, die naar de aarde hangen, en te zeer aan het stof kleven. Ik zal die wel dienen toe te roepen: *indien gij met Christus opgewekt zijt, zoekt dan de dingen die boven zijn, waar Christus is.* Ja, neergebogen ranken, door moedeloosheid en zwakheid des geloofs gekrookte rietjes en glimmende vlaswieken, gebroken onder zonden, onvrede, gemis van God; onder duisternis, verzoeking, rampen en wederwaardigheden; u zal ik trachten te ondersteunen, te sterken, te troosten, naar het hart te spreken, en inzonderheid te bestieren, hoe gij onder dit alles u te gedragen hebt, om uit alle deze gered te worden; ik zal u wel mogen toeroepen, de onwankelbare beloften Gods vast te houden; ik zal met de moede een woord ter rechter tijd moeten spreken, in navolging van de Heere des wijngaards, mijn groten Heere en Meester; ik zal die tedere neergebogen rankjes moeten opbinden met de banden der beloften aan de muur van het huis Gods.

Ja alle ware ranken, wie gij ook zijt, sterk of zwak, jong of oud in de genadestaat bevorderd of achter gebleven; ik zal alles moeten toebrengen wat mogelijk is, om ulieden te doen opwassen in de genade, om u door geloof bij vrije genade in Christus te leren leven; en ook om u aan te manen tot een nauwkeurige en tedere godzaligheid, om u te brengen tot een onberispelijke wandel; ik zal u moeten tonen, dat gij goede druiven moet voortbrengen, dat gij veel vrucht moet dragen voor uw Wijngaardenier, dat, gij heilig moet zijn, gelijk Hij heilig is; want de ranken moeten toch van dezelfde natuur zijn als de wijnstok.

Tot het hoeden van dezen wijngaard behoort ook inzonderheid het bewaren en bewaken van denzelven tegen wolven in leer of leven, en te vangen de vossen die de wijngaard zouden bederven; ik meen tegen al die dwalingen en onrechtzinnige gevoelens, die zouden zaaien en planten. Een rechte hoeder moet geen haarbreed wijken van de waarheid des Evangelies; hij moet strijden voor het geloof de heiligen overgeleverd. Ja, tot dit hoeden behoort ook het dekken van het ware volk tegen belediging, laster of smaad van de boze wereld; en niet ontzien dien smaad van Gods volk mede te dragen.

2. Ik zie hier ook in de tekst, wat mijn enig oogmerk zijn moet, en mijn hoogste doeleinde in al dat werken in de wijngaard, in al mijn prediken, onderwijzen en vermanen, namelijk, ***voor de Heere; om ook vele zilverlingen aan de meerderen Salomo toe te brengen.***

Is het in alles de plicht om Zijn daden voor de Heere en tot Zijn eer en dienst in te richten, veel meer in dit werk; die hierin zichzelf en zijn eigen eer beoogt, is een onwaardige hoeder. O, ja, zover wij onszelf kennen, wij hebben er lust in, om zielen voor Koning Jezus te winnen. Wij wensen niet enkel een leermeester, maar ook een vader te zijn; die kinderen teelt door het Evangelium. Wij wensen een edeler grondbeginsel en einde te hebben, dan wat uitwendige eer en voordelen, die aan dit ambt verknocht zijn. Maar ons komt voor, dat de grootste eer en het allerhoogste voorrecht daarin bestaat, dat men een middel mag zijn, dat God verheerlijkt wordt, onsterfelijke zielen gezaligd, Jezus wijngaard gebouwd, en Zijn koninkrijk uitgebreid wordt. Geen groter blijdschap kan God mij geven, dan tot dat grote einde voorspoedig te werken, en onder die leraars te zijn, die er velen rechtvaardigen.

3. Ja, maar mijn wijngaard zal ook voor mijn aangezicht moeten zijn; ik zal alle naarstigheid moeten toebrengen om het aangezicht van mijn schapen te kennen volgens Salomo's les aan de leraars. Ik zal ulieden dan moeten leren kennen, zover de menselijke kennis reikt, God alleen kent het hart onfeilbaar en onmiddellijk; doch ik zal naar uw staat onderzoek moeten doen, derhalve niet alleen huisbezoeking, maar hartsonderzoek oefenen, om u naar het licht, dat de Heere mij zal geven, naar uw staat te besturen, waartoe wij ons bij tijd en gelegenheid aanbieden, en wij verwachten, dat gij ons dat onderzoek niet kwalijk zult nemen. En als ik nu mijn wijngaard voor mijn aangezicht stel, zal ik ook zien, wie van een ergerlijken of godzaligen wandel is, dan moet ik acht nemen op degenen die ongeregeld wandelen, en die ernstig bestraffen; ja de macht oefenen, aan de leraars met de opzieners gegeven.

4. Ik zal ook in al mijn werk onder die indruk zijn, dat deze wijngaard en ook ik en mijn werk voor Zijn aangezicht is; dat zal mij moeten aansporen om mijn werk in alle getrouwheid te doen, en met een rein geweten, en door gunst of ongunst van mensen mij van mijn plicht niet te laten aftrekken. Jezus schrijft aan de engelen der gemeenten: Ik weet uw werken, gelijk als wij lezen: Openb. 2 enz. Hij let nauw op het

werk Zijner knechten, en ziet wat zij doen en hoe zij doen; zo zal ik dan in alles moeten handelen als een getrouw dienaar van Jezus Christus, als een wachter op Sions muren, die niet slapend moet gevonden worden. Ondertussen ben ik voor zijn aangezicht in die wijngaard, dan zal Hij ook zien, waarin ik Zijn hulp en ondersteuning van node heb en die belofte vervullen: *Ik ben met ulieden alle de dagen tot de voleinding der wereld*, gelijk Hij sprak tot Zijn eerste kruisgezanten, Matth. 28:20.

5. Ik kon hier ook eindelijk leren, dat al de vrucht die er van komt, voor Jezus, voor de Wijngaardenier zal zijn. *Niet ons. O, Heere! niet ons, maar Uw Naam geef eer.* Trouwens het is toch alles tot prijs der heerlijkheid Zijner genade. Ja, maar ook twee honderd van, deszelfs vrucht zijn voor de hoeders; zo kan ik mij dan troosten, dat de Heere ook voor mij zal zorgen, dat mij brood zal gegeven worden, dat ik mijn loon niet zal verliezen, als ik getrouw bevonden mag worden.

Jezus Die de wijngaard en al de hoeders voor Zijn aangezicht heeft, zal mij ook zien Met zijn albezorgend liefdeoog en Hij zal mij alles geven alles geven, wat ik nodig heb tot dit werk in de wijngaard.

Zie, daar hebben wij de wijngaard een weinig doorwandelt en gezien wat er in die wijngaard is en wat werk wij er zullen vinden. Maar och, ik roep billijk uit, wie is tot deze dingen bekwaam?

Ja, ik meen bij ondervinding geleerd te hebben dat het een groot werk is een hoeder te zijn in die wijngaard, hoewel ik nog maar een korte tijd een hoeder geweest ben. Maar dat heb ik gezien, voor het een eeuwigheid geschapen zielen te behandelen, dat het een grote zaak is, van zoveel toevertrouwde zielen goede rekenschap te geven. De Heere drukke mij en al de hoeders in Zijn wijngaard op hart, Zijn last: *Mensenkind, ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls.*

Och dat als met een ijzeren griffie, en de punt eens diamants in onze harten mocht gegraveerd zijn, onze verplichting en onvermogen; dat het altijd voor onze ogen was, in al ons werk, om in Davids gestalte al ons werk te doen, wanneer hij zegt: *ik zal heen gaan in de mogendheden des Heeren, om al Uw werken te vertellen.* Och hadden wij veel een hart om onze knieën te buigen tot de God en Vader onzes Heere Jezus Christus, opdat Hij ons geve al het nodige tot ons werk, en te bidden: O, God der Heirscharen, keer toch weder, aanschouw uit de hemel, en zie en bezoek dezen wijnstok, en de stam die Uw rechterhand geplant heeft en dat om den Zoon, die Gij U gesterkt hebt, Ps. 80:15, 16. Hoe nodig heb ik Davids bede uit Ps.51:16 de mijne te maken: *En de vrijmoedige Geest ondersteune mij, zo zal ik de overtreders uw weg leren*, waarmee ik mijn dienst aanving te Aarlanderveen.

Die ooit dit werk behandeld heeft, die weet wat zondige onvrijmoedigheid, wat mensenvrees het hart bezetten kan; de vrees voor schade of schande, verlies van mensengunst. O, wat krachtige invloeden heeft dat op het hart van een zondig mens, gelijk wij allen zijn; wat sluit dat velen de mond, wat bindt dat de tong, om alles naar licht en plicht uit te voeren. Hoe nodig heb ik toch te bidden: *Heere open mijn lippen, zo zal mijn mond Uw lof verkondigen.*

Ziedaar mijn wijngaard thans voor mijn aangezicht; hier hoort gij wat uw hoeder ook voor uw aangezicht zal moeten doen, maar ook wat hij er toe van node hebben zal.

Gun mij, dat ik ook ulieden eens leer wat nut is; laat ik u de goede en rechte weg leren en u onder het oog brengen, hoe gij u ook in de wijngaard en nevens mij te gedragen hebt.

1. Erkent het als een dierbaar voorrecht, niet alleen dat de Heere hier een wijngaard heeft, maar dat Hij die gedurig nog met hoeders bezorgt, dat uw ogen gedurig uw leraars nog mogen zien.

Ziet hier nog weer een nieuw bewijs, dat de Heere des wijngaards voor u zorgt; hier ziet gij alweer een nieuwe hoeder voor uw aangezicht, die tot de arbeid van de vorige hoeder zal ingaan.

2. Erken mij dan als uw hoeder en dat gij zijt een wijngaard dien de Heere mij gegeven heeft om te hoeden; erkent mij in mijn last en Goddelijke zending, als één wien de nood is opgelegd; ontvangt mij als zoodanig één, in liefde, met behoorlijke achting. Trouwens ik ben reeds overtuigd, ik heb het al van verre gehoord, ik ben er ook van nabij in bevestigd en mij dunkt, ik zie het nu aan het aangezicht van velen uwer, gij roept mij toe: ons hart is met u, uw komst is in vrede. Ik heb reeds zoveel tedere uitdrukkingen van genegenheid gehoord; die liefde hoop ik, zal mijn gebreken wel wat bedekken en mijn zwakheden doen dragen. Ik zal een engel zijn in mijn ambt, maar dezen niet in heiligheid gelijk zijn. Indien gij mij lief hebt, zult gij zoveel het aan u hangt, mij mijn tweehonderd zilverlingen niet onthouden. Ik wil zeggen, dat gij mij tot een loon voor mijn werk, liefde geeft om mijns werks wille; en dus, mij draagt, ondersteunt, het dienstwerk gemakkelijk maakt.

3. Ben ik uw hoeder, zijt gij mijn wijngaard, zo moet gij dan u zachtmoedig zonder wederstreven laten bearbeiten, besnoeien en zuiveren, kwade ranken laten afsnijden, geheel of ten dele. Gij behoort met zachtmoedigheid te ontvangen het Woord, dat in u geplant wordt. Gij moet bestraffingen en ernstige vermaningen goedwillig aannemen, en onze goede leer volgen. Gij moet gebruik maken niet alleen van mijn predikatiën, maar ook van mijn catechisaties, onderwijzingen der jeugd. Inzonderheid raakt dit de jongelingen en jongedochteren, om de weg der waarheid van mij te leren. Ben ik u tot een hoeder gegeven, dan is het uw plicht, om mij in het gebed veel voor de troon te brengen. Broeders bidt voor ons, opdat ons het woord gegeven worde in de opening des monds om het te prediken. Bidt de groten Wijngaardenier, de meerdere Salomo dat Hij mij verrijke met al die genadegaven, die ik tot dit grote werk nodig heb, en dat mijn dienst in het gemeen en voor u in het bijzonder mag gezegend zijn; dat door mijn dienst vele nieuwe ranken met tijdelijke vruchten van goede druiven beladen de Heere mogen toegebracht worden.

4. Zij gij, Werkendamse gemeente, des Heere wijngaard, beplant met de edele wijnstokken; zoekt dan om vele vruchten voort te brengen. Zullen wij de duizend zilverlingen voor Salomo opbrengen, dan moet ge geen onvruchtbare gemeente zijn; anders is het mij onmogelijk. Als de wijnstokken geen vrucht voortbrengen, kunnen de hoeders niet opbrengen voor de Heere des wijngaards; brengt dan vruchten voort der bekering waardig, zeg ik met Johannes de Doper. Ja, *wandelt waardiglijk de Evangelie Christie de Heere tot alle behaaglijkheid*. Wordt vervuld met vruchten der gerechtigheid. O, dat gij dertig of zestig en och of gij honderdvoud vruchten mocht voortbrengen! O, dat men van dit Werkendamse Sion mocht kunnen zeggen: *die en die is aldaar geboren, en de Allerhoogste zal ze bevestigen*. O, wat zou gij dan een gelukkige wijngaard zijn; een naam zou er billijk van u uitgaan, wegens des Heeren heerlijkheid op u gelegd, en God zou door u verheerlijkt worden, nu en eeuwig. O, gelukkig zulk een wijngaard! O, gelukkig zo een hoeder!

Nu zou het wel tijd zijn om te eindigen, doch de omstandigheid van tijd en zaken

vereist nog iets bijzonders. Ik moet u allen tonen, dat mijn komst in vrede is en u de hand van vriendschap geven; ja u ook zegenen in dit huis des Heeren. Hij die de Opperzegenaar en Bron van alle heil en leven is, gebiede in dit huis de zegen en het leven tot in der eeuwigheid! Te dien einde moet ik mijn aanspraken wenden tot personen van onderscheiden rang en betrekking in kerk en burgerstaat.

Indien ik de eer had van zijn Hoogedelheid, de heer en graaf baron van Diepenbroek, heer van Werkendam en de Werken, hier voor mijn aangezicht te zien, ik zou zijn Hoogedelheid, gelijk ik toch heden doe, van hart in het openbaar bedanken, voor zijn hoge goedkeuring van het beroep, door de eerwaarde kerkenraad op mij uitgebracht; en wensen, dat zijn Hoogedelheid altijd reden mag hebben, om met genoeg en blijdschap aan deze goedkeuring te gedenken. Ik zou hem van deze plaats alle heil en zegen toewensen over zijn persoon en aanzienlijk huis, gelijk ik doe bij deze.

Ik wend mij tot u, heer schout en schepenen der beide heerlijkheden, als tot zulken, die ook behoort tot dezen wijngaard. Het is mij tot veel blijdschap geweest te horen, het bijzonder genoeg en de goedkeuring door u genomen in de beroeping van mijn persoon tot een herder dezer kudde. Ik beloof u, ik zal mij met de geheimen van uw regering niet inlaten. Maar als hoeder van deze gemeente, als ranken van dezen wijngaard. Zo ben ik ook uw hoeder, en als zoodanig zullen wij ulieden als tot dien wijngaard behorende, ook moeten hoeden. Ontvangt mij dan als uw hoeder. Kom aan, wees gij als Mozes, ik wens als Aäron te zijn, en laten wij de handen ineen slaan, om tot heil van deze wijngaard te werken. Ik vertrouw zulks van ulieden. De meerdere Salomo zegene uw personen, families en regering tot in lengte van dagen. Hij vermenigvuldige uw vermogen en make u voorspoedig in de lande; Hij krone uw regering tot welvaren van de inwoners; Hij plante, beware en bevestigte ulieden, als edele wijnstokken in dezen wijngaard; Hij make ulieden, ja ieder een van die duizend zilverlingen, die voor Salomo zijn; om hier als aanzienlijke ranken van die wijnstok te leven en eeuwig in het hemels paradijs overgeplant te worden.

Weleerwaarde heer en medebroeder, mijn bevestiger, ik dank u eerwaarde voor al die getrouwe lessen en vermaningen, uit uw mond gehoord, en voor al de zegeningen over mij en mijn werk uitgesproken; de meerdere Salomo voorzie u eerwaarde met een rijke mate van wijsheid en geestelijk verstand; Hij doe u eerwaarde zijn een getrouwe hoeder, die duizend zilverlingen voor Salomo toebrengt; de Heere legge Zijn woorden in uw mond, en bedekke u onder de schaduw Zijner hand, om de hemel te planten en de aarde te gronden. Hij gunne u nog lange jaren die twee honderd zilverlingen in dit leven; Hij stelle u onder de leraars die er velen rechtvaardigen, en geve u namaals te blinken als de sterren eeuwig en altoos.

Eerwaarde broederen, ouderlingen en diakenen, uitmakende met mij de kerkenraad van deze gemeente, die uw genegenheid tot mij hebt aan de dag gelegd. Ik betuig hier ook mijn dankbare liefde tot u allen; hier staat uw wettig beroepen leraar voor uw ogen; komt aan laat ons de handen ineen slaan, om deze wijngaard te bearbeiten; biedt mij, zoveel in u is, de behulpzame hand; zoeken wij het werk des Heeren met al onze macht te doen. Wegens de grootheid van deze wijngaard hebben wij elkaars hulp van node. Maar wij moeten veel deze wijngaard in het gebed voor de Heere des wijngaards brengen; want wat kunnen wij doen zonder geest en leven?

De Heere make ons allen tot voorbeelden des volks, in godzaligen wandel, lichten in het midden van een krom en verdraaid geslacht.

Zijt wijs, voorzichtig, godvruchtig en getrouw in de bediening van uw ambt; de Heere stelle ulieden tot levende en vruchtdragende ranken van dezen wijngaard; Hij doe u groeien in de genade; de Heere zegene uw personen en huizen, en al het werk uwer handen; Hij doe ulieden als getrouwe arbeiders de loon verkrijgen die beloofd is; dat

gij u heden met grond moocht vertroosten, met de zalige hope van al Gods trouwe volk en knechten: het ga u wel in tijd en eeuwigheid.

Nu keer ik weder daar ik begonnen ben, tot u allen, mijn wijngaard in het gemeen, hier voor mij aangezicht.

Ziet dan, dit is begonnen werk, dit is als onze trouwdag: och dat het nooit zij een rouwdag. Wanneer het eind zal zijn is ons onbekend. Het is tijd dat wij voor ditmaal scheiden, en wel al zegenende. Wie gij dan zijt, jong en oud, rijk of arm, vroom of onvroom, mijn wijngaard, die mij als hoeder gegeven is, mijn hart is over allen in zegeningen uitgebreid. Hij, die de Bronader is van alle zegeningen, gebiede over u allen de zegen en het leven tot in eeuwigheid. De meerdere Salomo stelle deze plaats als een hof des Heere; als Eden, tot een lof op aarde. Hij geve, dat er nog velen, tot nog toe dode ranken, levend mogen worden door de Geest des levens, en in Hem als de ware wijnstok worden ingeënt; en die reeds levende ranken zijn, dat die goede druiven mogen voortbrengen. De Heere wil dezen wijngaard bevochtigen met de regen Zijnes Geestes; en opdat de vijand hem niet bezoeke, hem bewaren dag en nacht. Wij breken af, de Heere doe er zo en zo in Zijn oneindige barmhartigheid toe.

O zalig die wijnstokken. O, zalig die hoeders, die eens op Zijn tijd uit het Baäl-Hamon van deze wereld zullen overgebracht worden, in die wijngaard des hemels, om eeuwig te drinken van de vrucht van dien wijnstok, daar. Daar zal God zijn alles in allen. Amen.

3. Predicatie over JOHANNES 10:16.

Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijn stem horen, en het zal worden één kudde en één Herder.

Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien. Hij zal de dagen verlengen en het welbehagen des HEEREN zal door Zijn hand gelukkig voortgaan, zo luidt de voorzegging in Jes. 53:10, een godspraak waarin des Messias tweeërlei Middelaarswerk geheel levendig vertoond wordt. Ja, maar ook de orde waarin en de wijze waarop Hij dat grote werk zou uitvoeren. Hij moest zich eerst door de eeuwige Geest Gode onstraffelijk opofferen eer Hij verhoogd kon worden tot een Vorst en Zaligmaker om Israël te geven bekering en vergeving van zonden; zou Hij door de machtige genade Zijns Geestes, die sterk gewapende zijn vaten ontroven, Hij moet eerst de slang de kop vermorzelen.

Het was dan geen wonder, dat de Heiland Jezus, achtervolgens zoveel voorzeggingen des Ouden Testaments, van Zijn Middelaarswerk sprekende, van beide die grote werken met onderscheid gewag maakt; de verwerving en de toepassing der zaligheid, als beide behorende tot de uitvoering van het werk der verlossing. Zo had Hij in vers 15 van ons teksthoofdstuk gesproken van het stellen van Zijn leven voor Zijn schapen tot verwerving van het leven; zo spreekt Hij in onze tekstwoorden van het dadelijke toebrengen en zaligmaken van die schapen, voor wie Hij zijn leven gesteld had, zeggende: *Ik heb nog andere schapen* enz. Onze tekstwoorden behelzen dus een geheel heerlijke beschrijving van Jezus middelaarswerk, bestaande in de krachtdadige toebrenging der uitverkoren en vrijgekochte zondaren uit het vervreemde en vele eeuwen verlatene heidendom. In de behandeling hiervan zullen wij acht geven:

- I. Op hetgeen Jezus zegt van Zijn eigendom op zeker volk, dat nog van Hem vervreemd was: *Ik heb nog andere schapen die van dezen stal niet zijn*.
- II. En dan, wat Hij aan dat volk zou doen: *deze zal Ik ook toebrengen* enz.

I. Jezus noemt Zijn uitverkoren en vrijgekocht volk *schapen; andere schapen*, en zegt: *Ik heb* die schapen.

Gelijk het niemand onbekend is wat eigenlijk dat tam gedierte is, dat wij schapen noemen, zo is ook elk bekend, dat in de zinnebeeldspreuken van Gods heilig Boek dikwijls mensen onder de naam van schapen voorkomen.

Zo werd het oude Israël, des Heeren volk, ook des Heeren schapen genoemd, Ezech. 34:12,15, zie vers 6: *Mijn schapen dolen op alle bergen en op alle hoge heuvels, ja Mijn schapen zijn verstrooid op de ganse aardbodem*.

Maar inzonderheid en met de hoogste nadruk worden schapen genaamd de ware gelovigen. Zie vers 27 van ons teksthoofdstuk, *Mijn schapen horen Mijn stem*. Om zeer gepaste redenen worden zij aldus genoemd en om de betrekking welken zij op Jezus hebben en om haar aard en natuur welke zij door genade verkregen hebben. Wij zullen dit nu laten voor wat het is; want in onze tekst worden schapen genoemd, die nog geen vernieuwde natuur hebben.

Dit waren dan dwalende schapen gelijk Petrus ze noemt 1 Pet. 2:25; in dusdanige staat zijn de schapen dan, van welke Heiland Jezus spreekt, het waren zulke, die nog niet toegebracht waren; het waren wel uitverkorenen, maar zij waren tot nog toe diep van God vervreemde zondaren, die in de afgoderij en blindheid van het heidendom verzonken lagen.

Ja maar hoe kan Jezus die mensen schapen noemen? Daar was reden voor:

1. Zij stonden uit kracht van de eeuwige verkiezing en koping rechte schapen door toebrenging te worden. Zij lagen toch onder het zegel der verkiezing: Hij had ze lief gehad met een eeuwige liefde en daarom zou Hij ze trekken met goedertierenheid.
2. En de tijd was zo nabij, dat ze tot schapen Zijner weide gemaakt zouden worden; het was nu toch de tijd, dat Hij zou worden tot een licht der Heidenen om Gods heil te zijn tot aan het einde der aarde. Hij stond nu gereed Zijn gezanten last te geven: *Gaat heen verkondigt het Evangelium aan alle volkeren*. Dit was nabij; de nabijheid van een zaak verandert weleens de spreekmanier. Men spreekt dan wel alsof de zaak reeds alzo was; zo sprak Jezus, Joh. 17:24: *Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij mij zijn*, en Jezus was er ook nog niet.

Deze schapen worden nu nader aangeduid door Jezus als *andere* schapen.

Als Hij daar dan *andere schapen* noemt, zo ziet gij wel dat Jezus veronderstelt:

1. Dat Hij reeds schapen had en wie waren dat anders dan het Israël dat Hij als een kudde Zijner erfenis had geleid door de hand van Mozes en Aäron, het Israël dat nu in Zijn dagen tot Zijn schapen behoorde, en door alle tijden en ook nu geleid was door de staf van Zijn Woord en Geest. Onder een andere gelijkenis sprak Mozes daarvan, Deut. 30:11, 12.

2. Maar deze schapen waren van die andere als andere onderscheiden:

- a. In naam en natie als Joden, nakomelingen van Abraham, Jakob, Juda; de heidenen afkomstig van alle andere volken der wereld.
- b. En ook daarin, dat die schapen worden voorgesteld als reeds Zijn schapen te zijn, of door een verbond met de gehele natie of door inwendige genade, terwijl die andere nog heidenen waren van aard, godsdienst en levenswijze, waardoor tussen Jood en niet-jood een groot onderscheid was. Terecht dus *andere schapen*.

Ja wij vinden in dat zeggen en in die onderscheiding en tegenstelling, *Ik heb nog andere schapen*, zo een heimelijk verwijt aan de Joden, alsof Hij wilde zeggen: O, boos, ongelovig en verkeerd geslachte, hoewel gij zoveel eeuwen Mijn volk geweest zijt en de schapen Mijner weide, die Ik geweid en bezorgd heb, en hoewel gij Mij nu voor uw herder niet wilt erkennen en Mijn schapen niet meer wilt zijn, zodat Ik mijn kracht bij u ijdel en onnut besteed heb, Ik zal wel ander volk vinden onder de vervreemde heidenen, die Mij tot hun Herder zullen aannemen, evenals wilde Jezus haar heimelijk bedreigen, dat Hij haar verlaten zou; ziet uw huis worde u woest gelaten, Matth. 24.

Zo sprak de apostel Paulus: *Nademaal gij uzelfen des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet wij keren ons tot de heidenen*.

- c. Hij geeft vervolgens nog een andere omschrijving van deze *andere schapen*, als niet zijnde *van deze stal*. *Van dezen stal*, dat wil zeggen, van de Joodse natie en godsdienst. Dus daar geheel van afgescheiden.

Daar was toch een zeer grote scheiding gesteld tussen Joden en heidenen. De plechtige godsdienst in het heiligdom, door Mozes op Gods bevel ingevoerd, weerde alle volkeren van dat heiligdom, hetwelk gerekend werd ontheiligt te worden als een heiden zijn voeten daarin zette. Behalve dat God een streng verbod gegeven had dat zij zich ganselijk met de heidenen ook in huwelijken niet vermengen zouden, zo zwaar bestraft in Nehemia's dagen; zij waren dan van die schaapstal niet aangemerkt als een gemeente, een vergadering; zij waren van die Amoriëten, die in de vergadering des

Heere niet komen mochten, als schapen die van de stal van de Herder Israëls niet waren, die derhalve van al die voorrechten verstoken waren, die in de heiligdommen en in de dienst van de God Israëls te vinden waren.

Zij waren van een *andere stal*. Zij waren ook in een stal. Het heidendom had ook zijn stal, zijn gemeenschap, van geslacht, volk en natie, zij hadden ook haar vergaderingen, haar heiligdommen die zij bijzonder heilig hielden.

Zij waren in een stal waar de duivel en de afgod herder was en waar zij geweid werden. Maar als schapen ter slachting tot een eeuwig verderf.

Van deze schapen zegt Jezus: Ik heb die schapen. Hij wil er door zeggen, dat zijn reeds de Mijnen. Iemand zal vragen, hoe waren die de Zijnen? Zij waren immers het eigendom van de vorst der duisternis de God dezer eeuw. Hij moest dien sterk gewapende zijn vaten nog ontroven; ja Hij had ze nog niet gekocht met Zijn bloed. Maar wij antwoorden, ja toch het waren de Zijnen, en laten wij dat met Jezus eigen woorden zeggen: *zij waren Uwe en Gij hebt Mij dezelve gegeven*. Dit zegt Hij, Joh. 17: 6, en de Vader had gezegd, Ps. 2:8: *Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven [tot] uw erfdeel en de einden der aarde tot Uw bezitting*. En Hij stond ze eerlang met Zijn dood vrij te kopen, waarvan Hij al in de tegenwoordige tijd sprak: *Ik stel Mijn leven voor de schapen*.

En uit kracht van dit alles, had Hij op Zich genomen, om deze schapen tot des Heeren ware schaapstal over te brengen; en zo komen wij tot het tweede deel van onze tekst.

II. Deze moet Ik ook toebrengen, en het zal worden één kudde en één Herder.

Dit verdeelt zich weer in twee delen.

1. *Deze moet Ik ook toebrengen.*
2. Drie gevolgen:
 - a. *Zij zullen Mijn stem horen.*
 - b. *En het zal worden één Kudde.*
 - c. *En het zal worden één Herder.*

Deze andere schapen zal Ik toebrengen en zijn verplichting, die moet ik ook toebrengen.

Dit toebrengen zal dan zeggen, de overbrenging van die vervreemde zondaars uit de heidenen, door de krachtadige werking van Woord en Geest, tot de gemeenschap met God en Christus.

Dit toebrengen, als zijnde een wegnemen van die scheiding, die tussen God en de ziel is door de zonden, zal dan bestaan:

1. In Zijn voldoende lijden en sterven voor de zonden van dat volk. Paulus zegt Ef. 2: 12: *Daar zij die eertijds verre waren, nu nabij gebracht waren door het bloed des kruises.*

Daardoor is die oneindige tussenstand weggenomen. Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende. Hierdoor is ook de middelmuur des afscheidsels tussen Joden en heidenen verbroken; de bekering der heidenen zou eerst volgen na Zijn dood, welke Hij als Borg stond te ondergaan.

2. Ja, maar dit alles is buiten de mens, de uitverkoren zondaar is zowel als alle anderen een kind des toorns van nature, verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid die in hem is en de verharding zijns harten.

Hij kent God niet, noch de weg om in Zijn gemeenschap te geraken, noch de dienst en gemeenschap met God; hij is zeer ver van God vervreemd; hij mist het beeld Gods, hij

is vijandig tegen God, zodat een groot werk aan hem zal moeten gedaan worden. Dit voert de Middelaar Jezus uit, door de verkondiging des Evangeliums; dat Evangelie, dat Woord des koninkrijks, dat zond Hij in de landen der heidenen, gelijk Hiskia zijn boden in de stammen Israëls zond, zeggende: *geeft de Heere de hand en komt tot Zijn heiligdom*. Hij zond daar Zijn kruisgezanten naar de afgelegen volkeren en landen der heidenen, en liet *roepen tot de volken*: wend u naar Mij toe en wordt behouden alle gij einden der aarde. Zo zei Hij tot Zijn apostelen: *gaat heen onderwijst alle volken, predikende het: Evangelie allen creaturen*.

Maar dat ontzaggelijk woord van de levenden God en dat liefelijk Evangelie der zaligheid, kan de blinde en vijandige zondaar tot God niet brengen, dat kan het weerbarstig harde hart van de zondaar niet buigen; nooit zal hij de slechtigheden verlaten en treden op de weg des verstands; nooit zal hij tot Jezus komen, zo hij door 's Vaders Geest niet getrokken wordt.

Daarom als het de tijd der minne is, doet Jezus bij dat woord een stem van kracht en heerlijkheid, en dringt met dat woord (als de scepter Zijns koninkrijks) in de harten van dat volk, zodat het woord wordt *als een tweesnijdend zwaard, levend, en krachtig, en doorgaande tot het binnenste der ziele en des geestes, der samenvoegselen en des mergs*. Dat is: het verwekt de levendigste aandoeningen.

Zo komt de Heere Jezus als Hij er een toebrengr, hem ontdekken en aan zichzelf bekend maken. De Heilige Geest gekomen zijnde, overtuigt de wereld van zonde. Hij doet hen zien, dat hij onder zonden, vloek en toorn ligt, dat hij schuldig, onheilig en verloren is.

O! Met wat ontzetting hebben die volken der heidenen hun ogen open gedaan, toen zij zagen wie de ware God en Zijn Zoon was, en de ijdelheid van hun goden, die zij en hun vaderen van geslacht tot geslacht gediend hadden; dat zij waren schapen die geen herder hadden, vervreemd van de ware en gelukzalige God, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hope hebbende en zonder God in de wereld.

Maar Jezus, die verloren schapen van het heidendom zullende toebrengen, openbaarde Zichzelf door het Evangelie aan dat volk, als de ware God, als de Zone Gods, als Godmens, als de gekruiste, gedode en nu verhoogde Heiland, ja als een Profeet, Hogepriester, Koning en volkomen Zaligmaker.

Dit alles maakt dan Jezus te zijn van een zielbuigende en hartveranderende kracht, waardoor zij met de tederste aandoeningen, de hartelijkste droefheid, de diepste verootmoediging, de levendigste begeerte en hoogste en meest volkomen gewilligheid aangedaan worden, om ook een onderdaan van Jezus, een schaap van Die Herder te worden, waardoor zij werkzaam worden in het zoeken van Jezus, in het komen tot Hem, in het toevlucht nemen tot Hem, in het hongeren en dorsten naar Hem.

Ja Jezus werkt met een overbrengende kracht waardoor Hij hen door de overwinnende genade Zijns Geestes, dadelijk uit hun natuurlijke ellende overbrengt tot Zijn gemeenschap; dat is het: *Ik zal ze onder de roede doen doorgaan en brengen onder de band des verbonds*. Zo wordt hij de Heere toegevoegd met een eeuwig verbond; dit wordt anders genoemd: *getrokken uit de macht der duisternis en overgebracht in Zijn koninkrijk*.

Zo worden zij dan medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods. Dit zou Jezus onder het heidendom doen, maar wij stellen de zaak voor, zoals ze is in deszelfs natuur onder Jood, heiden, gedoopte Christen, opdat elk het hem zelf zou brengen.

Sommigen prediken zo van Jood en niet-jood, van Grieken en Barbaren, Romeinen en Corinthiërs, dat de Hollandse toehoorder om zichzelf niet denkt, maar als deze toebrenging zijn volle uitwerking zal hebben, wanneer allen die Hem van de Vader gegeven zijn, ingezameld zullen wezen, en de tijd daar zal zijn, dat Hij het koninkrijk

Gode en de Vader zal overgeven, dan zal Hij zeggen: *Zie daar ben Ik en de kinderen die Gij Mij gegeven hebt.*

Wij kunnen niet zoner opmerking voorbijgaan, dat het Griekse grondwoord door *toebrenge* vertaald, ook wel betekenen kan *leiden en besturen*. Gelijk het also geschiedt. Rom. 7:14, Gal. 5:5.

Maar uit alle mogelijke vertalingen en opvattingen der woorden, een bijzondere verklaring te maken is onze gewoonte niet. De mening des Geestes is zo dubbel en veelzinnig niet, toebrengen zal hier Jezus doelwit zijn.

Doch dit zal ons aangename zaken leren, dat Jezus niet zegt Ik zal, maar *Ik moet ze toebrengen. Ik moet ze toebrengen*. Wel wat verplichting lag er op de Heere Jezus, om zulke toornwaardige volken tot Zijn schaapstal over te brengen? Er staat eigenlijk deze betaamde het Mij toe te brengen. De redenen waren deze:

1. De Vader had ze tot dat einde aan Hem gegeven. *Zij waren Uwe en Gij hebt mij dezelfde gegeven* zegt Hij Joh. 17:6 en Hij was vrijwillig van eeuwigheid met Zijn hart Borg geworden; daarom moest Hij nu tot God genaken; nu dat behelsde in zich, niet alleen de verzoening door Zijn dood, maar de dadelijke zaligmaking van dat volk.

2. Hij had ze vrijgekocht door de dood, en zou de vrijkoping niet verijdeld worden, zij moesten dan ook toegebracht worden.

3. Dit was het loon op Zijn arbeid. Zie dat Jes. 53:10, 12. *Als Hij Zijn ziel tot een Schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien Het welbehagen des Heere zal door Zijn hand gelukkig voortgaan, om de arbeid Zijner ziele zal Hij het zien en verzadigd worden .. daarom zal Hij de machtigen als een roof delen*. Zo zegt de Vader, Ps. 2:8; *Ik zal u de heidenen geven [tot] een erfdeel, en de einden der aarde tot uw bezitting*.

4. En wat waren dienaangaande grote en heerlijke voorzeggingen voorafgegaan, dat de heidenen door de Messias zouden bekeerd worden. Wij noemen uit vele slechts Jes. 49:6, 8, 9, *Het is te gering, dat gij Mij een knecht zoudt zijn, om op te richten de stammen Jakobs, en om weder te brengen de bewaarden in Israël. Ik heb u ook gegeven tot een licht der heidenen, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde. Alzo zegt de HEERE: in de tijd des welbehagens heb Ik u verhoord, en ten dage des heils heb Ik u geholpen, en Ik zal u bewaren, en Ik zal u geven tot een verbond des volks, om het aardrijk op te richten, om de verwoeste erfenissen te doen beërven. Om te zeggen tot de gebondenen: gaat uit; tot die in de duisternis zijn: komt te voorschijn; zij zullen op de wegen weiden, en op alle hoge plaatsen zal hunne weide wezen*.

En het was noodzakelijk dat Hij het deed, terwijl buiten Hem in hemel of op aarde niemand daartoe in staat was; dit was boven het bereik van alle engelen en mensen; hier moest een sterke God zijn, om dien sterk gewapende zijn vaten te ontroven, hier moest een meerdere David zijn, om die schapen uit de muil van die helse leeuw te verlossen.

Hier zou tegenstand zijn, de aarde en de hel zouden zich hiertegen verzetten, daarom, Hij moest het doen. Daar is ook geen Heiland behalve Hem, geen anderen naam onder de hemel gegeven om zalig te worden dan de naam Jezus. Maar ook het verdient onze opmerking, dat Jezus dit werk aan Zichzelf toe-eigent; op een andere plaats zegt Hij: *niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke*.

Het zal ons in de gedachte brengen, dat Hij dit werk verricht als de Middelaar, in Wiens hand de Vader niet alleen de verwerving, maar ook de toepassing gesteld had. *Het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkig voortgaan*. En wat was dat welbehagen des Heeren anders dan de toebrenging van de uitverkorenen. Maar zal Hij dat volk in het heidendom wel gewillig vinden? Neen, maar Hij zal ze gewillig

maken; want Hij zegt: *zij zullen Mijn stem horen*. Hij zou het werk uitvoeren door een stem. Hij zou ze toch behandelen en bewerken als redelijke en vrijwerkende schepselen, die door reden geleid worden; Hij zal een stem laten doorgaan door de landen der heidenen. Evenals van Kores de Perziaan staat, Ezra 1:1, dat hij een stomme liet doorgaan door zijn ganse koninkrijk, dat Israël Babel kon verlaten.

En wat was dan die stem?

1. De eerste stem was: de goden der volken zijn afgoden, maar de Heere heeft de hemelen gemaakt. Jer. 10: 10, 11.
2. De tweede stem was: Ik zal Mijn grimmigheid uitstorten over de volken, die God niet kennen en over de heidenen, die Gods Naam niet aanroepen, Ps. 89:6. De gehele wereld is voor Mij verdoemelijk.
3. De derde stem was: Jes. 45:22, *Wendt u naar Mij toe, wordt behouden alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer*, en 2 Cor. 5: 19, 20, *God was in Christus de wereld met Zichzelven verzoenende, hare zonden haar niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. zo zij wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade, wij bidden van Christus wege, laat u met God verzoenen*.
4. De vierde stem was: Jes. 45:23, *Ik heb gezworen bij Mijzelven, daar is een woord der gerechtigheid uit Mijnen mond gegaan, en het zal niet wederkeren dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren*. En des Vaders verklaring, Jes. 2:6, *Ik toch heb Mijnen Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid*; en Jes. 45:4, *Om Jakobs Mijns knechts wille, en Israëls Mijns uitverkorenen: ja Ik riep u bij uw naam, Ik noemde u toe, hoewel gij Mij niet kendet*.

Deze stem verhieven de Apostelen achtervolgens de Godsspraak: Jes. 40:6, 8, 9, *Een stem zegt: roep: en hij zegt: wat zal ik roepen? Alle vlees is als gras, en alle zijn goedertierenheid als een bloem des velds. Het gras vordert, de bloem valt af. Maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid. O, Sion! gij verkondigster van goede boodschap, klim op een hogen berg. O, Jeruzalem! gij verkondigster van goede boodschap, hef uw stem op met macht, hef ze op en vrees niet, zeg de steden van Juda: ziet [hier] is uw God*.

Dit was de stem van Zijn wet als God en Koning, en de stem van Zijn Evangelie als Hogepriester, zo ook de stem van Zijn raad en onderwijs als Profeet.

Maar de zondaar kan die stem niet horen, daarom komt hij met een stem van kracht en heerlijkheid, met een Goddelijk: Effatha, word geopend; waardoor de doven horen de woorden des boeks, en zij ontwaken uit hun doodslaap. Zij horen dan die stem, en dat zouden de heidenen doen, als zij op de eerste stem hun afgoden wierpen voor de mollen en de vleermuizen, volgens Jes. 2:20, en zeggen: *immers hebben onze vaders leugen bezeten*.

Zij zouden de tweede stem horen, wanneer zij met gevoel en gezicht van schuld en toorn zich als doodschuldigen voor de God des Hemels neerwierpen en om pardon en verzoening smeekten, en de wapenen voor Zijn voeten wierpen, gelijk Ps. 45:6 voorzegt wordt: *uw pijlen zijn scherp, volken zullen onder U vallen; zij treffen in het hart van des Koning vijanden*.

Zij zouden die stem van Jes. 45:22 en 2 Cor, 5:19 horen, wanneer zij kwamen tot dien wens aller heidenen, en als een duif komende gevlogen om in Hem het leven te vinden.

Zij zouden die vierde stem horen als van hun Koning en zich aan Zijn scepter

onderwerpen, en zeggen, volgens Jes. 44: 5: *Ik ben des Heeren, ja, schrijven: Ik ben des Heeren.*

Zij zouden als eilanden, die op Zijn leer gewacht hadden, horen, verstaan en gehoorzamen Zijn stem, waarmee Hij als God, Koning, Hogepriester en Profeet tot hen sprak. Ja, zij zouden Hem voor de ware God aannemen, met verlaten der afgoden; zij zouden de verzoening omhelzen, welke Hij hen liet aanbieden; zij zouden aan Zijn lessen en geboden zich onderwerpen, en zich voor eeuwig Hem ten eigendom gehoorzaam overgeven, en naar Zijn wetten luisteren en leven. Ja, zij zouden nu hun oren en harten stoppen voor de heidense filosofen, wetgevers, priesters en hun afgoden; en al die boeken verbranden.

En deze bekeerden uit de heidenen zouden met het volk Gods uit de Joden verenigd worden: *Het zal worden één kudde.*

Daar was tevoren, gelijk wij gehoord hebben, een wijde scheiding tussen Jood en heiden. Maar die wilde ranken zouden nu in dezelfde olijfboom worden ingeënt, zij zouden zo één lichaam van Christus worden, en zo werden zij ook ingelijfd in het huisgezin van Abraham, en dus werd Abraham een erfgenaam der wereld. In Christus en met hem verenigd, in geloof en liefde, is Jood en Griek één. Dat was voorzeggd Jes. 10:24,25, *te dien dage zal Israël de derde wezen met de Egyptenaren, en met de Assyriërs een zegen in het midden van het land. Want de HEERE der heirscharen zal ze zegenen, zeggende: gezegend zij Mijn volk de Egyptenaars en de Assyriërs, het werk Mijner handen, en Israël, Mijn erfdeel.* Op het allernauwste zou dat één worden, één Heere, één geloof, één doop, één Geest, één weide, één stal, daar zij als schapen samen leven zouden, in liefde en vrede. Dat geloofden in die tijd de godzaligen onder de Joden nog niet recht, de discipelen begrepen het na Jezus hemelvaart nog langzaam; Petrus moest het door een gezicht uit de hemel nog leren.

Dit was veel voorzeggd bij de profeten; waarom wij dat ook vinden Jes. 2:6, 7, *de wolf zal met het lam verkeerd, en de luipaard bij de geitenbok nederliggen enz.*; en hoofdstuk 61:19, *en Ik zal een teken aan haar zetten, en uit. hen die het ontkomen zullen zijn, zal Ik zenden tot de heidenen, [naar] Tharsis enz.*

En waarom Jezus Zijn volk uit Jood en heiden saam verenigd, één kudde *schapen* noemt, dat is nu licht na te gaan. Waarom ze *schapen* genoemd worden, namelijk wegens de eigenschappen der schapen, dat zullen wij nu voorbij gaan. En waarom één kudde, is nu gebleken, namelijk om haar nauwe samenkoppeling, vredige en zachtmoedige samenleving in één weide, in één stal, en maar één kudde, de kerk van alle tijden en alle volken in één kerk, een enige is Mijn duive; Mijn volk maar één bruid des lams. En daarom ook maar één Herder; volgens Ezechiëls profetie.

Die schapen uit de heidenen zouden ook Jezus tot hun Herder hebben, en Die Herder met de Joden gemeen.

Tevoren hadden zij een andere herder gehad de duivel had hun geweid in zijn rampzalige weide van het heidendom en zou haar in zijn stal, namelijk de hel, ingevoerd hebben. Maar nu was Jezus hun Herder, of dat zou Hij zijn, nu zou Hij ook hen weiden, zowel als Zijn kudde, het huis Juda; Hij zou dan hun Herder zijn.

1. Hij zou haar tot Zijn bijzonder erfdeel en eigendom houden, volgens Ps. 2:8. *Mijn schapen* zegt Hij.

2. Haar van al het nodige, weide en stal bezorgen. Hij zou ze voeren in de grazige weide van Zijn Woord, en de werkingen Zijns Geestes; gelijk David ondervond. *Hij doet mij nederliggen in de grazige weiden, Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren*, Ps. 23. Als een herder zou Hij ze voorgaan, en zij zouden het Lam volgen,

waar het ook heenging, en zo zou Hij haar een Leidsman zijn aan levende fonteinen der wateren.

3. Hij zou hen als een goede herder voor alle kwaad, voor wilde dieren bewaren, en de weide voor hen veilig maken, gelijk Jesaja voorzegt had, hoofdstuk 36:9. Als een goede herder, ziende de wolf komen, beveiligd hij de schapen en hij verlaat ze niet, zoodat zij gerust kunnen zeggen; *al ging ik in een dal der schaduwe des doods, ik zal geen kwaad vrezen, want Hij is met mij, Zijn stok en Zijn staf die vertroosten mij*, Ps. 23:5.

4. Als een goede Herder bewaart Hij ze voor afdwalen, immers voor gans te verdwalen, zodat Hij hen leidt in het spoor der gerechtigheid, om Zijns naams wil, Hij doet hen treden in het pad Zijner geboden. Hij leert en onderwijst hen in de weg, die zij te gaan hebben; Hij bewaart ze tegen hun eigen dwaalziek en zondig hart; zij zouden zelf verdwalen.

5. Als een herder zoekt Hij de afgedwaalde weer op, en brengt ze weer terecht. Zeer sierlijk vinden wij dat beschreven in Ezechiël 34:6, 8.

6. Als een herder zal Hij op de avond van hun leven en dess werelds ondergang, hen inzamelen in de stalling des hemels; die schaapstal daar boven, waar ze veilig zullen zijn tegen al wat verderfelijk is, eeuwig vrij, eeuwig blij, eeuwig veilig, om Hem dan eens ten volle de eer van het ganse werk der zaligheid te geven, en eindeloos onvermoeid uit te galmen met de vier dieren en de vierentwintig ouderlingen: *Gij zijt waardig enz.*, Openb. 5:9-12.

TOEPASSING.

En wie kan onkundig zijn, dat Jezus alzo gedaan heeft, des Vaders getrouwe Knecht heeft de last Hem van Zijn vader gegeven, wel getrouw uitgevoerd; Hij heeft Zijn gezanten de landen der heidenen ingezonden, zeggende: *Gaat heen, onderwijst alle volkeren enz.*, Matth. 28:19.

Wat een grote menigte heeft, Hij uit de landen der heidenen toegebracht, toen de Evangeliekerk uit de Joden toegeroepen werd, ziet Jes. 49:18 en hoofdstuk 60:4, 5. Lezen wij de Handelingen der Apostelen en hun brieven, de latere menselijke geschriften en de kerkelijke historiën, wij zullen het vervuld zien. Johannes zag in een gezicht dit vervuld, Openb. 7:9.

Ja, de Nederlanden, deze einden der aarde, deze vergelegenen aan de zee, zijn getuigen nog te dezen dage.

Ja wie moet met mij de weg Gods niet met diepe eerbied aanbidden en zich met verheerlijking Gods verwonderen, dat wij in de plaats van dat oude volk zijn aangenomen, en tot schapen Zijner weide gemaakt, dat wij mogen horen de stem van die enige Herder, die ons door Zijn onderherders dagelijks laat nodigen en roepen tot Zijn weide en schaapstal, ons laat bidden, dat wij onder die roede ook zouden doorgaan en komen onder de band des verbonds. En o vreselijk oordeel, dat die oude schapen nu verworpen zijn, en eeuwig verdoold lopen in de woeste wildernissen van hun dwaze godsdiensten. Verwondert u en verdwijnt in uw onwaardigheid, en roept hierover met Paulus uit, Rom. 11:33-36. *O, diepte des rijkdom, beide der wijsheid en der kennis Gods. hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk zijn Zijn wegen!* enz.

Daar hebt u de krachtigste reden toe schapen Zijner weide die reeds toegebracht zijt. Gij waart ook andere schapen, niet van Zijn stal; u waart ook van nature zondaars uit de heidenen; uw voorvaderen waren in de blindheid, afgoderij, goddeloosheid en

rampzaligheid verzonken.

En ofschoon ge uit Christenouders geboren, in uw kindsheid gedoopt en de christelijke kerk ingelijfd waart; u waart toch volkomen van God vervreemd, onder de zonden, onder de vloek der wet en onder de toorn van God. Wij allen zijn van nature toch kinderen des toorns als alle anderen. U kendet dien Herder niet, u had een afkeer van Zijn weide, van Zijn stal, van Zijn Persoon, en van Zijn schapen. O, hoe vijandig en rampzalig waart gij!

Maar o wonderbare liefde, u heeft Hij ook toegebracht door Zijn krachtdadige genade en u gemaakt tot schapen Zijner weide.

Komt brengt dat onder afbidding van Gods licht nog eens in uw gedachten; heugt u dat werk niet, dat u toen ondervond, hoe ontroerd en verlegen stond gij, toen u te zien kreeg, hoe u van God en deze Herder, Jezus, zo vervreemd waart alsof u in het heidendom geboren waart.

O, hoe radeloos zag ge u toen soms uw staat en wat moest u Gods lankmoedigheid aanbidden, dat Hij u nog zolang gespaard had en niet eeuwig verstoten, ja hoe gewillig verklaard ge u dat nog waardig te zijn, toen die Herder Zich aan u ontdekte, in Zijn noodzakelijkheid, dierbaarheid, macht en gewilligheid, om ook u tot schapen Zijner weide te maken.

Ja u hebt ook ondervonden een hartveranderende en zielbuigende genade, waar u met de inwendigste genegenheden uwer zielen naar Hem gaande gemaakt werd, om Hem tot uw Herder te krijgen, om ook onderdanen van die Koning en schapen van die Herder te worden. Dit deed u tot Hem komen en toevlucht nemen onder de schaduw Zijner vleugelen.

Ja u ondervond een volkomen overbrengende genade, die niemand kent dan die ze ondervindt, zodat u waarlijk en dadelijk u, voor eeuwig zo rampzalig, doch door genade gewillig, aan Hem overgaf, toevertrouwd, en gevoeld, dat u in Hem overging. En hoe klaar hebt u de vereniging ondervonden met Zijn schapen, dat u met haar één kudde werd en één herder kreeg. O, hoe lief kreeg u de rechte schapen van uwer enigen Herder, hoe kon u toen en nog van hart tot hart met hen spreken, en aan melkander vertellen, wat God aan uw zielen gedaan had en wat er tussen u en die Herder was omgegaan,

Maar kom, ziet dan ook uw geluk en voorrecht.

I. U hebt zulken dierbare Herder, als zijnde een grote en machtige Herder, die u van de machtigste vijanden en schrikdieren kan verlossen, tegen alle gevaren zijt ge in de weide van die Herder veilig, Hij loopt voor die helse wolf niet, Hij is geen huurling, Hij verlaat de schapen niet.

Gij hebt zulke teerhartige en medelijdende Herder! Jesaja zegt van Hem: *Hij zal zijn kudde weiden als een herder; Hij zal de lammerkens in zijn armen nemen en in zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtkens leiden*, 40:11, ja hij noemt Hem een Ontfermer, als hij zegt: *hun Ontfermer zal ze leiden* Jes. 39:10.

Ja u hebt ook zulke rijke en algenoegzame Herder! Sommige herders hebben wel vee, maar geen land, geen weide, geen gras, maar uw Herder is zo rijk, en Hij heeft zulk een schoon weiland. Het heeft de Vader behaagd, dat in Hem alle volheid wonen zou. Geen wezenlijk gebrek zal of kan u overkomen, dat Hij niet kan en wil vervullen. zo roemde David, Ps. 23:1: *De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken*.

Maar och! ik vrees met grond dat niet u allen, die mij heden hoort, zo gelukkig zijt, en och of niet verre de minsten dit geluk deelachtig waren. Allen die onder het Evangelie, in de uitwendige weide van deze Herder leven, zijn daarom nog van zijn schapen niet;

daar moet toch eens een tijd komen, vroeger of later, dat we door een inwendige zowel als uitwendige verandering overgaan uit onze van God en die Herder vervreemden natuurstaat in de genadestaat, de stal en weide van deze Herder en dat is een grote verandering.

Welaan dan, laat een iegelijk zijn hart bij dit stuk eens brengen en bedenkt eens dit navolgende:

1. De zaak is van het allergrootste belang voor de tijd en voor de eindeloze eeuwigheid. Het ene is de aller-ongelukkigste en rampzaligste staat, en het andere oneindige gelukzaligheid.
2. Wij kunnen ons in dit stuk jammerlijk bedriegen en mistasten. Nauwkeurig onderzoek wordt hier vereist, bent u een schaap van Jezus? Geloofst u dat op wisse gronden? Laat het u van niemand ontnemen om Gods genade te loochenen. Maar onderzoek is nodig, dringt het uzelf niet op, op losse gronden, dat Jezus uw Herder en Zaligmaker is; wat zou u dat baten? Neen maar het zou u eeuwig schaden.
3. Van nature bent u het niet, maar gewisselijk een kind en schaap des duivels, onder zonden, vloek en toorn geboren; bent u in uw kindse jaren al een schaap van Jezus geweest, dat zal dan wel gebleken zijn, dan hebt ge toch met andere rechte schapen alles gemeen, behalve de wijze van het eerste werk. Maar anders, u moet een tijd beleefd hebben, dat u die grote verandering ondervond.
4. Denkt ook, het getal is zo klein, het is een kleine kudde, wien het des Vaders welbehagen is het koninkrijk te geven; *velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkoren.*

Vraagt dan uw eigen zielen eens getrouw af, en denkt om uzelf in die vier vorige zaken. Terwijl u dit hoort, vraagt dan eens: ben ik al tot de schaapstal en weide van de Heere Jezus overgebracht? Wanneer denk ik, is dat grootmachtig werk van Gods genade aan mij ten koste gelegd, hoe oud was ik, omtrent wat jaren des levens is dat gebeurd? Laat ik nader vragen en antwoord u voor de Heere. Bent u ooit overtuigd van uw vervreemden staat en gemis van God en die Herder en van het rampzalige van die staat, en werkte dat gezicht zulke aandoeningen des gemoeds in u van verootmoediging over zonden, droefheid des harten over het gemis van God, radeloosheid en afzien van alle hoop en hulp buiten Jezus, kwamen er ernstige en heersende begeerten en werkzaamheden in u, om deel aan die Herder en Zijn weide te verkrijgen, dreef u dat naar die Herder, naar verborgen plaatsen, naar allerlei genademiddelen. Weet u van dat wenen, dat roepen, dat hongeren en dorsten naar Jezus, dat komen, wenden en toevlucht nemen tot Jezus; als dat voorgesteld wordt volgens het Woord en de natuur der zaken, en de bevinding van Gods volk, is dat dan in uw hart en bevinding? Of gevoelt u in uw hart dat zulk een bepaald vragen u verveelt en dat zulk een predikwijze u niet behaagt? O, wat een naar kenteken zou dat zijn.

Nog eens, hebt u zulke hartbuigende, hartveranderende en overbrengende werkingen gevoeld, dat u overgebracht werd in de gemeenschap met God en Christus? Werd Jezus u ooit ganselijk te machtig? Nam Hij uw hart met overwinnende genade en gaf u het vrijwillig aan Hem over? *Mijn schapen horen Mijn stem*, zegt Jezus. Is die stem ooit van u gehoord, verstaan, geloofd, gevoeld, gehoorzaamd? Weet u wat kracht het op de ziel doet als Jezus met Zijn stem roept: *wend u naar Mij toe. O, alle u dorstige komt?*

Hebt u die kracht gevoeld en ondervonden en op de stem van Zijn lessen en geboden gemerkt? Hoort u die stem zo graag, dat u met liefde en blijdschap wel zou roepen: *dit*

is de stem Mijns Liefsten.

Nog al eens: zijt u met Zijn schapen zo nauw verenigd, dat u met hen geworden zijt als één kudde onder één herder? O, wat is er dat bij velen ver vandaan; schoon u bij de deugdzame mensen meer achting hebt dan voor ondeugenden, naar uw verkeerd oordeel ook nog veeltijds, uw hart is toch vijandig van de rechte schapen; och daar komt zo een wonderlijke vereniging onder dat volk uit de vereniging met Jezus en Zijn Geest.

Wat zegt uw hart nu, mijn vrienden?

Zegt gij: ja, met al mijn oneindig gebrek, moeiten en twijfelingen, ik kan niet anders zeggen, al moest ik op dit uur de eeuwigheid aandoen, of die dingen zijn alzo in mij door genade gewerkt en dat heb ik ondervonden; en mijn hoogste lust is in de weide, stal en gemeenschap met die Herder; en in de stem van Zijn lessen en geboden en zo ben ik verenigd met Zijn schapen.

Dan zijt u eindeloos gelukkig.

Maar is het buiten uw hart en bevinding, dan bent u diep rampzalig, en och zo is het immers met de meeste mensen. Velen geloven het los en zonder grond, enkel omdat zij die veronderstelling altijd gehad hebben van jongs af, dat Christus hun Zaligmaker is; gelijk men als een Christen, in onderscheiding van een Jood, gelooft dat Jezus, de Messias, de Zaligmaker is; alzo gelooft men ook voor zichzelf, dat Hij onze Zaligmaker, mijn Zaligmaker is en dit is ieders plicht, meent men, dat met toepassing op zichzelf geloven moet, dat Jezus de Zaligmaker is. Dit is een bedrog des duivels, dat miljoenen mensen in het Christendom naar de hel sleept en dat is onbegrijpelijk, dat zulks nog zoveel plaats heeft in een kerk als Nederlands kerk, waarin de leer der bijzondere, vrije en onderscheidene genade zo sterk geleerd wordt.

De toebrengring tot die schaapstal, omdat zulks bij sommigen langzaam en met weinig verzekering toegaat, zo neemt men alle bewustheid in de ondervinding weg, alsof dat veeltijds zo ongevoelig toeging en besluit maar uit zijn godsdienstig leven en goed hart, dat men nooit recht boos gezien heeft, dat men ook een gelovig en goed schaap van die Herder Jezus is. O, ongelukkig zielsbedrog tot eeuwig onheil!

Velen zullen het niet voorgeven, dat zij dat geloven en daar verzekerd van zijn, dat zij schapen van die Herder zijn; zij redeneren dus bij zichzelf, die zich dat zo ruim laten voorstaan, die moeten daar zulke onderscheiden gronden voor hebben, maar zij zijn zwakke en arme zondaars, die zich zoveel niet verbeelden als die en gene (en die al niet heiliger zijn dan een ander) en daarom, al kunnen zij op al die vragen zo niet antwoorden, daarom hopen zij echter zalig te worden, en al weten zij van al die ondervinding niet en daar zijn zoveel en voortreffelijke leraars, die dat zo nauw en streng niet afvragen, kortom, zij hopen op Christus ook en willen zich zo ongerust niet laten maken.

Maar u die alzo gesteld zijt, waagt u aldus uw ziel niet op een losse grond, heeft onze leer geen vaster gronden? En daar zou u meer naar staan, als u getrouw met uw onsterfelijke ziele handelt. Och hoe kunt u een zaak van dat eeuwig en oneindig aanbelang zo los behandelen! Alzo behandelt u de tijdelijke dingen niet.

Ja, was dat Paapse ding niet bij velen nog in het hart en in de mond; men kan dat zo niet weten: O, vrienden, is dat uw gereformeerde leer? Laat u zo uw ziel van de duivel in slaap wiegen? O, wat zult u onzacht wakker worden, of op uw doodbed, of nog een weinig later, als het eeuwig te laat is?

Vraagt gij, *wat moet ik dan doen, om ook een schaap van Jezus te worden?*

Ik antwoord:

1. Geloven met verootmoediging, dat u buiten die Herder nog zijt, en al uw valse gronden wegwerpen, en dat u door de zonden, zo erf als dadelijke, onder zondeschuld, vloek der wet en Gods toorn ligt en onmachtig en verloren zijt in uzelf.
2. Geloven, dat Jezus machtig en gewillig is om u ook tot Zijn schaap te maken.
3. Met afstand van wereld en zonden, Jezus zoeken, in uw binnenkamers, bij de rechte schapen en in de weide van Zijn Woord, zo gepredikt als geschreven. Maar, u zult het niet doen, als God u niet met Zijn Geest krachtadig bewerkt en het zal uw oordeel verzwaren, dat u het geweten hebt.

Nog een woord tot u, rechte schapen van de Herder, gelooft u het wel, dat u zo gelukkig zijt en leeft en werkt u naast Jezus als uw Herder? Hier zullen

1. Sommigen ja op durven zeggen.
2. Sommigen hebben het wel geloofd, maar kunnen het niet vasthouden.
3. Anderen zullen klagen, dat zij het nooit volkomen geloofd hebben.

Laat ik tot elk nog wat mijn reden wenden, en van de laatste eerst.

Gij zwakken in de genade, hebt u nooit geloofd, dat u geen schaap van Jezus zijt?

Mij dunkt ik hoor sommigen zeggen: ik kan het niet geloven, want ik weet van geen overgang in Christus; wat vereist is volgens Gods Woord.

Wij antwoorden u hierop:

1. Die uit overtuiging van zijn verloren staat is werkzaam geraakt om Jezus te zoeken, maar uit de werkzaamheden niet zo maar gaat opmaken, dat hij deel aan Jezus heeft, dat was geen goed fundament gelegd.
2. Maar die uit kennis van zichzelf in zijn diepe ellende, schuld, beroving van Gods Beeld en gemis van God, en uit kennis van God, in Zijn dienstwaardigheid, rechtvaardigheid en heiligheid recht verootmoedigd en van alle valse hoop van zaligheid afgedreven is, die Jezus heeft leren kennen als de noodzakelijke, gepaste en algenoegzame Zaligmaker; die uit kennis van Gods algenoegzaamheid en des schepsels nietigheid en Jezus dierbaarheid God en Christus boven alles begeert, zoekt en verkiest, en in de weg der verzoening en vrije genade een innig welgevallen neemt, en in Gods raad bewilligt, die op de dienst van God een inwendige verkleefdheid gevoelt en de zonden tot zijn voornaamste kruis heeft, en die dat bestendig alles heeft, doch onder verwisseling van gestalte en ongestalte, en de tijd bevestigt de waarheid, en die in alle dezen oprecht voor God en mensen is en Jezus schapen recht lief heeft, die is de ware genade deelachtig en heeft deel aan Jezus.

Daarenboven, als u op dit alles in waarheid ja en amen kunt zeggen, u zult ook tijden hebben, dat ge u aan Jezus hartelijk kunt overgeven en dat u vrij wat vertrouwen op Jezus gevoelt, verenigd met Hem rust en vrede in uw gemoed, schoon u toch nooit zeggen dorst: nu heb ik deel aan Jezus. Nu zullen sommigen zeggen, dat is juist mijn toestand getroffen en dit zou mij tot bevestiging zijn. Maar: ik ben zo zondig en zo slecht, dat ik niet geloven kan uit de gevolgen, dat mijn werk recht is. Waarop wij antwoorden, die het in zijn gedrag uit- en inwendig omverstoot, die heeft toe te zien, of hij ooit voor God oprecht was; laat u de zonden even als te voren in uw hart in- en uitgaan zonder strijd, zonder droefheid, bent u ook in het verborgen niet oprecht en godzalig, is het leven buiten God in de wereld en zonden uw verkiezing, als u evenwel zalig zou worden, dan bent u geen begenadigde, wat ge u ooit mocht verbeeld hebben te ondervinden.

Maar is dat klagen over uw zonden en de slechte gevolgen, die het werk in u heeft, u

ernst is dat uw kruis en smart, al waart u volkomen verzekerd van uw zaligheid, zou het de stof van uw grootste blijdschap zijn, heilig te worden, dan is het geen bewijs, dat uw werk geen waarheid is. Zoekt Jezus ook tot ditzelfde einde, terwijl u Hem ooit zocht tot een Zaligmaker voor uw zonden. En wat u belangt, die het soms weleens volkomen gelooft, maar dat geloof weer hebt verloren, uit al wat ik nu reeds gezegd heb, zal uw zwarigheid wel opgelost zijn, indien u licht onder het voorstellen gehad hebt, om te zien wat God aan uw ziel gedaan heeft; wij zullen daar nu niets meer bij doen.

Maar nu nog een woord tot u, die het geluk hebt dat u uw aandeel geloven kunt, laat ik u uw verplichting omtrent uw Herder voorstellen.

1. Erkent en gelooft het in kracht, dat u tot een schaap Zijner weide gemaakt zijt; denk veel hoe groot uw geluk is; Hij had u zowel als anderen kunnen voorbijgaan: u bent niet een uit tien voor de Heere uitgetekend, maar een uit meer dan duizend. Denk veel tot uwer zielen opwekking terug aan de dagen vanouds, zo voor uw toebrenging, wat u toen waart en wat er al in u is omgegaan, toen Hij u maakte tot een schaap van Zijn stal en weide; wat ernst, wat aankleven en overgeven aan Hem in uw ziel was, wat lust u in Zijn herderlijke regering had; wat u vervolgens al ontmoet is, hoewel u het in die stal en in die weide gevonden hebt, hoe weinig het u berouwt. Hoe menigmaal bent u weleens geleid in grazige weiden, hoe teder heeft de Ontfermer u geleid en geweid, hoe menigmaal weer terecht gebracht, als u verdwaald waart, uit de muilen van wilde dieren verlost en bewaard.

2. Blijft dicht bij uw Herder, zoekt voor afdwalen bewaard te worden, dat is de oorzaak van al uw zielsellende, als u door de zonde afdwaalt, dan raakt u buiten Zijn weide en loopt in het dorre en woeste, daar geen voedsel voor uw ziel, noch fonteynen of waterbeken zijn; zoekt dan gedurig nabij Hem te leven.

3. Luistert naar de stem van uw Herder, zo als Hij door Woord en Geest spreekt tot uw ziel, zoekt de stem van Jezus nauwkeurig van de stem der vreemden te onderscheiden, u moet de stem der vreemden, van de duivel en uw hart niet volgen.

4. Gehoorzaamt de stem van Zijn lessen en geboden; Zijn herdersambt sluit in Zijn koninklijk en profetisch ambt, en van beide moet ge u laten regeren. Studeert veel in die lessen en geboden, overdenkt ze dag en nacht.

5. Volgt uw Herder, zonder weerstreving en murmureren, waar Hij heengaat, al leidt Hij u eens naar uw gedachten, of in waarheid in een schrale weide; al laat Hij u eens wat omdolen, al is Zijn weg eens voor u wat moeilijk, volgt het Lam waar het ook heengaat.

6. Toont dat u met al Zijn schapen één kudde uitmaakt, houdt u het meest met sommigen, hebt ze alle lief, verstoot geen schapen; de sterke moet de zwakken niet met de schouder verdringen; denkt dat Jezus een teder medelijden met de zwakken heeft. Hoort de Heere, Ezech. 31 16. *Het verlorene zal ik zoeken en het weggedrevene zal ik wederbrengen en het gebrokene zal Ik verbinden, en het kranke zal Ik sterken* enz. Leeft nauw verenigd in liefde met al de schapen; koppelt veel tezamen als een kudde.

7. En eindelijk wat u moge overkomen, vertrouwt uw Herder alles toe, u bent nog niet in het vaderland. Eer u in Kanaän zijt, moet u nog wat in de woestijn van Arabië omzwerven. U moet uw Herder niet wantrouwen, *vreest niet, u klein kuddeken, het is uws Vaders welbehagen u het koninkrijk te geven*. Hij zal u bewaren en altijd uitredden; niet een schaapje zal verloren gaan; zegt gelovig als David: *De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken, al ging ik in een dal der schaduwe des doods, ik zal geen kwaad vrezen; want Gij zijt met mij, en Uw stok en Uw staf die vertroosten*

mij. Wandelt Hem zo na, totdat u Zijn raad zult hebben uitgediend, en Hij u in die grote dag, als Zijn schapen aan Zijn rechterhand zal zetten en zeggen: Komt u gezegenden, beërft het koninkrijk, dat u bereid is voor de grondlegging der wereld. Amen.

4. Predicatie over Psalm 71:17,18.

Uitgesproken ter gelegenheid van de auteurs 25 jarige dienst.

O God, Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik Uw wonderen. Daarom ook, terwijl de ouderdom en grijsheid daar is, verlaat mij niet. O, God, totdat ik dit geslacht verkondige Uw arm, allen nakomelingen Uw macht.

Aller opmerking waardig is hetgeen wij lezen in 1 Sam. 7:12, namelijk dat Samuël, die ziener in Israël, die man Gods, een steen nam en die oprichtte tussen Mispá en Sen, en noemde dien *Ebenhaëzer*; Samuël, die grote voorganger in Israël als rechter en profeet richtte een publiek gedenkteken op, om de Heere, Israëls God te doen gedenken vanwege Zijn goedheid, macht en trouw aan Israël bewezen.

Het is in bijzondere gelegenheden, van overoude tijden reeds in gebruik geweest bij Gods volk, om ter bewaring van Gods grote daden in het geheugen, gedenktekenen op te richten. Ziet dit in Jakob, Mozes, Jozua en anderen, en ook in Samuël. Deze richtte een stenen pilaar op, opdat ze eeuwen verduren zou en Gods daden niet vergeten zouden worden. Hij gaf de steen een naam, die hij waarschijnlijk op dezelve schreef, of in hem graveerde. Hij noemde hem *Ebenhaëzer*. Zo gaf Mozes zijn steen altaar de naam: *De Heere is mijn Banier*.

Hij vormde hem een steen der hulpe, zeggende: tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen; opdat de nakomelingen aan deze verlossing door de hulp des Heere gedenken zouden.

Erkennende dan voor gans Israël, dat God de eer van die behoudenis moest hebben: Hij was hun hulp en hun schild geweest.

Tot hiertoe zegt Samuël. Hij wil hier de grootheid en veelvuldigheid der verlossing en hulp des Heere gedenken; en dat het niet maar eens gebeurd was, maar van oude tijden af en nu nog onlangs in die strijd met de Filistijnen; de Heere heeft ons nog niet verlaten; *tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen*.

Tot hiertoe: in het toekomende zullen wij de hulp des Heere niet minder nodig hebben, wij zijn maar gered tot nu toe; verder zal het al weer de Heere moeten zijn.

Tot nutoe: dat was een grond van vertrouwen voor het toekomende; de Heere God is onveranderlijk. Hij zal ook in toekomende tijden ons niet verlaten, de Heere zal het voor ons voleinden, Hij laat niet varen de werken Zijner handen.

Dit zal ik ook op mij overbrengen; ik zal hier ook een gedenksteen oprichten, met het opschrift: *tot hier toe heeft ons de Heere geholpen!* Ik ben geen Samuël in genade, kennis en godzaligheid; ook geen rechter in Israël. Maar ik ben echter als Samuël naar de bediening en huishouding Gods onder het Nieuwe Testament, ook tot een profeet in dit Israël gesteld, en dat reeds een tijdperk van 25 jaren, waarvan ik onder ulieden al drie en twintig en een half jaar, onder vele bevinding van des Heere hulp, ondersteuning en zegen Gods hen uit- en ingegaan.

Ik vond mij daarom genegen, en ben het aan de God der goedertierenheid en des levens verplicht, om in het openbaar en in de tegenwoordigheid van deze grote gemeente, ja der engelen, zover zij in de gemeenten tegenwoordig zijn, een gedenkteken tot Gods eer en heerlijkheid op te richten, tot gedachtenis van des Heeren veelvuldige hulp.

Geen steen als Samuël, maar een dankoffer op de gouden altaar, dat voor de troon is, neer te leggen.

Ik ben (zeg ik ook met Samuël) gekomen om de Heere offerande te doen, heiligt u en komt met mij ten offer. Wij zullen tezamen de Heere dankofferen toebrengen en God grootheid geven.

Och, dat de Heere in dit namiddaguur aan mij Zijn knecht, een teken ten goede stelle, en gedenktekenen van Zijn vrije genade in uw harten oprichtte, waardoor gij de Heere tot een naam en tot een eeuwig teken wordt gesteld, dat niet uitgeroeid zal worden. Och, Heere geef daartoe heil en voorspoed.

Mij dacht, dat onze dichter ook zulk een gedenkteken stelde in zijn weg en staat, waarin hij was, in de woorden, welke een onderwerp van onze redevoering zullen stellen, die wij u hebben voorgelezen en die wij tot God (zegt hij) *Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan en tot nog toe verkondig ik uw wonderen*. Ja, maar, het was ook maar tot nog toe, daarom laat hij volgen; terwijl de ouderdom en de grijsheid daar is, verlaat mij niet.

De tekst verdeelt zich naar het getal der verzen in twee delen:

- I. Wat God aan hem gedaan had, wanneer hij zegt: *Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik uw wonderen*.
- II. Zijn ernstige bede, dat God hem in zijn hoge jaren niet verlaten moge, in de woorden: *daarom ook, terwijl de ouderdom en de grijsheid daar is, verlaat mij niet enz.*

I. Wat het eerste belangt, daar vinden wij weer twee bijzondere zaken: A. Wat God aan hem had gedaan, en B. Wat hij door die genade had mogen doen.

A. Hij wendt zich tot God, de Fontein des levens, zeggende: *O God*, (hebr. Elohim.) Mij dunkt hij stelt zich die God voor de aandacht als zijn Verbondsgod, die God, die met ede Zich aan hem verbonden had, die hem een eeuwig verbond gesteld had, dat in alles wel geordineerd en bewaard was, waarin al zijn heil en lust was en dat David in zijn jeugd al gekend had en met God was ingegaan.

Ja, o God, o mijn Verbondsgod; David zal er in die tijd indrukken van gehad hebben, dat hij nu in zijn grijze ouderdom zich troosten kon met zulk een God.

Het was ook even daarom een drang en pleitreden voor zijn smeking. Gedenkende de trouw en weldadigheid, welke hem de Heere van der jeugd aan bewezen had, zo sprak hij geen vreemde en onbekende God aan, maar zijn en Israëls God. *O God, Gij zijt mijn God, mijn ziel dorst naar U, Mijn, vlees verlangt naar U, in een land dor en mat, zonder water*. Psalm 63:2.

Die God zal hij nu dankzeggingen vergelden en eer geven; *Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan*.

- a. God heeft hem *geleerd*, en wel
- b. *Van zijn jeugd aan*

a. Deze lering Gods zal niet bijzonder zien op natuurlijke wetenschappen, of hoe ook zijn rijk te regeren, oorlogen te voeren, enz.; hoewel al deze nuttige wetenschappen van God zijn en onder de wijsheid, die Salomon begeerde en verkreeg, ook wel uitdrukkelijk zal begrepen zijn geweest; alle wijsheid is toch van de Heere. God onderricht de landman hoe hij het land moet bebouwen en behandelen, God gaf Aholiab en Bezaleël wijsheid tot de tabernakelbouw en zo bezat David ook veel wijsheid van de Heere. Maar hij zal inzonderheid bedoelen de meer geestelijke, Goddelijke, hemelse wijsheid, die met bijzondere nadruk gezegd wordt, van boven te zijn, Jak. 3:17, en haar bovennatuurlijke waarheden. Beide stukken dan één voor een.

1. De kennis van Israëls God, die in Mozes Tabernakel gediend, gezocht en geprezen werd. Die God kende hij als een eeuwig allervolmaakst Wezen, Die alle volmaakheden bezit. Als de Schepper en Onderhouder van hemel en aarde; die God Die alles regeert, hoor hoe hij Hem kende, 1 Kron. 29:11: *Uw O, Heere is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit; want alles wat in de hemel en op aarde is, is Uwe.*

2. Hij had God leren kennen als een God van zaligheid, in Wiens gemeenschap alle zaligheid in tijd en eeuwigheid te vinden is; David had geleerd, zijn eigen verdoemelijke staat: dat blijkt Ps. 51:7, *ziet in ongerechtigheid ben ik geboren, en in zonden heeft mij mijn moeder ontvangen. Ik ken mijn overtredingen*, vers 5.

3. Gods verbond, en de Messias, de Zone Gods kende hij, zie dat in 2 Sam. 23: 3, 4, de God Israëls heeft gezegd, de rotssteen Israëls heeft tot mij gesproken; daar zal zijn een heerser over de mensen een rechtvaardige, een heerser in de vreze Gods, en Hij zal zijn gelijk het licht des morgens, wanneer de zon opgaat, 's morgens zonder wolken; wanneer van de glans na de regen, de grasscheutjes uit de aarde voortkomen. Hij kende en wist dat de Messias uit hem zou voortkomen, en op zijn troon zitten, hoe kon hij anders dichten en zingen: Ps. 72:1: *O, God geef de Koning uw rechten en uw gerechtigheid de Zoon des Konings*; vers 11: *Alle koningen zullen zich voor Hem neerbuigen, en alle heidenen zullen Hem dienen*, vers 17: *Zijn naam zal zijn tot in eeuwigheid, zoolang als er de zon is*, enz. zo sprak ook Petrus, Hand 3:30.

4. David kende de Messias als Priester, Ps. 110:4. *De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen, Gij zijt priester in eeuwigheid.*

5. David kende het genadeverbond en de weg tot de Goddelijke gemeenschap, zie dat in 2 Sam. 23:5: *Hoewel mijn huis also niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld*, enz.

6. God had David geleerd, David kende al de wegen die God met Zijn volk Israël gehouden had, van Egypte af tot hiertoe. Dat was de stof en inhoud van vele zijner Psalmen en liederen.

7. David had geleerd van wat aard, natuur en beduidenis de openbare plechtige godsdienst was en hoe de zedelijke en Evangelische waarheden, plichten, deugden en weldaden daar vertoond werden.

8. David kende de uitgebreidheid en geestelijkheid van Gods wet, daarom zeide hij: *in alle volmaaktheid heb ik een einde gevonden, maar Uw gebod is zeer wijd. Gij maakt mij door uw geboden wijzer, dan mijn vijanden, ja dan alle mijn leraars.* Ps. 119.

Hiervan gaf hij God de eer, zeggende tot den Heere: *Gij hebt mij geleerd.* Hij geeft daarmede te kennen, dat hij van nature zowel als alle anderen was onwijs, dwaas, dwalende, verduisterd in het verstand. O, mijn God, wil hij zeggen, ik kende U noch mijzelf. Gij hebt mij als een blinde geleid, door een weg die ik nooit zou geweten hebben.

Gij hebt mij geleerd.

Geen engelen of mensen zouden mij dat geleerd hebben, als Uw Geest mij niet geleerd had. Het was Uw licht. O, God, bij de waarheid, die mij geleid heeft; Gij hebt mijn ogen ontdekt om de wonderen van uw wet te zien; Gij het mij zo menigmaal wijsheid in het verborgen bekend gemaakt. Dit was die lering uit kracht van welke hij zegt Ps. 119: *Ik ben verstandiger dan al mijn leraars.* Dit wordt als een huwelijksgoed beloofd, Hoséa 2:19: *Gij zult de Heere kennen*; en Jes. 54:13: *Al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn.*

b. *Mij, Heere! hebt Gij zo geleerd*, mij de geringste, de kleinste in mijns vaders huis, geen Eliab geen Abinadab, geen Samma. Maar mij heeft God op zulk een wijze

geleerd, en Gods verborgenheid doe zien, en dat van mijn jeugd aan, zegt Hij. Hoe jong David God kende en vreesde, is niet opgeschreven, waarschijnlijk van zeer jongs af; misschien was zijn opvoeding zo godzalig, dat de verandering in hem niet zichtbaar was.

Zegt de dichter nu, dat de Heere hem geleerd had van zijn jeugd aan, hij wilde daarmee zeggen: de Heere is mij verschenen van verre tijden, al vroeg in de dagen mijner jonkheid, nu al vele jaren geleden, ik gedenk daaraan als aan de dagen vanouds; hij wil zeggen, dat hij de God Israëls, de God zijner vaders had leren kennen, al vroeg in de dagen zijner jeugd, en dat hij al vroeg had leren vragen, waar is God mijn Maker, en dat hij in Gods raad bewilligd had; dat God hem vroeg onder de band des verbonds gebracht had. Waarop het zogenaamd eigen geschrift Davids doelt, is elk bekend. *Als ik nog jongeling was.* O, wat een troost zal hem dit in zijn hoge jaren en ouderdom geweest zijn; dit zien wij in 2 Sam. 23:5, al meer genoemd Dan te kunnen nadenken, wat er al in de jonge jeugd tussen God en zijn ziel is omgegaan.

B. Die nu zo van zijn jeugd af aan God gekend, gezocht en gediend heeft, geen wonder, dat die in zijn ouderdom nog vruchten draagt. Dat kon David ook betuigen: *tot nog toe*, (zegt hij) *verkondig ik Uw wonderen*. Door Gods wonderen verstaat hij zekerlijk, de dingen, waarheden, werken en wegen Gods, die God hem in zijn jeugd al geleerd had, die werken des Heeren die groot zijn en gezocht worden, van allen die er lust in hebben: Ps. 111:2. Zo in de natuur, namelijk van schepping en regering van al wat buiten God is, gelijk door David in Ps. 104 en 112 en elders zo heerlijk verkondigd, als in de genade, in het roepen, rechtvaardigen en heiligen van zondaren, door zo een wel geordineerde verbondsweg; de wonderen van dat grote verlossingswerk.

De oprichting, uitbreiding, regering en bewaring van het koninkrijk van de Messias, Gods gezalfden Koning, alsook deszelfs eeuwigdurende heilgoederen en rijkdommen doen hem uitroepen, Ps. 61:18. *Geloofd zij God, Die alleen wonderen doet*. Dit zijn al die wonderen van Gods Koninkrijk in Ps. 14 vermeld.

Deze wonderen vertoonde hij, zegt hij. Dit deed hij met de mond. Dit zegt hij Ps. 61: Ook zal ik voor koningen spreken en mij niet schamen, en in deze Psalm vers 15: *mijn mond zal uw gerechtigheid vertellen, de gansen dag Uw heil, hoewel ik de getallen niet weet*. Zo ook vers 24.

Dit deed hij schriftelijk, in liederen en Psalmen die hij de godsdienst in het heiligdom voor alle eeuwen toewijdde. Hoort hoe hij daarin Gods wonderen verkondigt, uit velen alleen ten bewijs: Ps. 145:3: *De Heere is groot, en zeer te prijzen, Uw grootheid is ondoorgrondelijk*, vers 5. *Ik zal uitspreken de heerlijkheid der ere Uwer majesteit, en uw wonderlijke daden*, vers 13. Uw koninkrijk is een koninkrijk van alle eeuwen, en uw heerschappij is in alle geslacht en geslacht. En zo verkondigde hij de wonderen, die God aan zijn ziele gedaan had, Ps. 66:16. *Komt hoort toe, allen die God vreest, en ik zal u vertellen, wat Hij aan mijn ziele gedaan heeft*. En dat was dan met het doel, om de wijsheid, goedheid, almacht, algenoegzaamheid en waarheid, rechtvaardigheid en heiligheid, hoogheid en heerlijkheid Gods te vertonen en aan de mensenkinderen bekend te maken; en hoe in de dienst en gemeenschap met God alle heil en zaligheid gelegen is. Gelijk de Messias zijn tegenbeeld spreekt Ps. 40:10, 11, *Ik boodschap de gerechtigheid in de grote gemeente; zie mijn lippen bedwing ik niet, Heere Gij weet het: uw gerechtigheid bedek ik niet in het midden mijns harten; uw waarheid en Uw heil spreek ik uit; uw weldadigheid en uw trouwe verheel ik niet in de grote gemeente*. Dit erkent hij voor de Heere als zijn dierbaar voorrecht, dat hij in dat zalige en Godverheerlijkende werk mocht bezig zijn, en God hem daartoe genade gegeven had.

II. Dit zegt hij nu in het tweede deel van onze tekst, tot een grond- en pleitrede voor zijn smeking, zeggende: *Daarom terwijl de ouderdom en de grijsheid daar is, verlaat mij niet, totdat, enz.*

Het is van zichzelf duidelijk, wat hij door de ouderdom en de grijsheid verstaat, namelijk het laatste deel van het menselijk leven, van hetwelk Salomo zegt: Pred. 12:1, dat het kwade dagen zijn en lusteloze jaren, waarin al de vermogens bezwijken, en het einde nadert.

Ondertussen merk ik op, dat men het vertalen kan, *totdat de ouderdom en grijsheid daar is*. Dat hij nu was in het klimmen zijner jaren en de ouderdom naderde, en dat hij de voorboden van de ouderdom reeds begon te gevoelen; zo dan verlaat mij nooit, bewaar mij al mijn leven, nu en totdat de hoge ouderdom mijn dagen zal doen eindigen.

Maar het is wel vertaald, terwijl de ouderdom daar reeds is. Ten bewijze, David heeft deze Psalm gedicht in zijn ouderdom, in de laatste dagen of jaren zijns levens, wat wel blijkt uit vers 9. *Verwerp mij niet in de tijd des ouderdoms, en verlaat mij niet terwijl mijn kracht vergaat*; en dit wordt te klaarder, als wij zien dat het slot van de volgende 72 Psalm is: *De gebeden Davids, des zoons Isai hebben een einde*. Zijn bede zelfs is: *verlaat mij niet, totdat ik, enz.* Eigenlijk verlaat de Heere nooit Zijn volk. Want die *Uw naam kennen zullen op U vertrouwen, omdat gij niet hebt verlaten die U zoeken*, zegt David, Ps. 9:11. Dat zegt ook Paulus, Hebr. 13:5. *De Heere zal Zijn volk niet begeven, en Hij zal Zijn erve niet verlaten*. De dichter zal dan met die bede, *verlaat mij niet*, van de Heere begeren, dat de Heere hem nooit alleen laat staan, maar in alle posten de nodige genade, krachten en vermogens naar ziel en lichaam wilde geven, om zolang als hij op zijn post, en in het werk des Heere was, datgene te kunnen doen en lijden, dat de Heere op zijn hand legde en bewaren wilde voor die smarten en gebreken, die doorgaans de ouderdom vergezellen.

Dan ook, dat de Heere hem in zijn klimmende jaren en grijzen ouderdom, naar binnen lust, licht, leven en sterkte van geest wilde schenken, alsof hij zeide: *neemt uw Heiligen Geest niet van mij*, als Ps. 51:13. Laat ik in de ouderdom nog zijn als een groene olijfboom in Gods huis, en vruchten dragen en vet en groen zijn.

Ja ook, dat de Heere hem wilde bewaren door genade voor zonden, vallen en struikelen, waardoor Gods Naam zou onteerd worden en hij tot een smaad der dwazen gesteld; met één woord, dat zijn lippen er nog velen voeden mochten en hij ten einde toe mocht bezitten en vertonen de kracht der ware godzaligheid en aan hem bewaarheid werd de belofte Ps. 91:14, *die in het huis des Heere geplant zijn, zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods*.

Dit begeerde, dit bad en smeekte hij van de Heere, *ten einde hij dit geslacht zou verkondigen Gods arm, allen nakomelingen Gods macht*.

Ten blijke, dat zijn grondbeginsel en einde goed was en derhalve zijn werk waarheid, en oprecht voor God. Door Gods arm en macht verslaat de dichter zekerlijk ongeveer hetzelfde; dewijl men zijn macht oefent met zijn arm; daarom elders de arm zijner sterkte en sterke arm genaamd. Verstaat daardoor, die arm en macht, die God getoond heeft in alle zijn werken; onder andere door Israël te verlossen uit Egypte en te leiden in Kanaän; dat doorgaans zo voorgesteld werd als geschied door een machtigen arm en hand Gods en onder Israël in levendige gedachtenis gehouden werd en de inhoud van vele psalmen was. Zie Ps. 78 en vele anderen. Dit wordt veel gezegd dat God gedaan had met een sterke hand en uitgestrekte arm. Hiertoe zullen dan ook behoren al die grote daden, die de machtige arm Gods gewrocht heeft in veelvuldige

verlossingen, aan Israël bewezen, overvloedig in de gewijde historie bekend.

Hiertoe behoort die machtige arm, die God toont in de uitvoering van het werk der verlossing uit het verderf, waarin het mensdom door de zonden gezonken ligt, die macht en wijsheid Gods, die door de gemeente zelfs de overheden en machten in de hemel wordt bekend gemaakt.

Die macht en arm der sterkte, die de Heere aanwendt om Zijn kerk in het gemeen in de wereld staande te houden, zodat de poorten der hel haar niet overweldigen, en om ieder van Zijn volk te helpen en te sterken, volgens Zijn belofte, Jes. 41:10, *En vreest niet want Ik ben met u, en zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God, Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun ik u, met de rechterhand Mijner gerechtigheid.* Hoe troost God Zijn volk met Zijn machtige hand, Jes. 48:12, 13, *hoor naar mij. O, Jakob, en gij Israël, Mijn geroepene Ik ben dezelve, Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste, ook heeft Mijn hand de aarde gegrond, en Mijn rechterhand heeft de hemelen met de palm afgemeten, wanneer Ik ze roep, staan zij daar tezamen.*

Doet er ook bij, hij kon Gods macht en arm verkondigen, gebleken aan zijn eigen persoon, in hem op de troon Israëls te verhogen en te bewaren tegen zoveel machtige vijanden, al zijn wonderbare overwinningen in de strijd; uw aandacht kan dat uitbreiden.

Opdat hij die daden des Heeren nu aan het toen levende geslacht nog mocht verkondigen en dus de heerlijkheid Zijn koninkrijks vermelden en zijn mogendheden uitspreken, bidt hij, dat God hem mond en hart, licht, lust en kracht wilde geven, om in de grijze ouderdom nog te verkondigen, dat de Heere recht is, opdat anderen God ook mochten leren kennen als de eeuwige toevlucht Zijns volks in het land der levendigen.

Ja, opdat het navolgende geslacht in alle eeuwen der wereld door zijn Godgewijde schriften, de macht en daden Gods mochten bekend worden, en dat de vaders het aan hun kinderen zouden leren; evenals Ps. 22:32: *Zij zullen aankomen en zijn gerechtigheid verkondigen, den volke dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft.*

TOEPASSING.

Zo zagen wij Davids godvruchtig danklied, en zijn gebed tot de God zijns levens.

Hier zou ik nu vele gemene leringen uit kunnen trekken, die nuttig en heilzaam zijn.

Als vooreerst: ik zie hier de eer en het zalig voorrecht de Heere vroeg te leren kennen en te zoeken en dus zijn Schepper te gedenken in de dagen zijner jongelingschap, Naar Salonros raad en met Obadja de Heere te vrezen van zijn jeugd af.

Ten tweede: Ik leer hier God kennen in Zijn dienst en gemeenschap, welke een wijsheid is, die van boven is en die van de Heere geleerd wordt. O, *God! Gij hebt mij geleerd*, zegt David. O! wij zijn allen van God vervreemd van nature en blind; daar moet een bovennatuurlijk licht van Gods Woord en Geest de ziel bestralen; en als God dat doet en iemand dat ontvangt, al is hij nog jong, daar wordt wat aan gezien; het is te zien, dat het een zaad is, dat de Heere gezegend heeft; zij verkondigen Gods wonderen, ieder naar zijn vermogen.

Ik leer hier, wat troost en blijdschap het geeft, in hoge jaren en grijzen ouderdom te kunnen betuigen voor, de Heere: *ik heb U in de dagen mijner jeugd al gezocht, mijn beste leven gaf ik aan de Heere, ik kom nu niet eerst in mijn ouderdom, nu de wereld mij verlaat, maar Gij hebt mij dat geleerd van mijn jeugd aan.*

Ook zien wij hier dat vorige en vroegere bevindingen van Gods genade de grond zijn in zijn klimmende jaren en grijze ouderdom, om op te pleiten en op te vertrouwen. Gij zijt de Leidsman mijner jeugd, daarom. O, God! verlaat mij niet in mijn oude dagen.

Doe er nog bij, die het vroeg met de Heere begint, die blijft de Heere nog in zijn ouderdom aankleven; dan heeft hij de Heere nog zo nodig als ooit, een vader in Christus roept zowel als een kind: *verlaat mij niet. O, God!*

Eindelijk en nog eens; het grote einde, waarom Gods getrouwe knechten nog wel ouderdom en grijsheid willen zien, al valt hun de wereld bang en verdrietig, al is hun werk groot en hun post gewichtig, het grote einde is nog Gods wonderen te verkondigen, en Gods naam te vermelden, opdat hun laatste tijd de beste mocht zijn.

Maar de tijd en het grootste einde, dat ik mij met deze tekst heb voorgesteld, roept mij tot wat anders.

Namelijk om heden een gedenksteen op te hangen in dit huis des Heeren tot gedachtenis; of anders, laat ik het noemen een gedenkschrift op te richten in deze grote gemeente; een Ebenhaëzer, want tot hertoe heeft de Heere ons geholpen. Ik zal heden Gods gerechtigheid verkondigen in de grote gemeente, ik zal Gods waarheid en heil uitspreken. Ja, ik zal de goedertierenheden des Heeren vermelden en Zijn lof verveelvuldigen, Jes. 63:7, *ik zal de daden des Heeren gedenken; zijn wonderen van oudsher*. Ik zal dan deze woorden, zover die op mijn persoon, staat, jaren en bediening passen, op mij toepassen en overnemen.

Ik zeg dan ook met onze dichter, onder aandoeningen mijns gemoeds: O, God! Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan. Het is waar, ik ben niet als Johannes, schoon ik zijn naam draag, van moeders buik af geheilgd; ik ben geen Timotheüs, die van kindsbeen

af de Heilige schrift geweten heb, neen, mijn geboorte was uit het land der Kanaänieten, mijn vader was een Amoriet en mijn moeder was een Hethitische; ik doel op Ezech. 16.

Ik was door de doop niet in de ware kerk, maar in een sociëteit ingelijfd, waar Christus niet recht tot het fundament gelegd wordt, waar de afgod van de onafhankelijke wil aanbeden wordt. Ik leefde daar ook enige jaren, blind en van God vervreemd, in de ijdelheid mijns gemoeds, kennende mijn Schepper niet.

Schoon door Christelijke opvoeding mijner waarde ouders zedig en godsdienstig, bewaard voor de uitwendige zonden der jeugd: als jongeling heb ik al die geboden onderhouden; nochtans dood zonder geest, dood door de zonden, tot op de tijd, dat het God behaagde zijn Zoon in mij te openbaren en mij door het licht en onderwijs van Woord en Geest te brengen tot de rechte kennis der waarheid, zoals God moet gekend worden, in de weg van vrije genade, door de dood en verdienste van de Middelaar Gods en der mensen.

Toen bracht mij God tot de ware kerk, en gaf dat ik mijzelf verloren zag door de zonden, de weg van vrije genade, de Heere Jezus aangeboden in het Evangelie, deed God mij omhelzen, niet alleen door een uitwendige verandering van bevatting en religiebelijdenis, maar God had mij die weg van vrije genade, die ik nu al vijf en twintig jaren gepredikt heb, doen zien in het betamelijke dierbare en God verheerlijkende; dat ik niet beter weet, of ik heb met een volkome hart in de raad Gods bewilligd, en gezegd: mij geschiede naar dat woord; en bij die keuze ben ik door Gods genade gebleven; want anders had ik tijd gehad om weder te keerera. Ik zeg met de dichter:

*Zou deze keus mij ooit berouwen,
Neen, 'k wil op dezen rotssteen bouwen,
Het eeuwig verbond blijft al de grond,
Van mijn vertrouwen,
Dat eer ik was, onwrikbaar stond.*

En hier heeft, met meer of minder licht en geloofskracht, onder alle slingeren en verzoeken, mijn hoop als een anker der ziele meest vast gelegen.

Dit heeft de grond gelegd, toehoorders, van een genoegzaam bestendige en heersende begeerte tot de predikdienst, om die weg van zaligheid, die ik voor mij zo beminlijk en zalig zag en vond, ook aan anderen te verkondigen, hetwelk mijn waarde ouders, zo ras hun dat door mij en anderen werd voorgesteld, geredelijk inwilligden, die ook ter vergoeding van al die kosten en zorgen, en al wat zij aan mij gedaan hebben, tot hun troost en blijdschap, in de dagen en jaren huns hogen ouderdoms, zoveel jaren nog onder mijn predikdienst hebben mogen leven, doch nu zijnde naar ik vertrouwd, in die stad, daar ze geen kaars noch licht der zon van genademiddelen nodig hebben.

Om dan te gedenken aan Gods weg met mij, zo heugt mij dan, dat ik door Gods bijzondere besturing geleid werd naar het naburige Gorinchem om in de nodige kennis der vereiste talen onderwezen te worden. Hierin heeft God mijn weg zeer voorspoedig gemaakt, en onder veel hulp des Heeren mocht ik dat werk volbrengen. Van daar leidde mij de Heere naar de hogeschool te Groningen, alwaar ik mijn voorgestelde tijd met lust en zegen voleindigd hebbende, mij begaf naar de Leidse Academie. Aldaar mijn loop en studie volbracht hebbende, werd ik in het jaar 1737 in de classis van Leiden en Nederrijnland, tot de predikdienst geordend.

Twee á drie maanden ledig op de markt gestaan hebbende, zond mij de Heere in Zijn wijngaard te Aarlanderveen, alwaar ik ook één en een half jaar met wezenlijken zegen en bevordering van studie, het Evangelie van Christus heb verkondigd.

Toen (gelijk uw aandacht bekend is) werd ik in de jaar 1739 begeerd en geroepen tot een herder en leraar in deze grote gemeente van Werkendam en bevestigd op 17 Augustus 1739. Sedert heb ik hier Gods wonderen verkondigd en verkondig die nog heden. Maar wat zal ik nu doen en waar zou ik beginnen of eindigen, als ik al die wegen, waar langs God mij geleid heeft, al het werk, daar Hij mij heeft doorgehouden, al die weldadigheden, die Hij aan mij, Zijn knecht, bewezen heeft, al die lotgevallen en smartelijke ontmoetingen, die ik hier gehad heb, thans in het midden Zijns tempels zou gedenken, dan zou ik mijn reden wel moeten uitstrekken tot middernacht. Behalve dat ik met Paulus mag zeggen: alle dingen zijn wel geoorloofd, maar alle dingen stichten niet: wij wensen sommige dingen in eeuwige vergetelheid te stellen.

Ik leg dan plechtig heden met inwendige aandoening mijns harten, voor deze grote schare en voor God, Die hier tegenwoordig is en Wiens sterkte en eer in dit heiligdom zo menigmaal van ons is gezien, mijn dankoffer neder, op het gouden reukaltaar dat voor de troon is! och! dat hij mag opgaan van de hand des Engels voor God. Ik dank God, Die mij bekrachtigd heeft, door Jezus Christus onze Heere.

Ik kan geen indrukken van Gods goedertierenheid genoeg in mij verwekken, wegens al Zijn weldadigheden aan mij bewezen, al de dagen mijns levens, inzonderheid in de loop van mijn bediening. Ik kan geen woorden genoeg vinden, om de eeuwige God, de God mijns levens genoeg te verheerlijken. Wat heb ik in al die tijd en jaren een bijna volmaakte gezondheid genoten, dat niet meer dan twee à driemaal mijn dienst vanwege ongesteldheid door een ander vervuld is; een groot voorrecht, ook voor een gemeente, zowel als voor de leraar.

Wat heb ik hier ***oogsttijden*** beleefd en zegen op mijn geringe dienst gezien, dat van dit Sion kon gezegd worden, *die en die is aldaar geboren*, die door Woord en Geest tot God en Christus werden overgebracht; waarvan sommigen al voor de Troon zijn, in een volmaakte staat van gelukzaligheid, daar zij mijn dienst niet meer nodig hebben,

en anderen nog leven hier in de strijd, in deze treurige en zondige wereld. Ja, zij zitten hier voor mijn aangezicht, die door dat Woord van Wet en Evangelie, hetwelk ik hun gepredikt heb bekeerd zijn en het eeuwig verderf en de toekomstige toorn zijn ontvloten; die mijn blijdschap en kroon nu al, maar in kracht namaals zullen zijn, wanneer de zalige en alleen-machtige Heere komen zal om verheerlijkt te worden in Zijn heiligen en wonderbaar in allen die geloven, en de Heere tot een naam en eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden.

Wat heb ik menigmaal Gods hulp in het heiligdom ondervonden, en ondersteuning in dit Sion, wanneer ik met becommeringen, beklemdheden en banden om mijn hart, van welke niemand recht wist dan God en ik, deze plaats had ingenomen! Hoe menigmaal heb ik dan de waarheid dier belofte ondervonden: *Ik ben met ulieden alle de dagen, tot de voleinding der wereld*; doch wij wensen te vergeten, althans wij staan tot nog toe en verkondigen Gods wonderen. Tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen en bewaard, daarom sta ik nog tot op deze dag, betuigende klein en groot, de bekering tot God en het geloof in de Heere Jezus, in dat vertrouwen dat die God mij verder zal bedekken onder de schaduw Zijner hand om de hemel te planten en de aarde te gronden, om tot Sion te zeggen: gij zijt Gods volk. Wat zal ik dan nu de Heere vergelden voor Zijn weldaden aan mij bewezen, aan mij Zijn onwaardige knecht; help hemel, aarde, help engelen help mensen, help gemeente van Werkendam en de Werken, help al wat adem heeft, met mij de Heere loven en uitroepen: *geloofd zij de Heere en verhoogd zij de rotssteen onzes heils, geloofd zij de Heere, de God Israëls, die alleen wonderen doet, en geloofd zij de naam Zijner heerlijkheid*, Ps. 72:19.

Wanneer, en of nu haast de aflegging mijns tabernakel zijn zal, heeft de Heere mij, als eens Petrus, niet geopenbaard. Het is waarschijnlijk, ja genoegzaam zeker dat ik hier onder u zal sterven en daar ook in dat stof der aarde liggen, bij diegenen, die mij de naaste en de dierbaarste in dit leven zijn geweest; ja die naast God de oorzaak van mijn leven waren, om met hun mijn dierbare ouders, in dat lieflijk morgenrood van de dag der zalige opstanding, wanneer de aarde en de zee haar doden geven zullen, te ontwaken ten eeuwigen leven.

Het is ook meer dan waarschijnlijk, dat gijlieden mij zoveel jaren voor uw aangezicht niet meer zult zien uit- en ingaan; immers dan zouden de jaren mijns levens vele moeten worden en mijn kracht van lichaam en geest wonderbaar.

Doch ik weet, dat het getal mijner maanden bij de Heere is, en dat God een bepaling gemaakt heeft, die ik niet overgaan zal, en dat ik Zijn raad zal moeten uitdienen; mijn zucht is dan tot de God mijns levens: terwijl de ouderdom en de grijsheid aankomt, verlaat mij niet.

Het is waar, ouderdom en grijsheid heb ik niet volledig bereikt, echter klimmen mijn jaren aanmerkelijk, en was het Gods wil en weg, mij evenals mijn waarde ouders en voorouders, en anderen in mijn geslacht, nog levende of reeds gestorven, tot een hoge ouderdom te brengen; och, dat de Heere mij dan niet begeve noch verlate, maar mij geve gezondheid en sterkte, om voor de Heere te kunnen werken. Hij geve mij licht, levenslust en kracht door Zijn Heiligen Geest, die ik dan dubbel zal nodig hebben, om dit geslacht nog te verkondigen Gods arm, dat is al die daden, welke de arm des Heeren uitvoert onder de kinderen der mensen.

Dat ik dan nog zijn mocht als een groene olijfbom in Gods huis en in de grijze ouderdom vruchten dragen, ja vet en groen zijn, om te verkondigen, dat de Heere recht is. Dat mijn laatste tijd zo in genadeleven naar binnen, getrouwheid in mijn dienst, en zegen voor de gemeente de beste mocht zijn. Dat de gemeente onder mijn bediening een Philadelfia, een Salem des vredes mocht wezen en geen Babel van

verwarring of onvrede zij. De Heere geve ons tot dat einde op Hem te wachten en het bij de Heere te zoeken.

Nu toehoorders, het was wel tijd om te eindigen; doch verdraagt mij nog een wijle tijd, ik zal u nog leren wat recht en wat nut is.

1. Erkent het als een voorrecht, dat de Heere mij zoveel jaren alhier bij u heeft doen verblijven. Ik ben overtuigd, dat er nog velen voor mijn aangezicht hier zijn, in Gods huis, die van mijn tegenwoordigheid nog niet verzadigd zijn, en die nog wensen naar verlenging mijner dagen. De Heere had mij door de dood of door een beroeping naar elders al lang kunnen weggenomen hebben; daartoe is meer dan eens de weg geopend geweest, ook is mij verscheidene malen verzocht in steden dezer provincie eens te komen prediken, met verzekering, dat ik zou beroepen worden, doch ik heb dit altijd geweigerd.

Het is waar, het heil uwer zielen is niet afhangelende van mijn werk en dienst onder u, de boodschappers van die goede tijding des Evangelies, is een grote heerschaar. God zou u door anderen kunnen opbouwen en nog velen toebrengen.

Maar dit weet en geloof ik ook, dat als ik mijn herdersstaf door de dood zal hebben neergelegd, dat degene, die mij opvolgt, zal ondervinden, als hij getrouw wil zijn in het werk des Heeren, dat er veel genade naar binnen en veel vermogen naar het lichaam van node is, om in zulk een grote gemeente en zware gehoorplaats, het werk der bediening vele jaren in alle delen te verrichten. Het is zeker, dat ook een gemeente niet recht weet en beseft, wat zij aan een leraar verliest, die goed wenst te doen aan God en aan Zijn huis en die het eeuwig heil des volks zoekt, voor dat de Heere hem heeft weggenomen. Daarom, schoon ik van het gebrek in al de delen van mijn dienst overtuigd ben, beter dan gijlieden, zeg ik toch, dat gij prijs op die belofte stellen moet: *uw ogen zullen uw leraars zien, en uw oren zullen horen de stem die achter u is, zeggende dit is de weg, wandelt in denzelve.*

2. Legt dat op uw harte, mijn dierbare gemeente en vraag uzelf voor de Heere eens af: hoe heb ik al die tijd en jaren omtrent des leraars persoon en dienst gehandeld? Wat kracht en vrucht heeft zijn verkondiging van het Evangelie op mij gedaan? Ben ik daardoor tot God bekeerd? Zal dat mij zijn tot zaligheid of tot een oordeel?

De meesten zullen immers moeten zeggen: ik heb de genade Gods te vergeefs ontvangen; ik ben er onbewerkt en onbekeerd onder gebleven, ga ik in mijn tegenwoordige staat naar de eeuwigheid, dan is mijn verdoemenis zeker en de leraar is hier niet tot mijn voordeel, maar tot mijn oordeel geweest, en om namaals tegen mij op te staan en tegen mij te getuigen en om mij te helpen verdoemen. Het is zo, ik betuig heden voor God en de Heere Jezus Christus, Die levenden en doden oordelen zal, in Zijn verschijning en toekomst, dat ik naar mijn vermogen, u heden de ganse raad Gods verkondigd heb, en daarom neem ik nog tegen ulieden tot getuigen de hemel en de aarde, dat ik u heb voorgesteld, het leven en de dood, de zegen en de vloek, met de hoogste verzekering, dat het het volk van Sodom en Gomorra verdraaglijker zal vallen in de dag des oordeels dan ulieden.

Maar gij ook volk van God en voornamelijk die door mijn dienst zijt deelachtig geworden, of de eerste bekering, of verdere opbouw, leiding, opwekking en vertroosting; wat is het voor ulieden gelukkig en een zegen, zoveel jaren te leven onder de dienst van een leraar, die een gezegend werktuig tot uw eeuwig heil is, om voor de hemel bereid te worden. O, dat legt banden, die de dood niet zal los maken. O, volk van God! wat hebben wij in dit heiligdom. menigmaal Gods tegenwoordigheid ondervonden.

3. Nog eens, nu mijn jaren klimmen, en de ouderdom en grijsheid aanstaande is, verzoek ik uw liefde en medelijden, indien mijn kracht naar lichaam of geest mocht beginnen te verminderen en te vergaan. O, daar is geen groter smart voor een leraar, die zijn tijd en krachten in dat grote en zware werk der bediening tot eeuwig heil van mensen heeft besteed en afgesloofd, dan dat hij in zijn ouderdom tot een last is, en liefdeloos behandeld wordt van dezulken, voor wie hij alles gedaan heeft. O, geloof mij, het zal zulk een vrede voor uw gemoed zijn, als deze mond zal gesloten zijn, die u zo dikwijls het Evangelie verkondigd heeft en die tong zal zwijgen in het graf, als gij dan voor de Heere zult kunnen betuigen, dat gij hem nooit verdriet hebt aangedaan, maar tot troost en ondersteuning zijt geweest, ten einde met verkwikking te kunnen denken aan het verleden.

4. Nog eens, klimmen mijn jaren, nadert de ouderdom, gedenkt mijner zoveel te meer in uw gebeden. Ik heb zo menigmaal voor u gebeden en op deze plaatse en in mijn binnenkamers. Het heeft ook menigmaal op des Heeren dag mij, ondersteund dat ik kon geloven, dat er waren, ja ik geloof, dat er nog zijn, die mijner bij de Heere gedachten in voorbidding en dat ik nooit op deze predikstoel ben geklommen, of daar lagen zuchtingen voor mij bij de Heere. Immers, ik heb ook recht om met Paulus te zeggen: *broeders bidt voor ons, opdat het Woord des Heeren zijn loop hebbe, en verheerlijkt worde onder u met alle biddingen en smekingen, biddende te allen tijd in de Geest, en voor mij, opdat mij het Woord gegeven worde, om hetzelfde met alle vrijmoedigheid te spreken gelijk het betaamt.*

5. Nadert mijn ouderdom, zal mijn tijd misschien niet lang meer zijn, maakt dan in de overige tijd veel gebruik van mijn predikatiën, catechisatiën en andere vermaningen, raad en bestuur, terwijl ik als een kaars allengskens verteert. Zoek overal bij te zijn, wat mee te nemen, en te bewaren, om met Maria de woorden weg te leggen in uw hart; immers, dat is het grote doel van al de delen van onze dienst, tot volmaking der heiligen, tot het werk der bediening tot opbouw van het lichaam van Christus te zijn. En die nog bekering van node hebt, moocht gij dan nu nog verwaardigd worden, genade te verkrijgen en een hart om uw zaligheid uit te werken met vrezen en beven! Och waren dat nog de laatste vruchten van mijn dienst.

6. Richtten wij dan heden een gedenkteken op voor de Heere, tot gedachtenis Zijner hulp; zo verbind ik mij ook nu nog weder opnieuw, om uw dienaar in Christus te zijn, en mij in mijn persoon en dienst, als leraar weer over te geven, en op te dragen aan de Heere, om onder beding van Zijn hulp en Geest, te beloven, al mijn ziels- en lichaamskrachten, te besteden voor de Heere en Zijn kerk, ja voor uw aller zielen; daarin ben ik uw schuldenaar, die nood is mij opgelegd, wee mij als ik het Evangelie niet getrouw verkondig. De Heere zij ons in dezen genadig, gun ons op Hem te wachten, Hij zij onze arm allen morgen!

7. Gedenk ik heden plechtig aan de hulp en trouw van God, die ik in de tijd van vijftig jaren heb genoten, zo doet mij zulks nu hopen voor het toekomende, en met David zeggen, Ps. 39:8: *En nu wat verwacht ik. O, Heere, mijn hope is op u, ik zal heen gaan in de mogendheden des Heere, ik zal Uw gerechtigheid vermelden, Uwe alleen;* de Heere zal het voor mij voleindigen. Hij laat niet varen de werken Zijner handen.

En om dan te besluiten: ik betuig heden plechtig mijn dankbaarheid aan de gemeente van Werkendam en de Werken, voor de menigvuldige blijken van liefde en vriendschap, die ik zoveel jaren van de een meerder en van de ander minder heb mogen ondervinden; de Heere vergulde uw liefde aan mij, Zijn knecht, bewezen!

Wat is het een zegen en een voorrecht als een leraar kan zeggen: mijn hart is bij mijn gemeente, en een gemeente kan zeggen: ons hart is met de leraar recht verenigd; als men het goede voor malkander zoekt, in de liefde malkander draagt en op de vleugelen des gebeds opvaart tot voor de Troon. Dat verzoek ik van ulieden, dat beloof ik van mijn zijde, dat zal ik doen, naar de genade die met mij is, zolang mijn bloed door mijn aderen stroomt: de God mijns levens zal toch eens tot mij zeggen: gij Daniël! gij Johannes! gaat heen tot het einde, want gij zult rusten, en opstaan in uw lot, in het einde der dagen. Dan. 12:13. O, de tijd, welke wij nog hier zijn, dat die toch vrede zij, want daar vrede is daar gebiedt de Heere de zegen en het leven tot in eeuwigheid, en de naam van die stad en gemeente is: *de Heere is aldaar*.

Ik eindig dan met die tedere heilzucht van een dierbaar leraar, die er velen gerechtvaardigd heeft en nu al een jubeljaar geleden geblonken heeft als de glans des uitspansels, en als de ster blinken zal eeuwig en altoos, ik bedoel de grote Willem Brakel.

*Die mij gevoed hebt en bewaard,
Doe kind, doe jongeling bejaard;
Mij nu O, Heer' te hulpe kom,
In mijnen grijzen ouderdom;
Doe mij toch steeds voorzichtig gaan,
En als een rots voor waarheid staan,
Mijn leste tijd mijn beste zij,
Mijn leven wreed' mijn einde blij.*

God bevestig het in eeuwigheid, en doe er zo en zo in Zijn oneindige barmhartigheid toe, boven alles, dat wij bidden of wensen kunnen. Amen. O, Heere!

5. Predicatie over 2 Samuël 23:5a.

Hoewel mijn huis also niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig Verbond gesteld.

Gods oprechte volk, dat God recht kent, en dat aan zichzelf bekend gemaakt is, spreekt altijd met lof en verhoging van de Heere, en tot vernedering van zichzelf. Zo sprak Daniël, 9:7; *Bij U, O, Heere, is de gerechtigheid, maar bij ons beschaamdheid der aangezichten.* Die vernederingen en lust om God te verhogen, zullen wij ook in onze koning van Israël aangenaam zien doorstralen, als wij de woorden ontvouwen, welke wij u voorlazen uit de mond van David.

Hierin ontmoeten ons twee geheime zaken:

I. Davids verzekerde betuiging, aangaande zijn deelgenootschap aan Gods verbond, als hij zegt: *Hij heeft mij een eeuwig verbond gesteld.*

II. Zijn manier van voorstelling, uitdrukkende zijn zielsverwijderende verwondering, wanneer hij aldus zegt: *HOEWEL mijn huis also niet is bij God, NOCHTANS heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld.*

I. Davids roem was dan dat God hem

A. een verbond gesteld had,

B. Dat dit eeuwig was.

A. Hij spreekt hier, a. van een verbond. En zegt b. dat God het hem gesteld had.

a. Het verbond, waarvan David hier spreekt, is zekerlijk niet anders dan die zalige en nauwe wederzijdse verbintenis, onderhandeling, betrekking en gemeenschap, welke er plaats heeft tussen God en Zijn gezaligd volk. Derhalve niet het werk-, maar het genadeverbond. Want toch geen ander verbond kon na de zondeval tussen God en mensen plaats hebben vanwege des mensen schuld en onmacht en Gods rechtvaardigheid. God heeft toch de weg en de toepassing der zaligheid bij wege van een verbond voorgesteld hoewel het zeker is, dat in de meest eigenlijke zin, een verbond alleen kan plaats hebben tussen twee partijen; die beide vrij zijn in het eisen, bedingen toestemmen, of weigeren. Maar dewijl God een volstrekte heerschappij heeft en de mens natuurlijk en zedelijk geheel van God afhangt, zo is een verbond tussen God en het schepsel zo ver eigenlijk, als met deze aanmerking van beide de partijen bestaanbaar is.

Wij lezen allereerst uitdrukkelijk van een verbond met Abraham, behalve het verbond Gods met Noach en alle dieren, waarin God Zich verbond, om de wereld niet meer door het water te verdelgen, hetwelk Hij zegt gezworen te hebben, Jes. 54:10.

Maar in de voorstelling van de weg der zaligheid vinden wij van geen verbond gewag gemaakt voor Abrahams tijd.

Sedert heeft God Zijn weg veel als een verbond voorgesteld, om daardoor in te scherpen de vastigheid en zekerheid van alle Zijn beloften, om de mens te sterken, te verplichten tot gehoorzaamheid en getrouwheid.

De plaatsen zijn bekend en veelvuldig, waar dit voorkomt, en zullen in het vervolg te pas komen. Christus en de Apostelen hebben de weg, meer voorgesteld als door geloof in de Zoon, op het aanbod en de roeping van het Evangelie, doch dat is een en hetzelfde want het verbondmaken en in Christus te geloven gaat niet alleen gepaard, maar is genoegzaam dezelfde zaak, namelijk in de raad Gods, aangaande de weg van zaligheid te bewilligen, gelijk wij straks zien zullen.

Maar Abraham en David stonden niet alleen met God in het genadeverbond, tot hun eeuwige zaligheid gelijk alle ware gelovigen, maar het had bij hun nog bijzondere aanhangsels.

Als met Abraham: 1. de vermenigvuldiging van zijn zaad; 2. aanneming tot een volk des eigendoms boven alle volken; 3. de erfenis van Kanaän; 4. de geboorte van de Messias uit zijn nakomelingen. En met David ook dit laatste stuk, volgens Petrus woorden, Hand. 2:30, alwaar dit voor David nog bijzonder was, dat de Messias niet alleen uit zijn lendenen zou geboren worden, maar gezegd worden op zijns vaders Davids troon te zitten: Hoort Ethan, Ps. 89: 30, 36, 37, 38: *En Ik zal zijn zaad in eeuwigheid zetten; en zijn troon als de dagen der hemelen. Ik heb eens gezworen bij Mijn heiligheid, zo ik aan David lieg! zijn zaad zal in der eeuwigheid zijn; en zijn troon zal voor mij zijn gelijk de zon. Hij zal eeuwiglijk bevestigd worden, gelijk de maan, en de getuige in de hemel is getrouw; Sela!* en Lukas 1:32 en 33: *Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. En God de Heere zal Hem de troon Zijns vaders David geven. En Hij zal over het huis Jakobs koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns koninkrijks zal geen einde zijn.*

Dit zal David ook wel bijzonder op het oog gehad hebben, wat ook schijnt uit de nu volgende woorden te blijken: *hoewel Hij het nog niet doet uitspruiten*. Wel kunnen wij dit, nauw genomen, niet zozeer toepassen op het genadeverbond, als wel op de hangende belofte van de Messias. Doch dit is nooit afgescheiden van het genadeverbond. Wij moeten dan dit verbond eens nader bezien en beschouwen:

- a. De partijen, die het maken,
- b. Wat God aanbiedt en belooft,
- c. De aanbiedende wijze van voorstelling in Gods Woord,
- d. Het ingaan in het verbond van des zondaars zijde.

a. De partijen zijn, volgens Gods Woord, aan de ene zijde God, aan de andere zijde de mens, die in Christus gelooft, en de Zone Gods de Borg, de H. Geest de werkoorzaak in de mensen.

Het is waar, er zijn rechtzinnige godgeleerden geweest, die het genadeverbond gesteld hebben tussen de Vader en de Zoon van eeuwigheid gemaakt, de Zoon representerende de uitverkorenen; doch wij weten niet, dat in de H. Schrift alzo gesproken wordt. Wat had de waarheid zijn eenvoudige glans behouden, indien men zich bij de taal des Bijbels overal gehouden had, maar bijna alle waarheden worden door menselijke definities van haar rechte luister min of meer beroofd.

God zegt altijd tot Zijn volk: *Ik zal met u een eeuwig verbond maken*.

Dit zijn twee ongelijke partijen: de onafhankelijke, algenoegzame, genadige rechtvaardige en getrouwe God, met de strafschuldige, onheilige en van God vervreemden zondaar, van nature een kind des toorns.

Ja, zulk een God is de Verbondsgod. Hij is voor de bondgenoten een algenoegzaam God, Die machtig is alle hun schatkamers te vervullen. Verder vertoont God Zich als een goedertieren en genadig God, vol van barmhartigheid, uit enkele ontferming en liefde handelende. Zo riep Hij Zijn Naam voor Mozes uit, als die was zittende in de klove der steenrotsen; *Heere Heere God, genadig, barmhartig en groot van weldadigheid, maar ook die de schuldige niet onschuldig houdt*; dus komt ook God voor als een rechtvaardig en heilig God.

Inzonderheid komt God in het verbond voor als een drie-enig God, de Vader de verbondpartij, de Zoon als Borg en Middelaar, de Geest als Heiligmaker.

De andere partij, de mens, komt hier voor als in een rampzalige staat en dit verbond

eigenlijk ingericht om hem uit dezelve te redden en tot de zalige gemeenschap met God te brengen.

Dit verbond dan tot zaliging van de uitverkoren en nochtans verloren zondaar gericht zijnde; heeft heerlijke beloften; ja is eigenlijk alleen in beloften bestaande.

b. Zo moeten wij dan nu beschouwen de goederen welke God belooft en schenkt aan de bondgenoten. De generale en alles besluitende belofte is: Ik zal u tot een God zijn. Een belofte, in zich behelzende de bevrijding van alle kwaad, en de toebrenging van alle goed. Alles wat een zondaar in tijd en eeuwigheid kan gelukkig maken.

God belooft dan niet deze of gele weldaad alleen, maar Zichzelf met al Zijn gelukzalige en heerlijke volmaaktheden. God wil dan zepen: Ik zal u van de zonde en van al de rampzalige gevolgen derzelve verlossen; van de schuld uwer zonden, van Mijn rechtvaardigen toorn, van de vloek Mijner wet, van de heerschappij des duivels, van de macht der zonde, van de boze en verleidende wereld, en van alle plagen; ja, van de eeuwige verdoemenis zelf.

God wil zeggen: al wat Ik ben, al wat Ik bezit, al wat Ik vermag, zal voor u zijn; Mijn licht om u te bestralen en Goddelijke wonderen te doen zien, en Mij te kennen; Mijn goedheid en liefde om u te verblijden, Mijn algenoezaamheid en gelukzaligheid om u te verzadigen; Mijn almacht om u te beschermen en te omringen; Mijn trouw en onveranderlijkheid om uw geluk onverliesbaar te stellen; Mijn eeuwigheid om u voor eeuwig gelukkig te maken; Mijn heerlijkheid om u te verheerlijken; Mijn wijsheid om u te leren en te leiden; Mijn ontferming en barmhartigheid om medelijden met uw ellende te hebben.

Dit is dat Jakobs deel, dat niet is als dat der wereld, omdat Hij de formeerder van alles is. Jer. 10:16. Waarop de kerk haar hoop en vertrouwen zette. Klaag. 3:24. Waarvan David roemde. Ps. 16:5, 6: *De HEERE is het deel mijner erve, en mijns bekens, enz. De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden.* Waarmede Asaf zich in nood en dood vertroostte Ps. 73:23-26. *Ik zal dan gedurig bij U zijn; Gij hebt mijn rechterhand gevat. Gij zult mij leiden, enz. Wien heb ik (nevens U) in de hemel, enz. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten, en mijn deel in eeuwigheid.* Daar men moest uitroepen als David. Ps. 33:12. *Welgelukzalig is het volk, wiens God de HEERE is: het volk, dat Hij zich ten erve verkoren heeft.* En speciaal belooft God in dit verbond, al die weldaden, die men de goederen des verbonds noemt.

1. God belooft vergeving van zonden. Ziet dat in Jer. 31:33. Dit is het verbond Ik zal hun ongerechtigheid vergeven. Vers 34: *Ik zal hun zonden niet meer gedenken.* Jes. 43:25: *Ik gedenk Uwer zonden niet.* In zover dat zij gesteld worden, alsof zij nooit zonden gehad noch gedaan hadden; en bekleedt hen met een volkomen gerechtigheid van de Borg, zodat zij in Christus volmaakt worden, Col. 2:10, Rechtvaardigheid Gods in hem, 2 Cor. 5: 21. Dat ze juichen kunnen, Jes. 61: 10. *Ik ben zeer vrolijk in de HEERE, mijn ziele verheugt zich in mijnen God, enz.* Waardoor ze dan verkrijgen volmaakte vrede met God, Rom. 5:1, een vrede, die alle verstand te boven gaat, Phil. 4:7, het Koninkrijk Gods is toch vrede. Rom. 14:14. Waardoor zij in hun consciëntie een onuitsprekelijke rust en vrede verkrijgen, en zij hun schuld volkomen kwijt zijn, zodat zij juichen met Hiskia: *Gij hebt alle mijn zonden achter uw rug geworpen.*

2. God belooft Zijn Geest, om in haar te wonen en te werken. Jes. 44:3. *Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten.* Ezech. 36: 27. *Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u.* Overmits zij kinderen worden, zo stort God de Geest Zijns Zoons in hun harten uit, Gal. 4:6.

3. Ja, de aanneming tot kinderen is ook een goed des verbonds, 2 Cor. 6:18: *En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere de Almachtige.* Wanneer God Zich als hun Vader gedraagt, en ze als Zijn kinderen behandelt, om ze te onderwijzen, te bezorgen, en te onderhouden, te troosten en in alles te helpen, en tot zijn erfgenamen te stellen.

4. God belooft de heiligmaking in alle delen; tot verlichting, levendmaking en herstelling naar Gods beeld. Zie die belofte, Jer. 31:33. *Ik zal mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven enz.* Ezech. 36:25, 26, 27. *Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden van alle uw onreinigheden, en van alle uw drekgoden zal Ik u reinigen. En Ik zal u een nieuw hart geven, enz.* Zo zegt de Heilige Israëls: Ik ben de God, die Israël heiligt.

5. God belooft in alles hulp, ondersteuning, bewaring in alle benauwdheden, uitredding uit alle noden en beveiliging van hun gehele staat voor eeuwig. Zie de volgende plaatsen: Jes. 40:27-31, Jes. 41:10, 13, 14, Jes. 43:2, Joël 3:16 en duizend andere meer.

6. God belooft hun de eeuwige zaligheid na dit leven; *Die in de Zoon gelooft heeft het eeuwige leven*, Joh. 3:36.

c. Nu is de vraag: Hoe stelt God dat verbond voor in het Evangelie? Op wat voorwaarde biedt God dat aan?

Wij antwoorden met Gods Eigen woord: *geeft de dorstigen uit de fontein van dat water des levens om niet*; dit is een vrije aanbieding aan allen die lust hebben om bondgenoten te zijn, zonder enige, voorwaarde, die enig recht zoude geven.

1. Dit blijkt uit duidelijke plaatsen, Jes. 55:1, 2; Rom. 3:24; Openb. 22:17.

2. Wat zou God van de dode en geheel verloren zondaar eisen of verwachten? En wat zou hij beloven of doen? Hij is arm, blind en naakt.

3. Als iets voorwaardelijks geëist wordt, dat wordt meteen uit genade beloofd, Ezech. 18:31 zegt God: Maak u een nieuw hart en een nieuwen geest. En hoofdstuk 31:26 zegt de Heere: *Ik zal u een nieuw hart en een nieuwen geest geven.* En als wat geëist wordt om in het verbond te komen, is niet anders dan het ingaan van het verbond zelf. Zo ook hetgeen vervolgens van de bondgenoten geëist wordt, in een heiligmaking die God belooft als een eigenlijk goed des verbonds, waarvan het gebrek het verbond niet breekt, waarvan derhalve het verbond niet afhangt als van een voorwaarde, anders kon het ook geen vast, bestendig, onveranderlijk en eeuwig verbond zijn.

Misschien zegt iemand, dat alle beloften door God in Zijn Woord altijd slechts gedaan worden onder conditie van geloof en bekering en dat dus willen en geloven van de mens geëist wordt, zal hij het verbond met God maken. Wij antwoorden hierop, dat willen en geloven geen voorwaarden zijn, die iemand recht geven tot het ingaan in het verbond. Maar vereiste hoedanigheden in hem, die in het verbond met God zal treden; doch geen vereiste om gerechtigd te zijn, maar om hem gewillig en bekwaam te maken tot het maken en ingaan in het verbond zelf, namelijk in de raad Gods te bewilligen. De inwilliging van een dochter tot een gevraagd huwelijk, is geen voorwaarde, hoewel zij zonder dezelve geen eigendom aan de persoon krijgt. In zo verre, wat het recht belangt, allen die het Evangelie horen, hebben vrijheid, om zich tot Christus te wenden en zich in te laten in het verbond, want Hij biedt het allen aan. Hij roept allen: die wil, die kome.

d. Wat is nu het maken van het verbond?

Wij antwoorden: van Gods zijde bestaat het in aanbieden en beloven, en van des mensen zijde in aannemen en toestemmen, gelijk het jawoord in een huwelijk. Het

wezen des verbonds bestaat dus in de wederzijdse eenswillendheid, en dadelijke overeenkomst en inwilliging van alle voorstellingen. Gelijk in de rechtsgeleerdheid in alle contracten bekend is; niet dat verschil, zoals de ongelijkheid der partijen veroorzaakt in dit geval.

In enige bijzonderheden dan:

1. Hier is een voorstelling, roeping én aanbieding Gods in het Evangelie, Jes. 56:1-3.
2. Dit dringt de Heere aan, met allerkrachtigste en aanlokkelijkste beweegredenen, en met beloften van oneindige rijkdommen en hoge staat, om de mens, die van nature onwillig is, over te halen tot Zijn verbond.

Ja Hij neemt weg en lost op alle zwarigheden, die de ziel zou kunnen maken, opdat zij vrijmoedig zou worden. Maar dit alles zou niet helpen, als niet God de zondaar de ogen opende, het hart veranderde, het verstand verlichtte, de wil boog door de Heilige Geest.

3. Dit geschied zijnde, wordt de ziel met de hoogste gewilligheid en begeerte gaande gemaakt, om een bondgenoot van God te willen zijn, waaruit vele gebeden, smekingen en worstelingen voortkomen, om in dat verbond te worden ingelaten. Als het aanbod van genade het ongeloof in de ziel overwint, dan willigt zij dat verbond gelovig in, omhelst de Borg en neemt Hem aan, komt met Hem tot de Vader, geeft zich aan een drie-enig God over, en vertrouwt zich aan denzelfen toe tot zaligheid; en God tot de ziel van vrede sprekende, gelooft zij met blijdschap, verwondering en verheerlijking Gods, dat zij een bondgenoot is, en eeuwig zal blijven. Hetzij dat dit nu geschiedt, onder de gedaante van uitdrukkelijk niet God het verbond te maken, dat doorgaans veel sterkte geeft tot vastigheid van haar staat, hetzij dat een heilzoekende en bij aanvang gelovige ziel werkzaam is in het zien op Jezus als het enige Behoudmiddel, en dat hij tot de Borg des verbonds komt en in Hem gelooft, zonder dat hij om het woord verbond denkt, nochtans dezelve vereniging, verbintenis en gemeenschap met God verkrijgt. Hetgeen in het voorbijgaan aangemerkt wordt, tot voorkoming van de slingeren in deze, door 's vijands list lichtelijk te veroorzaken. Immers velen, die tot Christus gekomen en in waarheid bekeerd zijn, hebben weinig onder de gedaante van een verbond gewerkt.

Dit verbond zegt David, had de Heere *gesteld*. Hij wil daarmee zeggen, dat het verbond van God was uitgevonden, geopenbaard, gemaakt en uitgevoerd; dat alles uit God was, het was in Davids hart niet eerst gekomen, om zulk een verbond met God te maken. Doorgaans wordt ook gezegd van de Heere: *Ik zal met u een eeuwig verbond maken*, Jes. 55:5. *Ik zal Mijn verbond met u oprichten*, Gen. 17. *Ik zal ze brengen onder de band des verbonds*, Ezech. 20:37, niet dat de mens zegt: ik zal met God een verbond maken. De mens is toch geen auteur van dit werk. God heeft het alles gedaan, de mens laat zich maar invoeren in het verbond, op zijn hoogste kam het maar genaamd worden een ingaan in het verbond, zij bewilligen maar in Gods raad.

B. Dit verbond noemt David *een eeuwig verbond*.

Dit is gewoon, dat het genadeverbond eeuwig genaamd wordt; de reden daarvan zal inzonderheid ook blijken, als wij in het vervolg bezien, dat het wel bewaard is.

Het is een eeuwig verbond ten opzichte van Gods raadsbesluiten, die volstrekt eeuwig zijn. Van eeuwigheid af heeft God bereids een middel uitgevonden, waarvoor de rede verstommen moet, om verdiende straf met onverdiende genade in de dood van Zijn teder geliefden Zoon te paren. O, wordt eens een oprecht Christen, verwaardigd om met het oog des geloofs enigszins in dit Godsgeheim eerbiedig in te zien, welke onbegrijpelijke redenen vindt hij dan niet, deze liefde Gods over hem van alle

eeuwigheid te roemen en te verheerlijken en dan kan hij met David gelovig betuigen: *hoewel mijn huis also niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld.*

Dit verbond is derhalve een eeuwig verbond, indien wij het van voren beschouwen, gelijk Gods Woord en al onze godgeleerden ons leren. Het is een eeuwig verbond, want het is een vast, bestendig, onveranderlijk en onverbrekkelijk verbond, dat duren zal in alle eeuwigheid. Maar hiervan in de volgende woorden. Wij gaan nu over tot het

II. deel van de tekst, namelijk: de wijze van voorstelling, welke wij nu moeten beschouwen, een beschouwing welke ons stof zal geven tot veel heilrijke overdenking: *HOEWEL mijn huis also niet is bij God, NOCHTANS* enz.

Door zijn huis kon hij verstaan:

1. Het geslacht, waaruit hij gesproten is, zijn afkomst, zijns vaders huis, en dan zou hij tot zijn vernedering en tot verheerlijking Gods willen zeggen, als Ezech. 16:3, met het oog op mijn handelingen en mijn gebreken mijn afkomst is ook uit het land der Kanaänieten; mijn vader was een Amoriet en mijn moeder was een Hetitische; ik ben van nature een kind des toorns. Hij zou ook op de lage staat van zijn vaders huis kunnen zien, en zich verwonderen over de grote dingen, die God aan hem gedaan heeft, uitroepende: *wat ben ik, en wat is het huis mijns vaders, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?* O, welke wonderen! mij hebt Gij tot Israëls koning gemaakt, en in mijn kroon, troon en koninkrijk, afgeschetst de Messias, mijn troonopvolger, die uit mij geboren zal worden; dat zijn grote dingen, aan zo een gering man als ik ben!

2. Of anders, hij kan door zijn huis verstaan, zijn eigen huisgezin, vrouwen, kinderen, knechten en maagden, hovelingen en ministers, zijn gehele huis en hofhouding. Dan zou hij willen zeggen, of dat velen van zijn volk, en wel de meesten, niet also gezind, of zo gelukkig waren, maar dat God met voorbijgaan van allen in zijn huis, hem zo gelukkig gemaakt had. Doch dit was niet tot zijn vernedering. Wij vatten het veel liever op, als een erkenning van zijn gebrek en onwaardigheid, belijdende hiermee, dat er in zijn huis, dat op zijn rekening toch stond, zoveel godzaligheid zich niet vertoonde, als wel behoorde; en dat hij op het reformeren van zijn huis en opvoeding van zijn kinderen en ganse hofhouding, niet veel roemen kon. Het is dan een zelfvernederende voorstelling, niettegenstaande mijn onwaardigheid, zo goed is God aan mij!

Hoewel ik in mijn ganse huis, geen betamelijke godzaligheid vertoon, nochtans heeft God mij in Zijn verbond aangenomen. God moet dus alleen de eer hebben, ik ben het niet waardig geweest te voren, ik maak het mij nog niet waardig; het is rondom van alle zijden vrije genade, eeuwige ontferming, ondoorgrondelijke liefde, onbegrijpelijke barmhartigheid. Hoewel ik zo zondig en onwaardig ben, nochtans God heeft mij aangenomen.

TOEPASSING.

Ziet daar het verbond dat God David gesteld had, dat David met de Heere was aangegaan; ziet daar een gelukzalig verbond, buiten hetwelk niets is dan eeuwig onheil en rampzaligheid.

O bondgenoten Gods, wien zowel als David dit verbond gesteld is, die geen minder aandeel aan de verbondsgoederen bezit, verwondert en verblijdt u!

I. JEHOVAHH, de God van hemel en aarde, de rotssteen Israëls heeft ook u dat zelfde verbond gesteld. O, wat is dat groot! inzonderheid als gij bedenkt, wie gij zijt; uw huis en hart is ook also bij God niet; zulk een walgelijk, onrein, strafwaardig en alle

medelijden onwaardig hellewicht; de allerontzaglijkste en grootste koning met een arme bedelaar.

2. En als gij de wegen nagaat, langs welke het gekomen is; het is van uw zijde niet begonnen, maar het is van eeuwigheid in Gods hart geweest. Hij heeft u uitverkoren, maar gij hebt Hem niet uitgekozen: het is door de dood en de voldoening aan Gods gerechtigheid, van de Zone Gods. Wat kwam God u lieflijk lokken en met goedertierenheid trekken en overhalen in het verbond! alles soevereine vrije genade. God de beledigde partij deed eerst aanzoek, en kwam vrede met u maken.

3. En wat wonderlijk is: juist u heeft Hij het verbond gesteld met voorbijgaan van zo vele duizenden, wel de enigste in een huisgezin, weinige in een stad, dorp of gemeente,

4. Bedenkt hierbij, wat oneindige gelukzaligheid is in dit verbond, en uit wat rampzaligheid gij daardoor verlost zijt, gelijk wij straks nog nader tot uitlokking van anderen, wensen aan te tonen. Het is geen geringe zaak, in een eeuwig verbond van vrede en vriendschap met God te staan, en deel te hebben aan dat woord: Ik zal u tot een God zijn; en dat voor eeuwig!

Wie kan dan zo dwaas en blind zijn, dat hij aan zulk een verbond geen lust zou vinden? Wie kan zo kwalijk beraden zijn, dat hij zou weigeren met God in zo een verbond te treden: terwijl er zulk een vrije aanbieding van genade is aan allen en een ieder mens? Komt luistert eens aandachtig naar de gelukzaligheid van dit verbond, de noodzakelijkheid van hetzelfde en het eeuwig belang dat gij er in hebt; of het God behaagde uw ziel te bewerken, om u gewillig te doen resolveren.

Denkt eens aan dit navolgende:

1. Buiten deze verbondsbetrekking op God, zijt gij aller-rampzaligst, een erfwachter van een eeuwige verdoemenis, want dan ligt gij onder een verbroken werkverbond en onder de vloek van de door u overtreden wet. Past dat op uzelf eens toe: *vervloekt is hij, die niet blijft in al wat geschreven is in het boek der wet, om dat te doen*. Gelooft, dat als gij in het genadeverbond niet overgaat, dat gij dan hiernamaals zult moeten horen het vreselijke vonnis: gaat weg van Mij, gij vervloekte in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is.

2. Nu uitwendige kerkgenootschap van doop, belijdenis en avondmaal gaan, zal u niet zalig maken; uw godsdienstplichten van kerkgaan, lezen en bidden, uw milddadigheid aan de armen, en vermindering van uitwendige goddeloosheden, van liegen, bedriegen, kwaadspreken van uw evenmens, uw eerlijkheid, rechtvaardigheid, zedigheid, zachtmoedigheid en andere deugden, die ge u moogt voorbeelden te bezitten, of uit natuurlijke gronden bezit, zullen uw gerechtigheid voor God niet kunnen zijn. Hoort Jezus taal: *tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij, dan der schriftgeleerden en farizeeën, zo kunt u in het koninkrijk Gods niet ingaan*.

Gij zult immers met al uw deugden verloren gaan. U zult misschien zeggen, ik leg mijn deugden niet tot mijn grond en stel ze niet tot mijn gerechtigheid voor God. Maar ik antwoord: dewijl u geen ander bewijs hebt van uw aandeel aan het verbond en van de bevindelijke geloofshandel met de Middelaar en van een ingang in het verbond niets weet, maar enkel uit al uw deugden opmaakt, dat u een bondgenoot zijt, zo rust uw hart zeker alleen op uw deugden, schoon u dat wat rechtzinnig weet uit te drukken. Bent u niet vervreemd van al die zielswerkzaamheden, die in de bondgenoten plaats hebben?

Wanneer zag u met die zielsaandoeningen, uw van God en Zijn verbond vervreemden staat? Wanneer hebt u uzelf zo gezien, gelijk de Bijbel en onze religie u beschrijft, en gelijk de bekeerden zich zien?

Wanneer zag u met inwendig licht, dat u een borg nodig had voor uw schuldige ziel, schoon u die waarheid van uw religie belijdt?

Wanneer openbaarde de Verbondsgod en de Verbondsmiddelaar Zich aan u, gelijk de uitwendige kennis niet geven kan? Wanneer raakt u aan het schreien, roepen, zuchten, kermen en klagen om een bondgenoot te worden? Wanneer stond die zaak op zulk een hogen prijs bij u, als een zaak van een eeuwig en oneindig gewicht, gelijk ge u wel verbeelden kunt, dat het in de jongste dag zal zijn, als u eeuwig gelukkig of rampzalig staat te worden? Zo weegt het wel eens bij de verbondmakende.

Wanneer is dat gebeurd, dat God u deed zien, dat Hij voor u gewillig stond om u in Zijn verbond te nemen, en dat de Borg gewillig was om uw Borg te zijn? Wanneer hebt u met God onderhandeld? In wat ouderdom of jaren des levens is dat gebeurd, schoon u de dag niet behoeft onthouden te hebben, maar dan zult u jaar of maand weten; en hoe ging dat verbond maken toe? Wat ging er toen in uw ziel om?

Daar weten de bondgenoten wat van te verballen op sommige tijden, en betuigen, dat zij dat niet recht zullen kunnen doen, voordat zij in de eeuwigheid zijn. Hoe was uw ziel aangedaan, toen u in het verbond waart overgegaan? O, met wat verwondering, aanbidding en onuitsprekelijke blijdschap werd de ziel van dat volk vervuld, dat zulke verdoemeniswaardige verwaardigd werden om met zulk een heilig en gelukzalig God in het verbond te komen. O! wat aandoeningen hadden zij van deze dingen!

Gij zult die uitvlucht maken, dit alles hebben de kleingelovigen zo ruim niet ondervonden, maar alleen sommige sterk gelovigen.

Dit gaat niet vast: zulke tijden hebben wel eens kleingelovigen soms gehad en zijn evenwel als God Zijn aangezicht verbergt, weer kleingelovig. Al stelt God hun berg al eens vast, zij wankelen al weer. Maar u kent die verwisselende gestalten niet; en die dat zo klaar niet ondervonden hebben, en nochtans waarlijk in Gods raad bewilligen, die zijn op alle deze dingen zo verliefd, dat zij nooit zeggen, gelijk u dat dit juist zo niet behoeft gekend te worden, maar zij verlangen daarnaar en durven zich daarom niet geruststellen.

Wat zal het evenwel vreselijk zijn, op het einde eens bedrogen uit te komen! Wat kost dat de oprechten bekommelingen, benauwdheden en onderzoekingen, en God moet ze Zelf alweer eens opnieuw bevestigen, en u stelt dat zo maar vast, omdat u zoveel deugden in uzelf ziet. O, wat zal het verschrikkelijk zijn, als het te laat gezien wordt.

Om u tot dit verbond over te halen, bedenkt eens:

a. Wat het zal zijn onverzoend met God te sterven, en in het oordeel te komen. Denkt toch aan een eeuwig wel of wee; kunnen dan de eeuwige dingen uw ziel niet aandoen? Zal het verwaarlozen van zo een aanbidding van genade uw ziel, ja ook uw lichaam niet doen instorten in een allerdiepste rampzaligheid?

b. Hoe oneindig gelukkig en zalig de bondgenoten van dat verbond zijn. Al hun zonden worden verzoend en voor eeuwig uitgedelgd; zij worden bekleed met de gerechtigheid van de Borg, zij krijgen vrede met God, zij worden zonen en dochteren des Allerhoogste, de bruid en de vrouw des Lams, erfgenamen Gods en mede-erfgenamen met Christus, zij worden vrijgemaakt van zonden, vloek en toorn, en eeuwige rampzaligheid, en worden deelgenoten van een eeuwige heerlijkheid en de gemeenschap met God in de derde hemel.

En hier in de tijd leven zij onder de lommer van Gods overschaduwende almacht en goedertierenheid, bezorging en bewaring; het kan hun nooit kwalijk gaan; God is hun toevlucht en hoog vertrek, die hen aanraakt om hen te beledigen, die raakt Gods oogappel aan. Hij dekt ze met zijn vlerken; onder de schaduw Zijner vleugelen hebben zij verbergings. Hij heeft hun rechterhand gevat. Hij leidt ze door Zijn raad en neemt ze

hiernamaals op in heerlijkheid. Ziet dit is de heerlijkheid van al Gods gunstgenoten. Worden uw zielen nog niet bewogen tot dit verbond?

Bedenkt eens, hoe vrij wordt het ons niet aangeboden, wat is er een vriendelijke nodiging; neigt uw oren, komt tot mij, hoort en uw ziel zal leven, en ik zal met u een eeuwig verbond maken. Zonder enige voorwaarden als uw eigen gewilligheid, zonder welke u niet wilt noch kunt, biedt God u aan. Vraagt u of dat juist ook aan u wordt aangeboden, wij antwoorden met Gods Woord: ja, tot u is dat woord der zaligheid gezonden, het zal hiernamaals tot uw verantwoording staan, dat u genodigd zijt. En wie weet hoe kort het duren zal, de tijd en aanbod van genade zal misschien wel haast voorbij zijn; werkt terwijl het dag is, de nacht komt eer dat het besluit bare, gelijk kaf gaat de dag voorbij.

En wordt uw hart niet bewogen om in dit verbond in te gaan, zo is uw onsterfelijke ziel voor eeuwig verloren. God zij u genadig!

Maar gij heilbegerig volk, die zo begerig zijt om een bondgenoot te worden, en die naar Jezus de Verbondsborg dorst en verlangt, waarom treedt u in dat verbond niet? U wordt het immers aangeboden, Jezus roept u, ja Hij trekt u reeds naar Hem toe. Twijfelt u of het u wel aangeboden wordt? Wie wordt het dan aangeboden? Gij denkt misschien dezulken, die diepere verootmoediging hebben, ernstiger aandoeningen, sterker begeerten, vuriger gebeden en bestendiger werk, maar ik mis dat alles veeltijds en ben rondom ellendig, Ja maar armen en ellendigen, zijn de rechte voorwerpen, om een genadeverbond met God te maken. Als u alle die gestalten en goede werkzaamheden kreeg, zou u dan denken: welaan, nu ben ik toch zo goed als anderen, ik bezit nu ook die goede dingen, waarin God een welbehagen neemt, nu mag ik wel tot God komen en in het verbond ingaan?

Dat zou nooit het rechte verbond maken zijn. Neen van alles afgedreven, die gestalten zijn nodig om u gewillig te doen komen, maar niet om er uw recht van verbond maken op te bouwen. En dit doet gij, als u om het missen van die dingen achterblijft. Wij hebben in de verklaring van de waarheid gezien, dat het genadeverbond eigenlijk geen de minste conditiën of voorwaarden heeft, als alleen de waarheid des harten en oprechtheid in het verbond maken zelf. Maar zegt een ander, al laat ik mij nog zo sterk overtuigen, dat het ook mij wordt aangeboden, ik kan echter het verbond niet maken; ik kan mijn begeerte wel voor God brengen, ik kan wel betuigen soms dat ik lust heb om het eigendom van Jezus te worden ik reik hart en hand aan de Heere toe, ik geef mij over, ik kies Jezus tot alles waartoe Hij verordineerd is, tot profeet, priester en koning, maar ik kan toch het verbond niet maken.

Ik antwoord op die dingen: als dit in waarheid zo in u is, dan maakt u het verbond, dan hebt u het gedaan, dan bent u een bondgenoot, en u zult het eeuwig blijven. Dan behoort u uw ziel aan die Verbondsgod en aan de Verbondsmiddelaar gelovig toe te vertrouwen. Hetwelk de zaak is die wij u toewensen, dat God u eens wil geven, tot uw redding. Welgelukzalig zijn allen die op Hem vertrouwen. Ps. 2:12.

Maar gij, die met volle ruimte dit verbond zijt ingegaan, en, ja allen die in waarheid in het verbond zijt, hoe sterk of zwak in de genade; tot u heb ik ook nog een woord. Ik had een ruim veld om uw eindeloos geluk onder het oog te stellen, maar dit een gemeen stuk zijnde, dat gedurig te pas komt, en in de verklaring en in de beweegredenen reeds gezien is, zo herinneren wij u inzonderheid de vrije genade, die hierin doorstraalt. U waart het niet waardig, uw huis, uw hart is niet alzo bij God, nochtans u heeft de Heere aangenomen, en u dat eeuwig verbond gesteld; zodat u tot uw voornaamste plicht moet rekenen, de kroon van vrije genade voor de troon en voor

het Lam neer te werpen, en uzelf op het diepste nederig en ootmoedig voor God te gedragen, en veel denken in uw hoge staat op uw geringe en slechten afkomst: wat ben ik en wat is mijns vaders huis; u moogt als een bondgenoot wel familiair met God verkeren, maar in diepe ootmoed en eerbied voor de hoge en heilige God, en altijd onder de indruk leven van uw onwaardigheid. *Niet ons. O, Heere: niet ons, maar uw name zij alleen de eer*, Ps. 115: 1.

Werkt gelovig uit uw betrekking, en met de belofte des verbonds, tot alle einden, waartoe u de verbondsgoederen van node hebt. In dat verbond is u alles beloofd, en immers u hebt eigendom aan alles; zijt ge een bondgenoot, hoe bent u dan zo onvrijmoedig om tot uw God te naderen, hoe staat u zo ongelovig van verre, alsof u een vreemdeling waart van de verbonden der beloften, en alsof God u vreemd was? Handelt met uw Verbondsgod, ootmoedig, gelovig vrijmoedig, pleit en vertrouwt op uw recht, en op de beloften; werpt uw bekommelingen en aardse zorgvuldigheden ganselijk op uw God, die u alles beloofd heeft, vertrouwt uw tijdelijke belangen ook gerust aan Hem toe, wentelt uw weg op de Heere, vertrouwt op Hem, Hij zal het maken; uw brood zal u gegeven worden, en uw wateren zullen gewis zijn, want Hij zorgt voor u. Maar murmureert noch twist met God niet; u moet u aan al Gods wegen gewillig en met een onderworpen hart overgeven, Hij is de Heere, Hij doet dat goed is in zijn ogen.

Wandelt voor Gods aangezicht en zijt oprecht; leeft naar de rechten des verbonds, als een verbondsvolk betaamt, leeft heilig en in tedere vreze Gods; leeft hemelsgezind, los van de aarde, verloochent uzelf, nederig, zachtmoedig en in alle Christelijke deugden. Maar zoekt de heiligmaking bij die God, Die gezegd heeft: *Ik ben de God, die Israël heiligt*; leeft veel in een gelovige werkzame verwachting van dat grote goed des verbonds, de hemel, de voltrokken gelukzaligheid, de eeuwige heerlijkheid. En verblijdt u in de beschouwing van dat grote heil, dat toch uw eeuwig lot zal zijn. Amen.

6. Predicatie over 2 Samuël 23:5b.

Dat in alles welgeordineerd en bewaard is; voorzeker is daarin al mijn heil en alle lust.

Twee hoofdzaken doen zich hier op in de verhandeling dezer woorden:

- I. Davids omschrijving, die hij geeft van dit eeuwig verbond, dat God hem gesteld had, *dat in alles* zegt hij, *welgeordineerd, en bewaard is*.
- II. Het genoegen en welgevallen, dat zijn ziel daarin nam; *voorzeker is daarin al mijn heil en lust*.

I. Wat het eerste aangaat: hij noemt dat eeuwig verbond,

A. Een *welgeordineerd*, in alles een welgeordineerd verbond,

B. Een verbond in alles wel bewaard.

A. *Welgeordineerd* noemt hij dit verbond, niet alleen, omdat het van de soevereinen en alwijze God was voortgekomen en uitgevonden, Wiens daden wij prijzen moeten, al zijn het wegen, die voor ons te hoog en paden die te diep zijn om te bereiken, wanneer wij echter moeten zeggen: al zijn doen is majesteit en heerlijkheid. Hij is de Rotssteen wiens werk volkomen is. Deut. 32:4.

Maar dit zegt David, omdat hij de weg des verbonds kende en hij de stukken zag, dat het in alles welgeordineerd was, Komt laten wij eens zien of wij ook zo gelukkig zijn dat wij van de welgeordineerdheid van dat verbond getuigenis kunnen geven. Het zal onze beschouwing dubbel waardig zijn. Het is dan welgeordineerd.

a. En in opzicht van God.

b. En in opzicht van de zondaar.

a. In opzicht van God. En wel

a. Van God in 't gemeen,

b. En ieder der Goddelijke personen in 't bijzonder.

a. In opzicht van God in 't gemeen.

1. Het is een welgeordineerd verbond, want het is uitgevonden van de eeuwige en alwijze God, Die dat in eeuwigheid heeft ontworpen en beraamd, en dat naar Zijn eeuwig welbehagen. Daar waren toch geen beweegredenen buiten God, waardoor God bewogen werd; daar waren geen zaken in Gods voorkennis, die God in de toekomstige schepselen als enige waardigheid volruit zag, waarom Hij hen zo een verbond vaststelde.

En in de tijd, als God die uitverkorenen in dat Verbond, en het genot van al deszelfs heilgoederen inleidt, zijn er geen redenen, die God bewegen, genomen van hun deugd of goede hoedanigheden; neen, dat zou geen welgepast genadeverbond zijn; elk bondgenoot moet de taal van David voor de Heere brengen. *Hoewel mijn huis also niet is bij God*. En 2 Sam. 7:18, *Wie ben ik Heere HEERE en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt*. Ja, met Paulus uitroepen, Rom. 9:16: *Zo is het niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden God*. En vers 18: *Zo ontfermt Hij Zich dan dien Hij wil en Hij verhardt dien Hij wil*. Dus is het geen gemengd verbond uit genade en waardigheid samen hetwelk niet welgeordineerd zou zijn.

2. Het is een welgeordineerd verbond, want het is recht gepast om de roem en luister

van al Gods heilige deugden, Goddelijke eigenschappen en oneindige volmaaktheden, op het aller-luisterrijkste tentoon te stellen als het groots einde, dat God in dat werk in het oog had. Dit was het eeuwig dessein van dat alwijs Opperwezen, om aan engelen en mensen te doen zien, wat voor een God Hij is, en aan dit einde heeft God in dit verbond ten volle voldaan. Want hier straalt door een oneindige wijsheid Gods, in de uitvinding van zulk een verbond en verlossingswerk, zo betamelijk en heerlijk voor God, en zo gepast en zalig voor de armen zondaar. Hier roepen wij billijk met Paulus uit: *O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn Zijne wegen*, Rom. 2:33. Hierdoor wordt de overheden en de machten in de hemel bekend gemaakt de veelvuldige wijsheid Gods. Ef. 3:10.

Hier straalt door Gods genade, barmhartigheid en liefde in zulk een schuldige, onreine en verdoemelijke zondaar, die Zijn goedheid versmaad, Zijn majesteit ontluijstert, Zijn wet geschonden, Zijn dienst en gemeenschap veracht had, aan te nemen tot een verbondsvolk, en zich aldus te ontfermen over een zaad des boosdoeners, die op de vlakte des velds in de walgelijkheid van hun geboortebloed vertreden lagen, met wie geen ogen medelijden konden hebben; billijk zegt Paulus, dat het is tot prijs der heerlijkheid van Gods genade, Ef. 1:5.

Hier wordt zelfs in het zaligen van zondaren, door dit verbond, Gods onkreukbare rechtvaardigheid en vlekkeloze heiligheid, op het heerlijkste vertoond, terwijl God niemand in dat verbond opneemt, dan dezulken, voor wien volkomen door de Borg aan Gods gerechtigheid is voldaan, dewelke Hij voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, opdat Hij rechtvaardig zij, schoon Hij de goddeloze rechtvaardigt. Is dat niet welgeordineerd, dat zondaren gerechtvaardigd worden en God, de Rechter, Die met een rechtvaardig vonnis doet? daar anders ieder, die de goddeloze rechtvaardigt, God een gruwel is.

Te minder wordt Gods heiligheid ontluijstert; want als de God, die Israël heiligt, zo herstelt Hij ook dat volk naar Zijn beeld, en maakt ze Zijn heilige en Goddelijke natuur deelachtig, opdat zij met een heilig God zouden verkeren, 2 Pet. 1:4.

In de weg van dit verbond wordt Gods onveranderlijkheid en onbezwijkbare getrouwheid, ook zonderling vertoond. Hierin stelt God ook Zijn roem zeggende: *Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij kinderen Jakobs niet verteerd*, Mal. 3:6. *God is getrouw*, roept Paulus ook uit, 2 Cor. 1:7. Hetgeen straks nader zal blijken, als wij zien, hoe wel bewaard dat verbond is.

En zo worden in dit verbond al Gods deugden en volmaaktheden veel luisterrijker vertoond, dan in de grote werken der natuur. Hier vertoont zich Gods almacht, Zijn heerlijkheid, Zijn algenoegzaamheid, en gelukzaligheid, alle even heerlijk.

Zo is het dan een welgeordineerd verbond. voor God in het algemeen, daar Gods hoge oogmerken zo bereikt worden.

b. Ja, maar we zeiden het was zo een gepast verbond, *ten opzichte van ieder Persoon in het Goddelijke Wezen in het bijzonder*.

De Vader, de Zoon en de Heilige Geest hebben naar de wijze van bestaan in het Goddelijke Wezen, hun bijzondere en onderscheidene betrekking op dat verbond, en op de bondgenoten. Daarom aan ieder hunner onderscheidene werking toegeschreven, hetwelk ook een bijzondere gepastheid en sierlijke welgeordineerdheid aan dat eeuwig verbond toebrengt.

1. Hier komt *God de Vader* in dit verbond voor als de eerste, uit Wien en door Wien alle dingen zijn: Hij, eeuwige gedachten des vredes hebbende, verordineert Zijn Zoon tot Borg en Middelaar, om aan Zijn gerechtigheid te voldoen. *Want alzo lief heeft God*

de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. Dit middel dat God van eeuwigheid uitvond, maakt dat verbond ook zeer welgeordineerd.

Hier komt de Vader voor met een genadige rechtvaardigmaking, schenkende vergeving en genade aan de bondgenoten, roepende: Grimmigheid is bij Mij niet, gij moet Mijn sterkte aangrijpen en vrede met Mij maken, Jes. 27: 4. Deze God en Vader schenkt Zijn Zoon tot een volkomen Zaligmaker, tot alle einden, tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing.

Aan die Vader onzes Heere Jezus Christus wordt ook toegeschreven het zenden van de Heilige Geest om de uitverkorenen in dat verbond in tijd en eeuwigheid in te leiden.

2. *De Zone Gods* is in dit welgeordineerde verbond niet ledig, maar Hij is de Borg en de Middelaar des verbonds, Die door Zijn lijden en gehoorzaamheid een eeuwige gerechtigheid heeft aangebracht en de uitverkorenen met God verzoent; die dat verbond met Zijn dood bevestigd heeft, gelijk een testamentmaker met zijn dood een testament bevestigt.

En deze Zone Gods is ook van Zijn Vader gesteld, tot de uitdeler van de verbondsgoederen in wien het de Vader behaagd heeft dat alle volheid wonen zoude, daarom roept Hij: *rijkdom en eer is bij Mij.*

3. In een gepaste en welgeordineerde betrekking en werk vinden wij ook in dit verbond bezig God de *Heilige Geest* met Zijn zaligende genadewerkingen in de harten der uitverkorenen; de blinden zondaar ogen gevende om te zien, de doden door wedergeboorte levend makende en hem met Christus verenigend. Hij is voor dat volk de Trooster, die de zonden en schuldentranen afwist en die de vrede Gods aan het gemoed brengt, de liefde Gods in de harten uitstort, hen heiligt, naar het beeld Gods vernieuwt en verzegelt tot de dag der verlossing. Hij is hun Leidsman, die hen in alle waarheid leidt en leert verstaan alle de verborgenheden van het genadeverbond.

Inzonderheid maakt de Heilige Geest dit een welgeordineerd verbond, door Zijn bestendig verblijf bij de bondgenoten en de bewaring voor alle verleiding. Zie daar, of dit verbond van de zijde Gods beschouwd, niet een gepast en welgeordineerd verbond is: recht betamelijk zulk een alwijze God.

Maar wij zeiden, dat het ook een welgeordineerd verbond was ten opzichte van de uitverkoren zondaar, omdat het in zich behelst alles wat tot vervulling van het zielsgebrek van de armen zondaar vereist wordt, in zo verre, dat de beloften des verbonds een volheid van alle genade hier, en zaligheid namaals in zich behelzen.

Het is genade voor genade, Joh. 1: 16. Het is alle volheid, Col. 1: 19. Trouwens de eerste en hoofdbelofte des verbonds is; *Ik zal u tot God zijn.* Zo sprak David de Heere aan, Ps. 63: 2. *O, God, Gij zijt mijn God.* Die God is algenoegzaam en kan alle hun schatkameren vervullen.

Dit alles blijkt ook in het bijzonder, als wij ons herinneren al hetgeen wij te voren hebben aangemerkt, als in dat verbond beloofd zijnde; want die verbondsbeloften behelzen licht tegen hun natuurlijke duisternis en onwijsheid. De Verbondsmiddelaar schenkt aan de bondgenoten ogenzalf, om ziende te worden, Openb. 3:20. Het is een belofte des verbonds, *al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn* hoofdstuk 54:13. De blinden worden geleid; en de dwazen voor dwalen bewaard.

In dat welgeordineerde verbond is rantsoen en losgeld, om die voor schuld gevangen zittende zondaren te verlossen van zondenschuld, van de vloek der wet en de toorn Gods en hun te bezorgen een gerechtigheid, waarmee zij voor God bestaan kunnen,

waardoor zij deelachtig worden een vrijspraak van alle schuld en straf en toewijzing van het recht ten eeuwigen leven. Zodat God zweert zo waarachtig als Hij leeft; Hij zal niet meer toornen noch schelden. Zo bekleed Hij hen met die klederen des heils en met de mantel der gerechtigheid, Jes. 61:12. En zij worden aldus rechtvaardigheid Gods in Hem.

Zijn ze onrein, zondig, onheilig onder de heerschappij van de zonden en daardoor onbekwaam om met een heilig God te onderhandelen; in dit verbond zijn ook beloften van heiliging en vernieuwing naar het evenbeeld van die heilige Verbondsgod. Dus liggen de beloften: *dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, Ik zal Mijn wet in haar hart inschrijven*. Jer. 31:33. En Ezech. 36: Ik zal rein water op u sprengen en van alle drekgoden zal Ik u reinigen. De Borg bidt: *heilige Vader, heilig ze in uw waarheid* Joh. 17:17. Is dat niet een welgeordineerd verbond, voor een onmachtige zondaar?

Ja, in dit verbond is oneindige rijkdom, volheid van alle geest en leven, ja stromen van levend water. Jezus wordt de bondgenoot tot een vruchtbaar makende wijnstok en een vetten olijfboom, daar zij ingeënt worden, en waardoor zij genade krijgen, om vervuld te worden met vruchten der gerechtigheid. Philipp. 1:11.

Zie daar, alles zo geschikt naar de staat en het gebrek van de arme zondaar; wie zou beter begeren of wensen kunnen? Met recht dan is alles welgeordineerd.

Men mocht nog denken en vragen, is dat zo wel geordineerd, daar er zo veel geëist wordt van een zondaar; om een bondgenoot te worden of te zijn?

Maar al wat God in dat verbond eist, dat geeft en werkt Hij in de uitverkorenen, daarom zal men dit al weer zo welgeordineerd vinden.

Zegt God dan: ken uw ongerechtigheid. - Jezus zegt: de Geest als die zal gekomen zijn, zal de wereld overtuigen van zonden.

Zegt God: maak u een nieuw hart. - Hij zegt ook: Ik zal u een nieuw hart geven.

Zegt de Heere: bekeer u tot Mij, - dan werkt God dat zelf, gevende de bekering ten leven.

Is dat het gebod Gods, dat men gelooft in de Naam Zijns Zoons, - dat geloof is een gave Gods, gewerkt door de Geest des geloofs.

Zegt God: wandelt voor Mijn aangezicht en zijt oprecht. - Hij zegt ook: Ik zal maken, dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen.

Zegt God: de Heere uw God zult gij vrezen. - Hij zegt ook: Ik zal mijn vreze in uw hart geven.

Zegt God: zijt heilig, want Ik de Heere uw God ben heilig. - Hij zegt ook: Ik ben de God, die Israël heiligt.

Ziel, op zulke conditiën, biedt God dat verbond aan. Is dat niet voor de onmachtige zondaar welgeordineerd?

Alles wordt hier *om niet* beloofd, alles wil de Heere doen uit enkel vrije genade; men heeft zijn gehele zaligheid in de handen van de Borg te stellen en alles aan Hem toe te vertrouwen. Kan de zondaar zijn hart niet verbreken, zijn verstand verlichten, zijn wil neigen en buigen, de kracht van wereld en zonden verbreken, zich tot God en Christus overbrengen: de Heere wil het alles doen; Hij wil ze trekken uit de macht der duisternis en overbrengen in het koninkrijk van de Zoon Zijner liefde.

De goederen des verbonds zijn in de hand van de Middelaar besteld, om aan allen die begerig zijn alles om niet te geven, en die roept: *Ik zal de dorstigen geven van het water des levens om niet*. O, zalig verbond! in alles welgeordineerd.

B. Maar inzonderheid verstrekt tot een blijk dat het alzo is, dat gelijk David zegt, **het ook in alles bewaard is.**

Ja, was daar niet voor gezorgd, dat dat verbond bewaard werd, dan was het niet welgeordineerd. Was dit verbond weer als met Adam, het zou niet lang bestendig blijven; stond het in de handen van de bondgenoten, het werd in een uur verbroken. Maar hier is voor gezorgd, het verbond is een bewaard, een in alles wel bewaard verbond.

Komt laten wij dat in enige bijzonderheden eens beschouwen.

1. Wij denken dan om deszelfs dierbaarheid en kostelijkheid; immers, zulke dingen is men gewoon te bewaren. En zeker wel terecht, is het een dierbaar en kostelijk verbond; want het is gemaakt met zulk een gelukzalig God. De Borg en Middelaar is allen, die in Hem geloven, zo dierbaar; de schoonste van alle mensen. De bondgenoten zijn de kostelijke dochteren Sions tegen fijn goud geschat. De goederen van dat verbond, de verlichtende, verzoenende, heiligende en vertroostende genade, zo ten hoogste dierbaar.

2. Wij denken ook nu om de verborgenheid van het genadeverbond. Wat men bewaart, is doorgaans verborgen en voor ieders oog niet zichtbaar als verborgen schatten; schatten die in de duisternis zijn, gelijk God de rijkdommen noemde, die Hij aan Cores gaf, Jes. 65:3. Immers voor de onbegenadigde wereld is dit verbond in deszelfs innigste natuur geheel verborgen. Maar ook zelfs voor de bondgenoten, als die ook nog het heerlijke, het wonderlijke het gelukzalige van dat verbond, niet volkomen in en doorzien, terwijl ze aan deze zijde van de Jordaan buiten Kanaän leven. Waarom ook de engelen, die altijd Gods aangezicht zien, nog begerig en neerbukkende reikhalzen, om meer in te zien in die heerlijke wonderen van dat eeuwige en welgeordineerd verbond.

De voornaamste goederen zijn weggelegd, een kroon en pand bij hem weggelegd noemt het Paulus, 2 Tim. 2: 8. David roept uit, Ps. 31:20: *O, hoe groot is dat goed, dat Gij weggelegd hebt.*

3. Maar allerbijzonderst worden wij nu geleid, tot de vastigheid en bestendige duurzaamheid van dat verbond. Want hij had het ook zo even een eeuwig verbond genoemd; het is toch een verbond, dat eeuwig bewaard wordt; Mijn verbond zal hem vast blijven; zei de Heere, Ps. 18:22, van de zone Isai, en van de Zone Gods. Dit is ook waarheid van de bondgenoot des genadeverbonds, in zover, dat die band des verbonds, die tussen de rotssteen Israëel, en de bondgenoten is, nooit is, nooit zal, noch kan verbroken worden noch enige verandering komen in die zalige betrekking, die er tussen God en Zijn volk ligt. Dit is zo vast als de bergen en heuvelen, als de ordeningen des hemels. Hier past het, dat het raadsbesluit van het Opperwezen vaster dan de Hemel staat.

Ja zo bewaard, onveranderlijk vast en bestendig, dat alle beloofde goederen op de van eeuwigheid bepaalde wijze, trap en mate aan de bondgenoten ontelbaar worden geschonken, volgens Paulus taal, zoveel beloften Gods als er zijn, die zijn in Christus, de Borg des verbonds, ja en amen. Een waarheid die zijn grond heeft

a. In zo vele plaatsen van Gods Heilig Woord, waar de Heere ter bemoediging en troost der bondgenoten, zulks zegt, belooft en zweert. *Want dat zal Mij zijn,* zegt God, *gelijk de wateren Noachs, toen Ik zwoer, dat zij niet meer over de aarde zouden gaan, alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen noch schelden zal,* Jes. 4:10. Zo ook Jer. 21:40. *Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, Ik zal u mij ondertrouwen in eeuwigheid,* Hos. 2:18.

b. Dat heeft zijn grond in Gods deugden en volmaaktheden, inzonderheid Zijn

liefde, barmhartigheid, almacht, onveranderlijkheid, getrouwheid en waarheid. Dat zo tot roem van Gods Naam gezegd wordt; die trouwe houdt tot in der eeuwigheid. Dat uit Mijn lippen is gegaan (beroemt zich de Heere) dat zal Ik niet veranderen. Ik de Heere worde niet veranderd; Mijn raad al bestaan, zegt God.

c. Dat verbond, dat Paulus ook een testament noemt, is wel bewaard, want het is door de dood des testamenteurs bevestigd, Hebrëen, 9:17. Een testament kan na de dood des testamentmakers niet veranderd worden,

d. Ja, dat is vast en wel bewaard, zo ook de bondgenoten; want daar is de veiligheid voor die zaak; het is onmogelijk dat een bondgenoot zou verlaten worden; want waardoor zou het veroorzaakt worden? Het moest door de zonden zijn en voor al hun zonden is Jezus Borg, Zijn bloed en voorbidding maakt gedurig nieuwe vrede met God: die miljoenen, die bergen van zonden, die zij hadden, hebben de Heere niet weerhouden, hen enkel door genade tot Zijn kinderen aan te nemen; zou nu het gebre, dat tegen hunnen wil in hen overgebleven is, een reden zijn waarom God zijn verbond met hen vernietigde? Dat zij verre! Dit wist de Heere van eeuwigheid en toen Hij het verbond met hen maakte.

e. Ja, maar God verbindt Zich ook om hen krachtadig te bewaren voor dat kwaad, waardoor het verbond zou verbroken worden. Ik zal Mijn vreze in hun harten geven, opdat ze van achter mij niet afkeren, zegt God, Jer. 31:40. Dus is dat verbond bewaard en hangt niet af van enige conditie, waardoor het verbroken zou kunnen worden. Al hunne ontrouwigheden, die veel en groot zijn, verbreken daarom het verbond niet. Als de rechtvaardige valt, zo wordt hij niet weggeworpen; want de Heere ondersteunt zijn hand. Zij zeggen in vertrouwen: *Gij hebt mijn rechterhand gevat, Gij zult mij leiden do uw raad en daarna in heerlijkheid opnemen*, 73:23, 24.

II. Geen wonder dan dat David, die dit verbond in alle zijn eigenschappen kende, een volkomen genoegen nam in hetzelfde. Dit drukt hij uit, als hij zegt: ***voorzeker is daarin al mijn heil en al mijn lust.***

Al mijn heil, zegt de man Gods. Heil, dat woord drukt overal in de heilige bladeren uit dat heil, die zaligheid, die in de gemeenschap en genieting van God het hoogste goed, te vinden is en dus het eeuwige zielenheil, alle zaligheid en volle zielsvergenoeging, dat de Opperste Wijsheid beschrijft als een bestendig goed, dat machtig is alle schatkamers der ziel te vervullen.

Het is alsof hij zei: al mijn heil en zaligheid stel ik in dat verbond: dat is mijn hoogste goed, dat is mijn gelukzaligheid. Trouwens, als wij ons herinneren, wat wij van de beloften en goederen des verbonds gezien hebben, dan zullen wij hetzelfde met David moeten zeggen, dat er oneindig heil en zaligheid in is.

Zo toonde David dan zoveel van dat verbond te kennen, dat in dat bondgenootschap al zijn heil gelegen was, en dat zijn aardse rijkdom, zijn kroon en troon, zijn hoogste goed niet was, maar in zijn ogen enkel ijdelheid bij dat verbond in de weegschaal gelegd.

Ja dat is zo bij des Heeren volk. In dat verbond zien zij allemaal heil. O, wat gelukzaligheid zien zij in de bondgenoten; als de koninginnen en de bijwijven haar zien, zullen zij haar welgelukzalig noemen. Is dat verbond zo gelukzalig, geen wonder, dat David daar heil en lust in stelde en zijn innigste en hartelijkste toestemming en goedkeuring aan dat verbond gaf.

Al mijn lust is aan dat verbond, zegt hij; dat is niet in de wereld, mijn koninklijke majesteit en regering, mijn schatten en rijkdommen, mijn vrouwen noch al wat mijn ogen zag, dat heeft mijn hart niet, dat is mijn hoogste lust niet, dat is mijn zielvervullend goed niet, maar hierin is al mijn lust.

Het wil dan zeggen:

1. Dat hij die weg van zaligheid goedkeurde en omhelsde, die in dat verbond gesteld is, die weg van vrije genade, die weg van verzoening door de Messias, Waarin al Gods deugden zo uitblinken; die weg, die God van eeuwigheid had uitgevonden, droeg zijn hartelijke goedkeuring weg; langs die weg gezaligd te worden, was voor zijn ziel beminnelijk en dierbaar; hij had zijn hartenlust in het verbond, in de God des verbonds, in de Middelaar van dat Verbond, in de belofte en goederen en in de wetten des verbonds. O, dat is een schone gestalte, als de ziel zo veel luister en dierbaarheid ziet in de vrije genadeweg, en in dat genadeverbond.

2. Hij wil daardoor uitdrukken, dat hij in de Goddelijke, eeuwige en hemelse dingen van dit verbond, de gunst, de dienst en de gemeenschap met God, zoveel lust had, in tegenstelling en met uitsluiting van de wereld en de zonden. Dit was zijn hartentaal met zijn godzaligen troonopvolger Hiskia: Heere, bij deze dingen leef ik, en in alle dezen is het leven van mijn geest.

3. Ja, maar het is ook een verbondsvernieuwing. Nog stond daar zijn hart, al had hij het nooit gedaan, hij deed het nu, hij omhelsde nu nog dat eeuwig en welgeordineerd verbond, hij gaf nog hart en hand aan de Heere.

Dit was nog weer een nieuw bewijs voor zijn gemoed, dat hij, die op het einde zijner dagen was gekomen, en stond over te gaan naar de eeuwigheid, niet zou bedrogen uitkomen, maar in eeuwigheid ondervinden dat dit verbond wel bewaard was. God had het bewaard, en hem genade gegeven, dat hij het bewaard had. Om te tonen, dat het de man ernst was, en dat het de waarheid in zijn binnenste was, zegt hij voorzeker. O, ja, het waren in David geen flauwe wensen, maar het was hartewerk. Als een bondgenoot met licht en met een volkomen hart, met de Heere onderhandelt; dan zijn het hem geen onzekere dingen; alles heeft bij hem een eeuwige zekerheid; alle waarheden des genadeverbonds gelooft hij zo vast, als dat er een God is. En hetgeen hij doet is met bewustheid; hij kan met Jeremia zeggen, 12:3; *Gij Heere, Gij weet, dat mijn hart met U is*. En met Paulus: *Ik weet in Wien ik geloofd heb*. Hij durft zich op Gods alwetendheid beroepen. God heeft hem gegeven, dat gevoelt hij, waarheid in zijn binnenste. zo was dan David gesteld; hij was van zijn oprechte verbondshandel verzekerd. Voorzeker in dat verbond was al zijn heil en lust. Ziet also drukt David zich uit, ons ten voorbeeld.

Wat behoort dit niet diepe indrukken op onze geest te maken! Want dit zijn de woorden van een man, van een wijs man, van een koning, van een die op het einde zijner dagen en reisvaardig was naar de eeuwigheid.

De man wil tonen op wat grond hij de eeuwigheid welgemoed zou intreden. Het zou alleen zijn, dat welgeordineerd genadeverbond. Op eigen deugd en waardigheid durfde David die stap niet doen, maar dit was zijn grond, zijn geloof in de Messias, daar hij zo even van sprak, en dit vrije genadeverbond daar rust hij in.

O zalig voorrecht voor een oude van dagen, voor een afgeleefde, voor een stervende, zulke gronden te vinden voor zijn eeuwige verwachting! O, zoet en zalig ziekbed, dat kon David nu niet treffen, dat hij zijn zoon Salomo troon en kroon kon nalaten, indien hij geen hoger goed daaronder gezien had, maar dit verbond dat was zijn heil en lust.

Zo zien wij ook, David had nog geen berouw van zijn verbondmaken met de Heere; hij hield zich nog aan dat woord; hij was van dat volk, dat de getrouwigheden bewaart, die Gods verbond houden, die vast houden aan Gods verbond; het bleek ook, God was getrouw gebleven, Hij had zijn ouden knecht David nog niet verlaten. Hij had zijn rechterhand gevat, Hij had hem tot dusver geleid naar Zijn raad en die belofte

aan hem vervuld: bergen mogen wijken en heuvelen wankelen. Maar Mijn goedertierenheid zal niet wijken en het verbond Mijns vredes niet wankelen: en zo zou hem de Heere ook leiden tot in en over de dood.

TOEPASSING.

Ziet daar een aller-heerlijkst en dierbaar verbond, zo welgeordineerd, zo wel bewaard; zo een eeuwig verbond, daar al het heil en de lust van Gods volk in is.

Wat dunkt u, toehoorders, is dat volk niet oneindig en eeuwig gelukzalig, die in zulk een verbond met God zijn ingelaten, en dus gemeenschap en aandeel aan al deszelfs goederen hebben, nu en hiernamaals?

Wat dunkt u van uzelf? Zijt gij ook een bondgenoot van dit welgeordineerd en eeuwige verbond, zijt gij ook daar ooit ingetreden? Het is van de meesten uwer immers geen waarheid, dat blijkt immers dezulken niet:

1. Die nooit bij die vraag stilgestaan hebben en gewacht totdat zij antwoord van hun consciëntie kregen; die nooit ernst hadden, om de gelukzaligheid en dierbaarheid, welgeordineerdheid en noodzakelijkheid van dat verbond te leren kennen, die zich tot nog toe alleen bezig gehouden hebben, om te zien of hun tijdelijke zaken welgeordineerd zijn; die hun uitwendige belangen alleen behartigen en die aan de Goddelijke en eeuwige dingen weinig of maar ter loops denken.

2. Dezulken zijn in dit verbond niet, die ten enenmale onwetend zijn, en dat verbond noch die weg van zaligheid kennen, die ganselijk vreemdelingen zijn in dit werk, niets wetende, immers niet met geestelijke bevindelijke kennis, wat voor een verbond het is en hoe welgeordineerd het is; die ganselijk niet weten, hoe dat verbondmaken toegaat: wat er dan in de ziel omgaat, hoe God en de Middelaar zich dan in de ziel openbaren; hier weet Gods volk wat van, die het ondervonden hebben en die in het verbond zijn ingegaan.

3. Die zijn geen bondgenoten, die gerust, vergenoegd, met lust in de wereld en in de zonden leven, die van de heilige wetten van dat verbond, en van de heiligheid en het leven, dat de bondgenoten min of meer vertonen, afkerig zijn en geen lust hebben in die nauwe weg der godzaligheid, volgens de wetten des verbonds.

Die zijn in het verbond niet, die het welgeordineerde van dat verbond verloochenen, namelijk dat het een enkel genadeverbond is, door een vertrouwen op haar eigen deugden, waardigheid en plichten, en nooit arm en inzichtzelf radeloos zijn geweest.

Komt brengt er uw hart deze korte tijd eens bij; laat God en de belangen van uw onsterfelijke ziel voor een eeuwigheid eens een ogenblik uw ernstige gedachten hebben; laat ik u eens vragen en antwoordt voor de Heere; ei bedenk toch, de vragen zullen van dat gewicht zijn, dat ze uw eeuwig wel of wee raken, zaligheid of rampzaligheid van uw voor de eeuwigheid geschapen ziel.

Ik vraag u dan ten eersten en wel uit Gods naam, *zijt gij ook met God in dat verbond ingegaan?*

Zegt gij, dat weet ik niet, ik ben zo diep niet geleerd? Wel arme mens, zijt gij zo diep niet geleerd? Hoe zult gij dan zalig worden? Hebt gij dan niet gelezen wat God zegt: Mijn volk gaat verloren, omdat het zonder kennis is, en wat Paulus zegt, 2 Tess. 1 8. *Met vlammend vuur zal God wrake doen over allen die Hem niet kennen?* Dan zijt gij van Gods kinderen niet; want die allen zijn van de Heere geleerd. Zijt gij zo diep niet geleerd, dan zijt gij eeuwig verloren, als gij in die staat sterft. Gij denkt, wee wie de weg weet en niet bewandelt. Maar denkt gij er bij, die de weg niet weet, kan ze niet bewandelen! En zonder die weg des verbonds komt men in de hemel niet. U w

onwetendheid zou uw oordeel wat verlichten als gij niet in een land leefde waar de weg zo duidelijk geopenbaard werd.

Als er wetten door de overheid gepubliceerd zijn, niet eens, maar duizendmaal, en op alle plaatsen aangeplakt staan, en al uw leven in werking geweest zijn, en gij overtreedt ze gedurig, zult gij dan vrij raken, als gij in hun handen komt, met te zeggen: ik ben zo diep niet geleerd, ik versta de plakaten niet, ik kan niet lezen? Gij zult dat immers niet denken. Maar ook voor God zult gij het ook anders vinden. Zet het vrij dus uit uw gedachten, gij zijt gewaarschuwd, en zult uw oordeel dragen.

Is dat geen spotten met God, te zeggen: ik ben zo diep niet geleerd, ik ben onwetend, en geen middelen te gebruiken om tot kennis van zaken te komen? Dat is niet anders, als te zeggen: Wijkt van mij, aan de kennis van die wegen heb ik geen lust. Een ander zal antwoorden op die vraag: Zijt gij in Gods verbond ook ingegaan? Moet men dat juist zo onderscheidenlijk weten? Kan men in Gods verbond niet zijn, zonder die verzekering? Ik hoop van ja, maar ik kan dat zo niet zeggen als anderen

Och vrienden, met zulke listen voert de duivel u zachtjes naar de hel. Moet men in een zaak van dat oneindig en eeuwig gewicht niet zeker gaan? En als gij het rechte belang daarin stelde en gij getrouw met uw kostelijke ziele handelde, zou gij het dan niet gaarne weten en gronden vinden, om getroost de eeuwigheid in te treden.

Schoon dat er ware genade zonder ongestoorde verzekering kan zijn, zo kan er toch geen ware genade zijn ingaan in het verbond; zonder bewustheid dat die dingen van de ziel geoefend en ondervonden worden. Een onverzekerd bondgenoot, die zal op vele tijden betuigen kunnen, dat hij datgene ook ondervindt, dat Gods bondsvolk ondervindt; dat hij uit kracht van de overeenstemming van zijn hart en bevinding met de bevinding en werkzaamheid, die hij Gods volk hoort vertellen, zijn hart in sterke liefde met haar verenigt; alleenlijk, hij is bekommerd, of het bij hem wel recht is, omdat hij nog zo zondig is. Hoe oneindig wijd is dat van uw zorgeloos bestaan; dat volk dat is bekommerd, kermt en klaagt, over hun vreze, dat zij geen bondgenoten zijn en roepen tot God om ontdekking of bevestiging: en gij paait uzelf dat de verzekering niet nodig is; zo wiegt de duivel u in slaap. Behalve dat sommigen dat grove paapse leerstuk drijven, men kan dat niet zeker weten, of men in Gods verbond is.

Sommigen beelden zich in op vaste gronden, dat zij in het verbond zijn en wat zijn de valse gronden menigvuldig, elk naar dat hij min of meer in zijn oordeel verliefd is. Om nu niet te spreken van de dwaasheid van zulke, die doop en avondmaal, uitwendige rechtvaardigheid en vrij te zijn van uitwendige goddeloosheid, tot de grond van haar vertrouwen stellen; dewelke noch de Goddelijke rechtvaardigheid noch de geestelijkheid der wet Gods, noch de gruwelijkheid van zondekwaad, noch de weg der verzoening, de vrije genade, noch Jezus kennen, of waarin dat de rechte godzaligheid bestaat.

Komt, laten wij zulke valse gronden eens bezien, die wat naderbij komen, en meer schijn geven.

Sommigen die menen, dat ze in dat verbond zijn, omdat zij ook omtrent hun zaligheid ernstige aandoeningen gehad hebben; namelijk, zij zijn ook overtuigd geweest van hun zonden en onbekeerden staat, en dat zij alzo stervende, eeuwig verloren zouden zijn. Dit heeft veroorzaakt benauwdheid en angst, belijdenis van zonden, bidden en schreien om genade, ook om bekeerd te worden en deel aan Christus te krijgen, met overreding des verstands, dat Jezus alleen de Zaligmaker is. Zij houden die mensen gelukkig die bekeerd zijn, met achting en een soort van liefde tot de vromen; hierin hebben zij enige tijd aangehouden, en getrouw de middelen der genade gezocht, en bij

de vromen zich gevoegd; eindelijk hebben zij op een tijd onder de middelen, of in hun gebed, zo een hartstochtelijke aandoening gehad, dat hun benauwdheid en begeerte sterk was, en dat zij wakker bidden konden, en riepen ook om Jezus te krijgen tot verzoening van hare zonden; daarop zo kwam de een of andere tekst in hun gedachten, als: uw zonden zijn u vergeven, of wel een woord dat niet eens recht paste, dat zij maar dachten dat van God kwam; nu dit zijn de gronden, waarop zij gerust werden, namelijk dat alle die werkzaamheden van Gods Geest waren, en dat die tekst van God tot hen gesproken werd. Daarop kregen zij een grote blijdschap in hun hart en die blijdschap was al weer een nieuw bewijs; en toen gebruikten zij misschien ook de woorden voor God, die de oprechten wel uitdrukken, van overgeven en aannemen, en wat dies meer is.

Wie zal deze bedrogenen ontdekken, want dit gelijkt naar het rechte werk. God alleen kan ze overtuigen.

Maar kom, wij zullen het bij de stukken eens ontvouwen.

Zij zagen dan ook hun zonden en onbekeerde staat, zij werden benauwd over de vreze voor een eeuwig verderf: zij deden ook belijdenis van zonden. Als wij nu dit veroordelen als niet recht, dan veronderstellen wij dat hier ontbrak dit navolgende, en laat een ieder zich voor de HEERE onderzoeken:

1. Een recht gezicht van God, tegen wien de zonden begaan zijn, als daar is: Gods hoogheid, dienstvaardigheid, goedheid en lankmoedigheid; rechtvaardigheid en heiligheid.

2. De benauwdheid was enkel een wettische vrees voor een eeuwig onheil en niet over de zonden als zonden, en niet om het gemis van de gemeenschap met God, noch over de beroving van Gods beeld en onheiligheid. De belijdenis van zonden was zonder inwendige en vrijwillige verootmoediging, die de liefde Gods ontstak.

3. Zij zagen zich niet geheel verloren, werden niet doodarm en buiten hoop in zichzelf, maar bleven in haar pogingen om iets toe te brengen tot hun zaligheid; zij waren nooit gans radeloos en van alle gronden afgedreven.

Recht anders is het bij de ware bondgenoten geweest. O, hoe vrijwillig veroordelen zij zichzelf als des eeuwigen doods waardig. O, hoe laag buigt die ziel voor de hoge God, hoe smart haar de zonde, al was er geen straf, omdat het tegen zulk een God, zulk een rechtvaardig, dienenswaardig en genadig God is begaan.

Hun bijzondere droefheid is, omdat zij God missen en van Zijn beeld beroofd zijn, en zo zondig leven. O, hoe radeloos werd de oprechte bondgenoot, eer hem het genadeverbond ontdekt werd. Immers hij is in de grond van zijn verloren staat overtuigd geworden; hij is bij zijn onmacht gekomen, om iets toe te brengen tot wegneming, of van de schuld, of van de smart en heerschappij der zonden; hij werd buiten raad in zichzelf; al zijn gebeden, begeerten, tranen, die waren niets om daardoor iets te krijgen; die hoop verloor hij ook, dit alles baant de weg niet tot valse gronden.

4. Zijn begeerten waren nooit oprecht naar God en Christus en naar de gemeenschap met God en ware heiligheid des harten, maar in het algemeen om van de hel verlost te worden en in de hemel te komen, daar was het hem om te doen.

5. In alles wat hij omtrent Christus deed, was het ware zaligmakend geloof niet; hij kende Hem alleen door het woord en de algemene verlichting, Jezus openbaarde Zich nooit aan hem als alleen in de formering van zijn eigen gedachten; zijn komen en roepen tot Jezus was niet door de trekking des Geestes, maar uit die grond alleen, nood leert bidden, gelijk de schepelingen wel bidden op de zee in onweer, doch niet aan land.

6. Jezus was nooit de grond, waarop hij zijn vertrouwen deed rusten, maar zijn

werkzaamheden en een tekst, of het een of ander, dat zo een stijve inbeelding werkte, dat hij nu mede deel aan de genade had.

7. Nooit gaf hij zijn ganse hart aan Jezus met een eeuwig afscheid van de zonden; zich overgeven was maar woorden en werking der hartstochten.

8. Gered zijnde en in het verbond en in verzoening met God. O, wat komt er dan bij de oprechten verootmoediging wat is die verwondering groot, dat zulk een onrein en walgelijk zondaar het eigendom van Jezus wordt. Dat is ook alzo niet met een onoprechte. Daar is het zo diep niet, het is een ontvangen van dat evangeliewoord met blijdschap zonder wortel, zo vertoont het Jezus Matth. 13:20 en 21.

9. De oprechte bondgenoten worden na de redding nog armer bij zichzelf; de onoprechten worden rijk in zichzelf. De zonden, Gods heiligheid, de grootheid van de zaak, de vrees voor zelfbedrog, en dat ze niet heiliger worden. O, wat benauwt dat een oprechte, terwijl een onoprechte op zijn valse gronden gerust is en rijk, en met opgestoken hoofde wandelt.

10. Wordt hij van sommigen voor een bondgenoot gegroet. O, wat is hij daar verheven op; dat vertelt hij bij gelegenheid, wat samenspraak hij met deze of gene man of leraar gehad heeft, en brengt dat dan overal, opdat men hoort, dat dezulken hem voor vroom hielden. Wil men hem ontdekken, wordt hij eens gewaarschuwd, daar een oprechte, als God hem op die tijd niet wat bijzonders gaf, aanstonds ontstellen zou, hij verbleekt of bloost niet, of het moest van toorn zijn, hij houdt maar vast.

11. Een oprechte moet het werk veel opnieuw ondervinden. Maar hij, eens bekeerd alles bekeerd, dat is eens gebeurd, maar vraagt hem wat hij naderhand weer ondervindt, waar hij zijn dagelijkse schuld laat, en of hij die verwisselende toestanden kent, van nabij God en ver van God te zijn, van omzwerving en gemeenschaps-oefening, schuld en vrede, licht en duister, nederlaag en overwinning, droefheid en blijdschap. O, wat is hij een vreemdeling te Jeruzalem, tenzij hij nog wat napraten geleerd heeft.

12. Nog eens, de bondgenoten dat zijn kinderen, die van de Heere geleerd en met Goddelijk licht bestraald zijn, om God en de Goddelijke dingen te kennen, gelijk de uitwendige letterkennis zonder geest niet leert. Die op valse gronden neerzonk, blijft toch inwendig blind.

13. De onoprechte wordt zijn hart niet veranderd, wedergeboren en geheiligd, dat ondervinden de ware bondgenoten alleen; en dat openbaart zich in die haat, walging en afkeer, welke zij van de zonden en de wereld hebben, al die mensen, die gezelschappen, die taal en praat, waarmee zij zich zo volkomen plegen te verenigen, zijn nu het voorwerp van hun afkeer en weerzin, dat vertoont zich in die lust en begeerte tot heiligheid en tedere godzaligheid, in de droefheid, dat zij niet heiliger leven; in al die bekommelingen, die soms in hen zijn, was ik bekeerd dan moest ik heiliger leven, in dat klagen in het verborgen, belijden van schuld, verzoening en sterkte zoeken en pleiten op de beloften tot heiligmaking; in die blijdschap, als zij weer eens verwaardigd worden, om hun verbondskeuze hartelijk te vernieuwen, en hun gehele hart aan Jezus te geven, en met de hand hunner ziel te schrijven: ik ben des Heeren.

Och, bedrogene ziel! Als God u bij die dingen bepaalde en uw ogen opende, u zou wel zien dat het bij u niet recht is, dat u geen bondgenoot zijt, uw hart, uw werkzaamheid en leven, uw taal en gedrag, alles bewijst veelzins het tegendeel, hoewel u misschien uitwendig godsdienstig zijt.

Och, zag u hoe ongelukkig en diep rampzalig u bent buiten Gods verbond, och dat God u aan uzelf bekend maakte, dat u God leerde kennen! Het gaat u niet ter harte, u mist alles, wat u in tijd en eeuwigheid kan gelukkig maken. Kan een redelijk mens

zichzelf zo rampzalig zien en dat zonder aandoeningen, zonder smart en zonder rouw? Dat schijnt het werk van krankzinnigen, en als u nu nog lust kreeg tot Gods verbond, nu was het nog tijd en wie weet hoe lang; ziet nu is het de welaangename tijd, nu is het de dag van zaligheid. Het wordt ook u aangeboden, dat verbond wordt ook u voorgesteld; en geeft u op zo grote zaligheid geen acht, daar zal geen ontvlieden voor u zijn, en uw verdoemenis zal zwaarder zijn dan die van Sodom.

Maar heilbegerig volk, voor u is hier een woord; is dit verbond zo welgeordineerd, zo kan het tot bemoediging en uitlokking zijn van overtuigden, benauwd en verlegene, die zichzelf verloren en van God vervreemd zien, die wel lust hebben, om ook in Gods verbond te treden, maar dikwijls moedeloos neerzitten, alsof dat voor hen nooit te verkrijgen ware, alsof er geen hope was.

Maar ik bid u, verlegen zielen, staat eens stil bij dat verbond; is in uw ziel enige ellende, wonde of gebrek, waartegen in dit verbond geen algenoegzame volheid is? Hier is licht, leven, bloedverdiensten, gerechtigheid, geest, sterkte, bekwaammakende genade tot alle einden, daar is voor alles gezorgd, het is zulk een welgeordineerd verbond.

Of vreest gij, dat de Heere dat verbond met u niet wil maken? Immers, de aanbieding is aan allen, die gewillig zijn, aan allen die begerig zijn, ja aan allen die begerig zijn om recht gewillig gemaakt te worden, en wat doet God daar betuigingen van, Hij staat het met dure eden, *zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in uw dood.*

Vreest gij, dat uw begeerte niet recht is?

Neem deze twee zaken ter harte: vooreerst Gods ogen zien naar waarheid. Maar ten andere, uw goede begeerten zijn de beweegredenen niet die God bewegen om dat verbond met u te maken. Het is alles en van rondom een genadeverbond; en u zult wel tijden hebben, dat uw begeerten zo levendig zijn, dat u niet kunt twijfelen, of uw begeerten waarheid zijn.

Ja maar, zult u zeggen, al ben ik overreed van de gewilligheid en aanbieding van des Heeren zijde, en al gevoel ik met bewustheid in mij, sterke begeerten, nochtans ben ik onmachtig, om dat verbond met God te maken.

Ja antwoord ik, wie zegt, dat u het dan niet doet? Die in der daad Gods recht bewilligt, die gaat in het verbond over, al gevoelt hij dat zo niet.

De vraag is, of u waarachtig een welgevallen in het verbond neemt en of het in alles naar uw lust is; of u met David ook kunt zeggen: *voorzeker is daarin al mijn heil en al mijn lust.* Blijf daar zo staan in die inwilligende werkzaamheden van uw zijde, de Heere zal u wel eens bevestigen en u de goederen van dat verbond doen ondervinden. Geeft de moed nooit op, houdt Jezus zo verdacht niet en maakt God door ongeloof niet tot een leugenaar; geloof de aanbieding des verbonds, en neemt ze aan, geeft Jezus het jawoord.

Bondgenoten, dit is uw gadeloos geluk, uw onwaardeerbaar voorrecht, dat u in dit verbond ook al uw lust vindt. Als u u eens herinnerd al die tijden, waarin u met uw Verbondsgod hartelijk onderhandeld hebt en dat verbond gemaakt of vernieuwd, en hoe welgeordineerd u menigmaal dat verbond is voorgekomen, dan zult u kunnen zeggen: ik ben het met David eens, ik kan dat ook zeggen: dat David zei, *nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles welgeordineerd en bewaard is, voorzeker is daarin al mijn heil en al mijn lust.*

Denkt nog eens aan uw eerste of volgende verbondmaking, en wat er toen in uw ziel omging; hoe gepast, hoe gelukzalig, hoe welgeordineerd u dat verbond onder het oog

kwam, en met wat begeerten uw ziel aangedaan werd, om in dat verbond ook over te gaan; en toen de banden van dat ongeloof en onwilligheid verbraken, toen het licht opging, toen u het verbond zag en de aanbieding geloofde. O, hoe hartelijk en welmenend onderhandelde u toen met de Heere, wat was dat hart en hand geven oprecht. En wat ging dat met aandoening, liefde en blijdschap gepaard. O, gedenkt daar veel aan.

*O, wat waren het zoete tijden;
Jezus gaf ik hart en hand.*

Staat naar volle verzekering en werkt uit die betrekking gelovig, geloof de beloften; maant God om de vervulling, vernieuw veel het verbond, overdenkt veel hoe welgeordineerd dat verbond is, stelt er al uw heil en lust in, leeft van dat goed, verwacht een eeuwig heil, en zoekt daartoe bereid te worden. Amen.

7. Predicatie over Psalm 112:4.

Den oprechten gaat het licht op in de duisternis.

Beschouwen wij deze woorden in deszelfs algemene zin, zo brengen ze ons in gedachten: *immers is God Israel goed, die rein van hart zijn*. Voor dat volk heeft God toch alles over; dat volk verlost en redt Hij altijd, hoe donker het ook wordt. De dagen der duisternis zijn wel eens vele, maar het licht dan te heerlijker. Hoe groter benauwdheid, hoe groter blijdschap. Maar zo goed is God alleen dengenen, die rein van hart zijn. de oprechten van wegen, zijn welgevallen. *De oprechten gaat het licht op in de duisternis. Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid, en vrolijkheid voor de oprechte van harte*, Gods ogen zien toch naar waarheid.

Oprechten, dat zijn toch schone mensen, elk heeft er zin in, elk wil ze in zijn buis en werk hebben.

Oprechten worden bemind van God en mensen,

Oprechtheid is een schone deugd, het sieraad van alle deugden, waardoor alles wat zulk een doet, een bevallige gedaante krijgt.

Maar hoe is een Oprechte? Laten wij die schone en bevallige mens eens van het hoofd tot de voeten bezien. Hij zal ook iets van dat schone beeld vertonen van Degene, van Wie gezegd wordt: *Al wat aan Hem is, is gans begerlijk*. Zijn hoofd, Zijn handen, Zijn hart, Zijn voeten, alles zal even schoon zijn.

Wij zullen in het beschouwen van die schoonheid der oprechtheid, niet aanzien. Maar voor een tijd uit onze gedachten weren het onvolmaakte, dat in dit leven is, wij zullen die schone deugd afmalen, ten einde er elk op mocht verlieven.

Het verstand van een oprechte, zijn ogen, die in zijn voorhoofd staan, die zien zo recht; hij denkt recht van God, hij heeft, de ware wijsheid, de wijsheid der heiligen. Van nature is het verstand des mensen verdorven en verdraaid, hij formeert van God onbetamelijke denkbeelden in zijn zondige ziele. Maar een oprechte heeft God recht leren kennen; hij denkt recht van al Gods volmaaktheden, van al Gods werken der natuur en der genade en van al Gods wegen en handelingen met de wereld, met Zijn volk en met zichzelf; alles doet God recht in zijn ogen, hij zegt met Mozes Deut. 32:4. Hij is de Rotssteen, wiens werk volkomen is. Want al zijn wegen zijn gerichte; God is waarheid, en er is geen oprecht, rechtvaardig en recht als Hij.

Een oprechte heeft rechte kennis aan de weg naar de hemel, aan het werk der verlossing, aan de verzoeningsweg, aan de vrije genade; en van dat alles denkt hij recht. Dit alles is zelfs in kleinwetenden onder de mensen, als God ze bekeert. Trouwens uit de mond der kinderen en der zuigelingen heeft de Heere soms sterkte gegrondvest. Door deze oprechtheid des verstands, is het dat in weinig woorden, soms zo veel vereniging des harten komt.

Van de schoonheid der ogen van oprechten, dienden wij tot zijn lippen neer te dalen. Maar omdat wij eerst het inwendige en dan het uitwendige wilden bezien, zo wenden wij ons tot het hart der oprechten.

Als het edelste, het beste deel of het verstand, de ogen, lippen, handen en voeten al oprecht schijnen, en het hart is onoprecht, wat wezenlijke en inwendige schoonheid kan dat geven? Maar met deze schoonheid praat Gods volk, hun hart is in de grond veranderd en naar Gods beeld vernieuwt; zij zijn oprechten van hart; en zo moet het ook wezen, want de Heere ziet het hart aan. Maar waarin vertoont zich die oprechtheid des harten? Vooreerst daarin, dat het grondbeginsel van zijn godsdienst recht is; namelijk zuivere liefde Gods. Al wat uit die grond niet voortvloeit, is onoprecht, en

het zijn blinkende zonden; de oogmerken, de grondbeginsels, de einden, die iemand in zijn hart heeft, zijn die oprecht, dan is zijn gehele hart oprecht. Zulk een dient God uit liefde als dat vrijwillig volk; zo een oprechte beoogt Gods eer, met verloochening van zijn eigen eer die hij geheel zou laten varen, als het de ere Gods vorderde. Zulk een oprechte is geen half christen; hij heeft een volkomen hart voor Jezus en de dienst van die Koning, hij gaf zijn gehele hart aan Jezus zonder voorwaarde; de oprechte houdt het volkomen met Jezus en met Zijn volk, dienst en des Geestes werk: hij is niet onzijdig in dit geval, hier kiest hij partij; hier houdt hij het met de onderdanen van Jezus, hij heult nergens met de vijanden, hij strijdt voor zijn Koning.

Een oprechte wil God en de wereld niet samen dienen: neen, hij heeft wereld en zonde eeuwig vaarwel gezegd en de dienst van God geheel gekozen. Een oprechte doet het niet om van mensen gezien te worden, om de eer der mensen, maar hij is gewillig om voor de dienst van God en zijn Koning alle smaad en schande te ondergaan.

Een oprechte is altijd en op alle plaatsen dezelfde, in zo ver dat mogelijk is, immers hij is altijd oprecht, men kan staat op hem maken, hij is zo veranderlijk niet, men komt met hem niet bedrogen uit.

Een oprechte heeft een onzijdig oordeel over alle dingen, hij oordeelt een rechtmatig oordeel: niet naar eigene beoging, of naar partijdige liefde of haat, hij spreekt niet zalig, of veroordeelt niet naar drift en vooroordelen, maar als in Gods tegenwoordigheid, als of zo aanstonds zijn vonnis dat hij in zijn oordeel velt, in Gods oordeel in de revisie zou komen.

Een oprechte is oprecht van lippen; zijn mond vermeldt de waarheid, Salomo vertoont ons dat sierlijke in zijn Spreuken op vele plaatsen. Dit is toch karakter van Gods volk, zo sprak God, Jes. 63:8, *Ik zeide, zij zijn immers Mijn volk, kinderen die niet liegen zullen.* De oprechten zijn ook rein van handen, en de wegen, die zij met hun voeten bewandelen, zijn zuiver; dus is alles in hen oprecht. Hoort tot dit einde Salomo's raad, Spreuk. 4:33-37, *doet de verkeerdheid des ronds van u weg, en de verdraaidheid der lippen enz.*

Oprechten zijn daarom oprecht in al hun burgerlijke handelingen, woorden en daden. Oprechten zijn geen onrechtvaardigen, geen dieven, geen woekeraars, geen bedriegers, geen leugenaars, maar het is het rechtvaardige volk dat de getrouwigheden bewaart.

Oprechten vertonen niet meer godzaligheid dan zij bezitten, om een naam te maken in het Christendom, hoewel hij de zonden zijns harten verbergt, opdat God er niet door onteerd zou worden.

Ten laatste, een oprechte wil zijn God en Koning getrouw blijven, al overkomen hem zware tegen heden, en al beleeft hij duistere tijden; dit alles, zegt hij, is ons overkomen, nochtans hebben wij u niet verlaten, noch met trouweloosheid gehandeld in Uw verbond. Geen wonder, dat God aan de zulken grote beloften doet.

Den oprechten gaat het licht op in de duisternis, zegt onze dichter.

Niets is heerlijker dan het licht, niets akeliger dan de duisternis, was het licht uit de lichamelijke wereld, dan was het een nare spelonk, was het licht geheel uit de wereld der geesten, dan waren ze alle rampzalig.

Een licht, daar heeft men vanouds al het goede door verstaan, hetgeen de gehele mens volkomen en gelukzalig kan maken. Wij denken dan niet meer om een lichamenlijk licht, dat van zon, maan, sterren en andere lichtgevendende lichamen afstraalt, en in deze wereld schijnt, maar om een licht, dat van God komt, en in de wereld der geesten

heerlijk schijnt. En dan wordt gezegd, dat een mens van het opgegane licht beschenen, daar in God en de Goddelijke dingen recht leert kennen, terwijl integendeel de onkunde en onwetendheid duisternis genaamd wordt. Zie dit Jes. 60:2 en Ef. 2 *Eertijds waart gij duisternis, maar nu zijt gij licht in de Heere.*

Het glansrijke, zuivere, kostelijke licht is ook een levend beeld van de ware heiligheid. heilig te leven en in de nabijheid met God te wandelen, dat is in het licht wandelen, zie 1 Joh. 1:5-7. Integendeel, de zonden, dat zijn werken der duisternis, en een die nen van de vorst der duisternis, gelijk het licht al het schone, al het heerlijke zijn glans geeft, even zo geeft de heiligheid al de schoonheden der geschapen geesten zijn glans en heerlijkheid. Het leven in de zonden is daarom voor Gods volk als een nare grafspelonk en de heiligheid een wandelen in het licht der levenden als hemelingen.

Ja, omdat liet licht zo aangenaam, zo vervrolijkend is, hemel en aarde ons zo liefelijk doen toelachen, zo veel verruiming aan het beklemd hart kan toebrengen, en integendeel de duisternis de ziel angstig dicht klemmt, de wereld, zelfs de schoonste paleizen als in een donkere gevangenis verandert, zo is het licht vanouds een afbeeldsel geweest van blijdschap en vreugde. Zo schijnt dat onder elkaar verwisseld te worden, Ps. 97:11: *Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid en vrolijkheid voor de oprechte van harte.*

Zo wordt dan al verder de duisternis genoemd, om uit te drukken alle kwaad, alle oordelen, rampen, benauwdheden, en wel inzonderheid als er geen weg tot redding te zien is, als de hemel van alle zijden zwart is.

Hiervan is de Bijbel vol, lees Jer. 4:23-26. Daarentegen wordt verlossing, uitredding uit benauwdheden en angsten genaamd een opgaan van het licht, dit zien wij overal.

Dus zal dan deze belofte, aan de oprechten gedaan, dat hen het licht zal opgaan in de duisternis, willen zeggen, hetzelfde dat onder allerlei bewoordingen duizendmaal in de Bijbel beloofd is. Elifas zegt aldus: *in zes benauwheden zal Hij u verlossen, en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren.* Paulus noemt het: *met de bezoeking de uitkomst geven.* Dit zijn dan voor Gods benauwde volk, bij wie de dagen der duisternis zo vele zijn, goede en vertroostende woorden. Och konden wij dan deze dingen eens also spreken en horen, dat wij het met ons hart geloofden! O, hoe getroost zou al Gods volk van deze plaats gaan. Vele duisternissen treffen en overkomen toch de oprechte, zo naar ziel als naar lichaam, vele zijn de tegenspoeden der rechtvaardigen. De Heere zegt, niet de oprechte zal in geen duistere wegen komen, hem zullen geen onweersbuien overkomen. Maar dat belooft God, dat Hij de duisternis voor zijn aangezicht zal ten licht maken en hem uit alle noden redden.

Komt, laten wij eens beschouwen wat duisternis Gods volk, de oprechten, overkomt; en *hoe God in ieder van hen het licht wel eens doet opgaan uit die duisternis.*

1. In het begin van hun weg, als zij bekeerd worden, hoe donker wordt het wel eens, en hoe benauwd, hopeloos en radeloos; ziende hun verloren en rampzalige staat, dan is hun dikwijls verborgen de weg der verzoening, de aanbieding van genade, de macht en gewilligheid van Jezus om hem te zaligen, het werk des geloofs, wat weg zij in moeten; zodat zij menigmaal ten einde raad zijnde, uitroepen: wat zal ik doen om zalig te worden. Maar hier gaat de oprechten het licht op in de duisternis, wanneer God als een drie-enig God van zaligheid Zich aan hen openbaart; wanneer de Middelaar en Zaligmaker Jezus Zich ontdekt als de van God verordineerde Borg en Middelaar, Die door Zijn dood te niet gedaan heeft dengene, die het geweld des doods had, die voor de zonden heeft betaald, een eeuwige gerechtigheid aangebracht: Als Hij haar toont met Goddelijk licht van Zijn woord en Geest, dat Hij een eindeloze volheid bezit, om ledige rampzalige en machteloze zondaren volkomen zalig te maken. O, hoe

gaat dan het licht op in de duisternis. O, wat ontdekt zich dan een aangename weg van verlossing! Wat raken dan de banden los, wat hemel van blijdschap gaat dan in de ziel op, wanneer zij dat aanbod van genade gelovig kan omhelzen, en God als een verzoend God zich aan haar ziel ontdekt, zodat zij met de evangeliekerk dan juichen kan Jes. 12:1,2,5,6: *ik dank, U HEERE! dat Gij toornig op mij geweest zijt*, enz., God is mijn heil enz. Psalm zingt de Heere, maar in deze zaligen tijd, dachten zij niet, dat er zoveel donkere wolken over hun hoofd nog zouden drijven, en dat zij zo vele duistere nachten zouden moeten beleven, de strijd scheen nu geheel gestreden, nu de Zon der gerechtigheid over hen was opgegaan; nu zij Jezus gevonden hadden, maar och! hoeveel zwaarigheden, ziels- en lichaamswederwaardigheden, hebben hen in de duisternis gebracht; die op Tabor was, moet ook nog al eens op Getsemane geleid worden. Daarom:

2. De tweede duisternis, die hen soms ontmoet, wordt gevormd, onverwachte zonden, des vijands bestrijdingen, ongeloof aan de waarheid van hun werk en staat waardoor zo grote duisternis over de ziel komt, dat, zij van al wat zij ondervonden hebben, niet kunnen zien; en dat God en Christus aan hun geloofsoog ontweken is, zodat het van rondom donker wordt. Hier komt de ziel des oprechten in grote benauwdheid. Hier is het van alle zijden bang en naar. Maar in al deze blijkt het, dat zij een oprechte is, want zij wil evenwel niet terug, zij wil van Jezus niet afzien en daarom wordt deze belofte zekerlijk vervuld, dat het licht haar uit de duisternis opgaat. Want immers haar ontfermende Vader en meedogende Zaligmaker is in al haar benauwdheid benauwd, en doet eindelijk al deze duisternissen opklaren, haar wederbrenger in het licht. De Heilige Geest brengt haar weer onder het oog dat voor al haar zonden verzoening is in Christus dierbaar offerbloed; zij krijgt weer te zien dat hoe zij het weer verdorven heeft, en zij zich voor God schamen en verootmoedigen moet, dat het geen blijk is, dat haar werk geen waarheid zou zijn, de verzoeking des vijands, de listige aanvechtingen des satans neemt de Heere weg, zij wordt weer vastgezet in haar staat en ziet van nabij dat zij zich niet bedrogen heeft, dat haar huis op geen zandgrond, maar op een steenrots gegrond is; dus verdrijven weer alle donkere wolken en het licht gaat op in de duisternis. O, wat benauwdheden grijpen nieuw bekeerden wel eens aan, als zij zich van de vijand laten wijs maken, dat zij eeuwig in hun verwachting zullen teleurgesteld worden. Het lag hen dikwijls nog zo nabij met wat onuitsprekelijke blijdschap, dat oneindig gelukzalige, dat hun was te beurt gevallen en hierin zich bedrogen te hebben, dat is niet om te dragen, dat is een donkere nare nacht, waaruit God hen al weer red en tot dat zalige licht wederbrengt.

O! nu ziet zij weer, hoe oneindig gelukzalig dat zij is, hoe onveranderlijk dat God is en derhalve hoe bestendig haar genadestaat is, dit is weer datzelfde licht, leven, liefde, geloof, blijdschap, dezelfde ontdekkingen Gods aan de ziel, gelijk zij tevoren ondervond, niet alzo gaat het licht op in de duisternis.

3. En zouden wij gewagen van die bijzondere nare duisternis waarin Gods volk wel komt door bestrijding des vijands, aangaande de wezenlijke en eeuwige waarheden, en hoe ook uit die akelige duisternis het licht te voorschijn komt; wat was er ruim veld, om wijd en zijd uit te weiden in onze meditatieën.

O hoe donker wordt het dan, als aldus zon, maan en sterren haar glans verliezen, als alle fondamenten waggelen: dat is benauwender dan de schrikkelijke aardschuddingen. Maar God redt altijd Zijn volk, al heeft Sion gedacht en gezegd: *mijn weg is voor den Heere verborgen, en mijn recht gaat van mijnen God voorbij*.

4. Gods volk komt veelal in akelige duisternissen door de zonden, die hen van de gemeenschap met God beroven. Een heilig God, schoon Zijn gerechtigheid voldaan is door de Borg, verbergt nochtans Zijn vriendelijk aanschijn voor Zijn ontrouw volk en wijkt weleens met Zijn genade, doende hun de bitterheid der zonden gevoelen; dit maakt wel eens een dikke duisternis. Maar ook hierin doet God het licht opgaan, en verzoent zich weer met hen. Zijn naam is toch Ontfermer. De Heere neemt de wettische en ongelovige benauwdheden van haar hart weg, en brengt haar onder een evangelische schaamte voor Hem, de Geest werkt in hun zielen droefheid, verootmoediging, en doet hen met een verbroken, week en gebogen hart voor hun God en Vader neervallen. Jezus openbaart zich aan hun gemoed, als hun Borg, die voor al hun schuld voldaan heeft, op Wiens verdiensten en gerechtigheid het hen gegeven wordt bij God te pleiten en vergeving te zoeken, ja zij werpen zich gelovig in dat offerbloed, en dan doet de Heere hen ondervinden, dat Jezus bloed en voorbeding nevens des Vaders ontferming, alle hun zonden weer uit wist; daar komt vrede Gods in hun gemoed. O, nu gaat het licht op in de duisternis, God openbaart zich weer als een verzoend God, in al zijn gelukzaligheden.

5. En zouden wij spreken van die onnoemelijke gevallen, waarin Gods volk in zielsbenauwdheden in een weg van duisternis komt, en hoe God daarin het licht doet opgaan, waar zouden wij een einde vinden? Wat zijn de benauwdheden van Gods volk menigvuldig, die zij ondervinden. Wat leeft Gods volk menigmaal onder een dikke duisternis van verberging Gods, dat zij in lange dagen niets van de Heere zien als van een vriend, waarvan zij in lange tijd geen tijding, noch bezoek krijgen, zodat zij klagen met Job, 33:8. *Zie, ga ik voorwaarts zo is Hij daar niet, of achterwaarts, zo verneem ik Hem niet*, vs. 9, *als hij ter linkerhand werkt, zo aanschouw ik Hem niet*. En met David, Ps. 38:11. *Mijn hart keert om en om, mijn kracht heeft mij verlaten, en het licht mijner ogen ook zij zelve, en zijn niet bij mij*. O, wat is de Heere soms ver van de ziel geweken, en wat ligt er een dikke duisternis op hun ziel; zij zien nergens gelukzaligheid in God, geen troost in de beloften, geen schoonheid in Jezus, geen heerlijkheid in Zijn dienst, geen luister op het werk der verlossing, geen grootheid in hun geluk, geen zoetheit in de gemeenschap met God, geen gewicht in de eeuwige dingen, met één woord haar licht is geweken, haar zon is onder gegaan. Maar hoe heerlijk breekt dat licht wel weer eens door, zodat zij al deze dingen weer te zien krijgen in haar voortreffelijkheid. O, hoe nieuw bestraalt hen weer dat Goddelijk licht! O, welk een zalige verandering! Dan zien zij weer alles in de Heere Jezus als Middelaar, en in de drie-enige God van zaligheid.

6. In wat duisterheden komt Gods volk veeltijds door de kracht, die de wereld en de zonden op haar heeft; de kracht der verdorvenheid, de tobberijen, woelingen en verleidingen der wereld kunnen Gods volk ook in veel benauwdheden brengen, zelfs zo, dat het moet uitroepen met David: *ongerechte dingen hebben de overhand over mij*, Ps. 65: 2; en met Paulus, *Ik ellendig mens; wie zal mij verlossen uit het lichaam des doods?* Maar hier is ook hulp besteld bij een Held, Ps. 89. Deze duisternis doet God ook weer opklaren, gevende geestelijke sterkte om zonden en wereld te vertreden, en overwinnaar te blijven. O, wat is dat een zalige verandering, als al de vijanden eens een ogenblik als onder de voeten gelegd worden; en wat drijven dan donkere wolken van voor de ziel weg. Verder als een aanhangsel van dit laatste stuk: in wat bekommelingen, benauwdheden en verlegenheden komt Gods volk, door het zien van eigen gebrek in heiligmaking; dat zij in heiligheid des levens het kenmerk van een kind Gods niet meer vertonen, dat zij zo weinig ja, gelijk het hen toeschijnt, in

het geheel niet tot eer van God leven. O, wat gevoelige smarten kan dat een Christen veroorzaken, en wat beneemt hem dat de fleur van zijn leven, maar ook daarin doet God hun duisternis opklaren; tonende aan Zijn kinderen, dat zij toch de kenmerken van Zijn kinderen door genade bezitten, dat zij heiligende genade bij bevinding kennen, dat zij verliefd zijn op heiligheid, dat de zonden hun tot een last zijn, dat zij door vrije genade zalig worden, dat zij in Christus voor God volmaakt zijn en dat er een volheid in Jezus is, om haar meerdere heiligende genade deelachtig te maken; ja dat zij vrijheid hebben, om al haar noden en gebreken gelovig voor Zijn troon te brengen, en dat Jezus alles voor hen verworven heeft en bezit.

Zouden wij nu eens zien, hoe dat deze belofte ook betrekking heeft op de duisternis van kruis benauwdheden wederwaardigheden des uitwendige levens en uitredingen daaruit; daar was ook een ruim veld. *Vele zijn toch de tegenspoeden der rechtvaardigen, maar, uit alle die redt hem de Heere.* O, wat zijn de droevige lotgevallen menigvuldig, die Gods volk overkomen, hetzij van de boze wereld om de godsvrucht, hetzij, uit de algemene bezoekende hand Gods. Wat al donkere dagen, wat nare nachten beleven Gods kinderen wel in deze woestijn van dit Arabië. O, hoeveel zijn de dagen der duisternis! Het is toch Gods weg in zijn heiligdom, Zijn kinderen in zulke duisternis te brengen en waar zouden wij beginnen of eindigen, als wij al deze dingen zouden beschouwen, die zich in onze meditatieën wel in onze geest zouden voordoen. Veel dingen toch lopen doorgaans samen en kunnen daarom niet afzonderlijk behandeld worden.

1. Maar wat kunnen de tegenspoeden en verarminghen het voor een kind Gods donker maken, en benauwde slapeloze nachten doen doorbrengen; dat benauwde kommeren, wat zullen wij eten of wat zullen wij drinken, of waarmee zullen wij ons kleden. Dat beven voor de schuldeisers die men niet betalen kan. Hoe donker maakt het de Heere hierin soms, dat alle uitwendige middelen, om enig vertrouwen daarin te stellen ontbreken; dat het van alle zijden hopeloos eruit ziet. Maar hier toont God ook Zijn macht en getrouwheid, hier maakt Hij die duisternis voor hun aangezicht tot licht; en dat op velerlei wijze; of door beloften en vertrouwen te geven, of door uitredding. De Heere ontmoet hen wel eens in het midden der benauwdheid met vertroostende beloften, zeggende tot hun ziel: Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten, uw brood zal u gegeven worden en uw wateren zullen gewis zijn; gelovende Davids bevinding: *ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, ik heb nooit gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood*, als ziende hun betrekking op God, dat God hun Vader is, en Jezus hun Zieleborg en Bruidegom; dat de Heere medelijden heeft met hun benauwdheden. God zegt wel: *kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, Ik zal u toch niet vergeten.* Dit neemt weleens alle engten van het hart weg, en doet haar duisternissen opklaren; of anders, de Heere geeft weleens onverwachte uitredding en hulp; de raven brengen weleens brood. O, hoe wonderlijk maakt God de duisternis weleens tot licht en met wat blijdschap en dankzegging wordt de ziel vervuld en leert ze vertrouwen in het toekomstige: God zal altijd zorgen, die ook Zijn Eigen Zoon niet gespaard heeft, zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?

2. Hoe menigmaal gebeurt het Gods volk, dat hen allerlei benauwde lotgevallen overkomen van de boze wereld, die het hun weleens bang maakt van alle kanten; zij zijn veeltijds een weerloze hoop, een machteloos volk, en daaronder wel eens moedeloos; allerlei verdrukking, tegenloop, haat, smaad en vijandige behandelingen kunnen het voor Gods volk zo donker maken, inzonderheid, als zij er moedeloos

onder zijn, en daar schijnt soms geen uitkomst te wachten, terwijl de tegenpartijders als vermenigvuldigen. O, hoe naar kan dat vallen! inzonderheid als hunne zonden daar ook bij komen. Hoor David klagen, Ps. 31:10-14. Maar hier ook doet God de oprechten het licht uit de duisternis opgaan, en dat op velerlei wijze, soms door een zichtbare Voorzienigheid de gerechtigheid en onschuld Zijns verdrukten volks openbaar te maken, volgens Zijn belofte, of door bijzondere oordelen over de onderdrukkers te brengen; het oordeel te doen wederkeren tot gerechtigheid, dat de oprechten het kunnen navolgen en zien; of anders door de vijanden te stuiten in hun woelen; dus sprak David: *de grimmigheid des mensen zal u loffelijk maken, het overblijfsel der grimmigheden zult gij opbinden*. Zo had het die man Gods ondervonden. Ps. 31:8, 9 en 21. In al dezen heeft God toch hoge einden, waarom Hij Zijn volk in zulke duistere wegen brengt, en dan weer in het licht. Dit is een school, waarin zij veel van God en van zichzelf leren kunnen. O, wat is er al te leren op de weg naar de hemel voor Gods kinderen waarop zij niet gerekend hadden. Dat hadden zij niet verwacht, dat hun op die weg zoveel duisternissen en benauwdheden zouden overkomen. Toen God in het eerst hun het licht deed opgaan in de duisternis, toen was het alsof die zon nooit zou ondergaan. Daar was een eeuwig licht over hen opgegaan, nu waren zij getrokken uit de macht der duisternis. Volk van God die dit hoort, wedervaart u allen dat niet op de weg naar de hemel: duister en licht, zoet en bitter, droefheid en blijdschap? Ik weet, zult gij zeggen: dit kan u weleens troosten en tot sterkte zijn, dat het u even gaat gelijk als Gods volk, dat gij hetzelfde lot met dat volk hebt.

TOEPASSING

Maar kom aan, volk van God! ik heb u drie vragen te doen. Keurt u die weg Gods wel goed, dat God u dikwijls in zulke donkere benauwde wegen brengt?

Ten tweede: gelooft u wel, dat God in al deze een Ontfermer is en uw duisternis weer zal doen opklaren; dat God getrouw is?

Ten derde: vergeet u het niet, als God uw duisternis opklaart, en uw gevangenis wendt?

Wat het eerste belangt, u zult misschien wel moeten belijden dat u in al die wegen, die de Heere met u inslaat, maar geheel geen genoegen vindt; dat u veel te worstelen hebt met een hart dat niet buigt onder de wil van God. Ja, dit is een voornaam kwaad van des Heere volk, en een oorzaak van vele zielsellende en benauwdheden. u klaagt over des Heeren weg, dat die zo bitter en donker met u is; en die bitterheid komt meest van uw onderworpenheid; als u een gebogen hart hebt, is alle kruis ligt, en anders is het ondragelijk zwaar, zelfs algemene kruisen. Kon ik u eens vertonen, wat wijsheid, goedheid, soevereiniteit en betamelijkheid in alle deze wegen uitblinkt, en hoe nuttig het voor uw eigen ziel is! O, daar is zoveel heerlijkheid in al die wegen Gods; God weet wel waarom Hij het doet. Ja, kom, staan wij hier eens bij stil, wat wijsheid en goedheid Gods in al die donkere wegen is, en wat voordeel voor Gods kinderen daarin ligt bij de uitkomst.

Geloven wij niet met grond, dat God al Zijn werken met een allerhoogste wijsheid inricht? Hetgeen David van de werken der natuur zegt, Ps. 104:24. *Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt*; dat zegt Paulus met geen minder grond van de werken der genade. Rom. 11:33-36. Twijfelt gij, of God zijn raadsbesluit over u met genoegzame wijsheid heeft genomen? Of God Zich wel bedacht heeft? Zou u het beter weten wat u goed of kwaad is? Of vertrouwt u Gods goedheid niet? Zou die het beste niet met u voor hebben? Is het liefdeloosheid van uw Ontfermer, dat Hij het zo donker maakt en dat de dagen der duisternis zo vele zijn? Denkt u dat alleen van uw persoon, of zou de

Heere liefdeloos omtrent al Zijn volk zijn? u zult zeggen: wel neen, ik geloof Gods liefde tot Zijn kinderen in het algemeen wel, maar niet zo voor mij in het bijzonder. Maar maakt u dat dan op uit de duisternis, waarin God u met andere van Zijn kinderen brengt? Weten andere vromen van die donkere nachten niet? Hoe brengt u met de liefde Gods overeen, alle die donkere en benauwde wegen, die de Heere met Zijn Kerk in het algemeen op vele tijden en met Zijn volk in het bijzonder gehouden heeft? Hebt u de klachten der heiligen vanouds niet gelezen in de Goddelijke gedenkschriften? En hoort u dat dagelijks niet uit de mond van Gods lieve kinderen? Ontmoet u er niet weleens in de Bijbel, of in de wereld, daar het nog donkerder bij was, met wie u niet zou willen ruilen? Wat Gods oude volk overkomen? Wat is Abraham, Izak, Jakob, Mozes, David, Heman, Asaf en Paulus overkomen? En had God geen liefde voor die mannen? Of zou u oordelen als dat verbijsterde volk, Ps. 83:11-14: Hoe zou God weten en zou er wetenschap zijn bij de Allerhoogste? enz. Dit wilde Asaf niet navolgen, hoever hij ook vervoerd was; hij zegt vs. 15: *Indien ik zou zeggen: ik zal also spreken; zo zou ik trouweloos zijn aan het geslacht Uwer kinderen.* Hoe menigmaal heeft Gods volk gedacht, dat zij het licht niet zouden zien; en nochtans God had ze lief zodat al die duistere, nare wegen geen blijk zijn, dat God u niet lief heeft; ja zelfs het tegendeel, het is uit liefde.

Ja maar, zult u zeggen, dat zou ik nog kunnen geloven, als ik maar geloven kon, dat ik een kind Gods was. Maar mijn duisternis is zo groot, ik zie niets, ik kan de kentekenen niet lezen, de blijken van mijn genadestaat zijn mij donker als de nacht, en ik vreze, dat die duisternissen een blijk zijn, dat mijn zaken met God niet wel staan; mij dunkt mijn duisternis is veel groter dan in Gods kinderen, en het duurt zolang; en schijnt er eens enig licht, het gaat zo ras weer weg, de dagen zijn kort en de nachten zeer lang. Maar dit stuk, rakende het ongeloof aan uw staat, kunnen wij niet uitvoerig behandelen dat zal in een volgende tijd wel eens beter te pas komen.

Dit is zeker, als het u waarlijk daar scheelt, als u u daar zeer onzeker bevindt, kunt u met die belofte en uit die betrekking zo niet werken gelijk Gods kinderen, als zij gelovig staan, doen kunnen. Maar ik geloof altijd, dat het veel gebeurt, dat Gods kinderen van ongeloof aan haar staat spreken, en dat zij de zaken geen rechte naam geven, dat zij waarlijk zo ongelovig aan hun staat niet zijn, maar dat het haar duisternis en zondige wangestalte is, waardoor zij harde gedachten van de Heere voeden, ongelovigheid aan Gods trouw en goedheid, murmuringen tegen Gods weg, wrevelige en luie moedeloosheid, toegeven aan invallende gedachten over het ongeloof aan hun staat; zodat hun hart waarlijk zo wantrouwende, zo vreemd, zo ongelovig, zo ongesteld omtrent de Heere staat, even gelijk het zou staan als zij hun genadestaat niet geloofden; dit bevinden zij aldus en dat noemen zij dan also, ik kan niet geloven dat ik een kind Gods ben, daar dit nochtans de rechte naam niet is. Doch wat aangaat het ongeloof aan de genadestaat, daarvan zullen wij nu niet meer handelen, maar wij zullen verder bij veronderstelling tot Gods ware volk spreken.

Kinderen Gods, zou u al die wegen Gods niet goedkeuren? Ze zijn ten uwe beste, tot uw nut; door deze wegen wordt u bereid tot heerlijkheid. Dit zal nog wonderlijker in uw ogen zijn.

Gij denkt wel: is dat mij nuttig, dat God het naar ziel en lichaam zo donker maakt? Als het mij nuttig was, dan moest ik heiliger worden, en bekwamer om voor God te leven en daarvan bevind ik het tegendeel. Toen ik in het licht wandelde in vroegere tijd, toen leefde ik opgewekt, toen kon ik Gods Naam aanroepen, toen was ik nog een voorbidder, toen kon ik de Heere danken, prijzen en groot maken, toen kon ik spreken

tot eer van God en nut van mijn evenmens, toen hadden de zonden zo veel kracht niet, toen leefde ik veel beter: maar nu, nu in zulke duisternis en door vele uitwendige omstandigheden, ben ik buiten staat, om iets tot eer van God of mijn troost en des naasten nut te doen; hoe kan ik geloven, dat dit echter tot mijn nut is, en hoe zal dit tot eer van God wezen, hetgeen mij ganselijk onbekwaam maakt; om tot eer van God te leven? Ja uw zonden zijn niet nuttig, die zijn niet tot eer van God, die brengen uw ziel geen voordeel aan, u hebt reden van verootmoediging, de schuld is bij u, en God trekt vaak daarvan Zijn licht in, maar voor zover het des Heeren weg is, dewelke toch alleen die God is, die Israël heiligt, zo denken wij om Gods Eigen woorden, Jes. 55:8, 9. Al schijnt het in onze ogen zo, Gods ogen zijn verder ziende, het is Gods einde niet, om Zijn volk hier in dit leven tot Zijn dienst volkomen bekwaam te maken; God heeft andere raadsbesluiten.

O, volk van God, verootmoedig u, buig u voor God, verloochen uw eigen wijsheid en verstand; dien Gods raad en wanneer meent gij, dat u God dient? Juist dan, als u gelegenheden hebt, die u de dienst van God gemakkelijk maken, en wat veel gevoelige aandoeningen?

Neen, zelfverloochening, gehoorzaamheid is beter dan slachtoffer. Als God u verhindert in Zijn huis en bij Zijn volk te komen, en het smart u zeer, en als u u dan aan de wil van God recht onderwerpt, dient u God beter dan de meesten, zelfs de vromen, die in de kerk en bij Gods volk gedurig zijn kunnen, en meer gevoelige troost soms ondervinden. Wij hebben geen recht oordeel, wat meest de Heere behaagt en God wil ons leren dat wij in onszelf geheel verdorven en onrein zijn, als ook dodelijk onmachtig, en dat zouden wij nooit zo wel leren als wij in de duisternis niet kwamen; dan worden wij voor de hemel bekwaam gemaakt, als wij uit bevinding veel van onze zondige onmacht en verdorvenheid leren kennen, dat zal ons bekwaam maken om de hemel te ontvangen als een enkel genadeloon, en eeuwig roemenswaardige vrije genade; dat zal ons stof geven en bekwaam maken om God eeuwig te verheerlijken. Maar wij vroegen ook, of u in die weg Gods, wel zag de soevereiniteit Gods; al kunt u met uw verstand het nuttige van die donkere paden des Heere niet begrijpen, dan moet u nochtans buigen onder de vrije macht van de hoge God.

Als een koning zijn krijgsbenden op een verdrietige post zet, en zij begrijpen het voordelige en nuttige van die zaak niet voor de dienst hun koning, mogen zij dan wel disputeren met hunnen soeverein? Moeten zij zich niet aan zijn soevereinen wil onderwerpen? Zo ook u aan uw God en Koning. Hoort Nebukadnézar en leert van die heidense koning, Dan. 4:35: Dat alle inwoners der aarde als niet geacht zijn, enz. Volgens Davids voetspoor: *ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet opendoen, want u hebt het gedaan, en mijn ziele zwijgt Gode.*

Maar ten tweede was onze vraag: of u wel vertrouwd in de duisternis, of u wel geloofd, dat God een Ontfermer is en getrouw blijft?

O wat zal het gebrek hier groot zijn. O, hoe wankelt dat geloof, wat is het zeldzaam, hetgeen wij lezen Jes. 50:10, *Wie is er onder ulieden, die de HEERE vreest? Die naar de stem Zijns knechts hoort? Als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op de Heere*, enz. Hoe weinigen geloven met Abraham op hoop tegen hope, als het van alle zijden donker is, aan de zijde der middelloorzaken, wat vertrouwt men dan weinig op de Heere! Als God de ziel in zulke duisternissen brengt, Zijn liefde verbergt, hoe weinig gelooft men dan, dat God zulk een liefderijk Ontfermer is!

Om uw vertrouwen in duisternis en benauwdheden te ondersteunen, zo bedenkt en gelooft, dat het Gods algemene weg is met al Zijn volk, dat Hij het hier vele duistere

dagen doet beleven; denkt niet dat u wat vreemds overkomt, als u in een hitte van verdrukking komt, van wat aard of natuur dezelve ook is en ziet op al die duizenden van beloften, die God aan Zijn volk doet, en luister naar die troostrijke taal van een ontfermend God, Jes. 51:10, 13, 14: *Ziet de HEERE zal komen tegen de sterke*, enz. Of u al denkt, ik zie er niet door, ik zie geen weg van redding; of ik al vertrouw, dat het wel gaan zal, ik zal toch bedrogen uitkomen in mijn verwachting; daar is geen raad in de moeilijkheden waarin ik mij bevind. Maar wat zal het zijn op zijn ergste, als alles op zijn kwaadste zijde valt, zijt u dan verloren in tijd en eeuwigheid? Ja maar, wie weet hoe het gaat. O, daar hangen zulke donkere wolken, daar staan mij zulke droevige posten voorhanden, daar dreigen mij zulke bittere kruisen; en ja daar zal nog een wagen komen om u te halen, die schrikkelijk is, en daar wantrouwt u ook al tegen, denk ik, maar, eilieve, wat is dat voor een schrikkelijke wagen? En waarheen zal die u voeren?

Het is de dood om u te voeren naar de hemel, en dat is nu het allerergste, dat u dreigt, en daar zit u zo vol benauwdheid, omdat het zo donker is. Recht anders was David, zeggende: *al ging ik in het dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen*. Wij zijn altijd zo geneigd om te vertrouwen op middelen, op vleser armen, op waarschijnlijkheid; wij zien er zo graag toch door. Maar als alles begeeft, op God alleen te vertrouwen, dat valt zo moeilijk voor ons. Och, vrienden, het wordt bij God zo donker niet, Die ziet er wel door, Die weet Zijn raad nauwkeurig, welke u zult moeten uitdienen; en hoe groter en hoe zwaarder uw duisternissen zijn, hoe heerlijker het licht voor u wezen zal. Als een mens eens in zeer benauwde, donkere en hopeloze omstandigheden is geweest, en God geeft licht en redding. O, wat is dat zoet en aangenaam, als al die enge banden van dat beklemd en benauwde hart afgaan, en als de ziel in een zoete ruimte komt; dat zal eeuwig in de hemel alzo ondervonden worden. Wanneer men in grote gevaren, benauwdheden en bekommelingen is geweest, en God doet het licht der verlossing uit die benauwde duisternissen opgaan. O, hoe zoet en aangenaam is dat! En zolang de levende verbeelding, en het geheugen van die benauwdheid duurt, blijft de blijdschap over de bevrijding; en naderhand wordt het vergeten, en de blijdschap vergaat, maar in de hemel, waar alles volmaakt is, daar zal het geheugen levend zijn en blijven, van al die donkere wegen en benauwde paden, die men gepasseerd is; dus zal de blijdschap bestendig blijven over dat hemels licht van zalige bevrijding.

O, hoe zalig is het voor de bewoners van dat licht geweest, dat land der ruste, dat denken aan al dat onweer en die donkere wolken, die voor eeuwig zijn voorbij gedreven! Daar juicht ze: de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeiten meer zijn, Openb. 21:3. Derhalve blijkt het, dat uw zaligheid groter zal zijn, naarmate hier de benauwdheden zwaar en de dagen der duisternis vele zijn geweest, Geen leven zo zoet, als dat uit de doden is; geen licht zo heerlijk, als hetgeen uit de duisternis opgaat; geen ruimte zo aangenaam, als die op benauwdheid volgt; geen genieting zo blij als die na voorgaand smartelijk gemis ondervonden wordt; geen blijdschap zo gevoelig, als die na zware en langdurige droefheid komt. Zou u dan niet vertrouwen kinderen Gods, dat God het goede met u voor heeft, al brengt Hij u in duisternis en benauwdheid in dit land uwer vreemdelingschap?

Maar ik vroeg u ten derde: vergeet u het niet, als God uw duisternissen opklaart? Hier zullen wij alweer gebrek vinden. Hoe menigmaal vervult God deze belofte aan Zijn volk reeds in dit leven! Dit zal niet alleen namaaksel zijn, maar dit doet God nu al zo veelvuldig. Hoort Davids getuigenis: *Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezichts en mijn God*, Ps. 42: 12.

Ziet de gehele 18^e Psalm. Hoe menigmaal hebt u dat ondervonden, volk van God, in vele gevallen, uit en inwendig. Maar dit is tot uw eigen verdriet, dat u dat zo vergeet. U w bevinding moest u leren hopen Rom. 5:4. Gedenk eens aan al die uitreddingen, die u wel verkregen hebt, dan eens uit zware bestrijding en verzoeking des vijands, dan uit vreze voor uw eeuwig staat, dan eens benauwdheden over zonden en verberging Gods, dan eens uit diepe zielsellende, ongestalten, kracht der verdorvenheid en geestelijke duisternissen! Dan eens uit radeloze toestanden, uitwendig zwaar kruis, armoede en kommer, ziekte en pijnen, en allerlei duistere wegen. U it zes benauwdheden heeft God u verlost en in de zevende u bewaard, dat het kwaad u niet aanroerde, Och, gedenk toch aan de dagen vanouds, aan Gods vorige goedertierenheden, en zegt met David gelovig: *die God die mij gered heeft uit de muil des leeuws en des beers, zal mij ook verlossen uit de hand van dezen onbesneden Filistijn.*

Misschien denken sommigen: ja ik zou wel op vorige goedertierenheden vertrouwen, maar ik ben vol schuld en onvrede en zie dat ik veeltijds die nare duisternissen door mijn eigen zonden mij over mijn ziel haal; ik kan tot geen rechte verootmoediging komen, hoe zal ik dan vertrouwen in die duisternis?

Ja volk van God, dat kan u zeer benauwd vallen, en dit kan een zeer zware duisternis over de ziel brengen. Maar echter kan ik u niet toestaan, dat u nu ganselijk niet mag vertrouwen op die belofte. *Den oprechte gaat het licht op in de duisternis.* Want toch, uw zonden zijn evenwel verzoend door Jezus bloed, en God verlaat ook hier Zijn volk niet. Maar, dat is zeker, verootmoediging was u nodig: maar wie moet ook die genade geven! Hebt u geen vrijheid om dat bij Jezus verworven geest te zoeken? Wil die niet alles in u werken? En redt God Zijn volk niet uit de ellende waarin zij zichzelf gebracht hebben? Dan ziet het er naar uit met al Gods volk; hoe ellendig dat u zijt, hoe schuldig, hoe donker, u hebt vrijheid om naar Jezus te vluchten, uw zaligheid staat immers in zijn handen, zoekt genade om u te vernederen, en gelovig verzoening te zoeken in Jezus bloed en voorbidding; en vertrouwt het toch alles toe aan uw getrouwen Verbondsgod, Die zal u niet begeven of verlaten in eeuwigheid. Amen.

8. Predicatie over Openbaring 14:13

Zalig zijn de doden die in de Heere sterven.

Dit is de zoetste belofte die in Gods boek gevonden wordt; het is waar, de Heere doet grote beloften aan Zijn volk, in dit leven te schenken, doch dat wist alle tranen niet af, indien wij in dit leven alleen op Christus hoopten en hiernamaals niet te verwachten hadden, dan waren wij de ongelukkigste, zegt terecht Gods onderdrukte en hier veeltijds geplaagde volk; behalve dit, dat volk zegt wel eens, ik zou de dienst van de Heere Jezus verkiezen, al zou het na mijn dood niet baten, al moest ik verloren gaan, dat ben ik waardig, ik wens het echter in dit leven, bij Jezus en Zijn volk te houden, maar evenwel God bemoedigt Zijn vrijwillig volk met de belofte van een eeuwig heil, rust en heerlijkheid. Trouwens hoe zouden zij de brandstapels en moordschavotten bemoedigd zijn opgeklommen, indien niet de kroon der heerlijkheid hun in het oog geschitterd had.

Gelukkig zij die het met Jezus gewaagd hebben. Maar waarom worden zij doden genoemd? Dat gelukzalig volk, die Lazarussen zijn immers niet dood, zij slapen maar een tijd, tot dat de hemelen eens zullen veranderd worden als een gewaad, Ps. 102:27. Doch naar de uitwendige schijn sterven zij ook, en dikwijls ook wel eens een bange dood; een godzalige kan ook wel eens een zware strijd met die laatste vijand, die koning der verschrikking hebben. De erfgenamen des levens moeten ook sterven. Dit is een wonderspreuk, sterven en zalig te zijn, te gelijk in een adem op dezelfde tijd, en dat van dezelfde persoon te zeggen. Kan dan de dood en het leven tegelijk waar zijn? Kan de dood te sterven dat schrikkelijk gevolg van het zondekwaad, en het zalig leven te gelijk plaats hebben? Ja zo een wonderlijk volk, en zo gelukkig zijn de kinderen van God, uit de dood, het bedreigde kwaad op de zonden, verkrijgen zij het leven, geen wonder, want in de dood en de bangste nood, is Gods Zoon voor hen het leven.

Wij behoeven het sterven, de dood niet zo van nabij te staan beschouwen, om ulieden te leren wat de dood is, wat het sterven is; daar is zo veel bevinding van in de wereld, wij zien dagelijks in onze goede vrienden, dat hun redelijke verstandige en levendige ziel of geest, van dat stoffelijk aardse lichaam scheidt, en dat het lichaam tot de aarde keert waaruit het genomen is.

Dat wij allen sterven moeten is zonder twijfel, al is de dood voor ons door Christus verslonden tot overwinning, wij moeten toch sterven; het is de mens gezet, door Gods eeuwig raadsbesluit, eenmaal te sterven, wat man leeft er die de dood niet zien zal?

Maar hoe moet men sterven om zalig te sterven?

Antwoord. In de Heere.

Den Heere, dat zal inzonderheid zijn de Zone Gods, de Middelaar Gods en der mensen, de Uitvoerder van het werk der verlossing, met wie Gods volk wegens Zijn borgwerk een bijzondere vereniging heeft door de Geest; en door Hem met de Vader. Als Middelaar gaat men door Hem tot God en als God met de Vader, mag men in Hem eindigen.

Den Heere, Die de Vader tot koning over Sion gezalfd heeft, Die de enige Zaligmaker der wereld is.

In den Heere te sterven doen in de volste nadruk diegenen, die, en om Zijns Naams wil, en voor Hem sterven; vanouds bloedgetuigen genaamd. Om zulken zal Johannes waarschijnlijk inzonderheid gedacht hebben.

Mij dunkt de Heilige Geest, heeft hier deze bemoedigende belofte aan Gods volk, in een gelukkige maar benauwde tijd, namelijk onder het vallen van Babel, en **in de oprichting van die heerlijke staat van Gods kerk**; dan zal de duivel en al zijn

onderdanen zich geweldig zetten tegen die uitbreiding van Jezus rijk, en dan zullen waarschijnlijk nog velen in die val van Babel voor de naam van Jezus sterven moeten; even gelijk in een overwinnend leger ook nog velen sneuvelen, en op het bed van eer sterven: in het midden dan van deze strijd waarin Babel de nederlaag zal hebben, wordt haar hier toegeroepen: *Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, om Zijns Naams wil.*

O, heerlijke en gelukzalige dood! Doch dit zeg ik nog niet omdat ze zalig sterven, maar omdat zij de dood ondergaan om Zijn wil, die duizend levens waardig is. Geen heerlijker dood dan voor Jezus Naam te sterven; vele duizenden hebben naar het uitwendig aanzien, dat droevig noodlot maar in waarheid het allergrootst geluk, en die uitnemendste heerlijkheid, ondergaan maar alle gelovigen, ook die in vrede ten grave dalen, sterven in de Heere.

In de Heere, betekend in het algemeen, in de geloofsvereniging en gemeenschap met de Heere en in verzoening met God door dien Heere Christus. Daar is toch tussen Christus de Heere, en de gelovigen, in leven en in sterven een nieuwe vereniging door geloof en liefde en de daaruit vloeiende betrekking; dat wordt meermalen genaamd een inzijn in Christus. *Die in Mij blijft, en Ik in hem*, zegt Jezus, *die draagt veel vrucht*, Joh. 15:5.

Dat inzijn in Christus is tweevoudig:

1. In het besluit van Gods raad, waarin God al het uitverkoren volk van eeuwigheid rekende in Zijn Zoon als haar schuldovernemende Borg, in Wiens gerechtigheid zij in de tijd stonden gerechtvaardigd te worden; zo zijn de uitverkorenen in de tweede Adam, gelijk alle mensen in de eersten Adam gerekend.
2. Maar ten anderen, daar is een dadelijk inzijn in Christus, door een zaligmakende geloofsvereniging met Hem, hetwelk een gewrocht is van Gods Geest. Deze werking des Geestes werkende in de harten der uitverkorenen het geloof in Christus, moet niet afgescheiden worden van de oefening des geloofs tot vereniging, om door die weg te ondermijnen de dadelijkheid des geloofs, tot vereniging en verzoening met God. Welke schadelijke nieuwigheid in onze dagen is bedacht, om de vereniging met Christus alleen toe te schrijven aan de ingestorte hebbelijkheid van het geestelijke leven, door de Geest; en u het geloof alleen te doen werken uit bewustheid van een verenigd zijn, en dat met toe-eigening en aanmatiging: *ik ben met Christus verenigd en voor God rechtvaardig*. Die gelovigen zijn dan in Christus door het geloof gewrocht van de Heilige Geest.

Die dan *in Christus is*, die heeft door het geloof Hem aangenomen tot zijn Zaligmaker, op grond van Zijn vrije aanbieding in het evangelie, door Gods Geest aan zijn ziel gebracht, waardoor Christus de zijne wordt.

Die *in Christus is*, die heeft zijn ziel aan Jezus ter zaliging overgegeven en toevertrouwd, en het gewicht van zijn zaligheid in zijn handen gesteld.

Die *in Christus is*, die is gerechtvaardigd in Hem, en is met zijn gerechtigheid bekleed, en voor God in Hem volmaakt, Jes. 45:25. *Maar in de Heere zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het ganse zaad Israëls.*

Die *in de Heere is*, die heeft zich met ziel en lichaam voor tijd en eeuwigheid aan Jezus ten eigendom verbonden.

Die *in Christus de Heere is*, die is in Hem erfgenaam van alles; die bezit alle de rijkdommen van Christus, man en hoofd Zijner gemeente, en is een erfgenaam des levens; alles is uw omdat gij van Christus zijt, zegt Paulus.

Die *in Christus is*, die leeft door zijn leven, als een lid van het lichaam waarvan Hij

het hoofd is, als een rank van de wijnstok, die al haar leven van die levensfontein deelachtig wordt.

Die *in Christus is*, maakt door het geloof en gelovige begeerten, gebeden en vertrouwen, dagelijks van Christus zulk gebruik, dat hij alles in Hem zoekt en alles van Hem verwacht wat hij tot welstand van het genadeleven en tot eeuwige zaligheid nodig heeft.

Die *in Christus is*, die sterft in Hem, die sterft in de Heere, zo geleefd, zo gestorven die Jezus eigen is, die is dat in leven en in sterven. Dit leven is toch kort, Hij heeft onze dagen een handbreed gesteld, en zij gaan voorbij als een schaduw. Op het sterfbed Christus te bezitten, dat is de grote zaak; in de Heere te sterven, dat is een oneindig gelukzalige zaak, dat is een aangename en zegepralende dood, dat is een overwonnen dood, Jezus heeft door Zijn dood de dood voor de gelovigen zo overwonnen, dat Hij hem tot een vriend; tot een zegewagen gemaakt heeft.

Komt, wenden wij ons eens tot het sterfbed van zulk een geloofsheld die de dood bemoedigd ondergaat, of ook naar een moordschavot van waar een bloedgetuige door vuur of strop, of zwaard naar de hemel wordt gevoerd. Wat aandoeningen zou gij daar wel van ondervinden, als gij op zulk een wijze recht of justitie zag doen? Dat of getrouwe en godzalige leraars of andere vromen, daar op een schavot kwamen, om door verschrikkelijke en geweldige dood van vuur en zwaard ter dood gebracht te werden? En als gij hen hoorde spreken met bemoediging en juichen met blijdschap dat zij eerlang met palmtakken van overwinning in de handen staan zullen voor de troon en voor het Lam; dat zij overwinnen zullen, door het bloed des Lams.

O! hoe heerlijk zou dat zich vertonen als men dat met het rechte licht aanschouwde. O, hoe is dat hart gesteld van een martelaar, die zo gewillig ter liefde van Christus de dood ondergaat, wat aandoening hebben de Goddelijke dingen op hun geest, wat gewicht en wezenlijkheid hebben dan de dingen der eeuwigheid; hoe dierbaar is dan de Heere Jezus! hoe schittert die kroon weleens in het oog. Het schavot schijnt voor hen een triomfwagen, en de duizenden toeschouwers, zoveel engelen, om hen te vergezellen en te leiden in des Hemels heerlijkheid; dit is het heerlijkste dat ooit gebeurt, maar verschrikkelijk voor het uitwendig aanzien.

Maar kostelijk is altijd in de ogen des Heere de dood Zijner gunstgenoten, hoe ze ook sterven! O, aangenaam en liefelijk gezicht, een stervende heilige; het is waar, de wereld en Gods kerk verliest er soms veel aan, maar zien wij op de mens zelf, die is gelukkig. Ei kom, laten wij voor het sterfbed van een waar gelovige eens gaan neerzitten. O, wat zullen wij daar wonderen zien en horen!

Daar zie ik een mens op de oever van de ontzaglijke en nare dood met blijdschap reikhalzende naar dat uurtje van uitgang. De dwaze en trotse wereldling roemt daarop dat hij de dood niet vreest, en onverschrokken in de strijd, of ongevoelig en verhard op een schavot, de dood inwacht, maar dat was enkel zonde. Maar Gods gelovig volk, zij die in de Heere sterven, zijn uit een veel wijzer en voortreffelijker grond, en edeler en hoger beginsel, manmoedig in het afwachten van die koning der verschrikking; de grond, zegt die stervende, waarop ik nu de eeuwigheid zal intreden, dat zal alleen Jezus zijn en Zijn verzoenend offerbloed, eeuwige gerechtigheid en vrije genade. O, nu komt het te pas, deel aan Jezus te hebben; nu wilde ik om geen duizend werelden een uur buiten Jezus zijn. Wat mij belangt en mijn waardigheid, ik was vloek- en toornwaardig, het zal oneindige vrije genade zijn, dat ik zalig worde. O, daarvan zal Jezus alleen de eer hebben! *O, als ik in de Hemel kom, hoe zal ik Hem dan toeroepen: gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloede, uit alle geslachten, talen,*

volken en natiën. Openb. 5:10. Hoe zal ik dan de eer geven, Hem Die ons lief gehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed en Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijn Vader, Hem zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid. Hoe zal ik mijn kroon neerwerpen voor de troon en voor het Lam, en uitgalmen: *Het Lam dat geslacht is, is waardig te ontvangen, de kracht en de rijkdom, en de wijsheid en de sterkte, en de eer, en de heerlijkheid, en de dankzegging,* Openb. 5:12. *De zaligheid zij onze God Die op de troon zit en het Lam.*

Nu zal ik het gerust wagen naar de eeuwigheid op die weg, die ik in mijn gezondheid gekozen heb, op dát fundament, dat ik al overlang gelegd heb, ik zie er zoveel eeuwige vastigheid in, Gods raadsbesluit is vast, Gods liefde is onveranderlijk, Gods getrouwheid onverwrikbaar, Jezus gerechtigheid en zoenverdienste volwichtig, de genadewerkingen des Geestes onberouwelijk en Gods verbond bestendig; dus zo kan mij de hemelse erfenis niet ontgaan, de dood zal mij het leven zijn. En hoe verlangt die stervende gelovige naar de tijd zijner ontbinding, hoe nader bij de stad, hoe meer de kroon weleens in het oog schittert en de bange benauwdheden van een krank- en doodbed doen ook al eens verlangen naar de tijd der verlossing. Ja, als de liefde van Jezus het hart in vlam zet, dan wordt de begeerte naar Zijn onmiddellijk aanschouwen nog groter en heviger. O, (roept zij wel) hoe vertoeven Zijn wagens zo lang, och mocht ik opgevoerd worden; treed uit mijn ziel, wat staat gij zo te dralen, zegt een aldus in de Heere stervenden Hilarius. En waarom verlangt zij zo naar de hemel?

Om veel redenen, om daar Jezus te zien, te horen, te genieten en te verheerlijken op de meest volmaakte wijze, en om van het lichaam der zonde verlost te wezen, in volmaakte heiligheid, onder de geesten der volmaakt rechtvaardigen. Hoe gesloten raken nu reeds zijn ogen voor al des werlds glans en heerlijkheid, hij sluit voor het zienlijke zijn ogen eer de dood zijn ogen sluit. De verbeeldingskracht die er bij het geloof is, voert de ziele zover boven deze aarde, dat die grote schat als een zandkorrel bijna verdwijnt, de gordijnen der eeuwigheid worden reeds een weinig opgeschoven, en zij ziet door het geloof van dit hoog gebergte over de Jordaan ver in Kanaän.

Een stervende in de Heere merkt de dood aan als door Christus verslonden tot overwinning; de dood beschouwt hij als een overwonnen vijand, gelooft die belofte, ik zal ze vrij maken van de dood, en van het geweld der hel verlossen. De dood heeft zijn verschrikkelijkheid voor hen verloren; wat is de dood, die van geen tweede dood, maar van een eeuwig zalig leven achtervolgd wordt?

Die in de Heere sterven, sterven niet alleen zo bemoedigd, maar ook die sterven godzalig, zodat de omstanders weleens meer gesticht worden van een sterfbed, als door een geleerde van een predikstoel, zijn Heere vindt hem alzo doende, hij is in het werk van zijn Heere bezig wanneer de dood hem komt aflossen van zijn post, in de dienst van God was zijn lust in de dagen zijner gezondheid, nu is hij machteloos, maar nog niet lusteloos, hij volhardt tot de einde toe in zegeningen, vermaningen, opwekkingen en aanprijzingen; van de dienst van Koning Jezus vloeit zijn mond nog over, zover hij krachten heeft. O, zo een stervende heilige kan weleens een gezond, onbekeerd mens zo ontzaggelijk voor die vierschaar van dood en oordeel roepen, dat zijn knieën tegen elkander aanstoten en zijn lendenen beven. En hoe vertroostend kan hij een zijner medebroeders of zusters weleens bemoedigen met die blijde hope, dat zij elkaar in Kanaän eens ontmoeten zullen, vrij van tranen en van geweene. Ja, tot een ieder zal hij zeggen: zoekt Christus, verlaat de wereld, dient God, daar bevind ik het zo wel hij.

Hoe zal het uitkomen met zulk een stervende, wat zal het einde van die man zijn?

Let op den vrome, en ziet naar den oprechte, het einde van die weg zal vrede zijn; hij zal ingaan in de vrede, hij zal rusten op zijn slaapsteden, een iegelijk die in oprechtheid gewandeld heeft. Zalig is de dienstknecht welke zijn Heere als Hij komt, zal vinden alzo doende; dat zegt ook deze stem, die Johannes uit de hemel hoorde: Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven van nu aan.

Zalig zijn ze, en wat wordt nu door die zaligheid verstaan?

Daar wordt zeker bedoeld op het leven na dit leven, dat Gods kinderen te wachten hebben eeuwig in de hemelen, waarin zij bevrijd zullen zijn van alle leed, smart en alle kwaad; en in het genot van alle goed, naar ziel en lichaam, in alle eeuwigheid.

Immers dit is zeker, terwijl de grote wereld zal verloren gaan, en naar het eeuwige verderf van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte zal verbannen worden, zullen zij in een volle zee van gelukzaligheid invallen.

Komt, laten wij eens van nabij bespiegelen, wat zaligheid die in de Heere stervenden te beurt valt, zo in bevrijding van het kwaad, als in het genot van het goed.

Dit gelukzalige volk is zeker bevrijd van al de gevolgen van het zondekwaad en inzonderheid de toorn van God. Al is hierin de rechtvaardigmaking volkomen, de zonden nochtans maken onvrede met God in de consciëntie, maar dat wordt in dat land niet ondervonden; geen inwoner van die stad zegt: ik ben ziek; zulk een vergeving van ongerechtigheid heeft dat volk; geen onvrede of toornig ongenoegen ontrust de ziel, die in dat Salem des vredes is; aldaar is volmaakte vrede met God. Duisternis, blindheid en onkunde van God, dwaasheid en dwaling, wanbegrippen van God, van Zijn wegen en werken, is voor een redelijke geest een volkomen rampzaligheid. Maar ook hiervan zullen zij verlost zijn, en zullen God aanschouwen, zonder duisternis en zonder wolken; geen wonder dan dat die stem uit de hemel roept dat ze zalig zijn.

Wat oneindige en zielvervullende gelukzaligheid zal dat geven aan de hemelingen, God onmiddellijk volmaakt en zonder enige duisternis te aanschouwen, alsook al die heerlijke en grote werken Gods, zo der natuur als der genade. O, wat zal dat heerlijk zijn, dat grote werk der verlossing te zien, en de volmaakheden, en deugden Gods, daarin doorstralende; met ongedekt aangezicht zullen zij de heerlijkheid Gods zien zonder duisternis en zonder wolken; heerlijk beschrijft dat Johannes in Openb 21:23 en 24.

Zalig zijn ze, want zij zullen verlost wezen van al die kracht der verdorvenheden waartegen zij hier zozeer hadden te worstelen. O, hoe bitter valt dat hier menigmaal, wat plagen de zonden Gods volk, hoe klagen zij: *ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods!* O, wat beroven de zonden hen van troost op vele tijden. Maar in de hemel zullen al de zonden en verdorvenheden gedood zijn, en nooit weer levend worden, nooit zal er een zonde weer in hun hart komen, maar volmaakte heiligheid en zuivere liefde Gods zal het eeuwig schone sieraad van hun hemelse ziel zijn; dan zullen zij Gods aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, en verzadigd worden met Gods beeld. O, hoe glansrijk zal dat beeld Gods van die hemelgeesten afstralen! in volle kracht zal dan plaats hebben, wat Paulus zegt, 2 Kor. 3:13: *En wij allen, met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende*, enz. Die zielen zullen eeuwig in de sterkste liefde omtrent God ontstoken zijn, en nooit klagen over hun liefdeloos hart. O, zalig leven waar geen zonde is.

Zalig zijn ze, want daar zijn ze verlost van alle vervreemding, afscheiding en omzwerving van de Heere, en leven in een aller-volmaakste nabijheid met God, dat

hier reeds zo zoet en zalig was, dat zij betuigen: *mij aangaande, het is mij goed nabij God te zijn*, Ps. 73:28. O, wat klaagt hier Gods volk over het omzwerven buiten de Heere, en wat valt dat soms bang. Maar zo een ongelukkig uur zullen zij in eeuwigheid niet weer ondervinden, daar leven zij in een onmiddellijke en volzalige gemeenschap met God, dat volzalig Wezen, zo nauw verenigd, als een geschapen wezen met God kan verenigd zijn. O, wat zal dat oneindig zalig zijn!

Zalig zijn ze, want daar zullen zij hun lieve Jezus als de verheerlijkte Middelaar, Zoon van God, God-mens, aanschouwen, zelfs ook met de ogen des lichaams. Hoort Job: *Want ik weet mijn Verlosser leeft, en Hij zal enz.* hoofdstuk 19:25, 26 en 27. O, hoe lief en aangenaam zal dat zijn, diezelfde Jezus die voor hen aan het kruis de dood buiten Jeruzalem op Golgótha ondergaan heeft, diezelfde Jezus nu in heerlijkheid te zien in de hemel, diezelfde Jezus, Die zij hier gezocht, gevonden, geliefd en met oneindige begeerten naar verlangd hebben, en wiens openbaringen hier zo zalig en beminnelijk waren; diezelfde Jezus nu op de troon van hemel en aarde te zien zitten, in al Zijn heerlijkheid; dat zal geen bloot aanschouwen zijn, gelijk men in de drang des volks een koning op zijn zegekoets eens voorbij ziet rijden; neen! maar zij zullen oog aan oog zien, en Jezus zal zijn verheerlijkte kerkbruid wel aanspreken met onuitsprekelijke liefde. O, hoe zullen die woorden hun zielen doordringen, en zij roepen: *dit is de stem mijns Liefsten, ziet, Hij komt, springende op de hoogte des hemels, en op de heuvelen der eeuwigheid! O, zalige ontmoeting! O, lieflijke omhelzingen, die daar tussen die hemelse Bruidegom en Zijn bruid in heerlijkheid op Zijn koets van eeuwige rust en liefde zullen plaats hebben. O, hoe groot zal dat goed zijn en hoe groot zal dan de schoonheid van Jezus en van zijn bruid wezen.*

Zalig zijn ze, want daar zal het huwelijk voltrokken worden tussen Jezus en Zijn lieve bruid, waar het hier maar ondertrouw was, daar zal het eeuwig trouwen, eeuwig bruiloft houden zijn. Is het doorgaans met grote praalstatie en vreugdebedrijven vergezeld wanneer een koninklijk paar trouwt, en verblijdt zich ieder in het aanschouwen, en zij beiden nog allermeeft, in het uitlaten en bewijzen van hun liefde aan elkaar, wat zal dat gelukzalig zijn, die eeuwigen trouwdag! Hoort David, Psalm 45:9, 10, 14, 15 en 16, daar bij nog maar inzonderheid op dit huwelijk in dit leven ziet, maar past het bij vergroting eens op de hemel toe:

*Daar zal de koninginne staan
Met hemelgoud omhangen;
En op een floers van wolken gaan,
En loon en kroon ontvangen.
De koninginne van dit land,
Staat aan des konings rechterhand,
En is van liefde dronken. Enz.*

Dit gaat alle gedachten van engelen en mensen ver te boven, zulk een huwelijksvereniging tussen de Zoon van Gods, de Koning des hemels, en een mens, een vloek-, en toornwaardige, een onrein, walgelijk zondaar van nature. Dan zal het zijn als Openb. 19:7, 8 en 9: *Laat ons blijde zijn en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen en zijn vrouw heeft zich zelve bereid. En haar is gegeven, enz.*

Zalig zijn ze, want daar zijn al de vijanden overwonnen, daar is geen strijd meer, al haar vijanden liggen daar tot een voetbank van haar voeten, daar is eeuwig zegepralen en triomferen over duivel, dood en hel. O, wat valt hier vaak die strijd lang en benauwd, hoe menige nederlaag hebben zij hier geleden, hoe menige strijd verloren, ja hoe menigmaal gevangen genomen, hoe aak wel de moed opgegeven en

bezweken in de strijd, hoe menigmaal in het geweld van hun vijanden gezeten. Maar daar zijn ze nu dat alles te boven. O, hoe luisterrijk en zalig is dat zegepralen over zonde, wereld, duivel, dood en hel. Zie Openb. 7: 9, 13 en 14. En hoe ver zullen zij in die hoge hemel boven hun vijanden verheven zijn; zij in de derde hemel voor de troon, en hun vijanden in het onderste der helle, en hoe gerust dat die nooit weer opstaan zullen, want zij hebben een eeuwige overwinning.

Zalig zijn ze, want alle verdrietige en smartelijke dingen zullen een einde hebben, en al wat zalig is zullen ze ondervinden, Openb. 21:4, *want God zal alle tranen van hun ogen afwissen*, enz. En Openb. 7:15, 16 en 17. O hoever gaat dit nu onze verbeelding te boven; hoe ontzaggeijk groot en heerlijk zal die zaligheid zijn; die dingen zijn nog achter de gordijnen der eeuwigheid verborgen.

Zalig zijn de doden die in de Heere gestorven zijn, want daar zullen zij over geen geestelijke onmacht te klagen hebben, en niet zuchten met David: mijn kracht heeft mij verlaten. O, hoe dodelijk onmachtig tot de plichten van de geestelijken godsdienst is hier menigmaal Gods volk, zodat zij moedeloos en krachteloos bij alles neervallen. Maar dan zullen zij zonder bezwijking of onmacht, in eeuwigheid zonder rust en zonder vermoeiing werkzaam zijn in de allerverhevendste en hemelse godsdienstbedrijven. Zij hebben geen rust dag noch nacht in alle eeuwigheid, uitroepende: heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die is, en Die was, en Die zijn zal. O, hoe licht zal dat zoete en zalige werk de hemelingen vallen en hoe volmaakt zullen al haar zielsvermogens tot die hemelse godsdienstbedrijven geschikt zijn. De krachten van hun verstand, oordeel, geheugen, wil en genegenheden zullen onbezweken en onvermoeid blijven, hun geesten zullen nooit uitgeput worden, terwijl zij ook een verheerlijkt lichaam zullen hebben. Ja, in volle kracht zal dan vervuld worden, Jes. 40:31: *Zij zullen de krachten vernieuwen als de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden; zij zullen wandelen en niet mat worden*.

Zalig zijn ze, want zij zullen over geen geesteloosheid te klagen hebben; noch onlust; noch traagheid zal hun ooit bekruipen, geen slaap zal hun ziels- of lichaamszinnen bedwelmen. Maar de Heilige Geest zal hen geheel innemen en bezielen, uit hun verheerlijkt Hoofd zal tot Zijn leden (die nu volmaakt met Hem verenigd zijn) afvloeien eeuwige en overvloedige stromen van die wateren des levens. Een rivier, klaar als kristal, vloeit toch uit de troon Gods en des Lams, en bewatert dat hemels paradijs. O, hoe levend zal die geheel met de Heilige Geest vervulde en vergeestelijkte ziel in al haar werking zijn! O, wat tempelen Gods des Heiligen Geestes zijn de hemellingen, en tot wat voor godsdiensten worden zij bekwaam gemaakt; dit zal toch de ziel met oneindige blijdschap vervullen.

Zalig zijn ze, want zij zullen aan zulke veranderingen niet onderworpen zijn, gelijk in dit leven. Dat is hier zo verdrietig, als Gods kinderen hier eens ondervinden de zalige verlichtingen, bewerkingen en vertroosting van de Heilige Geest, en ja weleens de beginselen der eeuwige vreugde in hun harten gevoelen dat dit dan zo korte tijd duurt; de gordijnen worden alweer zo spoedig toegeschoven, en dat is het gedurig klagen, dat zij het zo snel verliezen. Maar in de Hemel, daar is alles bestendig en onveranderlijk, daar vertrekt Jezus niet, daar onttrekt Hij Zijn Geest niet, daar verliest men dat zoet genot nooit; daar is voor de oprechten weggelegd een bestendig wezen; in de hemel blijft alles nieuw; de zonden eeuwig buiten de hemel zijnde, zal er niets verloren worden, eeuw uit eeuw in, dag en nacht in alle eeuwigheid zonder verandering ten kwade.

Zalig zijn ze, want ze zijn bevrijd van alle verzoeking en bestrijding van de vijand, die het hen hier zo benauwd maakt. O, wat plaagt die boze geest alhier Gods volk, hij vervult haar verstand met allerlei verkeerde bevattingen van God, en

van alle waarheden, van al Gods wegen en werken, waardoor zij tot alle verkeerdheid komen; hij stookt hun hart op tegen de wegen van voorzienigheid; en al Gods handelingen met hen; hij maakt hen menigmaal wijs, dat God nooit aan hen genade bewees, dat zij zich bedrogen hebben, toen zij meenden deel aan Jezus te krijgen, dat het alzo in eeuwigheid zal gaan; ja hij plaagt hen soms, en werpt met geweld in hun ziel, daar is geen God, daar is geen hemel, Jezus is de Zaligmaker niet, de Bijbel is een vond van mensen. O, hoe bang kan dat vallen, van dit alles zijn de hemelingen verlost en bevrijd.

*Des duivels list, die zware strijd,
Is niet in 't land daar boven;
De vijand zal in eeuwigheid,
Gods volk de troost niet roven.*

O, wat zal dat een gerust en zalig leven zijn, van alle strijd bevrijd, in een ongestoorde rust te zijn; de God des vredes zal dan de satan te enenmaal onder hun voeten verpletteren; en dus zullen zij ook in het bijzonder over de macht en het geweld des duivels triomferen.

Zalig zijn ze, want daar zijn ze verlost van de vijandschap ener boze wereld, die haar hier zo plaagt en doet zuchten. O, wat smaad, verachting en bespottung, ja smartelijke onderdrukking lijdt hier Gods volk van de boze wereld, die vijanden van Jezus en van zijn geesteswerkingen zijn. Al die vijanden zullen in het verderf neergestort zijn, en zij in die zaligen hemel wezen, daar niemand inkwam, dan volmaakte heiligen; want in die stad zou niet ingaan iets dat ontreinigt en dat de gruwelijkheid doet en de leugen spreekt; geen vijanden, geen vervolgers, geen onderdrukkers van Gods volk zullen die stad, des groten Konings benauwen; geen vervloeking zal daar meer tegen iemand zijn, want de troon Gods en des Lams zal daar in zijn, en zijn dienstknechten zullen hem dienen. Openb. 2:3.

Zalig zijn ze, want onder die hemelse inwoners aldaar zal het lastig en zielvervoerend gezelschap van de ijdele en goddeloze mensen hen niet meer benauwen en plagen. O, wat valt dat verdrietig, wat stoort dat het zoete leven van Gods volk. Een gezelschap van Gods kinderen bijeen zijnde, om samen van Jezus en van de dienst van God te spreken; en in het gebed des Heeren aangezicht te zoeken, hoe verdrietig kan dat verhinderd worden door een goddeloze. O, hoe zoet zal het in de hemel zijn onder een gezelschap daar ze alle, allerliefste vrienden, en volmaakte heiligen zullen zijn.

O zalig leven in zo een vredestad, dat Salem daarboven. En wat die zaligheid veel vergroten zal, daar zal onder Gods volk geen liefdeloosheid, geen onvrede zijn; hier in deze zondige en treurige wereld leven veeltijds velen van Gods kinderen in onmin en liefdeloosheden, ja verbitteringen en vijandschappen. Maar daar zal de liefde onder Gods volk volmaakt zijn, en een volmaakte gemeenschap der heiligen geoefend worden. O, wat zal dat een zoet en zalig leven zijn.

Zalig zijn ze, want daar zullen zij ontdaan zijn van alle verkleefdheid van hun hart aan de aardse dingen; dat voert hier nu Gods volk dikwijls ver weg. O, die afgodische gelaagdheden van die aardse ziel, en al die zorg en kommer over haar belangen, die als boden schoenen zijn voor hare voeten, om naar de hemel te wandelen. Ja, zo zalig is zelfs niet zulk een uurtje hier op aarde, als zij eens ondervindt dat haar hart in de grond wat los is van alles wat geen God is, en als haar ziel in God alleen rust als het hoogste goed, zodat zij met Asaf kan zeggen: *Wien heb ik nevens U in de hemel? nevens U lust mij ook niets op de aarde, bezwijkt mijn hart en mijn vlees, zo is God de rotssteen van mijn hart, en mijn deel in eeuwigheid*, Ps.

73:25 en 26. In de hemel zullen geen boelen, of afgoden, de ziel van God en zijn gemeenschap aftrekken; al haar liefde zal zich tot God alleen bepalen, God is daar dat eeuwig Al; en geen wonder! als God Zichzelf te genieten geeft, zou dan een oneindig en gelukzalig Wezen, de Schatkamer van de ziel niet vervullen kunnen? Het is niet door een daad van zelfverloochening, dat zij aan God alleen genoeg heeft, gelijk in dit leven Gods volk onder gebrek en gemis tevreden is, en in de wille Gods berust, waarin sommigen de zelfverloochening in de hemel gevonden hebben. Neen! daar zal de ziel tevreden zijn, omdat alle schatkamers en oneindige zielsbegeerten en vatbaarheden vervuld zijn; en dan komt er geen zelfverloochening te pas, evenmin als gehoorzaamheid aan een proefgebod. O, hoe zoet en gemakkelijk zal dat liefhebben zijn van dat beminnelijk en gelukzalig wezen, wanneer geen andere voorwerpen om de liefde der ziele vrijen zullen, en God Zich van nabij zal vertegenwoordigen in alle Zijn aannemelijke, volmaaktheden: ach wat zal dat een zalige hemel zijn!

Zalig zijn ze, die in dat geruste land zijn, want daar zullen zij bevrijd zijn van allerlei veranderingen in de dienst van God. O, wat zuchten kost dat een vrome in dit ellendig leven, dat hij zo talloos vele hinderpalen heeft in de godsdienst, en in het leven in de nabijheid met God. O, wat belet dat gewoel van de wereld en al de omstandigheden de hemelsgezinde zielen, om in de vrije lucht van hemelse gedachten en werkzaamheden te leven. O, van hoe oneindig vele dingen zal de ziel daar verlost zijn, niets zal in de hemel zijn, dat haar gemeenschapsoefening met God, of met de andere inwoners des Hemels zal storen. Daar zal ze volkomen van alle uit- en inwendige hinderpalen bevrijd, God ongestoord dienen.

Zalig zijn ze, want daar zullen zij verlost zijn van al die moeilijke bezigheden, lastige en krachten verterende arbeid, waardoor zij hier menigmaal naar ziel en lichaam zo onderdrukt worden; als zij des avonds hun werk ten einde hebben, zijn ze dikwijls zo vermoeid, dat zij meer lust tot slapen vinden dan tot bidden, of met de Heere werkzaam te zijn. Dat zal in de zalige hemel geen plaats hebben; daar zal het niet meer gelden: in het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten. Zo zal ze dan al haar tijd en krachten in de dienst van God besteden; nu heeft zij maar een dag uit zeven tot een rustdag, om zich geheel tot de dienst van God te verledigen, en dat ook nog echter met alle beletsels in deze woelige wereld, maar daar zal het een eeuwige sabbat zijn; daar zal niet anders te doen vallen, dan God te dienen, en geen zaken van het aardse beroep zullen daar zijn: dit zal ook al een vergrotende omstandigheid van de zaligheid zijn.

Zalig zijn ze, want daar is geen pijn of smart, of lichaamszwakheid, of ziekte, of dood, maar dit vernederd lichaam zal dan verheerlijkt en lichamelijk aan Christus gelijkvormig worden. O, wat smart is hier van een pijnlijk zwak en ziekelijk lichaam te ondergaan, en wat belet dat de ziel in dat zalige werk, God te zoeken, te dienen en te verheerlijken. Maar dat zal in de hemel niet zijn: al die pijn en smart en lichaamskwalen eindigen met de dood, het lichaam rust in het graf, en na de dag der laatste opstanding zal het lichaam op het aller-voortreffelijkste verheerlijkt, en van alle gevolgen der zonde bevrijd zijn. O, zalig leven daar men alle druk vergeet!

Zalig zijn ze, want daar zal alles heerlijk en zalig zijn, het gezelschap, de plaats en alle omstandigheden zullen samen werken, om die zaligheid tot het uiterste toppunt van verhevenheid te brengen. O, zoet en zalig gezelschap van die vlekkeloze troongeesten, die in de waarheid zijn staande gebleven, en die geesten der volmaakt rechtvaardigen. Heerlijk beschrijft dat Paulus, Hebr. 12:22 en 23. Wat is het gezelschap der goddelozen, der spotters, der geveinsden en der vijanden, die de weg Gods haten, lastig; als die zich onder een gezelschap van godzaligen bevinden belet dit soms de zegen, om samen te spreken en te bidden. Maar hoe zoet is hier soms het

gezelschap van Gods lieve kinderen, als er opgewektheid en leven is, en als de liefde en vereniging volkomen is, also en veel volmaakter zal het in de hemel zijn, hoe zullen zij allen zich saam verenigen in de lof van God, en in het spreken van Gods wonderen.

Zalig zijn ze, want daar zijn ze in de heerlijke hemel dat paleis des groten Konings, de troon Gods, dat hemels Eden, dat paradijs van alle vermaak, waar alles voor het oog en oor zal zijn, wat Goddelijke vreugde kan verwekken. Hoe heerlijk beschrijft de Bijbel die stad Gods, als een stad die fondamenteen heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Zie Openb. 21:21- 23. En de twaalf poorten waren twaalf parelen een iegelijk poort was uit een parel; en de straten der stad waren zuiver goud, enz. En Openb. 22:2 en 5.

Ten laatste, *Zalig zijn ze*, want het is voor een eindeloze eeuwigheid. *Verzadiging van vreugde is bij uw aangezicht, lieflijkheden zijn in uw rechterhand eeuwiglijk*, zegt David Ps. 16:11. Was het voor zoveel eeuwen als er zandkorreltjes aan de oever der zee zijn, men mocht nog denken om een einde. Maar nu is het tot in alle eeuwigheid, in eeuwigheid der eeuwigheden, ja zo eeuwig als God is. O, wat eindeloze zaligheid, heeft Gods verbondsvolk te wachten, en wat zullen wij meer zeggen, het is nog niet geopenbaard wat zij zijn zullen, geen oog heeft het gezien, geen oor heeft het geboord; het is in geen mensenhart opgeklommen, wat hij doen wil en genieten zal, die op Hem wacht. Wij besluiten dit met te zeggen: *O, hoe groot is dat goed, dat God weggelegd heeft voor degenen, die Hem liefhebben.*

Zo zalig zijn ze, die in de gemeenschap met Jezus sterven, wat vrees zou dan een waar gelovige hebben voor de dood? Immers die vrees is ongegrond en redeloos.

TOEPASSING

Maar die met God nog onverzoend is, die nog buiten Jezus leeft, en van de geloofsvereniging met Jezus geen bevinding heeft, die heeft reden om voor de dood te vrezen. O, wat is het naar op een doodbed te liggen zonder Jezus en in het oordeel te verschijnen zonder Borg.

Och onbegnadigden, zag u maar schemerende iets van uw gevaar en het ongeluk, dat u over het hoofd hangt; wat zou u beven, en wat zou u benauwd zijn en rouwklagen. En immers u zult sterven, wat man leeft er die de dood niet zien zal, die zijn ziel zal bevrijden van het geweld des grafs. U zult ook sterven, en naar de eeuwigheid gaan, men zal u ook eens neerlaten met de handbomen des grafs en als u dan geen deel aan Jezus hebt, wat zal dan uw einde zijn?

Ik moet dit omkeren en zeggen: *rampzalig zijn de doden, die buiten Jezus sterven*, ja duizendmaal over rampzalig tot in alle eeuwigheid. Maar, daar is nu nog een weg van ontkoming. Jezus is nu nog te verkrijgen. Zag u uw doodwaardige en rampzalige staat, en werd u over uw schulden voor God recht benauwd en verootmoedigd, werd u radeloos in uzelf en van alles afgedreven; werd u in oprechte begeerten gaande naar Jezus, ontdekte Hij Zich aan u, hoort u Zijn roeping, zag en geloofde u Zijn gewilligheid en algenoegzaamheid, kwam u tot Jezus, nam u Zijn aanbidding aan, bewilligde u in Gods raad, gaf ge u aan Jezus over in waarheid, met ziel en lichaam en met al uw schulden en ellenden, om door Hem gerechtvaardigd, geheiligd en gezaligd te worden; vertrouwde u uw ziel aan Hem toe, gaf u uw gehele hart aan Jezus, raakte u uw hart, uw schuld kwijt bij Hem, en ondervond u de kracht van Zijn bloed tot verzoening, en had u rechte lust om voor Jezus te leven en met Hem te sterven; dan waart u ook eeuwig behouden.

Is dit de weg en het werk niet, gelovig volk, langs welke u eeuwig heil inwacht? u zult ruim ja zeggen, dat is het werk en als ik ruim sta, dat ik dat ondervonden en geoefend heb, twijfel ik niet aan mijn eeuwig heil. Daar hebt u ook geen reden toe, u zult met Jezus niet bedrogen uitkomen, maar wilt u met ruimte gelovig zulk sterven inwachten en zulk een dood tegemoet zien, dan moet u veel in de Heere en met de Heere leven; gelijk u de Heere aangenomen hebt, wandelt alzo in Hem, geworteld en opgebouwd in Hem en bevestigd in het geloof, Kol. 2:6. Wat is er dat bij velen van Gods kinderen ver vandaan, dat gelovig leven in de Heere: dat is een praktijk die onbekend is bij de meesten van Gods volk, ik zeg onbekend, niet geheel, want in gestalten kortstondig kennen zij het nog weleens. Maar alzo te leven in de levensloop, dat is een zeldzame zaak in onze dagen; en dat zou nochtans uw leven en de vrede zijn, kinderen Gods! Als u dat geleerd had, die evangelieweg, die vrije genadeweg, die weg des geloofs, van het Genadeverbond, dat leven door het geloof des Zoons Gods, dat leven in Christus en op de belofte.

Wij willen over deze vruchtbare stof eens een tekst kiezen, waarin wij dit dan gezet en uitvoerig willen behandelen. Maar met betrekking tot het sterven willen wij onze gedachten hier nog wat heenleiden. Och was de Heilige Geest onze leidsman!

Godzaligen! u moet ook eens sterven, bereidt uw huis; misschien zijn uw dagen weinige meer, en moet u eerlang die grote reis aanvaarden; tracht alzo te zijn en te leven gelijk u graag van de Heere zult gevonden worden in die dag.

1. Maakt uw gronden en bewijzen van aandeel klaar; dit doet u beven voor de dood, omdat u zo twijfelachtig en wankelende staat, en soms ernstig vreest dat u bedrogen zult uitkomen in uw verwachting op het einde uwer dagen. O, overdenk veel voor de Heere, hetgeen tussen God en Christus en uw ziel is omgegaan; bidt God om licht en stelt uw gronden de Heere voor, en zegt: "O, God der waarheid. O, alwetende God! op die gronden zal ik het eeuwig moeten wagen omdat ik van geen andere weg hoor; bewaar mij O, God voor zielsbedrog; doorgrond mij O, God en ken mij en zie of bij mij een schadelijke weg is, en leid mij op de eeuwigen weg."

Bezieet de karakters en kenmerken in Gods Woord, legt uw hart en bevinding daarbij, en laat God u opwegen in zijn weegschaal; spreekt veel met andere godzaligen van uw en hun gronden, en overdenkt veel de vaste gronden van het Christendom; tracht naar een meer volkomen geloof om zonder beklemdheid God uw Vader te noemen, en op Zijn eeuwige liefde en Zijns Zoons verdienste te kunnen pleiten.

2. Leeft onder veel overdenking van de eeuwige dingen, maakt u gemeenzaam met de dood, laat het leven na dit leven uw hoogste heil zijn, denkt veel aan de dood, het leven der afgescheiden geesten, de opstanding der doden, het algemeen oordeel, het eeuwige leven, en de eeuwigen dood. Hoe gemeenzamer uw geest met die eeuwige waarheden is, hoe geloviger u met dezelve zult werken. Het weinig denken aan die hemelse dingen en het dagelijks leven in en denken aan de aardse, maakt u zo onbekwaam om gelovig met de dingen der eeuwigheid te werken. O, gij moest uw wandel in de hemel hebben, dit ondermaanse en aardse zichtbare goed, dat hier in deze benedenwereld is, dat moet uw hart niet innemen, of vervullen. O, dat bereidt zo tegen een sterfbed, als men zich tevoren los maakt van het ondermaanse.

Gij zult ook sterven, godzaligen, en het zal niet lang na dezen zijn, uw dagen zijn een handbreed, en uw leeftijd is als niets, een schaduw die haast voorbij gaat; wacht het elke dag, leeft als of u uw laatste dag gedurig beleefde; ja dit is misschien uw laatste dag, uw zon kan op de middag ondergaan.

Wacht u voor zulke zonden, die u op uw sterfbed benauwen zouden: leeft ten alle tijde

in het besef van Gods alomtegenwoordigheid en alwetendheid; wees altijd werkzaam in de dienst van uw Heere: *zo dan, mijn geliefde Broeders! zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig in het werk des Heere, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel zal zijn in de Heere*, 1 Cor. 15:58. Zalig is de dienstknecht, welken zijn Heere, als Hij komt, zal vinden also doende. Matth. 24:46.

Besteedt uw kostelijke tijd voor de Heere en voor uw ziele, en in uw beroep, en waar gij zijt, laat uw hart tot de Heere gekeerd zijn, laat de vreze Gods u bewaren in al uw gangen, wacht u voor de wereld en de zonden, zet uw hart op uw wegen, behoed uw hart boven al wat te bewaren is; verblijdt u veel in de overdenking en verwachting van zulk een grote en uitnemende gelukzaligheid. O, wat moet dat veel de stof van uw meditatiën, van uw blijdschap en van uw verwondering zijn, dat zulk een hel- en vloekwaardige, die niet anders te wachten had dan een eeuwige verdoemenis, tot zulk een gelukzaligheid verheven is; daar moet gij u meer in verblijden. In vorige tijden gebeurde dat menigmaal (immers met sommigen, terwijl de kleingelovigen, die nooit hun aandeel geloven, dat zo ruim niet genieten). O, wat blijdschap wordt er weleens ondervonden over dat eeuwig geluk! Nu is dat niet verminderd, gij hebt nog die stof van vreugde, die gij ooit had; treurt wel over uw gebrek en zonde, maar verblijdt u in die zaligheid, die u gewisselijk zal te beurt vallen.

Laat dan uw kruis licht voor u zijn, houdt het ook daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordige tijds niet te waarden is tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden, want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt in ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid.

Kwelt u niet over de toekomende dag, die dag zult gij misschien in de hemel zijn, immers eerlang.

Treurt niet te zeer over armoede, gelooft de beloften, Hij zorgt voor u.

Drukt u een pijnlijk zwak lichaam. O, dat zal eens rotten in het graf, en verheerlijkt opstaan.

Smarten u de zonden, troost u, in de hemel zijn geen zonden; zoekt sterkte bij Jezus, om ze hier al te doden; begint hier het hemelwerk op aarde, verheerlijkt God, verblijdt u in de hope: *ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken*, Ps. 17:15. Amen.

9. Predikatie over TITUS 2:13

Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den groten God en onzen Zaligmaker Jezus Christus;

Indien wij in dit leven alleen op Christus waren hopende, zo waren wij de ellendigste van alle mensen. Dit was de nadrukkelijke taal van de grote ziener in de dingen der eeuwigheid: ik bedoel de apostel Paulus, 1 Kor. 15:19. Een taal, die wel eens schuld was geheel weersproken te worden. Ja, ik denk, ik hoor al reeds sommige op God en Christus verliefde zielen uitroepen: wat mij belangt ik zie zoveel heerlijkheid en dienenswaardigheid in God en Christus, ik zou Jezus willen zoeken en dienen al was er loon noch straf, al was er hemel noch hel; ik ben het leven in de zonden zo moe, ik zou Jezus niet verlaten, al zou het mij in mijn dood geen voordeel toebrengen; Hij is het waardig om Zijns Zelfs wil; al gaf het schade noch baat na de dood, al moest ik in alle kruis, smaad, lijden en verdrukking leven, ik zou Jezus willen dienen en in Zijn gemeenschap leven, en al kon ik met Jezus en Zijn dienst en volk te verlaten in alle weelde in de wereld en in de zonden leven, ik zou Jezus echter kiezen. Dit is niet uit mijn hart, Paulus, ik ben met Jezus ook in dit leren beter in mijn schik, als met koningskronen, en al de weelde der wereld. Maar wat zullen wij nu zeggen? Zou Paulus dan zoveel liefde voor Jezus niet gehad hebben als deze; die wij zullen invoeren? Dat zij verre! Hoe zullen wij het dan begrijpen?

Wij vatten het aldus:

1. Die zielen, van wie deze taal was, denke met afkeuring en veroordeling aan loon- en huurlingsdienst der blinde wereld, die zonder rechte liefde tot God en Christus, de plichten van de godsdienst waarnemen, enkel om de hemel te verkrijgen.
2. Zij schrikken voor de gruweldaad, van Jezus te laten varen, om eigenbelang en lijdelijk lief en leed.
3. Die zielen staren bij zulk spreken zo sterk op de liefde en dienenswaardigheid van Jezus, dat zij dan niet denken om het loon, dat op Zijn dienst beloofd is.
4. Zij gevoelen dan zoveel aandrijving door het zien van dierbaarheid en waardigheid van de koning dat zij van geen andere, zelfs geoorloofde beweegredenen willen horen.
5. Die zielen zijn in een verrukking van liefdedrift dat zij dan niet alles verstandelijk overwegen.
6. En zij hebben op hun weg zulke smarten en benauwdheden nog nooit ondervonden, en hebben er zoveel nog niet voor uitgestaan zij zouden anders voor de zwakke natuur wel eens vervloeking nodig hebben door het zien op de kroon der heerlijkheid.

Paulus zal ook wel geweten hebben, dat er vaak te midden van het zwaarste lijden voor de naam van Jezus, door Zijn genoegzame genade, meer troost is, dan op de tronen der koningen; dat in donkere en stinkende gevangenhuizen meer blijdschap kan zijn dan in de paleizen der prinsen; dat op moordschavotten meer vreugde dikwijls was dan op elpenbenen bedsteden in de zonden. Maar dit scheidde Paulus niet van de eeuwige heerlijkheid omdat het God samengevoegd heeft.

Zodat Paulus, zowel als Mozes, zag op de vergelding des loons. Zo hebben alle heiligen zich in die hoop en verwachting verblijd, dat zij eens eeuwig gelukzalig zullen zijn; dat was Jobs troost: ik zal uit mijn vlees God aanschouwen; mijn ogen zullen Hem zien. Dit was Jakobs verwachting: *op uw zaligheid wacht ik o, Heere*. Dit was Davids hoop: Ps. 17:15: *Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als ik zal opwaken*. Dat wilde daarom Paulus, dat zijn zoon Titus de Christenen zou leren, zich te versterken in de uitvoering van hun

plicht, en verzaking der wereldse genietingen, met de verwachting van de zalige hoop en der heerlijkheid des groten Gods en zaligmakers Jesus Christus.

Wij zullen dan eens beschouwen:

- I. Dat gelukzalige goed dat Gods volk te wachten heeft, hetwelk hij noemt *de zalige hoop en de verschijning der heerlijkheid des groten Gods en Zaligmakers Jezus Christus*.
- II. En dan de werkzaamheid der gelovigen daaromtrent, verwachtende datzelfde.

I. Paulus spreekt van de *hoop*, zijnde die deugd en genade in de harten der gelovigen, uit geloof voortvloeiende, bestaande in die zekere verwachting van de aanstaande heerlijkheid, en in het algemeen van al de toekomende en beloofde goederen, met begeerten om in de bezitting daarvan eerlang te geraken. Maar op die deugd zelf kan Paulus hier het oog niet hebben, want hij stelt ze voor als het voorwerp van de verwachting der gelovigen. Daarom is het duidelijk dat wij hier door de hoop moeten verstaan de gehoopte goederen, welke het voorwerp der hoop zijn. Dit is zeer algemeen en kenbaar in onze dagelijkse taal; gelijk bijvoorbeeld, wanneer men zegt: ik heb mijn hoop verkregen, of: ik zal nooit mijn hoop verkrijgen. Hierdoor willen wij dan zeggen, dat wij de gehoopte zaak verkregen hebben, of niet denken te verkrijgen, als de hoop bezwijkt. Alzo ook hier, de hoop, de gehoopte zaak, waren zij nog verwachtende. *Verwachtende de hoop*, zegt de tekst.

Hetgeen hij dan bedoelt door de zalige hoop, is niet anders dan de verschijning der heerlijkheid des groten Gods en Zaligmakers Jezus Christus, met die zaligheid en heerlijkheid, die zij dan te wachten hadden.

Deze verschijning waren zij nog *verwachtende*, gelijk wij nader horen zullen. Derhalve niet Zijn verschijning in het vlees, of tot een of ander einde hier op de wereld, hetzij door zijn oordelen, of ook door zijn Geest, tot verdelging van vijanden en uitbreiding van Zijn koninkrijk; of tot haar bijzondere troost of redding; alle welke dingen vaak in Gods Woord een verschijning genaamd worden.

Maar het is zonder twijfel de laatste heerlijke verschijning, in Zijn komst ten oordeel, ten jongste dage, op het einde der eeuwen, waarin wij lezen, onder andere Matth. 24:27 en 30, Hand. 17:31, Openb. 1:7, *Ziet Hij komt met de wolken en alle oog zal Hem zien*. Dit wordt een verschijning, vaak genoemd 1 Pet. 5:4, *En als de overste Herder verschenen zal zijn*, 2 Tim. 4:1, *Die de doden en levenden zal oordelen in Zijn verschijning*. Dit wordt terecht een verschijning genoemd wegens de openbaarheid en zichtbaarheid voor het oog van de gehele wereld; anders ook daarom Zijn *openbaring* genoemd, Kol. 3:4, gelijk wij nog nader bespiegelen willen. En dan zullen wij de reden ook zien, waarom het een verschijning der heerlijkheid genaamd wordt, van die grote God en Zaligmaker.

O, hoe heerlijk zal die verschijning zijn! De Heere Jezus is nu in de hemel, en achter dat voorhangsel voor ons oog verborgen; de hemelen moeten Hem ontvangen tot de tijden van de wederoprichting aller dingen. Hij is nu in dat binnenste heiligdom, maar Hij zal die hoge en heerlijke woning nog eens verlaten; niet om vernederd, maar om op het allerluisterrijkst verhoogd te worden; want daar zal alle knie voor Hem gebogen worden. Hij zal dan nederdalen van de hemel, en op de wolken verschijnen.

1. Naar Zijn menselijke natuur, zichtbaar voor allen: alle oog zal Hem zien; en die mensheid zal in Goddelijke heerlijkheid en majesteit zich vertonen, zo luisterrijk als in een geschapen wezen plaats kan hebben; ten bewijze, dat Hij de persoon des Zoons Gods is, de Koning van het heelal. Dit zal een verschijnen zijn in heerlijkheid.

2. Hij zal verschijnen met een prachtige hofstoet van miljoenen hemelse troongeesten, krachtige helden die Zijn woord doen, die zich ook zichtbaar in de aller-ontzaglijkste heerlijkheid zullen vertonen.
3. En heeft God ooit in Zijn tegenwoordigheid Zich heerlijk vertoond, het zal dan zijn: de heerlijkheid Gods zal dan de hemelen en de aarde vervullen, Zie dit Matth. 25:31. Wanneer de Zoon des mensen zal komen in Zijn heerlijkheid en alle heilige engelen met Hem.
4. Hij zal verschijnen onder ontzagelijke heerlijke omstandigheden. Daar zal een troon in de wolken gezet worden, op dewelke Hij verschijnen zal; terwijl die wolken zich zeer heerlijk vertonen zullen: Matth. 24:10 en 25:31. Dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid, Openb. 1:7, Zie Hij komt met de wolken Openb. 20:11
5. Hij zal verschijnen in heerlijkheid, want Hij zal de zichtbare hemelen ongemene ontzagelijke en vreselijke veranderingen doen overkomen. Zie Matth. 24:29 en 30. 2 Pet. 3:10 en 12. O, wat verbazende heerlijkheid zal dat zijn!
6. Hij zal verschijnen zeer schielijk; onverwacht op een ogenblik zal hij er zijn en men zal zeggen: daar komt de Heere Jezus ten oordeel. Zie dat in Matth. 24:27.
7. Hij zal verschijnen in zijn heerlijkheid, hoorbaar. Hij zal met de bazuin Gods en de stem des Archangels nederdalen van de hemel, roepende, dat het alle levenden en doden zullen horen; *staat op gij doden en komt ten oordeel.*
8. Hij zal verschijnen in heerlijkheid, werkdadig, met Goddelijke almacht. Hij zal de doden doen komen, uit de graven. *Ik zag de doden klein en groot staande voor God,* zegt Johannes Openb. 3:13 en 13, en de zee gaf de doden die in haar waren, en de dood en de hel gaven de doden die in haar waren.
9. Hij zal verschijnen in heerlijkheid; als wij op het heerlijk en vreselijke einde van zijn Komst zien, namelijk om een eeuwig en onherroepelijk oordeel en vonnis uit te spreken over alle mensen: Hij zal alle mensen voor Zijn gerichtstroon doen verschijnen, om tegen hen gericht te houden. Zie dit Matth. 24:32 en 33, om dat ontzaglijk verschillend vonnis uit te spreken, vers 34 en 41.

Maar wij zeiden in het begin, dat het Voorwerp van die zalige hoop en van die verwachting was, die verschijning van Christus met al de zaligheid en heerlijkheid, die voor Gods volk daarmee gepaard zal gaan, en daarop volgen.

O, wat zal die verschijning van die grote God en Zaligmaker heerlijk en zalig voor Gods volk zijn! geen wonder, dat Paulus het een zalige hoop noemt. Het zal voor hen tot blijdschap en heerlijkheid zijn, dat hun Hoofd en Heiland, hun God en Zaligmaker, Bruidegom en Man, als een loon, op dien arbeid, die Hij in Zijn vernedering en lijden om hunnentwil heeft ondergaan, zo gadeloos verheerlijkt zal worden. O, hoe blij zullen zij Hem in die verhoging aanschouwen! en hoe graag zullen zij Hem die heerlijkheid gunnen. Het is een zalige hoop en verwachting; want de wederkomst Christus ten oordeel is voor Gods volk een grote troost, zie Vraag en Antwoord 52 van de Catechismus.

O, wat zal dat zalig zijn! in dat oordeel vrijgesproken te worden, aan de rechterhand van de Zone Gods te staan; de Heere tegemoet gevoerd te worden in de lucht voor heel de wereld van de Heere Jezus verklaard en erkend te worden, als verlost volk en kerkbruid, en dat ten spijt van haar vijanden, die haar gehaat, gesmaad en verdrukt hebben. En wat zaligheid en heerlijkheid zal daarop volgen, als Jezus al dat volk zal opvoeren naar de derde hemel, of liever het gans heelal uitgezonderd de helle, in die heerlijke gestalte hervormen en wederbaren. O, wat zal dat onmiddellijk aanschouwen en genieten van God, dat zalig Opperwezen, die wandelingen voor de troon van die grote God en Zaligmaker zalig zijn! Geen wonder dan, dat de gelovigen daarnaar

verlangen en in een werkzaam verwachten zich bezig houden.
Dit moest Titus de gelovigen ook aanmanen, dat zij dat goed zouden

II. **Verwachten**, hetwelk het tweede hoofdstuk van onze tekst uitmaakt.

Verwachten is een werkzaamheid omtrent een afwezige nog toekomstige goede zaak, samengesteld uit geloof en begeerte. Dit verwachten stelt dan in de ziel:

a. Een zekere kennis en ongetwijfeld geloof, dat er zulk een verschijning van Christus in heerlijkheid op de wolken, ten gerichte en tot haar verlossing, toekomstige is. Hiervan is de gelovige zo zeker als van het aanzijn Gods, hiervoor heeft hij onfeilbare bewijzen. De beloften en de waarheid Gods, de rechtvaardigheid Gods, de voltrekking van het werk der verlossing, en de verheerlijking des Middelaars, stellen deze dingen in eeuwige vastigheden. Die grote God moet eens verschijnen, om te oordelen, want God heeft een dag gesteld, op welken Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen, door een Man, dien Hij daartoe gesteld heeft; dit eist de Goddelijke rechtvaardigheid, die zolang van de zondaren getergd en uitgedaagd is, maar waarop het oog van de gelovige bijzonder is gericht; die onderdrukte zaak van de Heere Jezus in de wereld. Het kan niet zijn, dat de ijver des Heere der Heerscharen dat niet eens zou wreken, en in het licht stellen, door het vuur Zijner wrake; zodat zij zich verzekerd houdt, dat de Heere Jezus zal verschijnen. Hij zal Zijn vijanden immers niet altijd laten zegepralen. Hij zal ze wel eens onder zijn voeten leggen, dat is Hem van zijn Vader beloofd: Zit aan Mijn rechterhand, totdat ik uw vijanden zal gesteld hebben tot een voetbank Uwer voeten. Ps. 110:2. Ook heeft God het aan Zijn volk in het bijzonder beloofd, dat Zijn Zoon ter hunner verlossing eens verschijnen zal. Ja, Jezus Zelf heeft het Zijn volk beloofd, zie Joh. 14:3-18. Joh. 16:16. Openb. 22:12. Zie ik kom haastelijk en mijn loon is met mij, om een iegelijk te vergelden gelijk zijn werk zal zijn. Op die beloften maken zij staat, gelovende dat woord: Hij zal verschijnen tot ulieder vreugd.

b. Dit verwachten sluit daarom ook in: het gerust en zeker vertrouwen, dat Jezus alsoo verschijnen zal; daar maken zij rekening op, dat geloven zij zo vast, alsof zij het zagen, en zeggen met Job 19:25- 27: *Ik weet mijn verlosser leeft*, en met Paulus 2 Tim. 1:12: *Ik weet in wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag.* zo ook 2 Tim. 4:7 en 8.

c. Dit verwachten sluit in, zich in zijn loop, werk en strijd daarmee te bemoedigen, die kroon in het oog te houden, te lopen om die prijs, te strijden om die kroon; en daarom alles te verzaken wat hier het hart wegvoert, dit ligt in de samenhang van Paulus met het vorige 12^e vers en onderwijst ons dat wij, de goddeloosheid en wereldse begeerlijkheden verzakende, matig rechtvaardig en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld; hierop volgt nu als de beweegreden: verwachtende de zalige hoop enz. Als deze grote dag en grote zaak in het oog straalt en wat loon en kroon Jezus dan zal uitdelen, dan kunnen zij alles doen en ondergaan; alle lijden en verdrukking, ja zelfs een wrede dood; dan zeggen zij met Paulus: Ik ben bereid om niet alleen gebonden te worden maar ook te sterven voor de Naam Jezus.

d. Dit verwachten sluit in, een verlangend uitzien naar de verschijning, een uitgestrekte begeerte naar die dag, daarom beschrijft Paulus zijn medeverwachters als dezulken, die Zijn verschijning lief gehad hebben, 2 Tim. 4:8. O, hoe verlangen zij naar die komst van hun grote God en Zaligmaker! O, hoe verlangt die verliefde bruid naar haar bruidegom. *En de geest en de bruid zeggen kom, en die het hoort zegge kom. Amen, ja kom Heere Jezus.* Openb. 22:17 en 22.

e. Dit verwachten bestaat ook in een lankmoedig verbeiden van die komst; wie gelooft, zal niet ongeduldig haasten. Zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, komende, zal Hij komen en niet achterblijven, wordt de gelovigen verwachter toegeroepen. Zijn begeerten beteugelt en bestuurt Hij door de lijdzaamheid en onderwerping aan de wil van God, daartoe strekt ook de vermaning van Jakobus 5:7 en 8. En terwijl zij toch van de zekerheid Zijner komst volkomen bewust is, en van zijn hulp in de strijd, zo verbeidt zij de tijd, dat Jezus zal komen, om haar eens bij zich te halen in zijns Vaders huis. Zo staan zij dan in het geloof, houden zich mannelijk en zijn sterk.

TOEPASSING

Ziet daar die zalige hoop en verschijning van die grote God en Zaligmaker gelovig verwacht van Gods getrouwe volk. Zo blijkt het dan dat Gods volk in dit leven niet alleen op Christus hoopt, en dat zij niet de ellendigste maar de gelukkigste van alle mensen zijn.

O ijdele en verdwaasde wereldlingen, dat volk, dat u veelszins haat en versmaadt, dat u als ongelukkig beschouwt, wiens leven u voor melancholiek en verdrietig aanziet, dat volk is toch oneindig gelukkig.

Wat denkt u van uzelf, die dit hoort; durft u die verschijning ook met blijdschap tegemoet zien? Denkt u ook met verkwikking ooit aan die dag en aan de komst van de grote Wereldrechter, om alle volken voor Zijn troon te dagvaarden? Bent u gerust dat u vrijgesproken zult worden? Of zet u die verschijning en die grote dag uit uw gedachten, als een zaak waaraan u niet graag denkt!

Hoe denkt u aan die dag, aardsgezinde gierigaards, die al uw kostelijke tijd en kracht besteedt, om zoals u het noemt, de kost te winnen, en uw beroep waar te nemen, maar inderdaad, om geld te vergaren, u die werkt alleen om de spijs die vergaat en niet zoekt het koninkrijk Gods, en deszelfs gerechtigheid, goederen en rijkdommen.

Hoe denkt u aan de dag des oordeels, die zo weinig denkt aan de dingen der eeuwigheid, die geen denkbeeld maakt van onzienlijke dingen.

Hoe denkt u aan de dag van Christus verschijning ten oordeel, die al uw vermaak, rust, vergenoeging en blijdschap vindt in de genieting der aardse dingen of in de eer of liefde des mensen, of staat en aanzien, of rijkdom en geld, of ijdele vermaken, en vrolijke gezelschappen, maaltijden, eten, drinken, vrouwenzucht, vleselijke wellust, en allerlei begeerlijkheden. Kunt u met vermaak aan dood en oordeel denken? Verlangt u wel naar de verschijning van Christus als u in die zondige vermaken bezig zijt?

Hoe denkt u aan die dag, u die Gods huis, Gods knechten, Gods Woord, het eeuwig Evangelie, de open godsdienst, Gods dag, en al wat heilig en de dienst van God toegewijd is, klein acht, versmaadt, verlaat en ganselijk veracht? Hoe zult u dit verantwoorden in die ontzaglijke verschijning voor die grote Richter? Zult u niet ondervinden hetgeen Paulus zegt, dat God, met vlammend vuur wraak zal doen, over allen, die het Evangelie van Christus ongehoorzaam zijn, 2 Thess. 2:10.

Hoe denkt u aan die dag en verschijning, u die in alle grove zonde leeft, dronkaards, onrechtvaardigen, dieven, bedriegers, leugenaars, lasteraars, kwaadsprekers van uw naasten, vloekers en zweerders, onheiligers van Gods geduchte Naam. Hoe zult u in dat oordeel verschijnen, als al die zonden u van die grote Wereldrechter zullen voorgelegd worden

Hoe denkt u aan die dag, u die op uw deugden vertrouwt; die uw goeden staat gerust gelooft, enkel omdat u zo deugdzaam zijt, iedereen wel doet en de godsdienstoefeningen dikwijls bijwoont. O, hoe zullen die smalle dekkleden dan van uw ziel afgetrokken, en u naakt gevonden worden.

Hoe denkt u aan die doorluchtige en vreselijke dag, u die daarvan overtuigd zijt, dat u nog onbekeerd zijt, en dat u alzo niet zijt en leeft gelijk u zalig kunt worden; die zo als met open ogen naar het verderf wandelt, en op zo grote zaligheid geen acht geeft; die het belijdt dat u stervende, gelijk u nu zijt, aan de linkerhand van de grote God en Zaligmaker zult staan in Zijn verschijning en toekomst: hoe kunt u zonder beven aan die dag denken?

Hoort eens u allen die ik daar genoemd heb en allen die geen deel aan de Borg hebt, hoort eens onverzoenden met God, onbekeerden, wat God zegt bij Maleachi 3:1. *Ziet die dag komt brandende als een oven, dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet een stoppel zijn en de toekomstige dag, zal ze in vlam zetten*, enz. O, hoe bang zal dat vallen, als Christus ten oordeel komt, en van de hemel nederdaalt met Zijn vele duizenden heilige engelen, met grote kracht en heerlijkheid; als die stem door uw graven zal donderen. *Staat op gij doden en komt ten oordeel!* Als in de hemel zal verschijnen het teken van de Zoon des mensen; als de zon verandert in duisternis en de maan in bloed, als de sterren van de hemel zullen vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden; als hemel en aarde in vlam zal gezet worden, als de zee en watergolven groot geluid zullen geven, als alle elementen zullen branden en smelten, als u met uw ogen zult zien de grote Richter op de wolken en in toorn tegen u ontstoken.

Hoe beeft ieder mens, hoe ontstelt het meest verharde hart; als door ontzaglijke aardbeving de aarde schijnt bewogen te worden uit haar plaats; als de paleizen in puinhopen keren, de aarde zich opent, en aan het onderaardse vuur lucht geeft. Maar hoe zult u dan beven en sidderen, als al die dingen gebeuren die Zijn komst vergezellen zullen? Dan zal met kracht gebeuren hetgeen wij lezen, Openb. 6:12-17: *En ik zag toen het 't zesde zegel geopend had en ziet, daar werd een grote aardbeving, en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed*, enz. O, hoe zullen dan alle geslachten der aarde rouw bedrijven, als zij de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels met grote kracht en heerlijkheid, en hoe ontsteld zullen dan zijn al die openbare vijanden van Jezus en zijn volk! O, wat zal dat verschrikkelijk zijn voor Zijn wederpartijders en heerlijk voor Zijn volk.

Daar in dat gericht voor die troon zullen dan verschijnen Pilatus, de Joodse Overpriesters, Ouderlingen des volks, de krijgsknechten die Hem bespot, bespogen, in het aangezicht geslagen en Hem aan het vervloekte kruishout genageld hebben; allen die Hem aan dat kruis hangende bespot hebben: anderen heeft Hij verlost, nu kan Hij Zichzelven niet verlossen, dat Hij van het kruis afkome, indien Hij de Zone Gods is; allen die geroepen hebben: *weg met Dezen, wij hebben geen koning dan de keizer, kruist Hem, kruist Hem, Zijn bloed kome over ons en onze kinderen*.

En al de vijanden en verdrukkers van Zijn volk, die Zijn lieve kerkbruid Zijn verlost volk, om Zijnent wille gehaat, gesmaad, en op de wreedste wijze ter dood gebracht hebben, omdat zij Hem getrouw aankeefden.

Als al dat volk voor de Gerechttroon van die zelfde Jezus van Nazareth zal komen, terwijl Hij gewapend zal zijn met de Goddelijke toorn, rechtvaardigheid, almacht en majesteit. O, hoe verwonderd en ontsteld zullen zij staan, als zij diezelfde Jezus, Die zij gedood hebben, op de troon van hemel en aarde zien zitten.

En gij allen die in de grond afkerig zijt gebleven, gelijk alle onbekeerden zijn, van Jezus en Zijn volk, en voornamelijk die daarvan uitwendige blijken hebt gegeven in het haten, smaden en tegenlopen van Jezus getrouwe knechten en Zijn volk, en van het werk van Zijn Woord en Geest tot bekering van mensen, u zult onder die partij van

Zijn volslagen vijanden gerekend staan en dus ook van Hem verpletterd worden met Zijn ijzeren scepter. Door u te voegen bij die partij zal op u ook komen al dat bloed dat de vijanden van Jezus en Zijn volk, om de godsdienst vergoten hebben. Als een mens van tien anderen vermoord wordt, en u hebt ondertussen iets daaraan geholpen, al was het een geringe zaak, indien ge uw handen te zijner belediging, op die tijd min of meer gebruikt hebt, zo bent u ook schuldig met al de anderen aan de doodslag, zelfs bij de wereldlijke rechter, alzo bent u voor God ook schuldig aan al wat de vijanden van Gods volk gedaan hebben. Past hierop toe Matth. 22:37 en 38: *Jeruzalem, Jeruzalem, u die de profeten doodt en stenigt, die tot u gezonden zijn, enz. Ziet uw huis wordt u woest gelaten.* O, wat moest elk bedacht zijn, om die geduchte, vreselijke, rechtvaardige en almachtige; doch nu nog genadige Wereldrichter tot zijn Borg te krijgen, om met de onderwijzer te kunnen zeggen, Zondag 19 vr. 52. *Dat ik in alle droefenis met opgerichten hoofde de Zaligmaker uit de hemel verwacht, enz.*

Nu wordt u nog geroepen en genodigd om vrede te maken; nu wordt nog vergeving aangekondigd voor allen die voor het einde der tijden nog wederkeren; Jezus wil uw Borg worden, als u met schuld beladen tot Hem komt, de wapenen voor Zijn voeten werpt, om verzoening smeekt en Hem door het geloof aanneemt als u lust hebt om zijn onderdaan te worden.

Maar gij gelukkig volk, dat Zijn verschijning met verlangen kunt verwachten, met meer vergenoeging en vermaak zal ik mijn aanspraak tot u richten. Och, vond ik u werkzaam in dat gelovig verwachten en in dat reikhalzend verlangen naar Zijn wederkomst; wanneer Hij verschijnen zal tot uw verlossing en volle zaligheidsvoltrekking.

Kom laat ik u eens voorstellen, hoe u omtrent deze te verwachten verschijning van die grote God en Zaligmaker u te gedragen hebt.

1. Leeft veel in de overpeinzing van de zalige hoop en heerlijke verschijning van uw grote God en Zaligmaker. Dit moest veel de stof van uw meditatieën en overdenkingen zijn, geen aangename voorwerpen kunt u tot het onderwerp van uw betrachtting stellen, die meer in staat zijn om uw geest te verlustigen; al dat verschrikkelijke dat wij daar aan de onbegenadigden voorstelden, kan zich niet als aangenaam, heerlijk en lieflijk aan uw geloofsoog vertegenwoordigen. Wat zal dat heerlijk en tot uw oneindige blijdschap zijn en nu tot verkwikking in uw gelovige overdenkingen, dat uw Jezus, Die om uwentwille zo diep vernederd is geweest en om uw zonden te verzoenen aan dat kruishout is genageld geweest, en Die voor uw zonden Gods toorn gedragen en van benauwdheid bloed gezweet heeft, dat diezelfde Jezus zal verschijnen op de wolken, in zulk een Goddelijke heerlijkheid en tot zo een geducht en zalig einde. O, wat zal dat heerlijk zijn, als Hij van u alzo zal gezien worden, en als u zult staan aan zijn rechterhand, en alle goddelozen en bijzonder die u om Jezus wil gehaat hebben, aan Zijn linkerhand. Och bemediteer toch veel al die dingen; en ook de zaligheid die daarop volgen zal. Wat zou u verheven, bemoedigd, boven het stof en heilig leven als u met uw gelovige meditatieën veel in die dingen bezig waart, wat zou dan de aarde laag en gering in uw oog worden.

2. Zoek uw gronden opgeklaard en in uw geloof bevestigd te worden aan die verwachte zaligheid, welke u bij die verschijning zal te beurt vallen. Uw geloof is vaak zo zwak, daardoor de hoop en verwachting zo flauw dat u er geen troost noch heiligende kracht van ondervindt. Immers zijn uw gronden goed, uw verwachting zeker; want zo menigmaal als u op een tijd als u veel van God en Christus zaagt, en inzicht in de Goddelijke dingen en in het werk van Gods Geest had en derhalve

Goddelijk licht aan uw hart had, dan hebt u altijd uw aandeel kunnen zien.

En zo menigmaal als u recht vertegenwoordigd en herinnerd werd, wat en hoe u het werk Gods ondervonden hebt, dan hebt u altijd uw aandeel kunnen geloven. Verder, als u ooit meende ontdekt te worden, dat uw werk geen waarheid was, dat was op een tijd, dat u van God en Christus en van uw bevinding weinig of niets zag. Zijn dit geen zeer duidelijke bewijzen, dat uw gronden goed zijn? Zou u in het licht dwalen en in de duisternis recht zien en oordelen? Dat is onmogelijk! Houdt toch uw gronden klaar, overdenkt ze veel, brengt ze veel ter toets bij de Heere, bidt veel om licht, rust niet in een twijfelachtig leven, maar staat naar een volle roem des geloofs.

3. Laat uw begeerte en verlangen ernstig werkzaam zijn, omtrent die komst van uw Heere. O, wat moest u reikhalzen naar zulk een zalige hoop, naar een verschijning der heerlijkheid van uw grote God en Zaligmaker. Wat zijn er krachtige redenen om uw verlangen gaande te maken, als daar is de liefde die u hebt tot uw Zaligmaker, en de heerlijkheid, die voor hem zal zijn, als een loon op Zijn arbeid. Dan zal uw Jezus tot het hoogste toppunt van eer en heerlijkheid opgevoerd worden. Dan zal Hij u komen verlossen van al uw vijanden en van uw laatste vijand, de dood, die zolang over uw lichamen zal blijven heersen. Maar dan zal het woord vervuld worden: *De dood is verslonden tot overwinning, dood waar is uw prikkel? Hel waar is uw overwinning?* Dan zult u ook de grootste heerlijkheid en gelukzaligheid deelachtig worden, en voor het oog van de gehele wereld aan de rechterhand van die Koning staan, als de bruid en de vrouw des Lams.

*De Koninginne van dat Land
Staat aan des Konings rechterhand
Een is van liefde dronken. enz.*

Zou u naar zulke dingen niet verlangen? Kan dat uw begeerte niet gaande maken? Zit dan uw hart zo vast aan deze lage, zondige en treurige wereld? Dan zal die veeltijds in deze boze wereld onderdrukte zaak van Gods volk, en van Zijn koninkrijk over al haar vijanden zegepralen. Dan zal Hij alle de ergernissen werpen uit Zijn koninkrijk. Dan zal de waarheid boven drijven en al het onrecht aan de dag komen. Dan zal het blijken wat u voor Jezus gedaan hebt, en al uw getrouwigheden van Hem geroemd worden. Dit moest uw verlangen opwekken! Dan zult u ingaan in de volle zaligheid, in de eeuwige woning der heerlijkheid. Dan zult u eeuwig voor de troon, in een volmaakte heiligheid, en onmiddellijke gemeenschap met God leven. Kan dit uw verlangen niet opwekken?

Daarenboven, u zult uw Jezus, uw grote God en Zaligmaker niet maar eens zien in die dag, verschijnende op de wolken, maar u zult Hem zien, als het Lam dat in het midden van de troon is, en Hem daar eeuwig verheerlijken. Moet u niet met Job zeggen, mijn nieren verlangen zeer in mijnen schoot?

*Daar zult u eeuwig voor de Troon
Des Lams, u nederbuigen,
En voor de Vader en de Zoon,
Uw dankbaarheid betuigen.*

4. Tracht in zulk een gestalte werkzaamheid dagelijks bevonden te worden, alsof u die verschijning alle dagen verwacht: Zalig is de dienstknecht welken zijn Heere als Hij komt zal vinden alzo doende. Houdt u gereed tot die dag, uw lendenen omgord en uw kaarsen brandende, en bent u die mensen gelijk die op hun Heere wachten. Doet alzo

en leeft also, gelijk u hiernamaals in die dag zult wensen te horen en te verantwoorden. Strijdt manmoedig om de kroon die Jezus in die dag zal uitdelen; loopt om die prijs, die dan behaald zal worden; volhardt in goed doen. Bewandelt een weg van tedere godzaligheid, opdat u met veel gelovige vrijmoedigheid die verschijning moogt verwachten.

5. Verwacht met lijdzaamheid; wordt niet ongeduldig; al duurt het lijden wat lang; en valt het wat zwaar, onderwerpt u aan uw Koning; laat het aan Hem wanneer hij u van uw post wil aflossen. Wij verwachten het met lijdzaamheid zegt Paulus. Schoon u door vrije genade zalig wordt, murmureert niet als u voor die kroon ook wat strijden moet; u moet Jezus gelijkvormig worden. Wilt u met Jezus verschijnen, in heerlijkheid, u moet dan ook met Hem strijden. *Zo dan mijn geliefde broeders, zijt lankmoedig, want de toekomst des Heere genaakt*, zegt Jacobus.

6. En troost u met de zekerheid van al deze dingen; het is geen ongegronde verwachting, uw geloof rust niet op een hoop gelijk die van de blinden zondaar. U zult in uw verwachting niet bedrogen uitkomen; die de Heere verwachten, zijn nooit beschaamd geworden. Vele dingen in deze wereld beantwoorden niet aan onze verwachting, maar dit zal volkomen beantwoorden. Ja, u zult veel groter heerlijkheid en gelukzaligheid deelachtig worden dan u ooit verwacht had.

En de gronden van alles zijn eeuwige waarheden: Gods raadsbesluit, des Middelaars verdiensten, de beloften en eden van de waarachtige God. Dit alles kan in eeuwigheid niet wankelen. U weet dat u afgedreven zijt van alle valse gronden en dat uw geloof, uw vertrouwen en verwachting is neergezonken op vrije genade, op het verzoenend borgwerk en lijden van Jezus, op de waarheid van het eeuwig Evangelie.

U zult dan gewisselijk eens aanschouwen, die zalige hoop en verschijning van uw grote God en Zaligmaker, en van Hem overgevoerd en ingeleid worden in de volzaligen Hemel, dat Goddelijk paleis, de stad die fundamenten heeft, dat land der eeuwige rust; om eeuwig ongestoord en zonder zonden, God te dienen voor Zijn troon. Amen.

10. Predicatie over Openbaring 22:5

En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben, want de Heere God verlicht hen;

Twee bijzondere beschrijvingen van het licht der heerlijkheid ontmoeten wij hier:

- I. Dat daar geen duisternis zal zijn: *aldaar zal geen nacht zijn*. Dat het daar een onmiddellijk licht zijn zal, want
- II. *Zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben; want de Heere God verlicht hen.*

Aldaar. Waar is dat?

Dat is in dat nieuwe Jeruzalem, in die nieuwe hemel en aarde, in het voorafgaande zo heerlijk beschreven. Het is dan in de plaats en staat der heerlijkheid en gelukzaligheid, in die stad die fundamenten heeft, welks Kunstenaar en Bouwmeester God is, het huis des Vaders, niet met handen gemaakt, het binnenste heiligdom, het Hemelse Heilige der Heiligen. Openb. 22:23 vinden wij hetzelfde en daar wordt het de Stad genaamd met de twaalf poorten, en de stad behoeft de zon noch de maan niet, dat zij daarin zouden schijnen. Het is de plaats en staat, waar alle gelovigen door de dood heengaan in de staat der heerlijkheid.

Wij kunnen daarom niet begrijpen, dat dit de staat van Gods Kerk zou beduiden, die wij op aarde nog te wachten hebben, in het laatste der dagen.

Maar, wij geloven wel, ***dat er een zeer heerlijke staat van Gods kerk eerlang te wachten is: de volheid der heidenen moet ingaan en gans Israël zalig worden wanneer ook Babel zal vallen, en als een molensteen in het hart der zee geworpen worden en de duivel duizend jaar gebonden worden, opdat hij de volken niet meer also verleid zou.*** Maar wij geloven niet, dat die staat der kerk zo heerlijk zal zijn, dat ze door deze hemelstad wordt aangeduid: ofschoon er enige spreekwijzen in zijn, die ook also omtrent Gods kerk op aarde gebruikt worden; doch dat bewijst niet, dat het hier de kerk op aarde bedoelt.

Wij staan daar nu niet op, maar merken nog aan, dat de samenvoeging van deze gezichten ons gevoelen bevestigt, Openb. 20 was de dag des oordeels beschreven, hierop volgt onmiddellijk de nieuwe hemel en nieuwe aarde en hoe zouden wij Openb. 21:4, 21-23 en ons tekstvers verklaren, als wij de vervulling op deze wereld zouden verwachten?

De spreekwijzen, gebruikt om dit hemels Kanaän en Jeruzalem uit te drukken, zijn in dit hoofdstuk ontleend aan het oude Paradijs in Eden, voor Adam door Gods eigen hand geplant. Was door Eden een rivier vloeiende, niet minder vloeiende een rivier in dat land; een zuivere rivier; Daniël zag een vurige rivier; de rivier vloeiende uit de troon Gods en des Lams, en was zo klaar als kristal en aan beide de oevers van die hemelse rivier stond de boom des levens. Wat is dat anders dan de drie-enige God vertoond, zoals Hij tot zaligheid de hemelingen Zich te genieten geeft? In die stad is volmaakte vrede, daar is Gods Troon en de Troon des Lams en daar wordt God volmaakt gediend, vers 3. Daar zien zij Gods aangezicht en vertonen het beeld van Gods heiligen en heerlijken Naam, Ps. 4.

Van deze heerlijke stad zegt Johannes heerlijke dingen, *Aldaar zal geen nacht zijn*.

Dit kunnen wij opvatten eigenlijk en zinnebeeldig.

Eigenlijk: *daar zal geen nacht zijn*, het toont aan, dat er niets dan eeuwigheid zal zijn

en geen tijd van dagen en nachten, of maanden, jaren of eeuwen, niet dat de eeuwigheid, dewelke een onmededeelbare eigenschap Gods is, aan de hemelbewoners zou meegedeeld worden, want dit is onmogelijk. Maar de wisselbeurten der tijden zullen een einde nemen, er zal geen verandering van dag en nacht, zo min als zomer en winter zijn; de engel zwoer bij dien die leeft in alle eeuwigheid, dat na de tijd, die onder de zevende bazuin is en zich tot het einde der eeuwen uitstrekt, geen tijd meer zijn zal. En dan toont het ook de eindeloze en onveranderlijke eeuwigheid.

*Zonder nachten, zonder dagen,
Zonder naar de tijd te vragen,
Daar heeft tijd en uren uit,
Eeuwig, eeuwig is 't besluit.*

Dit wordt doorgaans also begrepen, hoewel het niet onmogelijk was, dat altijd en eeuwig de tijd afgemeten werd door de beweging gelijk als nu.

Maar daar zal geen nacht zijn, zal ook inzonderheid zinnebeeldig ons vertonen, dat in de hemel niets zal wezen van al dat kwade, dat onder de spreekmanier van nacht of duisternis verbeeld of uitgedrukt wordt.

1. Omdat in de nacht duisternis de aarde bedekt en donkerheid de volken, die op dat halfgrond wonen, dat van de zon niet verlicht wordt, zo is de nacht een beeld van die duisternis, die op de ziel eens mensen ligt door de zonde; bestaande in die rampzalige onkunde van God en alle geestelijke, Goddelijke en hemelse dingen. Dit in de hemel geheel niet meer zijnde, zal aldaar plaats vinden een volkomen verlichting van het verstand der hemelingen, om God te zien en te kennen.

Dus is dan de betekenis der woorden: *Aldaar zal geen nacht*, geen nacht van onkunde zijn. Hier kent Gods volk de Heere wel recht, zoals Hij tot zaligheid gekend moet worden, maar zeer duister en van ver en dat licht trekt gedurig zijn glans in. Voor een korte tijd zullen vaak de Goddelijke zaken en volmaakheden, eigenschappen, werken en betrekkingen op Zijn volk zich zeer helder en van nabij vertegenwoordigen, tot haar zielsvergenoegende blijdschap. Maar eerlang verbergt zich al dat heerlijke weer achter de kim van haar zondige, duistere nachtgordijn. Wij kennen ten dele, wij profeteren ten dele. Wij zien door een spiegel in een duistere rede. Maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht, nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen gelijk ik gekend ben, 1 Kor. 13:10 en 12.

Het verstand zal dan van alle duisternis en dwaling volkomen verlost zijn; de volkeren die zalig worden, zullen in dat licht wandelen, hoofdstuk 21:24. O, wat zullen aldaar Goddelijke verborgenheden in een hemels daglicht gesteld worden. Gods oneindig wezen, Zijn onafhankelijkheid, eeuwigheid, goedheid en alle andere volmaakheden en schoonheden van de Goddelijke natuur; de aanbiddelijke en menselijke natuur in de Zone Gods, de weg der verzoening door de dood van de Vorst des levens, en al Gods heerlijke werken, die nu achter de gordijnen der eeuwigheid zich nog verbergen.

Aldaar zal geen nacht zijn, de zonde zal geen nacht of enige duisternis in de hemel brengen, geen wolkje als een mans hand zal voor de zon komen drijven. O, hoe helder zal die hemelzon aan het gewelf van de derde hemel staan! dat noemt David Ps. 17:15, Gods aangezicht in gerechtigheid aanschouwen. Dat noemt Jezus, Matth. 5:8 God zien. En Johannes, 1 Joh. 3:2 God zien gelijk Hij is. Wat dunkt u, waar alles in zo een helder hemellicht volmaakt zal gezien worden, of aldaar wel nacht zal zijn?

2. Maar nog eens, *aldaar zal geen nacht zijn*. Het is een beschrijving van de bevrijding van alle zonden, als werken der duisternis; in dat licht zou niemand durven of kunnen

zondigen, die zonnestralen zuiveren de hemellucht van alle besmetting. Wie zou in Gods onmiddellijke tegenwoordigheid durven zondigen? Dit blijft eeuwig onmogelijk, daar zal volmaakte heiligheid in die stad zijn, onder al deszelfs inwoners; uit volmaakte kennis en aanschouwen volgt volmaakte heiligheid. Dat voegt David samen, Ps. 17:15, niet alleen: *ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen*, maar ook: *ik zal verzadigd worden met Uw beeld*. Zij worden door dat aanschouwen veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heere Geest. Een schitterende glans van vlekkeloze heiligheid op al de inwoners aldaar zich vertonende, zal alle nacht van zonden oneindig wijd verdrijven.

3. *Aldaar zal geen nacht zijn*. Dan zullen er ook geen rampspoeden, geen tegenheden, geen gevaren zijn, noch iets dat men noemt donkere dagen, daar zal Gods kerk en volk, geen ellende zien, en in de duisternis niet weer gevoerd worden, gelijk Jeremia dat noemt, Klaag. 3:1 en 2, geen kruis of leed, geen smart of smaad geen vervolgen noch vijands plagen, geen honger of gebrek of armoede, ziekte of iets dergelijks, dat ons doet zeggen: het ziet er donker uit, van dit alles zal daar plaats hebben. Ziet dit Openb. 21:4, *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn*.

4. *Aldaar zal geen nacht zijn*. Zo zal de Heere dan Zijn aangezicht voor Zijn volk nooit meer verbergen en daar zal geen nacht van treurig duister over de ziel van Gods volk komen; dat vriendelijk aanschijn zal eeuwig lichten over dat volk. Waar geen zonden zijn kunnen geen wolken komen, die Gods aanschijn doen verbergen; God zal Zijn liefde aan de ziel gedurig uitlaten, en Zijn vriendelijkheid de hemelingen altijd doen ondervinden, en dus zal in dat opzicht in die stad geen nacht zijn, zij zullen eeuwig in een onafgebroken gemeenschap met God leven.

5. De nacht scheidt het gezelschap van Gods volk op aarde, maar *aldaar zal geen nacht zijn*. Gods volk in de triomferende kerk zal nooit scheiden, zonder nachten, zonder dagen, zonder te vragen naar de tijd hoe laat het is; daar zal geen natuurlijke slaap nodig zijn tot rust; neen, dat volk zal onvermoeid eeuwig bijeen zijn, om God te verheerlijken, en in de dienst van God bezig te zijn. Het is soms hier tot smart, dat de vromen scheiden moeten, maar daar zal nooit scheiden zijn.

6. *Aldaar zal geen nacht zijn*, van slaapzucht of werkeloosheid. De nacht komt, dat niemand werken kan. Werkt terwijl het dag is, zeide Jezus. Maar dan een eeuwige dag zijnde, zal eeuwig werk zijn, doch niet gelijk hier, dat het een last des daags is. Gods volk zal met geen geestelijke slaap of werkeloosheid geplaagd zijn, maar al de vermogens naar ziel en lichaam zullen allen even fleurig en vlug zijn, de geest altijd in de raderen werkzaam, geen geesteloosheid of traagheid zal hun God dienen vergezellen.

7. *Aldaar zal geen nacht zijn*. Want daar zal geen nacht nodig zijn om te rusten, dewijl er geen vermoeiing, noch zwakheid, noch verspilling van krachten zal zijn, in ziel of lichaam, wat hier het dienen van God zo belemmeren kan, en voor Gods volk weleens verdrietig is. Hoort Paulus, 1 Kor. 15:43 en 53, waar hij heerlijkheid, onsterfelijkheid en kracht, aan de lichamen der opgewekten hiernamaals toeschrijft. Zij zullen derhalve de rust van de nacht niet nodig hebben.

8. *Aldaar zal geen nacht* van droefheid zijn, maar een dag van volmaakte blijdschap;

des avonds vernacht het geween, maar des morgens is er gejuich, zegt de Psalmist. O, hoe liefelijk zal die morgenstond zijn, na het ontwaken. In de hemel is toch niet als vreugde bedrijven, de godsdienst veeltijds daar als een gezang voorgesteld, Openb. 19:7: Laat ons blijde zijn en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft des Lams is gekomen, en Zijn vrouw heeft zichzelf bereid. Ps. 45:16, zij zullen geleid worden met alle blijdschap en verheuging, zij zullen ingaan in des Konings paleis. Zou dat geen blijdschap wezen, in de ongestoorde gemeenschap met de oneindige, gelukzaligen God? Met het Lam te zitten op Zijn troon?

*De Koninginne van dat Land,
Staat aan des Konings rechterhand;
En is van liefde dronken, .
Daar zal de Koninginne staan
Met hemelgoud omhangen,
En op een floers van wolken gaan,
En loon en kroon ontvangen.*

Zal dat de nacht van droefheid niet doen verdwijnen, en alle tranen afwissen? Ja eeuwige blijdschap zal op hun hoofden wezen. Zo sprak David, Ps. 16:11. *Verzadiging van vreugde is bij Uw aangezicht, en lieflijkheden zijn in Uw rechterhand eeuwiglijk.* Zie daar of van die hemelstad niet in volle kracht gezegd kan worden: *Aldaar zal geen nacht zijn.*

II. Hierbij voegt Johannes: ***En zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben.***

Hij spreekt van kaarsen en van zon, tot verlichting als in de hemel niet nodig. De kaars gelijk wij weten is een middel om in de nacht als het licht der zon geweken is, ons licht te geven in de duisternis.

En het tweede, de zon is het grote licht, tot heerschappij des daags, dat des werlds inwoners verlicht, en tot gezette tijden, dagen en nachten, zomer en winter, en afdeling der jaren en des wereld ouderdom gemaakt is.

Hier worden zon en kaars bijeengevoegd, in Openb. 21:23 wordt de maan bij de zon gevoegd, wanneer er gezegd wordt: *De stad behoeft de zon noch de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen. Maar* terwijl de maan een al te klein licht aan ons meedeelt, zo zijn als hulpmiddelen de kaarsen, zowel als de lampen uitgevonden. Wordt er nu gezegd, dat in de hemelstad, geen zon of kaarsen nodig zijn, dan is dit tot nadere bevestiging, dat aldaar geen nacht wezen zal, alsof er stond: *Aldaar zal geen nacht zijn*, want zij zullen geen kaarsen nodig hebben; of anders als een gevolg: derhalve zullen zij geen kaarsen nodig hebben.

Maar inzonderheid wil het zeggen, dat God Zichzelf en alle Goddelijke zaken en waarheden onmiddellijk zal openbaren, geheel anders dan in de strijdende kerk; hier gebruikt de Heere in natuur en in genade middelen om Zijn volk te doen leven, en gelukkig leven; voor het lichamelijke leven, spijs en drank, hoewel Hij het onmiddellijk kon doen. Maar wat het genadeleven betreft leidt de Heere die volkeren die zalig zullen worden, hier door Woord en Sacramenten, middelen, om haar bij aanvang en voortgang bekwaam te maken, om deel te hebben in de erve der heiligen, in het licht. Jezus als Koning leert, leidt en bestuurt haar, en dat tot de tijd toe, dat Hij haar zal voorstellen aan Zijn Vader, als een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, ten dage als Hij het Koninkrijk Gode en de Vader zal overgeven. Maar dan zullen zij niet meer bij middelen leven, want daar zal die zon en kaars van Woord en Sacramenten,

van herders en leraars, uitgediend hebben.

De leraars, die hier als middelen waren tot volmaking der heiligen; tot opbouw van Christus lichaam, en weleens met zakken bekleed hun getuigenis moesten afleggen en gedood zijn, tot zulke bittere smart voor Gods volk, zullen in de hemel niet meer nodig zijn, om die stad te verlichten, hoewel zij blinken zullen als de zon in het koninkrijk der heerlijkheid.

Het woord van wet en Evangelie, en alle onderwijs daardoor, dat Woord dat hier de zon in de kerk was, een lamp voor de voet en een licht op het pad, zal in de hemel niet meer nodig zijn.

De Sacramenten zullen geen zin meer hebben, want de betekende zaak zullen zij in volle bezitting hebben; het geloof zal geen versterking van node hebben, want geloof en hoop zal in aanschouwen en genieten verwisseld zijn.

God zal Zich aan de hemelingen onmiddellijk te genieten geven. Hij zal hen ontvangen met Zijn tegenwoordigheid, bestralen met Zijn wijsheid, verwarmen met Zijn liefde, vervullen met Zijn algenoegzaamheid, God zal alles in en voor Zijn volk Zijn, ja Hij alleen het bestendig wezen in al haar schatkamers, het blijvend goed in alle binnenkamers, het vervullende voorwerp van al hun vatbaarheden, het leven van hun leven, de invloeiing in al hun krachten, hun enige ademtocht! O, zalig leven! Wie is machtig dat uit te spreken. O, hemels licht daar God de zon is. O, zalig licht daar het Lam de kaars is.

Wat dunkt u, zouden dezulken, die van die Goddelijke zon en kaars aldus beschenen worden, wel een geschapen zon en kaars nodig hebben? Neen, ganselijk niet. Hebben zij wel een tempel nodig als de almachtige God en het Lam Zijn Zoon Zelf hun tempel is? Hebben zij de stroompjes of kanalen of waterleidingen wel nodig, zij die wonen aan de grote rivier, die van onder de troon voortvloeit?

O ongekende zaligheid! O, onuitsprekelijke woorden! O, toppunt van zaligheid! God zo volmaakt van nabij te beschouwen. Daar zal het volk dat gezonken in die kolk eerst wezen recht tevreden.

Maar alhoewel wij geloven, dat die bediening des Woords en der genademiddelen zal ophouden, toch moeten wij ons niet verbeelden, dat *alle middellijke werkingen* eeuwig buiten de hemel gesloten blijven.

Wij bedoelen, dat de Zaligen na de opstanding en zekerlijk met lichamelijk gezicht en gehoor, de Goddelijke zaken, de volmaaktheden zullen waarnemen, bijv. het gezang van Engelen en mensen van die hemelse lofliederen, het verheerlijken van God, dat wij van andere hemelingen zullen horen, het zien van al de heerlijkheden van die hemelstad en al haar inwoners, en al wat God in eeuwigheid zal doen aan alle plaatsen van al het geschapene, dat dan in de hemel zal veranderd zijn (uitgezonderd de hel); daarvan kunnen wij wegens onze eindigheid geen onmiddellijke aanschouwers zijn. Dit kan ons van anderen tot lof van de koning des Hemels verhaald worden, van anderen een middel zijn tot onze hogere in- en opleiding tot de kennis en lof Gods. Daarenboven, de Heere Jezus zal zekerlijk naar Zijn menselijke natuur niet altijd zwijgen in de hemel, maar zal Zijn verheerlijkte kerkbruid wel aanspreken en door middel van Zijn liefelijke woorden de hemelingen voeren tot Gods lof.

Zie in zulk een opzicht kunnen wij ook een middellijke werking Gods op ons, met grond ons voorstellen. Maar ook hier blijft God de Zon en het Lam de kaars, want alle middelen der genade gelijk hier alle bediening van Jezus drie ambten, alle werking van geloof, hoop, studie of onderzoek en werk, zal uit zijn. *God zal zijn alles in al de hemelingen.*

TOEPASSING.

Ziet daar mijn toehoorders, u iets van die hemelstad vertoond, dat machtig was om er u op te doen verlieven, als u ook maar een weinig genoten hebt van het licht dat aldaar volmaakt schijnt; ziet naar de gelukkige staat van die volkeren die zalig worden, en in dat licht wandelen. Welgelukzalig, ja duizendmaal welgelukzalig zijt gij volk des Heeren, die dat grote goed te wachten hebt.

Ofschoon dit alles voor Gods volk is, laat ik mijn reden toch een weinig tot u wenden die van die zalige verwachting, van dat heil, nog verstoken zijn.

Wordt u niet jaloers op het geluk van dat volk dat zo boven u begenadigd is?

Ja maar, denken vele onbekeerden, ik hoop dat God mij zowel als dat volk in de hemel zal brengen.

Kom laat ik u heden eens vertonen, wie dit met grond verwachten kunnen.

Die dit verwachten kunnen, die moeten hier bij aanvang van die nacht verlost zijn. Over alle mensen, ook over u allen, is een nare nacht van duisternis gekomen door de zonden. Zult u nu van een eeuwige nacht verlost worden, zo moet u van deze nacht der zonden verlost zijn; dus vraag ik u en onderzoekt, en antwoordt voor de Heere.

1. Hebt u wel recht gezien, dat u in zo een nare nacht der duisternis van nature ligt? Daarvan worden door Gods Woord en Geest overtuigd allen die daaruit verlost worden. Zag u ooit uw diepe duisternis van onkunde van God, en wat verschrikkelijke nacht van blindheid en vervreemding van God over uw ziel was gekomen, en was u dat tot smart en droefheid?

2. Is de nacht in een dag veranderd? Is het u gegaan gelijk het Paulus leert aan de Efeziërs, 5:8. *Want gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in de Heere.* Komt, overdenkt dat eens in enige bijzonderheden. Is uw verstand verlicht om God ongoddelijke dingen te kennen? O, daar gaat zo een wonderbaar licht in de ziel op, als de zondaar bekeerd wordt van de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. De ziel staat verwonderd, zij is als een mens die blind, of in een donkere gevangenis geboren en opgevoed is, van die dan in het licht komt en de mensen, zon, maan en sterren en de wereld aanschouwt. O, wat ziet zij een nieuw licht. God in Zijn rechtvaardigheid, heiligheid, hoogheid, dienenswaardigheid, en lankmoedigheid; haarzelf in haar onuitsprekelijke ellende, zonde en rampzaligheid; de zonden in hun walgelijkheid, onbetamelijkheid en strafwaardigheid en de Heere Jezus in Zijn beminnelijkheid, dierbaarheid en heerlijkheid, de hemel in deszelfs gelukzaligheid. O, wat is die nacht in een dag verandert die dingen alle welke zij tevoren misschien alleen bij name kenden, zijn haar nu als nieuw bekend geworden.

Brengt dit nu tot uw hart mijn hoorders, is dat alzo in en aan u gebeurd? Dit kunt u weten. Ik weet wel, u zult niet naar binnen keren, als God u niet naar binnen drijft en bij de zaken bepaalt. Maar aldus zoeken wij een middel in Gods hand te zijn, om uw ogen te openen, die zo rampzalig gesloten zijn,

3. Nog eens: is uw zielsnacht der zonde in een dag veranderd, dan is er meer verandering als het licht alleen in het verstand ontstoken, de dag maakt een grote verandering, alles is aangeneramer bij dag, de koude van de nacht wijkt voor de dag, is ook zo uw ziel veranderd ten opzichte van uw wilsneigingen? Bij die heerlijkheid des Heere aanschouwt, wordt naar Zijn beeld veranderd. Is uw ziel met warmte van liefde Gods vervuld geworden? Zijn uw zielsaandoeningen en gemoedsbewegingen (ik bedoel geen enkel snel opdrogende hartstochten en tranen) overeenkomstig die

nieuw gekende Goddelijke zaken? Hebben die een invloed en werking naar hunnen aard op uw hart gekregen? Dan is de nacht bij u in een dag veranderd.

4. Nog eens: gevoelt u met smart en droefheid, hoe veel van die nacht in uw ziel is overgebleven, en dat het daglicht zo onvolmaakt is? Is dat uw treurstof in dit leven? Hij wiens ogen geopend zijn geweest, die zal het nu meer vervelen, als zij weer donker worden dan een blinde die nog nooit gezien heeft. O, wat klagen de gelovigen dagelijks over geestelijke duisternissen; *het licht mijner ogen, ook zichzelf zijn niet bij mij*, zeide David. Maar wat leeft u gerust in die donkere nacht der zonde, natuurlijke mensen, die de Geest niet hebt! Gods volk kent dat zo bij verandering dagelijks; dat dag en nacht, dat licht en duister, dat zomer en winter. O, dat is zo met u niet!

5. Nog al eens, die de nacht der zonden ontkomen zijn, die hebben hier de zon en kaars van Gods Woord en genademiddelen zo nodig, en deze zijn hun zo dierbaar en aangenaam, dat zij vaak liever alle vettigheden en voorrechten van de wereld zouden missen, als het naar de wil en weg Gods is, dan dat zij de genademiddelen zouden moeten missen. O, wat is dat schijnen van de Zon der gerechtigheid onder de verkondiging des Evangelies hun aangenaam. O, wat is de woning des heiligdom hun dan liefelijk als die kaars schijnt! Maar hoe gemakkelijk kunt u dat missen, als u maar uw tijdelijke belangen met voordeel kunt najagen, u die uit sleur en gewoonte en als een plicht in het genadewerk berustende te werk gaat.

6. Daar de nacht in een dag is veranderd, daar is men aan het werk gegaan. De mens gaat dan uit aan zijn werk tot de avond toe, zegt David Ps. 104:16. Werkt terwijl het dag is, zegt Jezus. Zijt gij aan het werk gegaan, om uw zaligheid uit te werken met vrez en beven, om het werk des Heere met al uw macht te doen en in de dienst van God bezig te zijn? Neen, al uw werk is maar gewoonte en sleurwerk. Voor het overige, u zit ledig in de dienst van God, en in de uitwerking uwer zaligheid, u ligt als in de nacht op het bed van zorgeloosheid te slapen.

Och zag u het akelige van die nare nacht der zonden eens, waarin u neerligt en wat eeuwige nacht van buitenste duisternis u te wachten staat, indien u in deze staat komt te sterven. Wij roepen u toe en God moet het u doen horen: *Ontwaakt gij die slaapt, staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten*.

Vleit u niet met valse overleggingen, dat u in de nacht van uw natuurstaat niet meer leeft, omdat u in de algemene overtuigingen weleens ontwaakt zijt, en wat verlichte kennis in Goddelijke dingen gekregen hebt, en afstand van enige werken der duisternis gedaan hebt. Dit alles en meer hebben velen gehad, die nu al in de eeuwige duisternis liggen. God moet u aan uzelf bekend maken, of daar zal een eeuwige nacht over uw ziel komen. Het zal tot verzware van uw oordeel zijn, dat u de kaars en het licht der zon hier zoveel jaren gehad, en daar geen gebruik van gemaakt hebt. O, had u dan in de donkere nacht van het heidendom geleefd! Want het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn dan ulieden, naar Jezus eigen taal.

Bidt dan om de verlichting van uw blinde ogen, opdat u bij dat licht van zon en kaars zien moogt, en van de nare nacht der zonden verlost moogt worden.

Gelovig volk dat van de nacht van uw rampzalige natuurstaat verlost zijt, en bekwaam gemaakt om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht, tot u zullen wij nog een weinig tijd onze rede wenden.

1. Waardeert uw geluk, dat u van zulk een nare eeuwige nacht verlost zijt, en zo een heerlijke hemel te wachten hebt. Hier is stof van de aller-uitnemendste blijdschap,

verblijdt u in hoop, overdenk veeltijds hoe aangenaam, hoe heerlijk, hoe zalig, en hoe zielverblijdend het in die hemel zal zijn, alwaar geen nacht zal wezen. Ziet dat eens in enige bijzonderheden.

a. Daar zal geen nacht zijn van verberging van Gods vriendelijk aanschijn, hetwelk u hier zo menigmaal ondergaan moet; daar zal de liefde Gods zich nooit voor u inhouden, maar deze zult u daar eeuwig ondervinden. O, wat nare en treurige verbergingen Gods moet u ondergaan om de zonden, zodat u niets van Gods vriendschap en liefde ondervindt of ziet. Ja, dat de Heere Zich toornig aanstelt, alsof Hij met u niet verzoend was, en u niet lief had, dat zal in eeuwigheid niet weer gebeuren.

b. Daar zal geen nacht zijn van onkunde van God en duisternis, waarin de heerlijkheid Gods, en alle Goddelijke zaken, zich voor uw zielsoog zouden verbergen; daar zal een allervolmaakst licht zijn, waarin u God zult aanschouwen en zijn oneindige volmaaktheden, Goddelijke eigenschappen en heerlijke werken, zo de werken der natuur als der genade, en dat zal door geen wolken van zonden verdonkerd worden, want *aldaar zal geen nacht zijn*.

c. Aldaar zal geen nacht zijn van zwaarigheden en ramspoeden, kruis, wederwaardigheden; verlies van goederen, armoede, smaad, laster en verdrukking, noch lichaamszwakheid of smart, Openb. 21:4: *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn, want de eerste dingen zijn weggegaan*. O, wat zaligheid zal dat zijn; ja het zal uw zaligheid vergroten, dat u hier in zoveel nare nachten geleefd hebt.

2. Oordeelt niet verkeerd over Gods weg, waarom dat Hij u en al Zijn kinderen, immers meest allen, laat komen en vaak lang blijven in een nare nacht van zonden, verberging, duisternis en kruis, en dat de dagen en nachten van duisternis zo vele zijn. O, dat is een aanbiddelijke en hoge weg, dat is wijsheid zonder eind of paal, ja dat is goedheid; want dat bereidt u toe voor een grotere gelukzaligheid; u moet ook de bittere vruchten van de zonden ondervinden; en God doet menigmaal Zijn volk in dit leven zien en ondervinden, dat dit alles zalige wegen voor hun zijn, vooral houdt daarom Gods liefde en trouw niet verdacht, omdat Hij zulke wegen met u houdt, en twist met uw Maker en Verbondsgod toch niet.

3. Het gaat hier bij verwisseling van dag en nacht, maakt dan van uw dagen en nachten goed gebruik. Bent u in een blijde dag van aangename zonneschijn, in- of uitwendig, verheft u niet boven anderen in hoogmoed, of God zal uw zon doen ondergaan; geeft de Heere uw God eer, opdat Hij het niet donker maakt, en ge u stoten zou aan de schemerende bergen. Schrijft niets aan uzelf toe.

Wees nederig, gelooft, al leeft u nu in het licht, onder zonneschijn van voorspoed in- en uitwendig, dat de dagen der duisternis wel eens vele zouden kunnen zijn; u bent het onweer nog niet geheel ontweken, doch dit moet uw troost niet benemen, neen, geniet het goede ten dage des voorspoeds.

Inzonderheid, dankt God als het u wel gaat, en hebt medelijden met zulken, die in een nacht van allerhande duisternis zijn. Zeg niet licht het is hun zonden schuld, gelijk die vrienden van Job deden. Dan zou u vaak smart tot hun smart toedoen. En bent u al in zulke nacht gelijk wij beschreven hebben, gelooft dat de rechterhand des Allerhoogste verandering geeft dat uw treurige nacht eerlang in een blijde dag kan veranderen, ja dat de Heere beloofd heeft, dat het licht uit de duisternis weer zal opgaan.

4. Maakt hier gebruik van die zon en kaars der genademiddelen en het Woord Gods, stelt daar de rechte prijs op, laat geringheid of zondigheid van degenen, die het u

toedienen, de waardij van het licht niet wegnemen. Merkt het aan als het woord van de levende God, al staat dat licht op een geringe kandelaar, merkt het echter aan als van de hemel. Stelt toch hoge prijs op de middelen der genade, het is hier nog nacht, u hebt die kaars van node; en schoon het Woord zonder de Geest het nodige licht niet kan geven, acht onder dat voorwendsel het Woord niet klein; het is een lamp voor uw voet en een licht op uw pad. Gods Geest werkt door het Woord; maakt dan van het Woord veel gebruik, zo in het dagelijks te lezen, als het te horen in Gods huis.

5. Wacht u, dat u door stoute zonden geen nare nacht van duisternis over uw ziel laat komen; dat komt soms door ontkennen van genade, ondankbaarheid en God geen eer geven. Geeft eer de Heere uw God, eer dat Hij het duister maakt; dat komt soms door geestelijke hoogmoed en verheffing op gaven en genade, kleinachting van andere zwakken en kleinen in de genade, of benijden van grotere in vermogen, of ontkennen en bestrijden van het werk Gods in anderen, ook wel door zonden die openlijk God ontere. O, een christen kan zo een nare nacht over zijn ziel halen.

6. Verlangt veel naar die eeuwige dag, waarop geen nacht volgen zal, oefent hier uw geloof, hoop en verwachting; ja ook uw verlangen. O, wast u recht hemelsgezind! Hoe zou u reikhalzen naar de hemel! U zou verwachtende en haastende zijn naar de toekomst van de dag Gods. Zou u levend in een donkeren nacht, niet verlangen naar een eeuwigen zomerse dag, om die tijd te beleven dat de zon niet zal ondergaan?

7. Leeft als kinderen des lichts en des daags, in een zorgvuldige vermindering van alle werken der duisternis. O, hoe heilig moest zulk een volk leven, hetwelk veracht in dat eeuwig daglicht te leven. Staat naar een nauwkeurige godzaligheid, en sierlijke heiligheid, als een beginsel van die volzalige hemel; verblijd u; u zult Gods aangezicht in gerechtigheid aanschouwen en met Zijn beeld verzadigd worden; *want aldaar zal geen nacht zijn. Amen.*

11. Predicatie over 1 Samuël 2:30a.

Die Mij eren, zal Ik eren

God is de allerhoogste, de aller-heerlijkste, ja tot in et oneindige volmaakt! God bezit dadelijk alle mogelijke volmaaktheden. God is in en voor Zichzelf gelukzalig in alle eeuwigheid. Alzo was God eer Hij de aarde en de hemel maakte. Geen wonder dan, dat God Zijn eer tot het hoogste doelwit zijner daden stelt, al Zijn schepselen bemint, die Zijn deugd vertonen en verheerlijken, alles haat en verstoot dat Zijn eer benadeelt. Hoe Gode betamelijk wordt aan God dan toegeschreven, de uitspraak dezer woorden: *Die Mij eren, zal Ik eren.*

Och, dat moest iemand verwonderen, dat God zo goedertieren is, dat Hij dat zo gunstig vergeldt, dat men Hem eert. Immers, dat is al het redelijke schepsel verplicht. *Wie zou U niet vrezen en Uw Naam verheerlijken?* Want het komt U toe, moet ieder zeggen die God kent. Zo sprak God: zult gijlieden Mij niet vrezen en voor Mijn aangezicht niet beven? Ik die de zee en het zand tot een paal gesteld heb. Nochtans belooft God. O, wonder! die zal Ik eren.

Die Mij eren. Dit eist God met het hoogste recht. Hij, de grote en geduchte Schepper van het heelal, als de volmaakt gelukzalige God, het onafhankelijk en eeuwig alwaardig Opperwezen, de God des verbonds, de rechtvaardige, heilige, algenoegzame, genadige en barmhartige drie-enige God, Die wil geëerd zijn. Eigen eer zoeken is een zonde in het schepsel en past niemand. Maar het is de volmaaktheid aan het Goddelijk Wezen, Zichzelf op het allerhoogste lief te hebben, en Zijn eigen eer tot het doel van Zijn daden te stellen. De Heere heeft toch alles gewrocht om Zijns Zelfs wil. God wil en moet verheerlijkt zijn van een redelijk schepsel, of Hij zal Zich eeuwig verheerlijken in hem te straffen.

Die Mij eren. Dit is het werk waarin Gods volk lust heeft; het is zulk een zalig werk, het is het werk der hemelingen voor de troon: en daar mag hier een nietig sterveling toe verwaardigd worden, een zondig Adamskind! O, heerlijk voorrecht! Het is voor Gods volk een hemel op aarde, God te verheerlijken. Maar wat zal een zondaar God toebrengen? Zal een man Gode profijtelijk zijn? Wat zal men doen tot eer van God? Wat eist God dan van mij?

1. Allereerst verheerlijkt en eert een zondaar God, als hij zich verootmoedigt voor God als een onwaardige: dat is de eerste eer die God van een zondaar krijgt. Dit doet de mens als God Zich aan hem openbaart in Zijn hoogheid, dienstwaardigheid, rechtvaardigheid en heiligheid, en dat hij zichzelf ziet in zijn nietigheid en onwaardigheid. Dit doet de zondaar bij zijn eerste overtuiging. Maar inzonderheid menigmaal de kinderen Gods in hun verootmoediging.

De allereerst overtuigde zondaar verheerlijkt dan God met diepe vernedering van zichzelf in Zijn lankmoedigheid, dat God hem zolang gedragen en gespaard en hem niet al voor lang in de hel geworpen heeft, gelijk hij dan te zien krijgt, dat hij waardig was. Hij verheerlijkt God in Zijn rechtvaardigheid, al wilde hem God nu nog verstoten, hij zegt op al de vloeken van de wet, met al het volk Amen; en met David: *Gij Heere zijt rechtvaardig, en elk een Uwer oordelen is recht.*

Maar wij zeiden, dat doet Gods volk ook in zijn verootmoediging. Nooit brengen zij zuiverder eer toe dan in de vernederingen; inzonderheid als ze met tedere liefde Gods, gelovig en evangelisch gesteld zijn. O, hoe laag buigt de ziel voor de Heere! Wat diepe indrukken Gods liggen op haar geest. O, hoe valt de hoogheid Gods op de ziel!

Zij bezieet de hoogste majesteit Gods tegen welke zij gezondigd heeft. O, dat komen kruipen voor de troon, haar zonden wil zij niet verbergen, maar zichzelf zou zij, indien het mogelijk was, van schaamte wel versteken voor God, niet om ongelovig van God af te vluchten neen, maar uit heilige eerbied, schaamte en vernedering! Zij roept met Jesaja 6:5: *Wee mij, ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben.*

Ja dan verheerlijkt zij God, in Zijn hoogheid, heiligheid, rechtvaardigheid, majesteit en andere volmaakheden.

2. Maar God heeft Zich in het werk der verlossing willen verheerlijken, in het zaligen van zondaren; daarom geeft de zondaar God inzonderheid de eer Zijns Naams, als hij gelooft in de Naam des eniggeboren Zoon Gods. O, met wat verheerlijking Gods gaat dat toe, als zij die luisterrijke en God betamelijke weg der verzoening leert kennen, en in die raad Gods bewilligt! Hoe gewillig buigt de ziel, en valt ze voor vrije genade neer; zij wil in eeuwigheid geen eer van haar zaligheid hebben; deze weg is een uitvindsel van Gods oneindige wijsheid een uitvloeisel van zijn eeuwige liefde en ontferming, een uitwerksel van Zijn genade en almacht; dat is van alle zijden beschouwd, alleen tot eer van God, en omdat dit een weg is van enkel vrije genade, waar God alleen de eer van krijgt, daarom is ze te meer verliefd op die weg; zo geeft zij God reeds de eer van Zijn genade en van Zijn liefde, en van het ganse werk. Geloven is toch God de eer geven. Abraham geloofde God, gevende Hem de eer. Nooit werd God meer verheerlijkt en geëerd dan wanneer een arm zondaar die weg van zaligheid omhelst, waarin alle Gods volmaakheden op het luisterrijkst vertoond worden.

3. Maar ook dan eert zij de Heere, als zij zich gezet tot dat werk begeeft. Dat doet zij voornamelijk, wanneer zij is onder een inzien in de grootheid van haar geluk en van die wonderen, die God aan haar ziele gedaan heeft. Dit gebeurt weleens, hetzij wanneer dat gelukzalig lot haar eerst te beurt valt, of ook weleens in later tijd, dat zij dan eerst met verwondering aangedaan, en weggevoerd wordt over de wonderen, die zij ziet; zo van Gods eeuwige liefde, als Jezus borglijden; en wat God aan haar doet, het werk van Zijn Geest, de uitlating van Zijn liefde; en hetgeen haar eeuwig te wachten staat, en dat dit alles is vol van wijsheid, soevereiniteit, liefde, genade, barmhartigheid, heiligheid, gelukzaligheid, macht en heerlijkheid. O, hoe geeft zij God dan de eer! O, dat neerbuigen, dat aanbidden, dat verlegen staan, dat vragen: O, God wat zal ik doen? Wat zal ik U doen? Wat eer zal ik U toebrengen? Wat zal ik U vergelden! O, in dit leven zal ik daar nooit aan beantwoorden, de eeuwigheid zal nooit te lang zijn, om God te prijzen.

O, hoe zal zij zich eens neerbuigen, loopt zij voor de troon en voor het Lam, als zij over gevoerd is. Dan is het met David, Ps. 72:18 en 19, en Ps. 145:7-11: *geloofd zij de Heere God, de God Israëls, Die alleen wonderen doet* enz. Dat is Gods ere, de eer Zijns Naams geven. O, ziels- en lichaamskrachten worden hier weleens aan het bezwijken gebracht, kunnen in dit zwakke leven die invloeden van zulke Goddelijke en ontzaggenlijke dingen niet dragen, zodat zij weleens denken, dat de ziel het lichaam haast zou verlaten, als te zwak voor die inwoner.

4. Men geeft God eer, als men God dient in de oefening van al de deugden in de wet Gods geëist. In het algemeen, God wordt meest verheerlijkt in de deugden en heiligheid van Zijn volk. Zo sprak de grootste Profeet, die in de wereld gekomen was om God Zijn Vader eer te geven, Matth. 5:16.

a. Men eert God in Zijn hoogheid en majesteit, door Hem te vrezen, zeggende

met eerbied der ziel: Wie zou U niet vrezen. O, Koning der heiligen, want het komt U toe. O, met wat diep ontzag vreest zij dan tegen God te zondigen, en zegt dan met Jozef: *Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God?*

b. Men eert God in Zijn dienenswaardigheid, als men met licht en met gevoelige indrukken van zijn hart toestemt het betamelijke van de dienst van God, en levendig erkent dat God waardig is gediend, gehoorzaamd en verheerlijkt te worden. O, wat ziet zij die heerlijkheid en dienenswaardigheid in die God des hemels; de dienst van alle engelen en mensen kan daar niet aan beantwoorden. De Libanon is niet genoegzaam om te branden, en zijn gedierte is niet genoegzaam ten brandoffer. De lof en dienst aller engelen en gezaligden voor de troon is daar nog veel te laag toe. Ja, voor zichzelf ziet zij daar een oneindig voorrecht in, God te dienen; zij geeft zichzelf met de hoogste gewilligheid aan God en aan Zijn dienst over, als David, Ps. 116:16: *Och Heere! zekerlijk ik ben Uw knecht, ja ik ben Uw knecht, een zoon Uwer dienstmaagd.* zo wordt dat evangelievolk beschreven, Jes. 44:5: *Deze zal zeggen: ik ben des Heeren en gene zal met zijn hand schrijven: ik ben des Heeren.*

c. Men eert God, als men in al zijn woorden en daden Gods eer bedoelt, volgens Paulus vermaning; al wat gij doet met woorden of met werken, doet het al tot ere Gods. Zulk een houdt dat altijd in het oog om door zijn spreken of doen, God niet te ontveren, maar integendeel om God te vereren. Hij verloochent eigen genoegens, om iets dat nuttiger voor de dienst en eer van God is; hij doet soms liever dit dan dat, gaat liever op de ene plaats dan op de andere, terwijl omtrent dit alles zijn verlicht verstand (dat scherp ziet en vraagt: *wat wilt Gij Heere, dat ik doen zal?*) hem zegt, dit is nuttiger voor de dienst van God; hetzij dat gij bidt zo is het voor onze eigen ziel, of voor die van onze evenmens, of ook wel tot een algemene stichting.

Hij verloochent eigen zin en wil voor de Heere en Zijn eer; dat erkent hij voor het grootste goed, dat God hem geven kan, tot eer en dienst van God in de Kerk en in de wereld te leven. Hij ziet, het is waar, zijn grootste belang in zijn eeuwig wel, en daar zal God ook hiernamaals in verheerlijkt worden. Maar in de tijd leeft hij zo graag voor God, en enigszins op een bijzondere wijze tot Zijn eer, en uitbreiding van Zijn koninkrijk, en om de kennis en dienst Gods in anderen voort te zetten. Zo een spreekt wel van de Heere; prijst Hem aan anderen aan, vermeldt veel, dat de Heere verhoogd is, hij bemerkt Gods daden en prijst dezelve. Gelijk hij de uitbreiding van Jezus' rijk begeert tot eer van God, zo erkent hij het tot eer van God, hij ontkent niet liefdeloos hetgeen waarschijnlijk blijkt, dat Jezus gedaan heeft, bekering en zaliging van zondaren; hij is er blij mee als hij het hoort, verspreidt die grote tijdingen, en vermeldt Gods daden alom; hij zoekt op alle plaatsen en tijden de vreze Gods te vertonen, en aan anderen in te planten; hij let op zijn woorden en gedrag, of die opleidende of afleidende zouden zijn, omtrent het hart van andere mensen; hij wil zijn heiligmaking doen schijnen, zonder schijnheiligheid.

Wordt hij in zijn eer benadeeld en verkort, het smart hem, voornamelijk voor zover het hem onbekwamer zou maken om tot eer van God te leven. Wordt de zaak Gods, de waarheid, de godzaligheid, het werk van Gods Geest, het volk van God benadeeld, hij waagt er zijn eer aan, om voor de Heere uit te komen. Kan hij de eer en zaak Gods ondersteunen, dat wil hij graag doen, al was het dat hij veel schande behaalde; de onderdrukte zaak van God, het onderdrukte volk van God, daar houdt hij het bij, daar komt hij voor uit. Een heilige toorn ontsteekt in hem, als hij de zaak en eer van God hoort en ziet vertreden; het is hem ondragelijk, de eer van zijn Vader, de roem van zijn Koning, kan hij niet zien ontluisteren, en zij die dat doen, dat zijn zijne vijanden.

Zou ik niet haten, zegt hij, die U haten, ik haat ze met een volkomen haat, tot vijanden zijn ze mij. Hij houdt het volkomen met de partij van Jezus, hij is niet onverschillig,

hij is eenzijdig voor Christus, hij geeft Jezus altijd gelijk, hij geeft zijn vijanden altijd ongelijk, hij is met ziel en lichaam voor Jezus, hij wijkt geen haarbreed, hij geeft niet toe.

Beschuldigt hem de wereld van hardnekkigheid en koppigheid, wordt hij voor een beroerder Israëls gehouden, voor een vrede stoorder, hoe hij ook gesmaad wordt, dat heeft hij voor God en Zijn zaak over. Kan hij enig voordeel behalen, met iets te laten vallen, zo wat te modereren, zo wat met de vijanden mee te praten, het zo wat in het midden te houden, zo wat te zwijgen en zich te verbergen; ja al belooft hem de wereld dusdoende alle eer en roem; hij slaat het manmoedig af. Neen liever alles overgeven dan de zaak van Jezus en Zijn volk trouweloos te behandelen. Dat zijn degenen die God eren in hun verkeer met mensen, zij schamen zich niet bij de arme gezaligden te verkeren, dit doen zij liever dan bij de rijken, die geen rechte vrienden van Jezus en van het werk Gods zijn.

Wordt de naam Gods onteerd door de zonden van Gods volk of van hen die dien naam hadden, dat is hun tot smart; zij verkondigen het niet te Gath, zij boodschappen het niet op de straten van Askelon, opdat de dochters der Filistijnen zich niet verheugen; zij zullen dat niet verbreiden, noch met vergroting vertellen, waar zij mensen ontmoeten. Maar zij zullen het verzwijgen, en zoveel zij vrijheid hebben, bedekken. Wordt Gods volk en zaak onteerd, zij kunnen niet zwijgen voor God en zijn zaak, veel min meepraten.

d. *Die Mij eren*; de Heere zal er ook hen mee verstaan, die zo gewillig zijn tot alle werk, en op alle posten waar God hen toeroept, die zulke lust vinden om de wil van God te doen, die geen werk te moeilijk, geen strijd te zwaar, geen post te gevaarlijk schijnt, als het de wil van God is, dat zij er in treden, als God er hen in brengt, die Jezus alzo navolgen dat ze zeggen kunnen: *ik heb lust o God, om Uw welbehagen te doen, en uw wet is in het midden mijns ingewands*. Zij zien in God zoveel hoogheid en gehoorzamenswaardigheid, dat zij met de uiterste gewilligheid zich aanbieden: *Wat wilt Gij Heere dat ik doen zal: hier ben ik Heere, zend mij heen*; dat is God eren.

Inzonderheid is het tot eer van God, als men zich in alles aan de wil van God onderwerpt, in kruis en lijden.

Dit is een aller-bijzonderste gelegenheid om tot eer van God te zijn. Als Gods hoge wijsheid zulke bittere wegen met Zijn volk houdt, die zo hard voor het vlees zijn, armoede, smaad, schande, verachting, smart, benauwdheden naar ziel of lichaam, ziekte en pijnen, en droevige lotgevallen, verlies van lieve vrienden, als in alle dezen de ziel die zo veel indrukken omdraagt van Gods hoogheid en regering, dat zij ervoor schrikt, om ook maar het allerminste tegen de Heere te twisten; en zegt met David: *ik ben verstomd, en ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan. Nu mijn ziel zwijgt Gode, want van Hem is mijn verwachting. Hij is de Heere. Hij doet wat goed is in Zijn ogen*. Omdat God het zo waardig is vermag hij niets wegens Gods hoogheid, hij wil liever al dat lijden en nog meer ondergaan, dan dat God veranderen zou, neen, hij zegt: De Heere zal over mij brengen dat Hij over mij bescheiden heeft, Zijn raad zal bestaan, daar ben ik blij mee; nutter ging dit ganse rond, als een letter van dat raadsbesluit te grond. Hij doet naar zijn wil met het heil des hemels en met alle inwoners der aarde; en zou ik dan God Zijn vrijheid over mij betwisten! Dat zij verre! En O, wat smart het hem, dat hij met die zonden zo te worstelen heeft, dat zijn hart menigmaal tegen de hoge weg Gods zich aankant. O, hoe gevoelt hij hartbuigende genade, om God in alles de eer te geven.

Dit is tot eer van God. Een christen onder bitter kruis en armoede of ziekte, denkt wel

eens, dat hij tot eer van God niet kan leven; - maar niemand meer dan hij; al de deugden en plichten die een ander buiten enge banden betracht, al zijn ze goed, verheerlijken God zoveel niet als de rechte onderwerping onder het kruis, God verheerlijken dat is God eren; zijn ziel in benauwde tijden, aan de hoge wil van God te onderwerpen.

e. Die Mij eren. Daar zal de Heere ook onder rekenen, die Hem de eer van Zijn waarheid, getrouwheid, almacht, liefde en goedheid geven; zodat de ziel haar belangen, al is het donker, aan Hem toevertrouwen durft. Dat geeft een schipper en stuurman eer, wanneer men in een donkeren nacht en tijd van storm, op een boos water gerust gaat liggen slapen in het schip. Dat wordt van Abraham ook zo gezegd, door Paulus Rom. 4:20: dat hij door het geloof geven aan Gods belofte, God de eer gaf; de Heere te wantrouwen rekent hij toch tot zijn oneer; want dan is het alsof men al Gods deugden en volmaakheden in twijfel trok, en God tot een leugenaar maakt, gelijk het Johannes noemt. Dat rekent God bijzonder tot Zijn eer dat Zijn kinderen zo een goed vertrouwen hebben van Zijn goedheid, macht, getrouwheid en waarheid, dat zij in alles gerust op Hem verlaten en alles aan Hem toevertrouwen. Die leven dan tot eer van God, die zo gerust in God zijn, die hun Vader laten zorgen, die over de toekomstige dag zich niet bekommeren dan alleen in het doen van hun plicht, Dat zijn zij die steunen op de God Israëls. Hierin heeft God een zonderling welgevallen; de Heere wil geloofd, en vertrouwd zijn, Hij wil niet gewantrouwd wezen van Zijn kinderen, aan Hij wie zoveel belooft en geeft.

f. Die mij eren. Daar is geen deugd die hier niet bedoeld wordt, want in alle deugden wordt God verheerlijkt. Maar op het aller-eigenlijkste en uitdrukkelijkste wordt God geëerd door Hem te verheerlijken in het bezitten van Zijn volmaakheden; of door Hem te danken voor al Zijn weldaden, die Hij aan ons bewijst. In deze twee stukken is inzonderheid gelegen God eer te geven. In dit aller-verhevendste werk vinden wij David veel bezig, in zijn werkzaamheden met God, waarvan hij zoveel liederen en psalmen gedicht heeft, om in de tempel gezongen te worden. O, hoe was zijn mond soms vervuld met Gods lof, de gehele dag met Zijn heerlijkheid; ik zal uitspreken de eer Uwer majesteit, en Uw wonderlijke daden, zegt hij.

Leest tot dat doel veel van zijn psalmen. Onder andere Psalm 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 111, 136, 145, tot 150 ingesloten, daar zult gij vinden een levendig voorbeeld, van God verheerlijken, dan wij er u een beschrijving, met mond of pen, van zouden kunnen geven. Ja, in dit werk vindt de liefhebber van Gods naam en eer zijn grootste blijdschap en gelukzaligheid; dit doende rekent hij het hemelwerk te beginnen, daarin smaakt hij de beginselen der eeuwige vreugde, daarin verenigt hij zich met de hemelingen, dan werpt hij reeds zijn kroon neer voor de troon en voor het Lam.

Aan dezulken nu doet God de belofte: ***die zal Ik eren.***

In het houden van Gods geboden is toch grote loon. Het vloeit ook uit Gods goedheid en belonende gerechtigheid, lief te hebben met weldadigheid, allen die Hem liefhebben. Dit heeft plaats in het werk- en ook in het genadeverbond. Bij wege van eigenlijke verdienste heeft het geen plaats, zelfs niet in het werkverbond; want dat strijdt tegen de oneindige hoogheid Gods, en de afhankelijkheid van het schepsel. Als zulk een vrije genade, gelijk het zaligen van zondaren is, kan men het ook niet begrijpen; ook is de beloning van de onderhouding van Gods Wet, anders in het werk- en anders in het genadeverbond. Wij kunnen daar nu niet diep intreden dit is een geheimzinnige en uitgebreide zaak.

Immers dat is waarheid, de heiligheid, hetzij ze door de volmaakte schepping naar Gods beeld, of door de herschepping is verkregen, ze is Gods ogen welgevallig, en

zulke mensen heeft God ook daarom lief. De heiligheid is Gode waardig, hoe ze ook verkregen is; en daarom niet te minder, omdat ze uit genade is geschonken. Als dit van nabij gezien wordt, zullen wij zien hoe Gods Woord zo sterk spreekt van de zegen, beloofd op de onderhouding van Gods wet Ps. 19:12. *In het houden van Gods geboden is groot loon.* Openb. 22:14: *Zalig zijn ze die Zijn geboden doen.* Zo ook Hebr. 6:10: *Want God is niet onrechtvaardig, dat Hij zou vergeten de arbeid der liefde aan Zijn Naam bewezen.* Openb. 14: *Zij zullen met Mij wandelen in witte klederen, overmits zij het waardig zijn.*

Hoe zou God Zijn liefde tot de heiligheid doen blijken, voor het oog van alle redelijke schepselen, als Hij de onderhouding Zijner geboden niet beloonde?

Daarmee vereert en verheerlijkt God Zichzelf, dat Hij eert die Hem eren, zowel als in het straffen der zonden. Het is ook zonderling tot aanmoediging van Gods volk, in het lijden, strijden en werken voor de Heere en Zijn zaak, dat Hij dit zo rijkelijk beloont. Maar waarin toont God dat? Wat eer brengt God Zijn volk toe? Het is veeltijds een verachte hoop in de wereld, versmaad van het volk. De eer, staat en rijkdommen dezer wereld, dat is toch zelden het lot der godzaligen; en de ondervinding leert, dat wie wat doet voor de zaak van Christus, tot verdediging van de waarheid, godsvrucht, en tot uitbreiding van Gods koninkrijk, die heeft alle smaad, laster, vijandschap en nijdigheid te wachten. Hoe is het dan waarheid: *die Mij eren, zal Ik eren?*

Wij antwoorden: de Heere zegt niet, die zal Ik de eer der mensen doen genieten, maar de Heere zegt: *die zal Ik eren.* En dat zal veel groter heil zijn, van God geëerd te worden, dan van alle mensen. Van de mensen geëerd te worden, maakt dikwijls dezulken slechter. Maar die God eert, maakt Hij beter, heiliger en wijzer.

Ik zal hem eren, zegt God: het wil in het algemeen, zeggen: Ik zal hem in zulk een staat stellen, dat hij geëerd wordt, dat hij eer waardig is. Ik zal hem tot staat en eer brengen, Ik zal hem hoge staten en rijkdommen geven. Ik zal hem Mijn heil doen zien. Bij de stukken dan: God eert die Hem eren.

1. Door meer van Zijn beeld op zulk een te leggen. Dit is de grootste eer, die God aan een schepsel kan toevoegen, dat hij het beeld en de gelijkenis Gods draagt. Het was de grootste eer die Haman aan het Perzische hof kon uitdenken, hetgeen wij lezen, Esther 7:7- 9. Maar dat was maar het kleed en het paard van de koning. Maar het beeld en de gelijkenis Gods in zichzelf deelachtig te worden, dat is hoger eer.

Dit beeld draagt al Gods volk, maar dit is de bijzondere belofte aan degenen die uitmunten in God tot eer te zijn; die zullen ook boven anderen verheerlijkt worden. God legt dan op dezulken wel eens een bijzondere glans en schittering van Zijn beeld, zodat zij ontzaglijk bij de wereld zijn. Op sommigen van Gods heiligen ligt een ongemene glans van godsvrucht, die haar heerlijk maakt in de ogen Gods en der mensen. Ook gebeurt het weleens, dat God daar bijzondere eer toevoegt, zelfs van een boze wereld, die een rechtvaardige, die uitmunt in godzaligheid, prijs. En met betrekking tot al Gods volk, is het waarheid, dat God hun eert, naar de mate der genade dewelke naar Zijn welbehagen uitgedeeld wordt, en naar dat zij Hem eer toebrengen.

2. In het algemeen, God eert al Zijn volk, en in het bijzonder, God eert diegene die Hem eren, namelijk die daarin uitmunten.

In het algemeen, God eert al Zijn volk, met hoge staten, grote rijkdommen, aanzienlijke eerbeambten, schoonheid en heerlijkheid op hen te leggen, en met hen te verkeren.

a. Met hoge staten. Want Hij neemt ze aan tot Zijn kinderen, 2 Cor. 6: 17 en 18. Hij maakt ze tot de bruid en de vrouw des Lams. Openb. 19:7 en 8. Zo heerlijk werd Johannes die kerkbruid van die Zoon van God getoond. Openb. 21:9. Als Zijn bruid, is zij sierlijk en prachtig gekleed, zij is gekleed met de klederen des heils, en met de mantel der gerechtigheid omhangen! Ja met priesterlijk sieraad versierd, en als een bruid met haar gereedschap. Jes. 61:10. Hoort hoe God Zijn volk vereert, Ps. 45:10, 14, 15 en 16. *De koningin staat aan uw rechterhand in het fijnste goud van Ofir. Des Konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig* enz. en wat eer en heerlijkheid zal God haar toebrengen na de dood, tot wat hoge staat zullen zij dan verheven worden.

b. Maar met hoe grote rijkdommen vereert God Zijn volk? Hij maakt haar schatten deelachtig die geen mot noch roest verderft, eeuwigdurende rijkdommen, een oneindig goed; dat rantsoen en losgeld, die eeuwige gerechtigheid, die een Goddelijke Borg heeft aangebracht, wordt daar gegeven; dat fijne goud van Ofir, die parel van grote waarde, al de goederen der genade en der heerlijkheid. *Rijkdom en eer is bij Mij, duurzaam goed en gerechtigheid*, zegt de Zone Gods. Spr. 7:18.

c. Aanzienlijke eeraambten geeft Hij hen om hen hoog te vereren. Hij maakt ze tot profeten, priesters en koningen. Hoort Openb. 1:6, die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters, Gode en Zijn Vader.

d. En wat legt God een schoonheid en heerlijkheid op Zijn volk, een schitterende luister van Gods beeld, en zuivere heiligheid, die de huize des Heeren sierlijk is. Dat volk bewoont God als Zijn tempel en dien tempel, als Zijn heiligdom, schikt de Heere op, veel kostelijker als het aloude heiligdom ooit was. Hier blinkt het goud der heiligheid, het zilver der waarheid en het koper van getrouwheid. Hier schittert alles heerlijk, want God woont aldaar. Kan God een mens nog groter eer aandoen?

e. Nog eens, hoe grote eer wordt aan dat volk gegund? Zij komen in de familiale gemeenschap en omgang met de Koning des hemels en dit wordt op aarde voor een grote eer gerekend, met de koningen familiaar te zijn en toegang tot de binnenste kamers te hebben. Hoe roemde daar de bruid op, Hoogl. 1:2, *De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkamer*. Dit is de grootste eer die een schepsel kan verkrijgen; in de nauwste gemeenschap met zijn grote, heerlijke en gelukzalige Schepper te leven, dezelfde eer in nog verhevener graad, die de volmaakte troongeesten in de hemel genieten; dit geeft God aan Zijn volk hier in genade ten dele, maar na dit leven zullen zij dat in volmaaktheid deelachtig worden, wanneer zij wandelingen zullen hebben onder diegenen die voor Gods aangezicht staan.

3. Maar in het bijzonder eert God de zulken, die voor Zijn Naam en zaak, en tot Zijn eer veel lijden en strijden, moeite, smaad en smart gewillig ondergaan en zo de eer van God boven al haar eigen belangen stellen. Dit toont God in bijzondere gevallen, in dit leven, en inzonderheid zal Hij het hiernamaals doen,

In dit leven doet het God al eens, door soms zichtbare blijken te geven, dat Hij aan hun zijde is, hun vriend, en hunner vijanden vijand is. De grimmigheid des mensen maakt hen zowel als de Heere soms loffelijk; Hij neemt de smaadheid Zijns onderdrukten volks weleens van de aarde weg. Hij doet haar gerechtigheid wel voortkomen als het licht, en haar recht als de middag. En ja toch, God blijft Zijn volk niet schuldig; niemand sluit de deur om niet toe van zijn huis: hun loon maakt Hij groot in de hemelen, en ook hier reeds op aarde. Zie omstandig, Ps. 8; inzonderheid vers 2 en 28. Deze vergelding is niet door verdienste, maar uit genade, en door Gods belonende gerechtigheid, aan welke deugd Gods het veelmaal wordt toegeschreven en

dat maakt de uitleggers verlegen, omdat hef schijnt aan te lopen tegen de vrije genade. Daarom willen zij dan voor gerechtigheid Gods goedheid aanschouwen, doch dit is onnodig en geeft partijen gelegenheid om te denken, dat wij verlegen zijn, om onze gronden met de Heilige Schrift te vergelijken.

Wij maken dit aldus klaar:

1. Daar is tussen Gods volk en de wereld, een grote strijd; de wereld onderdrukt Gods volk om de godsdienst, en Gods volk ondergaat veel lijden en strijd voor de dienst en de zake Gods. Nu kan dit aan Gods gerechtigheid veilig worden toegeschreven, gelijk Paulus doet, 2 Thess. 1: 6 en 7, alzo het recht is bij God verdrukkingen te vergelden dengenen die u verdrukken, en u die verdrukt wordt verkwikking te vergelden.

2. En bij al wat uit zuivere liefde tot God en Zijn dienst gedaan wordt, kan de vergelding zowel ook aan Gods gerechtigheid, als aan Zijn goedheid toegekend worden. Want schoon de genade de mensen vrijelijk verwaardigt met die gaven der genade om God oprecht te eren, zo komt echter de gerechtigheid, en zegt: *Ik heb lief die Mij liefhebben, die Mij eren zal Ik eren.*

TOEPASSING.

Ziet dan de hoge eer en staat, waartoe God genadiglijk de vloek- en toornwaardige zondaar brengt. Volk van God, hoe genadig handelt God met u, uit enkel genade, door het bloed des Lams, wordt gij gerechtvaardigd, door des Heeren Geest geheiligd, en dit vergeldt de Heere weer met toevoeging van groter eer, namelijk de gelukzaligheid. Alzo ontvangt gij uit des Middelaars volheid, genade voor genade.

Al deed God geen beloften of beloningen, zo waart gij verplicht, en God was het waardig verheerlijkt en gediend te worden, en het zou uw zaligheid zijn daartoe verwaardigd te worden, maar daarenboven wil God het zo rijkelijk vergelden in tijd en eeuwigheid.

Hoe dwaas is dan de zondaar, die geen lust heeft om God te dienen, en tot eer van God te zijn, en immers zo zijn de meesten, zij kennen de Heere niet.

Komt laat u eens overtuigen, dat gij God niet eert, dat is hoog nodig, en het eerste middel om ooit tot God gebracht te worden, en tot Zijn eer te zijn. Ik diende dan eens te herhalen al wat ik in de verklaring gezegd heb, om u daarbij te roepen dat in een predicatie wegens het doorvloeien weleens nodig is.

Daar toonden wij, dat een zondaar God eert, ten eerste: als hij zich voor God verootmoedigt.

Ten tweede: als hij de weg van zaligheid gelooft en omhelst.

Ten derde: als hij God in zijn volmaaktheden en in het verlossingswerk prijst en verheerlijkt.

Ten vierde: als hij metterdaad God vreest en dient; in Zijn wegen wandelt, en heilig leeft. Als hij dat alles doet met zuivere beoging van de eer van God; en alles laat en zwijgt wat Gods eer zou kunnen benadelen, sprekende en doende wat tot ere Gods is.

Die voor Zijn naam en zaak uitkomen, al komt er alle smaad, schade en schande van.

Ten vijfden: als hij zich in alle kruis, aan de wil van God onderwerpt, met God niet twist, en hetgeen wij daar meer of anders gezegd hebben. Wij kunnen tot uw ontdekking niet anders doen, als gij er uw hart en praktijk niet wilt bijbrengen, en God bepaalt er u niet bij, dan is het hopeloos. Toch liet het ons bestek toe, wij zouden u kunnen tonen, dat gij recht het tegendeel doet, van God te eren. Gij zijt tot oneer Gods en dat is ongelukkiger als gij het wel begrijpt; dat maakt u het aller-rampzaligst, dat gij tot oneer van uw grote Maker zijt. En evenwel God moet Zijn eer hebben, en die

zal Hij hebben, ja die zal Hij ook in u nog bereiken. En hoe dan? Als gij zo sterft zal God in zijn vreselijke en wrekende gerechtigheid, in uw verdoemenis verheerlijkt worden, in uw dood, in het oordeel en in de hel.

Maar gij, daar God zoveel wonderen aan u gedaan heeft, die van God gesteld zijt tot vaten der barmhartigheid, bereid tot heerlijkheid, tot vaten ter eer en niet tot oneer. U behoorde tot eer van uw groten verbondsgod te zijn. Ik keer dit eens om en doe de Heere zeggen: *die Ik eer zal Mij eren*. Heeft God u reeds vereert, dan bent u zeer verplicht om God te eren. O, volk van God, tot wat eer en hoge heerlijkheid, heeft God u gebracht. O, hoe staan uw namen bij God in hoge rang? Uw namen staan bij God in grote eer. Zij zijn van eeuwigheid geschreven in het boek des levens. U w namen zijn opgetekend op de rol der verlostten, en vrijgekochten door het bloed des Lams. God heeft u zeer hoog vereerd, met de klederen des heils, met het kleed der eeuwige en volmaakte gerechtigheid des Middelaars, niet het goud en kostelijk sieraad des heiligdoms, om uw ziel zo heerlijk te maken dat Salomons Tempel daar maar een ruw afbeeldsel van was.

Hij heeft u tot de hoogste staat gebracht, gij zijt gemaakt tot profeten, priesters en koningen, gij zijt kinderen Gods des Allerhoogste geworden, de bruid en de vrouw des Lams, de tempelen en woonsteden Gods in de Geest. U zijt toegelaten (maakt u er maar gelovig gebruik van) tot de nauwste gemeenschap, en familiale omgang met de God des hemels, de Koning van het heelal. U zijt afgezonderd van alle andere mensen, met een onderscheiding als koningen van bedelaars en slaven. U zult eeuwig verheerlijkt worden voor Gods Troon, de hemel is uw erve, God is uw deel en eigendom. U zult met Christus zitten in Zijn troon, gelijk Hij is gezeten met Zijn Vader in Zijn troon.

Zoudt u dan, o edelen en volken, niet tot eer van uw God, uw Vader en uw Koning zijn? *Ben Ik een Vader* zegt God, *waar is Mijn eer*? En daarom wat is nu onpasselijker en onbetamelijker voor u, als tot oneer van God te zijn? Hoe menigmaal gebeurt dat?

Kom laat ik het u eens in de gedachten brengen, of het Gode behaagde u met licht het te doen zien en er u over te verootmoedigen; hoe menigmaal en in wat gevallen u al tot oneer van God zijt.

1. Dat is tot oneer van God, als nieuw bekeerden, die onlangs overgebracht en getrokken zijn uit de natuur in de genade, hun wandel met uitwendige zonden en gebreken van ijdelheid en indrukkeloosheid, in spreken, doen en laten bevleken. Ja, wie het ook zij van Gods volk, die daarin voortgaat om zo te zondigen in het oog der wereld. O, wat brengt dat oneer op de weg Gods. Als u blijken geeft dat u niet onder indrukken Gods leeft, als u ook spot en rajeert, als ge u schuldig maakt aan leugentaal, onoprechtheid, gierigheid, onrecht, ijdele praatzucht, en wat dies meer is. O, hoe onteert u dan God, zo wordt de Naam van God om uwentwille gelasterd onder de mensen. Als ge u hier min of meer schuldig weet. O, wat smart en nabrouw moet dat bij u teweeg brengen; dit moet uw ziel doorgrieven met droefheid, en u moet u diep verootmoedigen voor God. Ei, brengt het toch eens tot uw hart en daden; bent u hier vrij, hebt u hier geen schuld? Is ons christendom nu niet in een beschreienswaardige staat? O, hoe is dan zijn goud verdonkerd, die kostelijke kinderen Sions, die heiligen der hoge plaatsen, de wereld gelijk geworden. Ja, kon deze zich in onberispelijkheid wel eens beroemen boven die?

2. Nog eens; u zijt tot oneer van God, als u de zonden der godzaligen niet bedekt, maar verbreidt, ruchtbaar maakt zonder noodzaak; als u de vijandelijke wereld dus

stof van laster geeft. U zijt tot oneer van God als u het werk Gods in de hart en van anderen tot hun overtuiging en bekering, verkleint, loochent en er laag en smadelijk van spreekt. Hetzij ook uit wat grond en met wat voorwendsel zulks geschiedt, het is tot oneer van God. U zijt tot oneer van God, als u op enigerhande wijs de oorzaak zijt door uw eigen schuld dat God van anderen minder eer krijgt, of dat iemand door u geërgerd en ontsticht wordt.

O, volk van God! wacht u voor uw ziel, dat u tot oneer van uw Koning, van uw heerlijke en zalige Verbondsgod zou zijn. Ook doet u dat met uw ongeloof en wantrouwen, wanneer u met uw zonden en ellenden niet durft tot Christus komen, om uw zonden van Hem wegloopt, en also Zijn liefde, genade, getrouwheid, waarheid en de kracht van Zijn bloed en Geest verloochent; daardoor een magerheid aan uw ziel krijgende, brengt u met uw dorheid en moedeloze klachten, een kwaad gerucht over het heilige land, tot oneer van God, alsof God voor Zijn kinderen een dorre woestijn was, of een land van uiterste donkerheid, en ondertussen u verlaat door ongeloof de Springader des levenden waters, en dus moet u dor en ledig worden.

U zijt tot oneer van God, met uw murmuringen tegen de Heere, als u onder Gods hoge soevereiniteit niet buigt, als u over Zijn weg klaagt, alsof Hij niet genadig, rechtvaardig, wijs en goed handelt; als u zo ontevreden zijt over Gods weg met u. Recht anders deed David, wanneer hij zeide: *Ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet opendoen, want u hebt het gedaan.* Dat is God eer geven, Volk van God! geen groter goed kan God u geven dan dat u verwaardigd wordt om tot Zijn eer te leven.

Het is waar, al Gods volk zal tot eer van God zijn, in tijd en eeuwigheid; en in haar zaligheid zal God Zich verheerlijken. Maar al dat volk is hier niet evenveel tot eer van God; een Christen kan ook zeer tot oneer van God wezen, zijn zonden zijn veel meer tot oneer van God als die van andere mensen.

Ondertussen, volk van God! het is een oneindig groot voorrecht tot eer van God te zijn, en dat is men door twee wegen; door een blinkende godzaligheid en door een middel tot heil te zijn van anderen, tot uitbreiding van Gods koninkrijk en tot opbouw der vromen.

Door het eerste, namelijk door het heilig leven kan ieder Christen tot eer van God leven, en nog al veel toebrengen tot gemeen nut en opbouw, zelfs tot bekering van mensen. Maar God roept ieder tot zijn eigen post. De getrouwe leraars die kunnen zekerlijk meer tot eer van God wezen, als algemene leden der kerk. Nochtans kan elk het zijn in zijn staat. En daar moest ieder ook naar staan; dat is ook de hoogste eer die een sterveling, een geschapen wezen, kan deelachtig worden, tot eer en heerlijkheid van zijn groten God en Schepper te zijn.

Maar, mij dunkt, ik hoor velen al weer klagen, met al te veel moedeloosheid: och zou ik een kind van God wezen, ik ben niet tot eer van God, wat doe ik in de wereld?

Och ja, kinderen Gods! Het is wel slecht, maar waart u verootmoedigd, zonder ongelovige moedeloosheid, dan was er hoop van beterschap, in Jezus is een volheid om al uw gebrek te vervullen, en Hij is gewillig om u alles te geven. Maar u stopt de fontein toe door uw ongeloof. U ziet zo hoog daartegen op, u wantrouwt, dat u in dit leven tot eer van God zult leven, en dan bezwijken al uw nog overige kleine krachten. Maar verblijdt u daar vooreerst in, dat God in uw zaligheid Zich eeuwig zal verheerlijken, en dat engelen en mensen Hem daar eer van zullen geven, dat u bij bevinding kent. God eer te geven door uw verootmoediging. Hoe hebt u God in uw eerste bekering niet wel geprezen over Zijn lankmoedigheid, dat Hij u in Zijn goedheid zolang gedragen en u zoveel weldaden bewezen had; over Zijn rechtvaardigheid, al wilde Hij u verdoemen, en over Zijn barmhartigheid dat Hij u nog

kwam overtuigen?

Toen hebt u God verheerlijkt over Zijn oneindige liefde en genade, wanneer hij Zijn Zoon aan u openbaarde. Toen u God in Christus als een God van zaligheid leerde kennen, en toen u uw schuldige ziel bedekt kreeg met de gerechtigheid van de Middelaar; toen u door vrije genade de toekomende toorn ontvlood en een erfgenaam des levens werd. Verheerlijkte u toen God niet in Zijn oneindige barmhartigheid. Toen u uw ziel aan de Heere voor eeuwig tot Zijn dienst overgaf, gaf u God toen geen eer van Zijn dienstwaardigheid? Toen u God hoven alles lief kreeg en u de liefde Gods, in uw hart uitgestort vond, werd toen uw ziel niet gaande om God te roemen als een algenoegzaam en gelukzalig God? Immers dit alles is in de ziel menigmaal omgegaan; en waarom wantrouwt u Gods genade? Kan die u niet bekwaam maken om tot Zijn eer te leven? Is er geen volheid in Christus? Is zijn genade u niet genoeg?

Niets is er dat u onbekwamer maakt als uw ongeloof in dezen; want toch vertrouwen op eigen kracht, en wantrouwen aan Gods genade, zijn twee schadelijke kwaden voor een christen. Kunt u deze twee klippen mis zeilen, wat zou uw reis voorspoedig gaan.

Leg toch op uw hart en bedenkt het veel; hoe groot uw verplichting is om tot eer van God te zijn, wat hulp u besteld is bij dien Held, en hoe groot uw gebrek en onmacht is. Maakt veel werk van uw onmacht en nood aan de Heere te klagen, komt veel met uw plicht en onmacht tot uw Zaligmaker, die u alles is, en alles wil geven. Hij weet het wel, Hij zegt het zelf, dat u zonder Hem niets doen kunt. Hij verwacht het niet van u zonder Zijn genade. Werkt niet boven uw krachten, noch boven uw staat; gaat niet buiten de palen van uw betrekking, doet hetgeen God van uw standplaats eist; vat geen mannenwerk aan, als u de krachten van een kind hebt.

Voor het overige, troost u in die zekere hoop, dat u eens eeuwig en volmaakt ter eer van God in de hemel zult zijn, en u dan ook eeuwig de hoogste eer en heerlijkheid van de Heere geschonken zal worden in vlekkeloze heiligheid voor Zijn troon. Amen.

12. Predicatie over Genesis 6:9d

Noach wandelde met God.

In deze woorden, uw aandacht zo even voorgelezen, hebben wij tot een onderwerp van onze verhandeling, tot een voorwerp van onze beschouwing en tot een voorbeeld van navolging, een bekend groot man in de wereld en in Gods koninkrijk. Wij zullen in dezelve acht geven:

- I. Op de persoon waarvan gesproken wordt: *Noach*.
- II. Op zijn weg en leven, en het grote getuigenis, dat van hem gegeven wordt: hij *wandelde met God*.

I. Wie Noach was is bekend.

De Adam der tweede wereld, de stamhouder van het gehele menselijke geslacht na hem. Een vermaard man, een grote heilige, minder geroemd daardoor, dat gezegd wordt, dat zijn afgodische nakomelingen hem onder de goden gesteld hebben.

Het zal niet onnut noch onaangenaam kunnen zijn, dat wij die grote man in al zijn hoedanigheden en lotgevallen in deze wereld eens wat nader beschouwen. Wij zullen daar wel wat kunnen zien, dat ons opleiden zal tot heilzame opmerkingen.

Hij was een van de aartsvaders in de heilige linie of geslacht; de tiende van Adam, welke geslachtlinie heilig genaamd wordt; niet omdat het zeker is, dat zij allen ware heiligen zouden geweest zijn. Maar omdat dit geslacht vóór Noach de stamvaders van alle volken zijn, en het meer dan waarschijnlijk is, dat de heilige dienst Gods, en de rechtzinnige kennis Gods, zo ook van het beloofde vrouwenzaad, onder dat geslacht is overgebleven, terwijl de aarde vervuld werd met wrevel en overstroomd met de vloed van zonden. Gelijk blijkt uit Gen. 4:26 en 6: 1, 2, 5 en 6.

Noach was een zoon van Lamech, geboren toen zijn vader honderd twee en tachtig jaar oud was; zes en twintig jaar na de dood van Adam. Zijn grootvader Methusalem stierf het jaar voor de vloed, zijn vader vijf jaar daarvoor. Zijn grootvader heeft bijna vier honderd jaar met Adam nog geleefd, en zijn vader Lamech was nog honderd zes en vijftig jaren een tijdgenoot van Adam, zodat Noach alle onderwijzing gehad heeft, van de eersten staat der volmaaktheid, van den zondeval en van de belofte van het zaad der vrouw. Toen hij geboren werd was zijn vader, zo het schijnt, zeer verblijd, zo het ons voorkomt in Gen 5:29, waar staat: *deze, Noach, zal ons troosten over ons werk*. Zijn vader Lamech zal in deze treurige en zondige wereld ook troost nodig gehad hebben.

Ondertussen is het duister wat troost Lamech van deze zoon verwachtte. Zou hij gedacht hebben, dat hij misschien het beloofde zaad was? Of zou hij hem als een voorbeeld van het zaad ontvangen en aangemerkt hebben? Of was het de algemene blijdschap, dat hem na 182 jaar wachten een zoon geboren werd? Of zou hij hulp van hem verwacht hebben om de kost te winnen op dit doornig aardrijk, dat om der zonde vervloekt was, en zijn vermogen niet gaf dan door veel arbeid?

Wij laten elks gedachten spelen zoals zij willen, als zij geen Gode onbetamelijke dingen denken.

Misschien had Lamech voor de geboorte van Noach van God in het verborgen iets gehoord, dat de zoon die hem geboren stond te worden, een groot man zou worden, en een behouder der wereld, zonder nauwkeurige kennis wat God bedoelde, en dat heeft hij voor zijn dood reeds gezien, want maar 5 jaren voor de zondvloed stervende, wist hij reeds van het bouwen van de ark en dat God de aarde zou verdelgen door een

watervloed.

Noach leefde in een droevig en vreselijk tijdsgewricht, in het midden van een boze wereld, zie vers 11 en 12, *maar de aarde was verdorven voor Gods aangezicht, en de aarde was vervuld met wrevel want alle vlees had zijn weg bedorven op de aarde.*

Maar van Noach wordt dit grote getuigenis gegeven, vs. 2: *Noach vond genade in de ogen des Heeren*, vers 9. Noach was een rechtvaardig en oprecht man in zijn geslacht. Noach wandelde met God. *Ik heb u gezien rechtvaardig voor Mijn aangezicht in dit geslacht*, zegt God, Gen. 7:1.

Noach was een groot leraar in zijn tijd, die zijn tijdgenoten de weg des levens leerde; hij was een *prediker der gerechtigheid*, zegt Petrus. Of Noach door een plechtige orde of Goddelijke instelling onder zijn geslacht tot een profeet en leraar, tot een priester gesteld was om te offeren, en in de statelijke godsdienst een voorganger was, dat is niet van alle waarschijnlijkheid beroofd; wij willen het graag geloven.

Noach is bijzonder bekend in de wereld geworden door de watervloed, waarin God hem niet alleen met zijn huisgezin heeft bewaard, maar dus tot de stamvader van het overige mensdom gemaakt heeft.

Maar, hetgeen wij van hem inzonderheid te beschouwen hebben, is, dat hij met God wandelde. En te luisterijker zal dit getuigenis, dat Mozes ons van Noach geeft, ons voorkomen, als wij opmerken, dat het reeds van de vroegere tijd gezegd wordt, voordat hij zijn zonen gewon, of 500 jaren voor de vloed. Dit is dan het tweede deel onzer tekst.

II. Hij wandelde met God.

Het zal weinig tot verklaring der woorden dienen hierover het woord wandelen ons uit te laten; en te spreken hoe door iemands wandel wordt verstaan, zijn gehele leven en levensbedrijf, en al zijn werkzaamheid. Nog minder, of God is hier de Vader, of de Zoon, of de Heilige Geest. Die met God wandelt, heeft met een drie-enig, God te doen, en de Heere onze God is een enig Heere. Wij zullen de spreekwijs maar samen opnemen. Wat is het: *met God wandelen*?

Het is opmerkelijk dat dit getuigenis onder deze bewoording alleen gevonden wordt, gegeven van Henoch die zonder de dood te zien naar de hemel voer, en onze Noach die in het algemeen verderf bewaard werd. Gods volk wordt in het algemeen en sommige heiligen in het bijzonder hogelijk geroemd van hun deugd en godzaligheid. En ieder al in iets bijzonders. Job dat hij oprecht en vroom was wijkende van het kwade, Mozes, dat God Zichzelf aan hem openbaarde, en meer als alle mensen zachtmoedig en getrouw was in al Gods huis. Abraham van zijn groot geloof, Jozua en Kaleb, dat zij volhard hadden God na te volgen, David, dat hij een man naar Gods hart was, Zacharia en Elizabeth dat zij onberispelijk waren, wandelende in alle de geboden en rechten des Heere. Maar juist van deze twee staat dat zo bijzonder, zij wandelden met God.

Wij denken terecht, dat zij hierin boven allen hebben uitgemunt. En dan maken wij er dat begrip van dat zij, met veel andere van Gods heiligen, in een nauwkeurige en teedere godzaligheid, en onderhouding van Gods geboden geleefd hebben. Maar dat zij boven andere het meest uitgemunt hebben, in nauwe gemeenschap met God in het gehele verloop van hun leven; terwijl het opmerkelijk is, dan wordt Henoch en Noach beiden, dit getuigenis gevoegd, bij het gewinnen van zonen en van dochters, zo zegt Mozes van Henoch Gen. 5:22, en *Henoch wandelde met God en hij gewon zonen en dochteren*. Zo ook hier: *Noach wandelde met God en gewon Sem, Cham en Jafeth*. Onder al die kommer en moeite, die er is in het opvoeden der kinderen, zo leefde hij echter afgetrokken van de aardse dingen en wandelde en leefde in een nauwe

gemeenschap met God. Evenals Paulus zegt, die vrouwen hebben als niet hebbende, want de gedaante dezer wereld gaat voorbij. Zijn vrouw en kinderen namen zijn hart niet, maar de Heere had Zich Meester van zijn gehele hart gemaakt.

Bij de stukken dan met God te wandelen zal ik insluiten:

1. De woorden van Amos 8:3, *zullen twee samen wandelen, tenzij ze overeengekomen zijn?* De profeet wil zeggen: twee mensen zullen in een nauwe vereniging en gemeenschap niet samen wandelen, of zij moeten eerst in een bijzondere betrekking en vereniging met elkaar gekomen zijn, inzonderheid wanneer zij in vijandschap met elkaar zijn. Zo is het dan met God en de mens gelegen, die zijn toch volslagen vijanden van malkaar door de zonden en door de strijdigheid hunner naturen. Zal een mens met God wandelen, dan moet er eerst vrede gemaakt worden. Gods vijandschap tegen de zondaar moet weggenomen worden door de Middelaar, en door het geloof in Hem, en een genadige volkomen rechtvaardigmaking; en des mensen vijandschap tegen God moet weggenomen worden, door de wedergeboorte en vernieuwing naar Gods beeld door de Heilige Geest.

Dit geschiedt dadelijk, tussen God en die mensen, die tot die wandel met God verwaardigd worden, en God van Zijn kant legt alle toornig ongenoegen geheel af door het bloed en de dood van Zijn Zoon verzoend zijnde, God is toch in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende.

God ontdekt Zich aan de uitverkoren zondaar en brengt hem krachtadig over in Zijn gemeenschap. De vijandschap die van nature in het hart van de zonder zit, wordt weggenomen, een rechte dorst naar de gemeenschap met God wordt in de ziel verwekt, ja de liefde Gods wordt in haar uitgestort door de Geest. Zo komt er een eeuwige vrede en vriendschap tussen deze twee; en zo wordt degene die oneindig wijd van God vervreemd was, nabij en tot God gebracht. Hierdoor komt er een nauwe betrekking tussen God en de mens als van wederzijdse bondgenoten, als van vader en kinderen, als twee vrienden die samen wandelen. Gelijk Abraham een vriend Gods genaamd werd, Joh. 2:23, zo noemt ook Jezus Zijn discipelen, Joh. 15:14 en 15. De zondaar dus in vereniging en gemeenschap met God gekomen, en God en hij vrienden geworden zijnde, zal het samen wandelen dan bestaan en insluiten:

2. Dat zij hetzelfde doelwit hebben, en naar dezelfde plaats reizen. Als ieder naar een bijzondere stad reist, kunnen die twee niet samen blijven wandelen, maar dan scheiden zij vaneen, en elk gaat zijn weg. De ene moet geen andere weg in willen dan de andere. Nu zijn er vele zaken die als bijzondere wegen voorkomen; wegen die God houdt strekken zich uit naar Gods heiligdom; wegen daar Hij Zijn volk inleidt. Zal iemand nu met God wandelen, zo moet hij dezelfde wegen gaan; ook genaamd: het Lam te volgen waar het heengaat. Deze eenheid van wil en weg met God, zal dan te kennen geven:

a. Dat God en die wandelaar met God, hetzelfde einde in het oog hebben, namelijk de eer van God, dat heerlijke hoge en voor alle schepselen betamelijk doelwit; waartoe ook God zelfs alles gewrocht heeft. Spr. 16:4. Noach is zeer gezet op de eer van God en om zelf bekwaam gemaakt te worden om God te verheerlijken, dat is te zeggen, zalig worden; want daarin is zijn zaligheid gelegen. Mocht God door zijn overdenkingen, dankzeggingen, spreken en daden verheerlijkt worden, mocht hij iets tot zijn dienst en eer van God verrichten. O, dat was zijn hemel hier op aarde. O, wat is het de hartelijke zielszucht en bede, van zulke godzalige Noachs, om iets te doen, of omtrent de uitwerking van hun eigen zaligheid, of omtrent hun evenmens of directie omtrent de Heere, waarin God hun Vader die in de hemelen is, verheerlijkt wordt. O,

wat is het weleens hun verdrietige en moedeloze klacht: wat ben ik weinig tot eer van God; en omdat zij eens willens met de Heere zijn, in het beogen van dit einde, zo approberen zij dat woord van Paulus, heilbegerig zegt er hun ziele amen op; zij bidden vaak om genade, om te kunnen voldoen aan dat woord, 1 Cor. 10:31: *hetzij dat gijlieden eet, hetzij dat gijlieden drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het alles ter ere Gods*. Zo wandelen zij met God als twee vrienden die hetzelfde einde beogen.

b. Ja, maar die eenswillendheid van een wandelen met God is ook in opzicht van de weg naar die plaatse heen leidende daar zij beide naartoe reizen: al wilden twee reizigers naar dezelfde stad en elk wilde een bijzondere weg naar dezelve, dan kunnen zij ook niet samen reizen. Alzo kan men met God niet wandelen, of men moet eens willens met God zijn, wat wegen dat Hij bewandeld met ons. Maar dat is het daar die godzalige Noachs lust toe hebben; zij zeggen tegen de Heere, als Ruth tegen Naomi: *valt mij niet tegen, dat ik u zou verlaten, om van achter u weder te keren, want waar gij zult heen gaan, zal ik ook heen gaan, en waar gij zult vernachten, zal ik ook vernachten; uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God*, Ruth 1:16 Zij vertrouwen dat de Heere de weg best weet, zij willen Hem graag tot hun Leidsman hebben en dat is Hij voor Zijn volk. *Zult Gij niet van nu af aan tot Mij roepen, Gij zijt de Leidsman mijner jeugd*. Zij geloven dat God best bekend is, wat weg voor hen het nuttigste is; en al strijdt het dan met hun verstand, dat verloochenen zij; zij wantrouwen zichzelf in alles, en vertrouwen de Heere alles toe.

Over het bewandelen van die weg hebben zij in het begin tezamen een verbond gemaakt, en daar is wederzijds bedongen, dat de Heere hen zal leiden, voor alle kwaad bewaren, de besten weg kiezen, en voor het einde zorgen; ja dat zij het onbepaald, gelijk zij toen ook deden, aan de Heere zouden overgeven, en toevertrouwen; en volgens dat contract wandelen zij samen in vrede.

Zijn zij eens onmachtig, dat zij niet voort kunnen, dan draagt Hij hen als lammeren in Zijn schoot, en zij zijn tevreden en volgen maar, al is het in de barre woestijn van Arabië, en al is het in vele kromme, en elkaar doorsnijdende wegen. Die wandelaar met God is met de wil van God verenigd, zo de wil van Gods bestel, als de wil van Gods bevel. De wil van Gods bestel is, weet hij, van Zijn eeuwig besluit afkomende; met innig genoegen en approbatie hoort hij de Heere zeggen: *Mijn Raad zal bestaan, Ik zal al Mijn welbehagen doen*, Jes. 46:10. Met genoegen denkt hij dat al de wegen die hij zal moeten gaan, van eeuwigheid in Gods besluit zijn afgepaald. Dit is tot zijn troost, sterkte en blijdschap. Hij roept en zingt met Lodenstein:

*Nutter ging dit ganse rond,
Dan één mijt daarvan te grond.*

c. Al de wegen die God nu achtereenvolgens dat besluit met hem houdt, die keurt hij goed, en zegt: al Zijn doen is majesteit en heerlijkheid, alle paden des Heere zijn goedertierenheid en waarheid, Ps. 25, mijn Leidsman en mijn Vriend die met mij wandelt, is de soevereine God, Die met het heir des hemels, en met alle inwoners der aarde, inzonderheid dan ook met zijn kinderen en met mij, handelt naar Zijn welgevallen, Dan 4:35. Hij is blij dat hij de weg in alles mag overgeven en toevertrouwen aan zijn Verbondsgod, daar hij in gezelschap mee wandelt. Dit ontheft hem van een zware last, welke hij te dragen geeft aan de sterken God.

Brengt hem de Heere in kruis, bittere en benauwde wegen; hij volgt toch gewillig; hij heeft met de Heere de reis aangenomen, gelovende en vertrouwende, die God, die mij uit het Egypte van mijn rampzalige natuurstaat verlost en uit het geweld van de helse Farao door een hoge hand uitgevoerd heeft, en van de slavernij en onderdrukking der zonde verlost heeft, mij door de rode zee geleid en mijn vijanden heeft doen

verdrinken, die mij aan het Evangelische Horeb in Zijn verbond gebracht heeft en al enige tijd geleid, die God zal mij door de woestijn *van dat werelds Arabië doorhelpen, en mij invoeren in dat hemels Kanaän daarboven. Hij heeft mijn rechterhand gevat, Hij zal mij leiden door Zijn Raad, en daarna opnemen in heerlijkheid*, zo zegt hij met Asaf, Ps.73: 23 en 24.

d. Schijnt de weg die God hem leidt en die Hij met hem wandelt, niet recht op Kanaän aan te lopen; zijn het als met Israël vele omwegen; schijnt hij soms weer van Kanaän af te reizen, en strijdt de weg Gods met zijn verstand, hij vertrouwt de wijsheid en goedheid van zijn leidsman en vriend, daar hij mee wandelt, dat die de weg wel weet, dat die de beste weg wel kent en verkiest. Hij zingt: Ik weet uw leiding is zo veilig, het loopt zo recht op Kanaän aan.

e. Houdt de Heere een weg door dorre landstreek, daar geen voorraad is, daar hij als in een dorre woestijn alles gebrek heeft naar ziel en lichaam hij is toch tevreden, hij vertrouwt, als er geen koren wast, dat het dan manna uit de hemel zal regenen; zijn er geen rivieren, dat er water uit de rotssteen zal vloeien. Hij gelooft de beloften: *De ellendigen en nooddruftigen zoeken water, maar daar is geen: hun tong versmacht van dorst; Ik, de Heere, zal ze verhoren; Ik, de God Israëls zal ze niet verlaten.* Hij gelooft Davids bevinding, Ps. 37:25. Hij zoekt zich te wachten voor murmuringen met het oud Israël, als zij geen wateren vonden. Leidt de weg door een hete zandige woestijn, is de weg zeer moeilijk, hij wil echter met de Heere wandelen. Als zij door het dal der Moerbeziënbomen wandelen, stellen zij Hem tot een fontein. Ps. 87:7. Zijn het smartelijke kruiswegen die hij bewandelen moet, hij onderwerpt zich aan die weg, hij heeft de lijdzaamheid der heiligen geleerd; hoe benauwd het valt, zegt hij, Kanaän zal het al verzoeten, moet hij nu onder veel tranen wandelen, hij gelooft dat God hiernamaals alle tranen zal afwissen. Dus kan hij weleens roemen in de verdrukkingen en zingen in het midden van vele smartelijke omstandigheden.

f. Verder heeft zo een met God wandelende Noach, de deugd van zelfverloochening geleerd. De Heere, met Wie hij wandelt, heeft gezegd: die Mijn discipel wil zijn, die met mij wil wandelen, neme zijn kruis gewillig op, en volg Mij na in de weg die Ik met hem wil wandelen. Te meer is hij hier gewillig toe, omdat zijn Leidsman hem niet alleen in die wegen leidt. Ja, Hij zelf heeft in al die smartelijke wegen gewandeld, in de dagen Zijner vernedering. O, wat benauwde wegen heeft Jezus betreden! En nog is Hij bij hem, en daar vertrouwt hij op, Jes. 43: 1 en 2, daarom volgt hij gemoedigd het Lam waart Het ook heengaat.

G. Leidt de Heere hem in donkere wegen, waardoor hij zijn Leidsman, die met hem wandelt, niet ziet; en houdt Hij zich stil, en wat van hem af, dat hij Hem ook niet hoort, om hem te bedroeven. O, hij blijft evenwel aan de Heere vasthouden, en op Hem en Zijn leiding vertrouwen; in duisternis wandelende en geen licht ziende, vertrouwt hij echter op de Naam des Heeren en steunt op zijn God, Jes. 50:10. Het valt hem wel treurig, die God met wie dat Hij wandelt niet te zien noch te horen; nochtans hij gelooft, dat Hij altijd bij hem is, en blijven zal, volgens Zijn belofte: Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleindiging der wereld.

h. Duurt de weg wat lang, hij wil niet murmureren; hij wacht en hoopt op het einde des Heere; al de moeilijkheden van een reis van vele jaren, en duizendmaal meer is de zaak hem waardig. De tijd en de reis is in zijn oog nog kort bij de lange eeuwigheid. Wordt hij in de donkere nacht eens verlegen op zijn weg, wat koers dat hij nemen moet; zijn er twee wegen, en is de Heere, niet nabij, hij wacht tot zijn God, daar hij mee wandelt, weer bij hem komt, hij roept aan de Heere en bidt met David:

*Heer, wijs mij toch Uwe wegen,
die Gij wilt dat ik zal gaan.*

Hij vertrouwt niet dat hij weg weet, hij is bang voor bijpaden, hij roept met David Ps. 139: *Ziet of bij mij een schadelijken weg is en leid mij op de eeuwigen weg.* Ziet also volgt hij eenswillend de weg, die de Heere met hem wil bewandelen.

3. Een Noachs wandel met God zal ook inzonderheid betekenen, een samenwandeling. Nabijheid en gemeenschap met God, is eigen aan de godzalige Noachs, en hier zal Noach zowel als Henoch, gelijk wij in het begin zeiden zeer in uitgemunt hebben boven andere godzaligen. Dit leven dan in de nauwe gemeenschap met God moeten wij eens van nabij bezien; en kennen wij het recht, zo zullen wij er op verlieven, want hierin is alle zaligheid gelegen. In deze omgang en wandel in de nabijheid en gemeenschap met God, is alles leven, blijdschap en gelukzaligheid. Dit is dat voor de wereld zo onbekend zoet, dat zelfs weinigen van Gods volk bestendig ondervinden.

A. Deze wandel in de gemeenschap met God zal tussen de Heere en de ziel een dadelijke werkzaamheid uitdrukken. Gelijk twee lieve vrienden die samen wandelen, niet ledig zijn omtrent elkaar, maar om de weg te korten tezamen spreken van gewichtige dingen; zo ook de Heere en de mens die met Hem wandelt. Zij openbaren zich aan elkaar en maken zeer grote familiariteit en gemeenzaamheid; niets verbergen zij voor elkaar. Om dit tot enige bijzonderheden te brengen. De Heere openbaart Zich zeer gemeenzaam aan zulke Noachs die met Hem wandelen; Hij ontdekt haar Zijn verborgenheden. *Zal Ik voor Abraham verbergen wat Ik doe*, zegt God, Gen. 18:17. *De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vrezen*, zegt David, Ps. 25:14. De geheimen van Zijn wegen en werken, de einden van Zijn eeuwige raadsbesluiten, Zijn aanbiddelijke en hoge wegen en handelingen, ontdekt God ten dele aan de wandelaar met Hem. U is het gegeven, zegt Jezus, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te verstaan. Zij krijgen verlichtingen der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus.

De met God gemeenzame Noach zal ook aan de Heere in het wandelen, alles openbaren en vertellen wat in zijn hart is. Ik heb U mijn wegen verteld, zegt David, Ps 2:9. Ja, omdat van Noach in doende zin gezegd wordt, zo moeten wij nog in het bijzonder eens bezien, wat werkzaamheid dat zulk een met God wandelende ziel oefent omtrent de Heere.

Hij is zeer gezet op gemeenzame samenspraken, en onderhandelingen met de Heere op de weg; hij is niet graag ledig omtrent God en werkeloos in Zijn gemeenschap; neen, hij wenst altijd met de Heere werkzaam te zijn, want dan valt hem de weg kort, en ook gedurig heeft hij de Heere wat te zeggen of te klagen.

Soms vraagt hij de Heere naar onderrichting en onderwijs over allerlei zaken, die tot God en Goddelijke dingen behoren; of naar uitlegging van iets opmerkelijks, dat hij ziet ter zijde van de weg of ontmoet op de weg. En dat wil de Heere ook, Hij belooft aan Zijn volk, dat Hij ze leiden, leren, besturen en onderwijzen zal en in alles Zich als een Herder, Leidsman, Leermeester, vriendelijke Raadgever en Uitlegger te zullen gedragen, en als zodanig maakt het volk gebruik van de Heere op de weg. Maar terwijl de spreekwijze van met God te wandelen zo nauwe bepaling tot een weg en reis niet heeft, zo zullen wij eens naar de binnenkamer van Noach gaan, en zien hoe hij daar met God werkt, handelt en wandelt. O, wat gaat daar al om in de verborgene gemeenschapsoefening en wandel met God! Die godzalige Noachs gaan in hun binnenkamers, sluiten voor een tijd de deuren hunner huizen en ook de deuren hunner harten toe voor al het gewoel der wereld, en zijn in dat heilig eenzaam met God gemeenzaam; zij treden van al het geschapene ter zijde af, om met God alleen te

spreken; en daar ontmoet de Heere hun weleens met Zijn zalige tegenwoordigheid. Daar in dat eenzaam, overdenken zij wat voor een God dat hun Verbondsgod is, en wat oneindige volmaaktheden Hij bezit.

Hier overleggen zij onder uitgaande zuchtingen tot de Heere, de gehele weg der genade; het eeuwige raadsbesluit van God, dat inschrijven van hun namen in het boek des levens, dat verordineren van de Zoon Gods van eeuwigheid tot hun Borg en Middelaar. gaan zij gelovig na al de wegen Gods, van Eden af tot nu toe, en in alle eeuwigheid. Daar bemediteren zij, al de wonderen en verborgenheden van het werk der verlossing, Jezus borgwerk in Zijn vernedering en verhoging. Daar overdenken zij alle wegen waardoor zij in Gods gemeenschap zijn overgebracht, hun eerste bekering, wedergeboorte en geloofsvereniging met Christus, hun overgang in het verbond en de ondervinding van Gods liefde die zij wel genoten hebben. Daar worden zij weleens ingeleid in de dingen der eeuwigheid, wat hun na de dood te wachten staat; daar bewandelen zij door het geloof de hemelse gulden zalen en zien Jezus, verlangende om bij Hem te zijn, gekroond met eer en heerlijkheid. Zij betuigen met David, Ps. 139:7: *Hoe kostelijk. O, God! zijn mij uw gedachten.* Daar verblijden zij zich weleens in hun oneindig geluk, dat hun is te beurt gevallen; en zeggen met David, Ps. 16: 6 en 7: *De Heere is het deel mijner erve en mijns bekers, Gij onderhoudt mijn lot. De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen; ja een schone erfenis is mij geworden.* Daar verheerlijken zij hun God; daar roemen en prijzen zij de Heere wegens al Zijn heerlijke volmaaktheden, en geduchte werken; daar danken zij Hem voor Zijn weldaden. Zie dit in Davids Psalmen overal en inzonderheid Ps. 145 tot 150. Daar in dat eenzame hebben zij de Heere veel te klagen, al hun noden, en dat zij niemand willen of durven klagen, dat klagen zij daar aan de Heere in het verborgen, als aan een getrouwe Vriend en een almachtig Helper. O, wat klachten en tranen storten zij weleens in de schoot van hun God en Vader, dan over zielsellende, dan over lichaamskruis en zwarigheden. Hier komen de bestredenen des lands en zeggen: *ik word onderdrukt, weest Gij mijn Borg;* hier komen de armen des lands die geen levensmiddelen hebben, of die in veel verarming komen en klagen het aan hun Vader, die Eigenaar van hemel en aarde is, zeggende: *mijn Vader! aanziet mijn noden, en mijn ellende en onderhoudt mij.*

Hier komen de onderdrukten van hun vijandige medemensen, en klagen het hun Ontfermer, en zeggen met David, Ps. 9:14, *zijt mij genadig Heere, mijn ellende aan, mij van mijn haters aangedaan,* en zij pleiten op Gods alwetendheid en trouw, Ps. 10:4, *Gij ziet het immers, want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in uw handen geve.* Hier in het verborgen, hier komen zij met verootmoedigingen hun schuld belijden en verzoening zoeken. Hier betreuren zij hun zonden, gebrek en tekortkomingen in de dienst van God; hier vluchten zij naar Jezus, hier ontdekt Christus Zich weleens opnieuw als algenoegzaam en gewillig om hun zonden te verzoenen, hier nemen zij Jezus alweer eens opnieuw aan; hier verbinden zij zich weer aan Jezus; hier in het eenzame zeggen zij menigmaal opnieuw: *ik ben des Heeren en schrijven met hun hand: ik ben des Heeren.*

Die met God wandelende Noach, is in het verborgen een zuchten en klager over de zonden en goddeloosheden, die de wereld en de kerk overstroomden en hij worstelt weleens in gebeden voor God om afwending van welverdiende plagen en oordelen, hij is een voorbidder voor land en kerk; hoe zal Noach zich wel in zijn binnenkamers bedroefd hebben over de zonden van des werelds inwoners, en gebeden om afwending van dat gedreigde oordeel van de watervloed.

Die wandelaar met God zondert zich menigmaal af in het verborgen, om zich van het gewoel der wereld af te trekken en zijn verstrooide ziel weer tot God te brengen. O, hij is zo node met zijn hart in de wereld, hij is zo graag nabij God; de wereldse woelingen voeren zijn hart zo menigmaal van de Heere weg, en in het eenzame wordt die gemeenschap weer hersteld.

Daar in het eenzame komt hij de Heere opwachten of het de Heere behaagde zich aan hem te openbaren; verbergt de Heere Zich wat, hij buigt onder die weg, hij zegt: ik ben het niet waardig, de Heere is vrij sauveren en goed, hij wil niet ongelovig woelen, hij presenteert zich maar aan en zegt: Heere! indien het Uw wil was, ik wenste U weer eens te ontmoeten in deze eenzame plaatse en wat van uw zalige tegenwoordigheid te ondervinden, Gij weet, dat ik zo graag met U gemeenschap oefen, dat het leven buiten U mij tot een last is, al wat in de wereld is, kan mijn hart niet vervullen. Voor het zoete van Gods nabijheid in het verborgen te ondervinden, zou hij alles verlaten kunnen; daar is hij veel in werkzaam in die betuigingen voor de Heere; wat hoogachting hij voor de Heere heeft, op wat hoge prijs dat de Heere bij hem staat, wat liefde hij voor Hem heeft. Zo zeide David Ps. 17: *Ik zal U hartelijk liefhebben Heere mijn God* en Jes. 26:8 en 9: *Tot uw Naam en tot uw gedachtenis is de begeerte mijner ziel, met mijn ziel heb ik U begeerd in de nacht*; ook zal ik met mijn geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken. zijn liefde tot de Heere wordt wel zo sterk, dat hij niet weet wat namen dat hij de Heere geven zal. Liefde, begeerte en vertrouwen doen hem roepen als David, Ps. 18:3. *De Heere is mijn Steenrots en mijn Burcht, en mijn Uithelper, mijn God, mijn rots, op welken ik vertrouw, mijn schild, de hoorn mijns heils, mijn hoog vertrek*. Zie also wandelt hij met God in zijn binnenkamers.

B. Doch deze samenwandeling en omgang met God wordt niet alleen in het eenzame geoefend, maar ook in alle omstandigheden, waarin hij in deze wereld komt. Komt hij in Gods bedehuis, daar wandelt hij met God, daar is hij met de Koning in Zijn paleis, daar ziet hij Gods tegenwoordigheid, en juicht met David, Ps. 45: 1, 2 en 3. *Komt laat ons de HEERE vrolijk zingen, laat ons juichen in de Rotssteen onzes heils*, enz. Hij buigt zich naar het paleis van Gods heiligheid, daarom betuigt hij menigmaal: Voorwaar, ik heb U in het heiligdom aanschouwd; ziende Uw sterkheid en Uw eer.

Komt hij onder Gods volk in de gezelschappen der heiligen; daar vertoont hij zich een wandelaar met God, zijn taal en geest, zijn houding en gedrag, zijn woorden en daden geven blijk dat hij met God wandelt, dat hij een hemelling is, daar ligt iets op hem zodat elk ziet, dat hij God vreest en voor Zijn aangezicht wandelt, gelijk Mozes aangezicht blonk, toen hij met God op de berg veertig dagen gewandeld had, zo een glans van heiligheid komt er op degene, die met God wandelt, waardoor blijkbaar wordt, dat hij een zaad is dat de Heere gezegend heeft. Met God te verkeren is van een heiligende kracht. Zie 2 Kor. 1:18.

Die gewend is met de koning des hemels om te gaan, o wat is zijn hart afgetrokken van de beuzelingen van deze lage, nietige en ijdele wereld! Hoe hoog leeft hij met zijn hart boven de wolken, en boven het stof; de wereld met al zijn heerlijkheid, wellust en rijkdom, kan zijn hart niet vervoeren, God is bij hem het een en het al. Als Asaf. Ps. 73:25 en 26.

En wat is deze met God wandelende, ver boven de onbekeerde wereld verheven; hoe vreemd is zijn hart van dat volk, en afkerig van haar ijdelheden en zonden; in zijn ogen zijn de verworpenen veracht, en hij heeft geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis. Maar bestraft dezelve met spreken en zwijgen.

Die wandelaar met God laat de gedachten der ijdelheid niet in zijn binnenste vernachten, maar zijn gedachten spelen en malen altijd op God en Goddelijke dingen,

dat is de stof van zijn aangenomen meditatieën, zijn overdenkingen van de Heere zijn zoet, hij verblijdt zich in de Heere; het is hem leed als er andere, inzonderheid zondige gedachten in zijn ziel huisvesten; zijn liefde tot God doet hem gedurig denken aan dat beminnelijke en geliefde voorwerp, zodat zijn hart gedurig naar de Heere gekeerd staat. Al zijn begeerten gaan naar God en Zijn Zoon, hij is verlangende naar een nauwe gemeenschap met God, als David Ps. 42:23, Ps. 63:2. O, wat verlangt hij naar de volmaakte en ongestoorde gemeenschap met God! Zijn ziel kleeft aan de Heere, als een gordel aan de lendenen eens mans, gelijk David Ps. 61:7. *Mijn ziel kleeft U achteraan.* Hij oefent een dagelijkse gemeenschap met God; hij verkeert met de Koning in Zijn kabinet en binnenkamer, hij heeft familiere omgang met de Heere, leeft onder gedurige vertegenwoordigingen Gods.

Aan zulk een, die zo met God en God met hem wandelt, openbaart zich God ook van nabij, en hij geniet weleens de beginselen van dat leven, dat in Gods onmiddellijke gemeenschap genoten wordt; en wie zal aan de wereld meedelen, wat dat is? In die verborgen gemeenschap met God en ontdekkingen Gods aan de ziel, wordt weleens wat ondervonden dat een natuurling nooit begrijpt noch gelooft.

Wie zal hem doen begrijpen wat het is, van de Heere Jezus gekust te worden met de kussen Zijns monds; ingebracht te worden met de Koning in de binnenkamer, gevoerd te worden in het wijnhuis?

Wie zal hem zeggen wat de bruid ondervindt, als zij zegt: *de liefde is de banier over mij, ondersteun mij met de flessen, versterk mij met de appelen, want ik ben krank van liefde; Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd, Zijn rechterhand omhelst mij;* en als Jezus zegt: *gij hebt mij het hart genomen, met een van Uw ogen?*

Wie zal de verbeelding geven hoe de bruid gesteld is als zij zegt Hoogl. 8: 6 en 7. *Zet mij als een zegel op uw hart als een zegel op uw arm: want de liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf, enz.?*

Wie weet, voor dat hij het ondervindt, wat het is dronken te worden van de vettigheden van Gods huis, en gedrenkt te worden uit de beken van Gods wellusten; verzadigd te worden met het goede van Gods huis en met het heilige van zijn paleis?

Wie zal, zonder de ondervinding, begrijpen wat het is van Nebo in Kanaän eens in te zien, en in dat binnenste heiligdom wat te zien van de dingen der eeuwigheid zodat hij vergeet, dat hij nog hier beneden is?

Wie zal iemand beschrijven, die oneindige blijdschap, die de ziel ondervindt als God tot haar van vrede spreekt, en tot haar ziel zegt: *Ik ben uw heil; Ik God ben uw God, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde,* als Hij de ziel vergewist van de zekerheid en grootheid van haar eeuwige zaligheid?

Wie zal zeggen wat het is; als hij de Koning ziet in Zijn schoonheid in dat vergelegen land en als dat oneindige Wezen met Zijn heerlijke volmaaktheden en Goddelijke eigenschappen, die oceaan van gelukzaligheid, de Drie-enige God, Zich aan de ziel openbaart, en haar doet ondervinden wat eeuwige gelukzaligheid in het aanschouwen en genieten van het Opperwezen te vinden is? Deze dingen worden eniger mate in dit leven ondervonden van degenen die met God wandelen.

C. En eindelijk; die met God wandelt, wandelt ook in de weg van Gods geboden; die wandelt nauwkeurig en heilig. O, wat is hij gezet op de tedere godzaligheid en sierlijke heiligheid. Zulk een is gelijk David en de Messias, Ps. 40:9. *Ik heb lust O, God om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden mijns ingewands;* en gelijk wij hem vinden. Ps. 119: 1, 2, 10, 48, 64, 97, 106 en 111.

Zie also is hij gesteld die met God wandelt. Hij kent de hoogheid en de dienstwaar-

digheid Gods; hij weet en ondervindt, dat hij met zulk een heilig God niet gemeenzaam wandelen kan zonder een tedere godzaligheid; Hij is verheven op de heiligheid, en streeft met Paulus naar de volmaaktheid; hij verblijdt zich dat hij hiernamaals God eens zonder zonden zal dienen voor de troon, en zonder vervreemding in zijn gemeenschap leven. Dat is zijn troost met David, Ps. 17. *Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken.*

TOEPASSING.

Wie zou op zulk een leven niet verliefd worden! Immers niet die, die het niet kennen en er nooit iets van ondervonden hebben.

O, ongelukkige en diep rampzalige wereld, die zulk een gelukkig leven zo gemakkelijk en zonder smarten kunt missen! Niets is er daar een natuurlijk mens minder aandoening en smart overheeft als dat hij God mist, en buiten Zijn gemeenschap leeft. Men heeft nog weleens bekommring, of over grove zonden die de consciëntie ontrusten; of dat men onbekeerd is, verloren zal gaan, in de hemel nooit komen. Dood, oordeel en eeuwigheid, dat kan nog weleens benauwen, uit overtuiging van de consciëntie dat zijn zaken met God niet wel staan. Maar dat leven buiten de gemeenschap met God, dat is de stof van de smart nooit. O, diep van God vervreemde zondaar! Kunt u nu Gods gemeenschap zo gemakkelijk missen, u zult eens ondervinden hoe rampzalig het is van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid Zijner sterkte verbannen te worden.

Zulk een zalig voorrecht, wat het wezen van de zaak belangt, is voor iedereen te verkrijgen; zulk een vereniging en gemeenschap wil de Heere met een arm zondaar aanvangen.

Komt u dan overtuigde zondaren, die uw verloren en van God vervreemde staat ziet en betreurt, die het om gemeenschap met God door Christus te doen is; die dat volk die met God wandelen, zo hoog, zo waardig en zo gelukkig beschouwt: daar is voor u ook een weg tot Gods gemeenschap: en dat is de Heere Jezus en het geloof in Zijn Naam. Ziet dan, u kunt met God niet wandelen of u moet met Hem vrede maken, in een verbond met God treden. *Hoe zullen twee samen wandelen, tenzij ze eerst overeenkomen zijn?* En dat hier te minder, omdat God zo heilig en zo rechtvaardig is en u zo schuldig en zondig zijt: maar Jezus bloed en Geest is machtig om in verzoening en gemeenschap met God te brengen. Jezus roept ook u: *wend u naar Mij toe.* Komt tot Die Middelaar met uw schuld; geloof in de Zoon, en u zult ook in Gods gemeenschap komen.

Volk van God, wat zegt u van dit wandelen met God zoals wij dat voorgesteld hebben? Is uw ziel op zulk een wandel niet verliefd? Hebt u er niet wat in gezien van uw bevinding en praktijk, en is uw gebrek u niet onder het oog gekomen?

Drie vragen waarover ik nog wat handelen moet. Zou u dat niet voor uw hoogste geluk rekenen, alzo met God te wandelen? Zou u niet zeggen met de dichter;

*Goed en ere,
Al 't verkere
Aan der prinses huis en hof,
Wil ik geven,
Voor het leven
Van een uurtje boven 't stof.*

O wat zijn ze gelukkig, die dit voorrecht hebben boven andere godzaligen! Die hier enigszins toe verwaardigd zijt, verwondert en verootmoedigt u, dat zulk een onwaardige als u zijt, daartoe verwaardigd zijt.

Ja, dat is een oneindig en gelukzalig voorrecht met de Koning des hemels zo gemeenzaam te verkeren. O, wat zijn ze gelukkig boven de vorsten dezer wereld!

Maar volk van God, u zou er meer toe verwaardigd kunnen worden, als u er meer verliefd op waart en er meer naar stond. U hebt toch een nauwe betrekking op God en uit kracht daarvan hebt u recht en vrijheid, om met die Koning te verkeren. Als u er meer op gezet waart, als u zo gemakkelijk het buiten dien gemeenzame omgang met God niet stellen kon, als u het ernstiger zocht, u zou het meer verkrijgen en ondervinden. Maar straks zullen we nog een woord van uw gebrek spreken.

De vraag was ook:

Of u van die wandel met God niet enige bevinding had, en tot dat geluk ook verwaardigd zijt? De meesten van des Heeren kinderen, het is waar, het is maar al te waar, genieten van dit voorrecht zoveel niet als Noach en zulke wandelaars met God, gelijk wij beschreven hebben. Maar u hebt er evenwel ook kennis aan, u hebt het ook ondervonden, volk van God. Ja, eer wij uw gebrek onder het oog brengen, daar u vaak moedeloos door wordt, ziet eens de waarheid van de zaak, dat u ook zo eindeloos gelukkig zijt, dat u ook in die gemeenschap met God zijt, en dat u met Hem moogt verkeren.

Gij weet immers nog wel, hoe u samen gekomen zijt en door wat weg, en wanneer, en op wat wijze u met God in de familiariteit zijt geraakt. Ja, kom, overdenkt dat nog eens tot Gods eer en uw troost.

Wie deed daar allereerst een stap toe? Begon dat van uw zijde, omdat u het betamelijke en aangename daarvan zag, of heeft God die vriendschap eerst gezocht? Heugt u niet nog wel een tijd, dat u van God vervreemd, gerust in de zonde leefde, en dat u niets minder zocht of begeerde als de gemeenzame omgang met God? Ja dat u die lastig en verdrietig voorkwam, omdat u wel begreep, dat u dan uw afgoden en uw lieve zonden zou moeten verlaten en een nauwkeurige godzaligheid betrachten, en daar had u een afkeer van. Ja, wat een machtige verandering heeft God in uw ziel gewrocht, u vijandig zondaar van toorn en vloek verlost, en in zijn zalige gemeenschap opgenomen.

Gij kunt er niet aan twifelen of het gebeurd is, de verandering is te groot, om dat te kunnen loochenen. Hoe klaar hebt u uw afgescheiden staat van God gezien en de onmogelijkheid aan uw zijde, om u in de gemeenschap met God te brengen om uw schuld te betalen, en aan Gods gerechtigheid te voldoen; uw ziel van de zonden te verlossen, en naar Gods beeld te herstellen, en met God te verenigen; ja, dat alle geschapen krachten te kort schoten.

Gij weet nog wel, hoe uw ziel daaronder gesteld was, hoe benauwd, hoe radeloos, hoe Gode-dorstig. O, zei u, hoe heb ik zolang, zo gerust zonder God kunnen leven; nu zie ik, nu gevoel ik, wat het is God te missen. O, wee dien, die dat in eeuwigheid zal ondervinden.

U weet nog wel hoe u de weg leerde kennen om in de gemeenschap met God te komen; toen de Heere Jezus als Borg, Middelaar, Hogepriester, Zaligmaker, Profeet, en Koning zich aan u kwam openbaren in Zijn schoonheid, in Zijn heerlijkheid, en algenoegzaamheid. Het heugt u nog wel, hoe u op Hem verliefd werd, hoe uw begeerte tot Hem gaande werd, hoe uw ziel naar Hem uitging; inzonderheid toen Hij zich begon te openbaren, als gewillig om uw ziel tot God te brengen. O, wat vloog uw

ziel uit, in omhelzing van dien weg, en van dien Jezus, en van dien zaligen God. U weet immers, dat u door de Middelaar tot God gekomen zijt, dat u de Weg der verzoening niet zijt misgelopen, en voorbij gepasseerd? u hebt geen heilig leven en gemeenschap met God aangevangen, zonder Borg, zonder verzoening, zonder Jezus als Hogepriester, om tot God te naderen? Zonder en buiten Jezus vindt u God ongenaakbaar? Gij kent immers de geloofsvereniging met Jezus, de vereniging met God? Weet u niet bij ondervinding, hoe nauw u door geloof en liefde met God door Christus verenigd werd? O, dat onbegrijpelijk geheim der Goddelijke dingen, hoe de ziel met de armen van geloof en liefde God en zijn Zoon omhelst, en op haar hart drukt, ja in haar hart doet wonen, volgens Paulus' leer.

En tot een blijk, dat u er iets van bezit van die wandel met God; het is u geen vreemde taal, u kunt het zo verstaan, wat het is die wandel met God. U weet het zo wat men meent, als men daarvan schrijft. En u kunt de godzaligen zo verstaan als zij uit hun bevinding van die dingen spreken. En wat zouden wel menige uurtjes en dagen kunnen getuigen, als ge u alles kon te binnen brengen, wat God aan uw ziel gedaan heeft.

Heugen u wel die tijden, dat u met de Heere zo op en ingenomen was, dat uw verliefde gedachten en begeerten zich zo tot de Heere bepaalden, dat het u leed was dat uw oog wat anders zag, uw oor wat anders hoorde, dat er enige andere gedachten in uw geest opklommen?

Weet u niet hoe onbepaald ge u weleens aan de weg overgaf die God met u wandelde, of ooit zou wandelen, en hoe heilig u alles aan de Heere toevertrouwd? Weet u nog niet, hoe u uw klachten en tranen in de schoot van uw God kon uitstorten, en hoe vrij die toenadering was?

Immers zou ik u honderd vragen van dat soort kunnen doen, die u met ja zou kunnen beantwoorden? Zo is het dan zeker dat u aan de zaak deel hebt. Kom volk van God, ziet met blijdschap uw geluk boven de onbekeerde wereld. O, waar bent u toe verwaardigt! Arme aardworm, zondig helwicht, die Gods eeuwige toorn waardig bent, kon God tot nog groter eer en gelukzaligheid u verwaardigen, kan Hij u nog gelukkiger maken? Overdenk veel dit stuk, en de zekerheid en waarheid der zaak, zoekt tot gelovige erkentissen en dankzeggingen door te dringen; want dat is Gode heerlijk, en voor u zo betamelijk en nuttig, om met God te kunnen wandelen. Inzonderheid tot uw vernedering is het nuttig eens te bezien, maar zonder verkeerde moedeloosheid, hoe groot uw gebrek is.

Ja komaan volk van God, ik moet u nog wat bij uw zondig gebrek staande houden, mocht u er zonder verkeerde moedeloosheid eens verootmoedigd onder worden.

Zijt u niet overtuigt godzaligen, dat u zo met God niet wandelt gelijk wij het in de verklaring voorgesteld hebben? Is dat gebrek niet zeer groot, in de een meerder, in de ander minder?

Is bij u die ernstige algemene en dadelijke toeleg om tot eer van God te zijn in de wereld, en in de kerk van God?

Gij klaagt weleens over dat gebrek, maar waar is de dadelijke verbetering? Wat doet u tot eer van God? En och, was u maar niet tot oneer van God!

Hoe onbedacht en onvoorzichtig bent u in vele zaken. Hoe menigmaal zijn uw uitwendige zonden tegen God en uw naasten een oorzaak dat de naam en de zaak Gods gelasterd wordt, dat de wereld zegt: zo bestaat dat volk, dat zich inbeeldt wedergeboren te zijn.

Hoeveel maal ontbreekt bij u de toeleg om hierin bewaard te worden? Dat moest gij, die met God wandelen zult, ten alle dage onder het oog hebben en tot uw hoogste

einde in de wereld stellen.

Hoeveel maal gebeurt het, dat u zondig murmureert, met God twist over de weg die u met God moet bewandelen; dat u met des Heeren weg niet tevreden zijt, dat u een andere weg in wilt?

Hoe menigmaal wantrouwt u Hem, dat Hij het niet wel zal maken, dat Hij geen goede weg uitkiest; ja de liefde Gods geheel verdacht stelt, omdat de weg die u bewandelen moet, wat moeilijk voor uw vlees is?

Hoe menigmaal bent u ongewillig om uw kruis op te nemen en Jezus na te volgen? Gij beschuldigt de Heere, dat Hij de weg voor u te bitter maakt. Als de zon van verdrukking wat beet schijnt, als er onweer van rampen is, als God u eens in een dorre landstreek leidt, als u eens geen water hebt, als u in armoede zit, vele tegenspoeden ondergaat, gelasterd of onderdrukt wordt, hoe ontmoedigd en ongewillig bent u veeltijds, om met al die pakken en lasten voort te reizen.

En hoever bent u al geleerd in de deugd van zelfverloochening, om op de weg eigen zin en wil, eigen verstand, eigen gemak en genoeg, en eigen eer te verzaken? Is er tussen God en uw ziel wel een dadelijke werkzaamheid en omgang?

Hoe staat het daarmee, volk van God? O, hoe ledig en werkeloos is uw ziel op veel tijden! Wat gaat er gehele dagen weinig in uw ziel om. O, waren uw gedachten nog maar tot God veeltijds bepaald. Maar och, hoe heeft de wereld en al wat geen God is, uw oog en hart op veel tijden vervuld.

Hoe onbedacht in veel ondernemingen, hoe weinig werk maakt u om de Heere raad te vragen, en bij de Heere aan te houden, om raad, bestuur en onderwijs in duistere gevallen, en in uw gehele leven. O, wat bent u in alle gevallen trouweloos, en wat is uw wandel met God weinig.

En hoe gaat het met uw binnenkamerswerk? Hoe weinig zondert ge u af om met God alleen te onderhandelen, dat eenzaam leven en daar wat vertoeven in mediteren en overdenken van God, Zijn wegen, werken en weldaden, in gebeden, smekingen en dankzeggingen, zelfbeproevingen, belijdenis van zonden en dergelijke bezigheden! Wat is het hart daar onwillig toe, wat is dat bij velen een vreemd werk, hoe jaagt het hart om dat werk kort te maken, wat is er een trekkende kracht in de wereld en de zonden om de ziel van dat heilige en zalige werk af te trekken. O, godzaligen! hier is uw zondig gebrek oneindig groot.

En hoe gaat het onder uw beroep en aardse bezigheden? Doet u dat als een bijwerk daar uw hart niet in en bij is, blijft u daaronder met God wandelen? Gaat uw hart daaronder naar boven, doet u dit maar in gehoorzaamheid aan God? O, men geeft zijn hart aan die dingen, en wat wordt de ziel wijd van God vervreemd.

Hoe gaat het als u bij mensen zijt, bij de onbekeerde wereld? Daar bent u ook niet als een lelie onder de doornen, daar blijkt het niet, dat u met God wandelt, daar praat u al mede van aardse en nietige dingen; en vaak tot oneer van uw evenmens sprekende, u de wereld geheel gelijkvormig makende. En wat doet u onder de vromen, vertoont zich daar uw wandel met God, is daar uw toeleg om van uw reis naar Kanaän te spreken.

Is uw hart met de Goddelijke en hemelse dingen en met God zo ingenomen, dat alle aardse dingen u nietig en beuzelachtig toeschijnen? u kent het wel, u verstaat wel wat ik u vraag. Het placht zo weleens te zijn, maar wat is het er nu ver vandaan!

Is in uw ziel wat bestendig, die dorst naar God, die begeerten naar de gemeenschap met God, die gezetheid op Zijn nabijheid, dat treuren over het gemis, die verootmoediging als het uw eigen schuld is, dat ernstig zoeken naar de Heere? Is het u zo te doen om de Heere, dat u buiten Hem niet leven kunt, gelijk het weleens was in de dagen vanouds?

Leeft u onder gedurige vertegenwoordigingen Gods, in dat denken aan Gods hoogheid, heiligheid, dienstwaardigheid, alwetendheid, om voor de zonden bewaard te worden? Is uw toeleeg algemeen en hartelijk op een nauwkeurige godzaligheid? Jaagt u naar meervolmaaktheid en heiligmaking? Bewandelt u de weg van Gods geboden? Zult u met Hiskia op uw sterfbed kunnen zeggen: *gedenk Heere! dat ik in waarheid en met een volkomen hart voor Uw aangezicht gewandeld heb, en gedaan heb, dat recht is in Uw ogen?*

Och, wat is dat gebrek oneindig groot! Al dit gebrek hebben wij u eens in de gedachten willen brengen, of het God behaagde, dat u het bij het licht van Zijn Geest eens mocht te zien krijgen, u daarover verootmoedigende, verzoening zocht en vond, en dadelijke verbetering plaats greep. God is machtig, en dat is Hij alleen, om het u te geven: Ik ben de God, die Israël heiligt, zegt de Heere!

Maar laat ik u nog enige bijzonderheden onder het oog brengen, die de voorname reden zijn van dat weinig wandelen met God.

1. Ongeloof aan uw betrekking op God, twijfelingen aan uw staat, daar u onder heengaat, omdat u het in de grond voor ongeloof houdt en er niet mee voor God komt, en het bij de Heere verhandelt. Dit maakt, dat u met God niet wandelen kunt. U moest met die schulden over uw staat meer werk met de Heere hebben; en niet tevreden zijn, dat u het heimelijk voor ongeloof houdt, maar zoeken bij de Heere overwinning over dezelve.

2. Dat heengaan onder zondesschuld op uw consciëntie, zonder dat ge u recht verootmoedigt, verzoening zoekt, vrede maakt, en opstaat uit de zonden; dat maakt u de wandel met God onmogelijk; want God verbergt Zich, en u wordt donker, beklemmt en ongelovig, en dat maakt scheiding tussen God en uw ziel.

3. Ongeloof in uw gesteltelijke werkzaamheid, om uit uw betrekking, die u op God hebt, te werken. U houdt uw staat inwendig vast, maar als u tot God komt, durft u niet zeggen en roepen: mijn Vader, Gij zijt de leidsman mijner jeugd, mijn God, mijn deel, mijn Jezus. U durft niet pleiten op Gods eeuwige liefde, op Jezus dood voor u, en op al de beloften des verbonds. U spreekt God teveel als een vreemde God aan en dat stremt de familiare verkering.

4. U wanhoopt aan uw bevordering en heiligmaking en wandelen met God. U ziet uw verdorvenheid, onmatigheid, blindheid en onkunde van God, u ziet de vele en onoverkomelijke hinderpalen en zwarigheden, die u de wandel met God moeilijk en zonder Gods krachtdadige genade onmogelijk maken, en dan wantrouwt u Gods genade, alsof die niet genoeg was om u tot die wandel met God bekwaam te maken, en dat belet u met God te wandelen.

5. U hebt zonden misschien, die zoveel uw hart beheersen dat u ze liefkoost, aan de hand houdt, niet wilt verlaten; boezemzonden kunnen Jezus doen verhuiszen en wegblijven. Die zonden van uw hart moet u voor vijanden Gods verklaren; voor Zijn voeten brengen om gedood te worden in Zijn kracht. Dit is de reden, volk van God, dat u zo weinig met God wandelt, dat u zo omzwerft en zo treurig leeft.

6. Aardse zorgen en kommer, uw hart wordt bezwaard met de zorgvuldigheden dezes levens, tegen de vermaning van uw Heiland, en als u zo diep in de aardse zaken met uw hart zit, dan kunt u met God niet wandelen. Dit is een voorname rede van uw leven in zoveel gemis van God, dat ge u in de aardse belangen zo diep verweekt, dat u uw hart aan de aarde geeft, aan deze vergankelijke en nietige wereld.

7. Wij zouden veel dingen van zulk soort kunnen opnoemen: alsook murmureren tegen Gods weg en voorzienigheid, uw wettisch werken in eigen kracht, uw verkering met mensen die u schadelijk zijn, uw verwijdering en vervreemding van godzaligen en

vervreemding van Gods licht en onderwijs.

O, wat zou het een glans van sierlijke heiligheid op het Christendom brengen, als die wandel met God algemener onder Gods volk was. Zo begreep het Paulus; *wij allen, zegt hij, met ongedekten aangezicht de heerlijkheid Gods als in een spiegel aanschouwende, worden naar datzelfde beeld van Gods heerlijkheid en heiligheid veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid als van des Heeren Geest.* Dat, zou u voor de hemel bekwaam maken.

Wij eindigen met Davids woorden, Ps. 17:11. *Verzadiging van vreugde is bij Uw aangezicht, liefelikheden zijn aan Uw rechterhand, eeuwiglijk en altoos.* Amen.

13. Predicatie over Psalm 25:14a.

De verborgenheid des HEEREN is voor degenen die Hem vrezen.

Dat God een volmaakte Vriend is van Zijn volk zullen wij in deze woorden zien; daarom zijn dit goede woorden, troostrijke woorden.

Twee bijzondere stukken zullen wij verhandelen:

- I. De beschrijving van een zeker volk, onder de benaming van: die de Heere vrezen.
- II. En dan een bijzonder blijk, dat zij familiere vrienden van God zijn, want de verborgenheid des Heere openbaart Hij aan dat volk.

I. Wat belangt dan het eerste stuk, het is een volk, dat de Heere, de Jehovah vreest.

A. Het voorwerp dan van hun vreze is de HEERE de JEHOVAH, die met deze verheven gedenknaam de Allerhoogste is boven de koningen der aarde en Wiens Naam ook boven alle namen Gods uitmunt.

Andere namen Gods beschrijven doorgaans God, of in vergelijking met de schepselen, schoon Hem verheffende, als GNELJON, de ALLERHOOGSTE, of in de betrekking tot de schepselen, als ADONAI, die alle dingen draagt; ELOHIM de God des eeds, of des verbonds; SCHADDAI, de algenoegzame voor Zijn volk.

Maar de naam JEHOVAH drukt het zijn in het Wezen Gods uit, zonder betrekking tot de schepselen: *Ik zal zijn; raad en het wezen zijn Mijne, Die is, zijn zal, en Die was, God die Zelf is.* En daarom vertoont ons deze Naam JEHOVAH, Gods onafhankelijkheid, volstrekte onveranderlijkheid en alleszinse eeuwigheid; en dus is die Naam van onze tekst voor Gods volk een bijzondere waarborg, door de vervulling van Gods beloften.

B. Hier wordt nu een zeker volk beschreven, die deze eerlijke en vreselijke Naam, die de Heere hun God vrezen. Vreze is eigenlijk een angstige verwachting van een toekomend kwaad, met begeerte om het te ontvlieden; staande lijnrecht tegen de hoop, dewelke is een blijde verwachting van een toekomend goed, met begeerte om het deelachtig te worden.

Wat vreest nu iemand die God vreest; die vreest God te onteren, ongenoegen te geven door de zonden, hij vreest de schrikkelijke gevolgen die de zonden zouden hebben; en uit die grond wijkt hij van het kwade. Deze vreze vloeit uit de rechte indrukken van Gods hoogheid en Zijn andere volmaaktheden en gaat gepaard met rechte liefde tot God en vertrouwen op Zijn goedheid.

In enige bijzonderheden dan:

1. De diep godvrezende heeft een inwendig ontzag, en diepe eerbied der ziel voor een JEHOVAH, ontstaande uit een ontdekt gezicht van Gods heerlijkheid, grootheid, majesteit en ontzagelijke mogendheid, en uit al de geduchte werken Gods, zoo der natuur als der genade; alsook uit de beschouwing van Gods heiligheid en rechtvaardigheid, en de daaruit vloeiende oordelen over de zonden. Zo wordt God gevreesd en verheerlijkt, in dat lied van Mozes en des Lams, Openb. 15:3 en 4.

2. In zulk een Godvrezende is een gevoelige hoogachting, en hoog opzien tegen de Heere, de JEHOVAH, als zo hoog, zo groot, zo heerlijk, zo machtig en dienstwaardig, boven allen en alles wat er is in de hemel en op aarde. Gelijk Ethan het uitdrukt, te vinden in Ps. 89:7, 8 en 9 en Jer. 10:6 en 7.

3. In zulk een godvrezende is omtrent God die ootmoedigheid, nederigheid,

kleingevoeligheid van zichzelf; erkennende zich bij de Heere als een druppel aan een emmer, of een stofje aan de weegschaal, als stof en as. Hoort Abraham: Gen. 18:27, *Ik heb mij ondervonden te spreken met de Heere, hoewel ik maar stof en as ben.*

4. Zulk een godvrezende beschouwt het met zulke blijde goedkeuring, dat de Heere zo groot, zo heerlijk, zo al waardig is, en hij zo gering, zo nietig, zo onwaardig; en daarom bemint hij God, en verblijdt zich in de heerlijkheid Gods en stelt zijn hoogste roem, blijdschap en gelukzaligheid in de dienst van dien God, en verheugt zich met beving.

5. Deze vreze des Heeren ontdekt zich en maakt zich openbaar door al zijn gedachten, woorden en daden, hebbende een besturende invloed op dezelve.

a. Alle gedachten der ziel zijn eerbiedig en betamelijk, zij denkt met hoogachting aan God.

b. Maar in zijn spreken hoort men, dat hij God vreest, hetzij dat hij van de JEHOVAH tot anderen spreekt, of dat hij die hoge Majesteit aanspreekt, altijd blijkt het, dat hij de vreze Gods in zijn hart draagt.

c. In alle zijn daden vertoont hij de vreze Gods, want hij is zorgvuldig om in alles de Heere welbehaaglijk te leven; hij is begerig om in al zijn indragingen Gods goedkeuring weg te dragen. Hij wandelt omzichtig. Zij wandelt in vreze de tijd zijner inwoning, 1 Pet. 1:17.

d. Hij is een rechte vijand van het zondekwaad, hij is nauwkeurig werkzaam in het vermijden van de zonden en met Jozef zou hij zeggen: *zou ik zulk een kwaad doen en zondigen tegen God? Zo blijkt het in hen waarheid te zijn, hetgeen de Opperste Wijsheid zegt, Spreuk 8:13: De vreze des Heere is te haten het kwade, de hovaardigheid, en de hoogmoed, en de verkeerden weg; ik haat ook de mond der verkeerdheden.* Zie ook Spreuk. 16:6. Door de vreze des Heere wijkt men van het kwade. En uit die heilige en rechtgeaarde vreze Gods ontstaat ook een ware lust om het goede te doen, en naar de wil van God te leven Deut. 6:2, daarmee samen gevoegd Ps. 128 en Pred. 12: 13. Dit is dan die schone deugd, die het beginsel is van alle ware wijsheid, Ps. 102:10.

Deze deugd is alleen in Gods begenadigd volk, andere mensen weten wel het kwaad der straf, hun eigen dreigend onheil; zij vrezen de dienaars van de justitie, de scherprechter, en de straf, maar de rechter vrezen zij anders niet. Dit noemt men slaafse vreze, omdat zij alleen de straf tot een voorwerp heeft, zonder hoogachting, of liefde tot God.

Dit is de schone deugd, die God Zelf werkt in de harten van Zijn volk, als Hij het wederbaard, volgens Zijn belofte, Jer. 32:40. *Ik zal Mijn vreze in hun hart geven.* Daar zij ook veel om bidden. Verenig mijn hart tot de vreze Uws Naams. Ps. 86:11. Daar zoveel belofte van gedaan is van de Heere. Zie Ps. 34:10, Ps. 113:43, en 119:19 en 25, Ps. 112:2 en 31:20. Hierom wordt er ook in onze tekst zo groot voorrecht aan beloofd, namelijk, dat de verborgenheid des Heere voor hen is. Dus komen wij dan tot het:

II. Tweede deel van onze tekst. De dichter zegt: **De verborgenheid des HEEREN is voor degenen die Hem vrezen.**

Verborgenheid, het grondwoord betekent iets dat geheim en verborgen is, en voor sommigen alleen toegankelijk en te zien.

Dit wordt een *verborgenheid des HEEREN* genoemd.

a. Omdat de zakelijke inhoud van die verborgenheid God Zelf is, alsook de kennis van Hem. Die verborgenheden behelzen dan God Zelf, Zijn onbegrijpelijk wezen, ondoorgrondelijke volmaaktheden, onnaspeurlijke wegen, en onbegrijpelijke werken

der natuur en der genade, de verborgenheden van Gods koninkrijk, inzonderheid de Drie-enigheid van het Goddelijk Wezen.

b. Een *verborgenheid des HEEREN*, omdat God ze alleen volmaakt verstaat, wegens Zijn oneindige wijsheid en Goddelijk verstand.

c. Omdat God ze alleen openbaart. Zo sprak Daniël tot de Babylonische koning Nebukadnezar, Dan. 2:23: *Daar is een God in de hemel, Die verborgenheden openbaart. Deze verborgenheden kan niemand openbaren, dan God alleen*; Die dat doet naar Zijn soeverein welbehagen, als iets dat Zijns is, daar Hij mee doet naar Zijn wil.

Maar laat ons nader tot de zaak zelf komen, en eens beschouwen wat tot die *verborgenheid des HEEREN* al behoort. In het algemeen kan men zeggen, hiertoe behoort al wat voor het door de zonden verdorven redelicht verborgen is, dat vlees en bloed en alle menselijk verstand niet openbaart. Maar dat door een bovennatuurlijke openbaring Gods de kinderen der mensen moet geleerd worden. Tot die verborgenheid des HEEREN brengen wij dan:

1. De ondoorgrondelijke geheimen van de aanbiddelijke drie-eenheid des Goddelijke Wezens; dat zekerlijk de diepste verborgenheid is van alle Goddelijke dingen. Het is waar, dit wordt zelfs aan die God vrezen niet volkomenlijk geopenbaard, en wat hier voor de hemelingen nog verborgen blijft, dat God alleen weet, kunnen wij niet bepalen. Ondertussen, die God vreest, leert God kennen als een drie-enig God, en hoe die drie-enige God, daardoor een God van zaligheid voor hem kan zijn. Gods kinderen zien hier wat van, dat de anderen alzo niet kennen,

2. Tot die verborgenheid brengen wij terecht, de kennis van de Goddelijke deugden en volmaaktheden, en de ondoorgrondelijke geheimen daarvan, zoals zij in de geduchte werken Gods doorstralen. Waarvan Sofar de Naämathiet dus spreekt tot de heerlijkheid Gods, Job. 11:7, 8 en 9: *Zult gij de onderzoekingen Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid toe den Almachtige vinden?* enz. Evenwel hen, die Zijn Naam vrezen, openbaart God Zijn heerlijkheid; zij zijn het alleen, die er met het rechte licht wat van te zien krijgen, met ongedekte aangezicht aanschouwen zij de heerlijkheid Gods, zegt Paulus, 2 Cor. 3:18. Zij krijgen het verstand om de Waarachtige te kennen. De Heere Jezus zegt daarom: *Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit deze wereld gegeven hebt.* Joh. 17: 6. Duisternis bedekt de aarde en donkerheid de volkeren, maar over hen gaat het licht op in al zijn heerlijkheid, dat wordt van hen gezien, zie Jesaja.

3. Tot die verborgenheid behoort ook die veelvuldige wijsheid Gods; bestaande in de verborgenheid, 1 Cor. 3:7; welke in het Woord Gods, bijzonder in het Evangelie der vervulling ontdekt is; in zich behelzende zulke vergevende waarheden, die de Heilige Schrift verborgenheden noemt, als daar is die verborgenheid der godzaligheid, die groot is, God geopenbaard in het vlees. 1 Tim. 3:16. Die eeuwige, vrije, wijze onafhankelijke en onveranderlijke besluiten Gods; zo in het algemeen over alles, als in het bijzonder over de eeuwige staat der mensen. Onder deze verborgenheid behoort dan de weg van zaligheid door voldoening aan de Goddelijke gerechtigheid, voor schuldige zondaren door een Borg, en wel door het Goddelijk mensenbloed, en de dood van de Zoon Gods. De verborgenheid van het Evangelie der vervulling, de bekering der heidenen, Christus verhoging op Zijns Vaders troon, Zijn heerlijkheid aan Gods rechterhand, de bediening van Zijn priesterambt door voorbeding in de hemel; allen welke dingen wel duidelijk letterlijk door elk te lezen zijn in de Bijbel,

maar door Gods Geest alleen recht geopenbaard worden aan diegenen, die God vrezen.

4. Tot die verborgenheid behoort inzonderheid de weg, die de Heilige Geest houdt met de uitverkorenen in hun bekering, wedergeboorte en geloofsvereniging met Christus tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen zaligheid. O, wat zijn er in dat genadewerk verborgenheden, die de wereld niet kent, schoon dat ze schriftgeleerden zijn, maar die God openbaart aan Zijn volk, waarover Jezus uitroept, Matth. 2: 25 en 26: *Ik dank u, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en de verstandigen verborgen hebt.* Wat zien zij wonderen en verborgenheden in die geloofs- en verzoeningsweg, in dat welgeordineerd verbond. Dan worden de ogen der blinden geopend, en zij worden geleid op een weg, die zij niet geweten hebben. Wie ziet en kent al die verborgenheden van dat genadewerk met het rechte licht, als dat volk, dat ziet er alleen het Goddelijke, het heerlijke, het gelukzalige van. Zij hebben die Geest der wijsheid, Die hen in alle wijsheid leidt.

Al die kinderen zijn alzo van de Heere geleerd om te kennen, de verborgenheid van dat geestelijke leven in de ziel en al wat de ziel ondervindt, dat bestralen van haar verstand met Goddelijk licht, dat openen van het hart, dat veranderen, buigen en heiligen van hare gehele wil, overbrengende de ziel van wereld en zonden tot de dienst en gemeenschap met God, dat openbaren van Zichzelf aan de ziel en Zijn algenoegzaamheid, dienstwaardigheid, gelukzaligheid en andere volmaaktheden, dat leren kennen van God als een God van volkomen zaligheid, daar zij tevoren niets van wisten noch kenden; dat is dat verborgen genadeleven, dat David noemt, waarheid in het binnenste, en Paulus, de verborgen mens des harten, dat leven dan dat met Christus verborgen is in God.

5. Tot die verborgenheid behoort inzonderheid, de verborgen omgang en gemeenschap met God: dat is toch alleen voor degenen, die den HEERE vrezen. Geen ander volk wordt tot Gods nabijheid toegelaten. Het is hier staag: de boze zal bij U niet verkeren, gelijk David zegt Ps. 5:7. O, dat is met recht een verborgenheid, die gemeenzame omgang van een onwaardig zondaar met die hoge en heilige God, dat is toch alleen voor dat volk. Dit is een aller-zaligste verborgenheid, dit is het hoogste en alleen zielvervullend goed. Dat was Asaf's lust en vermaak: *mij aangaande het is mij goed nabij God te wezen.* Als God Zich van nabij aan de ziel vertegenwoordigt in Zijn liefde en genade, als God liefderijk tot de ziel nadert, en als zij Zijn gunst en liefde tot haar gevoelt, als haar geestelijke kennis, geloof, hoop, liefde, vertrouwen al hun rechte werking hebben, als al haar gedachten en meditatieën, begeerten en bekommelingen, al haar uitgangen, al haar liefde alleen tot God bepaald is, en als zij zo in God rusten kan als in een oneindig goed. O, dat is dat zalig geluk, dat hart verblijdend goed, dat is een verborgen leven, hetwelk alleen maar is voor die God vrezen; dit kent de wereld niet.

5. Nog eens. Tot die verborgenheid behoort ook die bijzondere vertroosting des Heiligen Geestes, die uitlating van de liefde van Christus met Zijn dringende kracht tot wederliefde; die zoete invloeden van de Geest, die *verzegelende werkingen des Geestes*, dat genaamd wordt: het verborgen Manna; de witte Keursteen, Openb. 2:17. O, die verborgenheid Gods is met de oprechten, zoals Salomo ook sprak in zijn wijze spreken. Hiervan kent Gods volk soms wat, dat de wereld niet kent, ja daar de wereld weleens mee spot en zich inbeeldt dat het maar ijdelheden zijn, die men elkaar wijs maakt. Maar die het ondervinden, en de zoetigheid daarvan smaken, zouden al het vermaak, dat al het geschapene kan geven; daar graag voor achter stellen.

O, hoe wonderlijk zijn de werkingen des Geestes, hoe diep verborgen. Een nieuwen naam die niemand kent als die hem ontvangt. O, dat zeggen Gods tot de ziel: *Ik heb u lief gehad met een eeuwige liefde, Ik God ben uw God, uw zonden zijn verzoend, Ik ben uw heil*, dat is die verzegeling met de Heilige Geest der beloften, Ef. 1:11.

O, wat ondervindt een godvrezende weleens vreugdevolle, hartverruimende en zielverblijdende ontmoetingen en genadewerken Gods, als Jezus de ziel kust met de kussen Zijnsmonds en Zijn goedertierenheid en liefde haar doet ondervinden, die beter is dan het leven, en waarvan Hiskia zeide: *bij deze dingen leeft men, in alle dezen is het leven mijns geestes*.

7. Tot deze verborgenheid behoren ook al die wegen Gods met Zijn kerk in het algemeen en elk lid in het bijzonder. O, wat zijn er verborgenheden in de wegen Gods met de wereld, met de kerk, met de bijzondere godzaligen, en die hoge einden, die God daarin heeft. Daar ziet men vaak de voorspoed der goddelozen, en dat die goddeloosheid doen gebouwd worden en die de Heere verzoeken ontkomen, terwijl Gods volk vaak allerlei bitterheden en rampspoeden ontmoet. Dit zijn verborgenheden, die de wereld niet verstaat, Volgens Davids taal in Ps. 91:16-18. Hoort Asaf hierover Ps. 78:5-14: *Zij zijn niet in de moeite (als andere) mensen, en worden met (andere) mensen niet geplaagd* enz. Maar deze verborgenheid was voor de godvrezende Asaf in het eerst wat donker. Maar, hoor hem, in diezelfde Psalm, vers 16-23. *Nochtans heb ik gedacht om die te mogen verstaan. Maar het was moeite in mijn ogen*, enz. Ja, de Heere doet menigmaal degenen die Hem vrezen zien, wat einde Hij met Zijn volk houdt. O, wat is dat menigmaal tot sterkte van Gods volk, als zij met licht te zien krijgen, wat wijze een genadige einden God in alles heeft, in al die nare en duistere wegen, daar Hij Zijn volk in leidt, daardoor wordt dat volk gebracht tot bemoediging, tot onderwerping en tot vertrouwen, om alles op de Heere te wagen.

8. Eindelijk brengen wij tot die verborgenheid des HEEREN datgene, dat nog achter het gordijn der eeuwigheid verborgen is, de toekomstige eeuwige gelukzaligheid. Dit goed wordt gezegd weggelegd te zijn. Ps. 31:20. Dit zijn verborgenheden, *het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen*, zegt Johannes, 3:2. Deze verborgenheid is voor degene die God vrezen, en in openbaring en in bezitting en genieting. Het is hen geopenbaard enigszins en ten dele; dat volk kent geheel wat anders van de toekomstige gelukzaligheid, als de onbekeerde wereld; de Heere heeft er wat van in Zijn Woord en met Goddelijk licht aan het zielsoog Zijner kinderen geopenbaard. Hij laat die kroon en prijs weleens van ver zien, opdat zij in hun strijd en loop verwakkeren zouden. Geen natuurlijk mens zou het geloven, hoeveel Gods volk weleens inziet in dat binnenste heiligdom; die vlekkeloze heiligheid, die onzondige volmaaktheid, dat zalig aanschouwen, dat genieten en ondervinden, de gelukzaligheid Gods, dat kan Gods volk zich wat verbeelden; immers op een tijd als God Zich hier in genade wat aan hen meedeelt.

O! dan zien zij van Nebo een ruime weg en streek in dat hemelse Kanaän! Maar niet alleen doet God hun die verborgenheden zien, maar Hij maakt hen dezelve deelachtig in bezitting en genieting, hier in genade en hiernamaals in heerlijkheid. Hier geeft God zijn genadevolk van die verborgenheid vrij wat te ondervinden, hetzij in meer gewone dagen, of dat God hun wat ongewoons doet ondervinden; immers dagelijks geeft God aan degene, die Hem vrezen, wat van die verborgen goederen. Hij is Israël geen dorre woestijn, noch land van donkerheid, schoon Hij Zijn vriendelijk aanschijn voor een tijd verbergt. Dagelijks eet Gods volk toch min of meer van de boom des levens, en drinken van de levenswateren uit die hemelse bornput. O, wat geniet Gods volk

weleens, daar de wereld niet van weet, voor de wereld onbekende wellusten. Zij worden weleens dronken van de vettigheden van Gods huis en worden weleens gedrenkt uit de beken Zijner wellusten en die verborgen goederen zijn voor hen, dat, al zijn zij onder gemis, dat zij dan het recht en de vrijheid hebben, om in het geloof en ootmoedige gebeden dezelve bij de Heere te zoeken; want toch die goederen die komen hen in eigendom toe. Jezus heeft ze voor hun verdiend; *alles is uwe, omdat gij Christus zijt*, zegt Paulus.

Maar hiernamaals zullen zij in het aller-zaligste genot van die verborgenheid gesteld worden, als God Zich in al Zijn heerlijkheid en gelukzaligheid zal te zien en te ondervinden geven aan hen. Daar zullen al de verborgenheden aan hen geopenbaard worden. Hier is nog veel verborgen voor Gods volk; hoe klaar dat God Zichzelf weleens aan Zijn volk hier ontdekt, het blijft nog meest verborgen voor hen, wat zij zijn zullen, en naar de ziel na de dood, en in opzicht van ziel en lichaam samen na de opstanding, en wat de volkomen genieting der heerlijkheid zijn zal; want dat leven der heerlijkheid, dat volmaakt kennen van God; dat onmiddellijk aanschouwen, dat zijn verborgenheden, die zij hiernamaals kennen en ondervinden zullen; die erve der heiligen in het licht, die wandelingen voor de troon, en wat daar hun eeuwig werk zal zijn, dat zijn voor ons nog verborgenheden. Maar zij zullen geopenbaard en geschonken worden, aan degenen die de Heere vrezen, in eeuwigheid. *O, hoe groot, zeggen wij dan, is dat goed, dat God weggelegd heeft voor degenen die Hem vrezen, en die op Zijn Naam vertrouwen.*

TOEPASSING.

O, wat is dat volk, dat God vreest een gelukkig volk, een volk dat toegelaten wordt tot de innigste geheimen van de Koning des hemels, de gelukzaligen en drie-enige God. Wie moet er niet met verwondering en aanbidding onder weg zinken, dat de JEHOVAH die God des hemels aan de nietige zondige aardwormen Zijn verborgen geheimen als een vriend openbaart.

Maar och, het is ook maar alleen voor dat volk. Kom laten wij dat eens nader op uw gemoederen toepassen. Dit volk wordt beschreven als godvrezende en voor wien Gods verborgenheden geopenbaard zijn. Twee grote zaken, daar elk stof genoeg in kan vinden om zichzelf te beproeven, hoe zijn zaken met de Heere staan,

Laat ik ulieden dat eens bij de stukken vragen. Omdat u het uzelf te weinig of geheel niet vraagt, en u zo makkelijk over die dingen heen loopt, zo is het nodig dat ik het u vraag, die gesteld ben voor uw zielen te zorgen.

1. U weet dat er een God is, maar kent u Hem? Heeft God in Zijn volmaaktheden Zich aan uw ziel geopenbaard? Zag u ooit de Heere in zijn geduchte grootheid en Goddelijke majesteit, rechtvaardigheid, heiligheid, dienstwaardigheid en in Zijn ontzagelijke werken? Heeft God Zich aan uw ziel geopenbaard?

2. Rijst in uw ziel op dat ontzag, die eerbied, die tedere vreze voor die heerlijke God? Kent u dat hoog opzien tegen Gods oneindige Majesteit, dat u in uw eigen ogen minder werd als een druppel aan de emmer en als een stofje aan de weegschaal?

3. Heeft de vreze Gods die invloed op uw gedachten, woorden en daden, zoals u in de verklaring gehoord hebt? Ei, leg daar uw hart eens bij, en al uw daden.

De meeste mensen zijn van de vreze Gods beroofd. Het is waar, de natuurlijke kennis van God, de verdere openbaring des Woords en de algemene bewerking van de Geest kan een soort van vreze Gods en godsdienstigheid in de harten der mensen werken, en laten hen nochtans van de ware vreze Gods beroofd.

Daar zijn mensen, die in hun gedrag, leven en daden ook schijnen vreze Gods te hebben, want:

Zij denken aan God als aan een groot Koning en hoge God. Zij zouden niet kunnen aanhoren, dat iemand kwaad van God zei, Zijn naam onteerde, zij ontstellen als zij het horen; zij zouden geen stuiver onrecht durven doen, omdat God het ziet en kunnen niet willens zondigen, zij zijn benauwd als zij gezondigd hebben; zij zijn bedaard, zedig, godsdienstig in al hun gedrag, zodat zij zeer godvrezende schijnen, en zij geloven het van zichzelf ook, maar nochtans zijn er van dezen, die zich jammerlijk misleiden, want als men het nader beziet, dan is het de rechte vreze Gods niet. Dat blijkt van alle kanten.

Hun vreze Gods en godsdienstigheid is een heidense zedendeugd, met een christelijke rok omhangen; en in deszelfs aard en natuur maar natuurlijk werk, uit geen wedergeboren grondbeginsel; want zij kennen noch God noch zichzelf, noch de Middelaar, noch de weg des geloofs tot verzoening, noch een van die verborgenheden, die voor de godvrezende zijn. Ja, sommigen zijn wel vijanden van het rechte genadewerk, de ware vreze Gods en degene die in waarheid God vrezen. Hoe een zondaar als een schuldige, onheilige, rampzalige, radeloos tot Jezus komt, en zich met al zijn schulden en ellenden tot Hem wendt, aan Hem overgeeft en kwijt wordt, dit alles is hun onbekend.

En beeldt hij zich ook in dat gekend te hebben, het blijkt nochtans uit zijn blindheid, geestelijke armoede, en in vele zaken, dat het alles dood werk is, en dat hij die verborgenheid des Heere niet kent.

Och vrienden, onderzoekt deze dingen voor de Heere, het is immers beter eens bekommerd te onderzoeken, al was daar waarheid in u, het zal tot uw bevestiging dienen, als dat u met een leugen in uw rechterhand rampzalig bedrogen uitkwam.

Maar gijlieden, die in waarheid God vreest, en die de verborgenheid van Gods koninkrijk kent en ondervindt, laat ik u bij deze dingen wat stil houden.

Het is oneindige vrije genade, dat u God vreest, en dat zalig licht ondervindt, waardoor u de verborgenheid des Heere kent. Hoe gebrekkig u in de gang van uw leven zijt, u zult toch (immers op sommige tijden) daar wel bij kunnen; namelijk bij alles wat wij van de vreze Gods gezegd hebben; en die verborgenheden zijn u geheel niet vreemd? O, eeuwig roemenswaardige genade, van natuur bent u ook van de vreze Gods vervreemd en blind in al die verborgenheden.

Maar ach wat is u gebrek groot; dat ziet u wel, maar het is toch nuttig en nodig, daar eens recht bij bepaald te worden, en ach was het met gelovige verootmoediging. Als u hierin uw gebrek ziet, dan zult u de reden zien, waarom dat de Heere deze beloften ook niet rijkelijk aan u vervult. Uw gebrek van de vreze Gods zal zich ontdekken, vooreerst in uw gestalte omtrent God; en dan ook in de vruchten van uw gehele wandel.

In de gestalte van uw gemoed is doorgaans niets van dat ontzag en die tedere vreze Gods, dat leven onder gedurige vertegenwoordiging van Gods hoogheid, alomtegenwoordigheid en heiligheid, met die aandoeningen daaronder, bij alle gelegenheden. O, wat is dat soms er ver vandaan, bij diegenen, die dat toch op andere tijden in waarheid gekend hebben. En hoe is het in uw woorden en daden? Is daar ook niet veel in, dat met de vreze Gods geheel strijdig is? Komt de vreze Gods wel boven als u zo onbedacht oordeelt ten nadeel van uw evenmens en medechristen, zonder dat u het recht onderzocht heb? Als u zo onbedacht spreekt tot nadeel van hen, als uw drift zo makkelijk boven komt, is dan vreze Gods voor uw ogen? Liggen dan de indrukken Gods in uw hart als u zo ijdel en lichtvaardig en zondig praat, uw hart

vervoert, een andere ontsticht, en uw tijd verslijt? Ligt dan de vreze Gods in uw harte, als u uw evenmens zo liefdeloos veroordeelt, als een genadeloze, zonder genoeg onderzoek en zonder liefde en medelijden? Is dan de vreze Gods voor uw ogen? Och deed God u dat zondig gebrek eens zien, en werd uw ziel verootmoedigt, zocht en vond u vergeving en heiligende genade bij de Heere.

Het kan nu niet baten, dit alles te erkennen, en te zeggen, *het is nog veel erger, en daarom vrees ik dat ik genadeloos ben*, en dan moedeloos daarbij neer te gaan zitten en alles op te geven; dat is de weg niet. Het is beter in de schuld te vallen en te zien, tegen wat genade dat u zondigt. Dat is oorzaak, dat u zo weinig verbeterd; of u loopt over uw gebrek wat heen, of u verwerpt er uw staat om en verlaat dan Jezus, Die u genezen kan. Ik zeg met Mozes, zult u dit de Heere vergelden, u dwaas en onwijs volk, is Hij niet uw Vader, Die u verkregen, Die u gemaakt, Die u bevestigd heeft. O, u moest een geheel ander volk zijn.

En om te sterker aangespoord te worden tot uw plicht, kom, zoekt onder verzuchting om het licht nog eens te zien wat God aan u gedaan heeft.

Immers, de Heere heeft Zijn vreze in uw hart gegeven en Zijn verborgenheid aan u geopenbaard. Als God u licht gaf zou u wel kunnen zien, dat het in u waarheid is. Als uw tegenwoordig groot gebrek u niet ongelovig maakte, zou uge u de tijd kunnen te binnen brengen, dat God Zijn vreze in uw hart gaf, dat u dat ontzag en die hoogachting voor God in uw gemoedsgestalte had en dat u uit die grond verliefd werd op tedere en nauwkeurige godzaligheid, en afkerig van de zonden.

Zou u kunnen vergeten zijn, hoe God Zijn verborgenheid aan u geopenbaard heeft? O, hoe helder om scheen u dat Goddelijke licht weleens, daar u dat mee zag en hoe verwonderde ge u wel, dat zulk een onkundig mens, dat van de Heere leerde, hetgeen de geleerden en de wijzen dezer eeuw missen, als zij genadeloos zijn.

Om nu niet te spreken, hoe u uw ellende zag, als iets dat u tevoren verborgen was en die verborgenheid van de verzoeningsweg, en het werk der verlossing, die eeuwige genaderaad Gods, die gedachten des vredes, die eeuwige verordineren van de Zone Gods tot een Borg en Middelaar, die wonderlijke komst in de wereld, dat lijden en sterven van de Zone Gods aan een vervloekt kruishout, en de kracht van verzoening die daarin was; en dat dait alles aan u werd aangeboden, dat God over die offeranden met u een verbond wilde maken en dat u toen dat kon aannemen, uzelf aan Jezus verbinden en aan Hem toevertrouwen.

O, wat verborgenheden zag u toen! Toen God als een verzoenend God in al Zijn aangename volmaaktheden Zich aan u ontdekte. Toen al die wonderen van het zaligen van zondaren aan u vertoond werden, wat heerlijkheid Gods daarin doorstraalde en dat u die zien kreeg wat u eeuwig te wachten stond, wat die erve der heiligen in het licht was. O, wat zag u toen wonderen en verborgenheden! Is u dat alles vergeten? En u die denkt, ik heb die dingen zo duidelijk niet gezien; hebt u er nog niet meer van gezien, als vlees en bloed u heeft kunnen openbaren?

En in volgende tijden, heeft God niet meermalen aan u vervuld, dat Hij Zijn verborgenheid aan Zijn volk ontdekt? Hoe menigmaal is uit een dikke duisternis, waarin u niets kon zien, het licht weer opgegaan, zodat u weer alles, immers veel zag door dat licht.

Ziet dit zijn immers dingen, die u ondervonden hebt. En wat is dat een oneindig gelukzalig voorrecht, zulk een familiere vriend van God te wezen, dat Hij u zijn verborgenheden ontdekt. Wat wordt dat voor een eer gerekend, zo familiaar met een aards koning te zijn, dat hij al zijn geheimen aan iemand toevertrouwt; wat is dan deze eer groot.

Komt gedraagt u waardig zulk een voorrecht, en staat er naar, om er wat meer van te ondervinden. Laat de vreze Gods toch voor uw ogen zijn; en brengt door stoute zonden u niet in de duisternis van verberging Gods.

Onderzoekt veel dat Woord Gods, waarin alle verborgenheden geopenbaard zijn; en komt veel bij die grote Profeet, dat Licht der wereld, uw Jezus; gaat dagelijks aan Zijn voeten zitten, om van Hem te leren al die zalige verborgenheden.

Zijt u duister in de weg, die God met u houdt, vraagt Jezus om onderwijs en uitlegging, Hij is machtig meer dan Daniël om verborgenheden te openbaren. Houdt u dicht bij Jezus en u zult uit Zijn mond de wet horen. Maar dan moet u geen waan van eigen wijsheid hebben, en niet al te moedeloos worden over uw kleine kennis in de Goddelijke verborgenheden, beide even schadelijk en strijdig met de nederigheid.

Kleinwetenden en onkundigen! Denkt niet, dat u om uw onkunde van Gods verborgenheid zijt afgesloten. Neen, aan de aller-onwetendste ontdekt God Zich, uit de mond der kinderen en zuigelingen heeft God sterkte gegrondvest, om de vijand en de wraakgierige te doen ophouden. Ps. 8:3. Maakt gebruik van alle middelen om meer kennis te verkrijgen; de middelen zijn zo overvloedig, dat uw onwetendheid zeer berispelijk is.

Zoekt uw gedachten, uw begeerten, uw overdenkingen, bekommelingen, van de zichtbare en aardse dingen wat meer los te krijgen; wrijft dat aardse wat meer uit uw ogen, dan zullen zij die hemelse verborgenheden beter beschouwen kunnen.

Zoekt het veel in gebeden bij de Heere; bidt veel, bidt zonder ophouden! Het is hier ook: *gij ontvangt niet, omdat u niet of kwalijk bidt*. Jak. 6:2.

Verheft u niet op uw licht in de verborgenheid des geloofs, gedraagt u nederig, denkt niet dat u meer licht en wijsheid bezit dan anderen, als in zover de bedeling van Gods genade, u verplicht met nederigheid Gods genade te erkennen.

Het licht dat u in Gods verborgenheden hebt, maakt daar goed gebruik van, deelt dat anderen mee, spreekt aandachtig van al Zijn wonderen .

En zal hier alles gebrekkelijk zijn, troost u met de naderende eeuwigheid; wij kennen ten dele, wij profeteren ten dele. Maar het zal met het volmaakte verwisseld worden, als de zon en de maan niet meer zijn zal, dan zullen alle de verborgenheden Gods in het volle licht gesteld worden, en dat licht zal niet meer ondergaan. Amen.

14. Predicatie over Jesaja 11:10.

Want het zal geschieden ten zelven dage, dat de heidenen naar den Wortel van Isaï, Die staan zal tot een Banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn.

In welke woorden wij twee stukken zullen beschouwen en tot het onderwerp van onze redevoering stellen.

- I. *Dat de wortel Isaï te dien dage staan zal tot een banier der volkeren.*
- II. *Dat de heidenen naar dezelve zullen vragen.*

I. Wat aanbelangt het eerste stuk: hier horen wij gewagen:

- A. Van de wortel Isaï.
- B. Dat hij staan zal tot een banier der volken.
- C. De tijd wanneer: te dienzelven dage.

A. De wortel Isaï was, gelijk bekend is, de vader van de beroemden koning Israëls, David, dat grote en doorluchtige voorbeeld van de Messias; daarom werd David veelmaal genoemd, de zone Isaï, Ps. 72:20 en elders. Derhalve was Christus de Zoon van Isaï, zowel als Davids zoon, gelijk Hij genaamd wordt. *Zone Davids ontferm u mijner*, riepen de ellendigen in Zijn dagen.

Wie hier nu door de wortel Isaï bedoelt wordt, is zonneklaar. Het is zeker die grote Zoon van Isaï en David, ik bedoel de Messias, die op Davids troon zou zitten, en het tegenbeeld van David zijn. Op wie anders past het, tot een banier der volkeren te staan? Naar wie zouden de heidenen anders vragen, als naar Hem, Die de wens en verwachting aller heidenen was? Die geen joods deksel van verblinding op Zijn verstand heeft, zal er koning Hiskia niet door verstaan. Immers Paulus leert ons, dit toe te passen op onze grote Heiland en Zaligmaker Jezus, Rom. 15:12.

Maar het is wat duister, dat Hij genaamd wordt *een wortel Isaï*, in plaats van een tak of rank van Isaï. De Wortel is de oorsprong van een boom en als een Zoon van Isaï is Hij geen oorsprong van Isaï, maar Isaï is zijn wortel, daar Hij uit voortgekomen is.

Wij vinden het met diezelfde zwaarigheid van David, Openb. 22:16. Alwaar deze wortel van Isaï zegt: *Ik ben de wortel en het geslacht Davids*.

Hierop hebben verscheiden uitleggers verschillend geantwoord en dit in het licht willen zetten.

Sommigen hebben Hem de wortel Isaï willen genoemd hebben, niet omdat Hij uit Isaï voortgekomen is als mens, maar omdat als Hij als God de oorsprong van Isaï is, gelijk Hij ook Schepper van alle dingen is.

De opvattingen van alle anderen voorbijgaande, komt ons niets duidelijker voor, als dat Hij toch de wortel van Isaï genaamd word, met opzicht op Zijn mensheid, als een nakomeling van Isaï en David wegens de nederdalende linie van Isaï op de Messias, gelijk een wortel als die wel nederwaarts uitschiet uit de stam, als scheuten en takken boven de grond daaruit voortkomen; en derhalve een gepaste beschrijving van zulke, die bij wegen van een nederdalende linie van iemand afdalen en herkomstig zijn; gelijk hij zo genoemd wordt een wortel uit de dorre aarde. Deze samenvoeging van wortel en geslachte Davids, die wij daar even hoorden uit Openb. 22:16, toont, dat onze opvatting naar de mening des Geestes is.

En dat Hij dan een wortel genaamd wordt, in plaats van een tak van die boom, namelijk Isaï, kan ons opleiden tot Zijn geringe staat in de dagen Zijner vernedering op aarde. In de staat Zijner verhoging is Hij een opperste tak van een verheven ceder,

en een plant van naam, maar Hij zou Zich eerst vertonen als een wortel, Die in de aarde zich verbergt. Immers in een aller-vernederendste staat vertoonde Hij Zich in de wereld.

Zo nederig de persoon omschreven is, is het niet minder wonderlijk hetgeen er van getuigd wordt, namelijk:

B. Dat Hij staan zou tot een banier der volkeren.

Wij horen hier van volkeren spreken. Waren al des werelds inwoners in goede vrede onder een regering, dan was er maar een volk op de wereld, maar nu zijn er veel volkeren. Wij staan nu daar niet op.

De volkeren in het meervoud, daar wordt doorgaans door verstaan het heidendom van die tijden, alle natiën behalve Joden. Gojim, de heidenen in onderscheiding van de Joden, gelijk dat alzo voorkomt in veel plaatsen. Maar soms en ook hier kunnen wij allen insluiten; die volkeren komen hier niet in tegenstelling van de Joden voor, maar onbepaald, maar wel inzonderheid de heidenen.

Die volkeren zijn dan dezelfde van wie in de Schriften der profeten voorzeggd is, dat zij met het Evangelie zouden begunstigd worden, die tot het volk Gods zouden vergaderd worden, die zich aan de scepter van de koning Israëls zouden onderwerpen. Die volkeren die de Silo gehoorzaam zouden zijn. Gen. 49:10. De volkeren waarvan wij lezen Jes. 2: 2, 3 en 4 en Jes. 59:22. Doorluchtig is de plaats, Jes. 66:18 en 19. Het komt, dat Ik vergaderen zal alle heidenen en tongen; en zij zullen Mijn heerlijkheid zien. En Ik zal een teken aan hen zetten, enz. Aldus zou Gods huis een bedehuis genaamd worden voor alle volkeren.

Onder al die volkeren zou Hij tot, of als een *banier* opgestoken worden.

Ons grondwoord voor de *banier* vertaalt, zegt, in het algemeen, iets dat hoog verheven opgericht, en daardoor zeer zichtbaar is, hetgeen ook het gebruik was en de eigenschap van een banier, dat zeker vaandel was, in de oorlog gebruikelijk, die omhoog gestoken werd tot verscheiden einden en gebruiken, gelijk aanstonds nader zal blijken. Het wordt om die verhevenheid en zichtbaarheid ook gebruikt om er die steng door uit te drukken, daar Mozes de slang aan verhoogde Num. 21:8.

Het wordt ook door een *teken* vertaald, Num. 26:10, ten blijke dat het iets was, dat opgericht werd om van ver te zien. Zo staken dan de banieren ook boven het volk uit aan elke bijzondere troep of bende, compagnie of regiment, was een banier eigen. In deze banieren stonden de beeltenissen van hun goden, of van hun koningen en veldheren. Maar men haalt weleens gewoonten aan, om een tekst licht bij te zetten, die van later herkomst zijn dan de schrijver, en dan is het onmogelijk, dat zulk een profeet, daarop zou zinspelen. Wij zullen niet angstig onderzoeken, wat van de bijzondere gestalten, of gebruiken de banieren voor of na Jesaja's tijd is ingevoerd.

Een banier dan voor de volkeren, zou de Messias zijn. Laat ons bezien wat dat zeggen wil, en tot wat zaken deze banier onze gedachten al kan heenvoeren en opleiden.

In het algemeen zal het dan zeggen; dat de Messias voor die volkeren in geestelijken zin wilde zijn, hetgeen een banier voor de krijgsbenden is. Bij de stukken dan:

1. Een banier was een voortreffelijk vaandel, dat hoog opgestoken werd. Zo worden ons in gedachten gebracht de voortreffelijkheid, de uitmuntendheid, de hoog verhevenheid, de heerlijkheid van de Heere Jezus. Niet alleen in opzicht van Zijn verhoging aan 's Vaders rechterhand, maar zoals Hij door het Evangelie onder de volken in Zijn voortreffelijkste grootheid en luisterrijk vertoond wordt. O, hoe hoog staken zij Jezus onder de volkeren op, wat zetten zij Hem verheven boven alle hoofden der mensen, zelfs die te paard reden; de generaals, de veldheren, niemand is

zo hoog verheven als deze banier. Zo sprak David al, Ps. 45: 3. *Gij zijt veel schoner dan de mensenkinderen.* Zo zei Paulus, Phil. 1:8: Daarom heeft Hem God ook uitermate verhoogd, en heeft Hem een Naam gegeven, dewelke boven alle namen is. Zo steekt Hij als een banier boven alle volkeren en boven al hun koningen uit.

2. De banieren werden opgestoken, zoals men zegt om daardoor volk te werven, hierop wordt gespeeld met de gedachten, in die plaats reeds aangehaald. Jes. 49:22. Zo leest men ook elders: heft een banier omhoog tot de volkeren. Nog is er dergelijks in Hongarije: men spreekt daar in tijd van nood van het bloedvaandel uit te steken, waardoor de adel tot de strijd geroepen wordt. Jak. 5:26 zal duidelijk ook hierop doelen: *want Hij zal een banier opwerpen onder de heidenen van verre, en Hij zal ze herwaarts zenden van het einde der aarde.*

Maar dit past nauwkeurig op onze wortel van Isai, die is door het Evangelie van de leraars, als werf officieren, en de kerken als werfhuizen opgestoken tot een banier, om volk te werven tot de krijg; om voor de Heere tegen de satan, wereld en zonden te strijden; en also een leger op de been te brengen, tot konings heirkraft; vergadert als een leger uit alle volkeren, talen, tongen en natiën voor de Heere Jezus schrikkelijk als slagorden met banieren. Zo belastte Hij dat zijn knechten. Matth. 28:19. Mark. 16:15. Immers dat was het grote doelwit der kruisgezanten van Christus, om door het planten van die banier, volk voor de Heere te werven, ziet Jes. 66:20 en 60:11 en 12.

3. De banier was ook een middel, waardoor een bende krijgsknechten tot een lichaam in orde gebracht werd. Gelijk zo van de kinderen Israëls staat, dat elke stam zich legerde onder zijn banier. Maar zo een banier tot vereniging en om ze in geregelde slagorde te brengen, zou de Heere Jezus ook voor die volkeren zijn, die in de bedeling van de volheid des tijds allen tot een zou vergaderen; Joden en heidenen, in enigheid des geloofs tot een lichaam tezamen verenigen. Door dat hoofd, die banier wordt het lichaam verenigt.

4. Door de banier werd zo een regiment bestuurt, en in het marcheren geleid, bestuurt en geregeerd. Waren zij verstrooit onder het strijden en onder de vijanden verward, wisten zij niet waar zij wezen moesten, de banier was hun teken, daar moesten zij naar zien, er het naar de banier wenden. Evenzo is onze wortel van Isai, een banier daar het volk in de strijd door bestuurd wordt. Jezus is hun banier daar zij naar zien moeten, daar zij dicht bij moeten blijven zullen zij gelukkig staan en strijden op hun post; zij moeten op Hem als een Leidsman en Voorbeeld zien, ook om krachten wijsheid, krijgskunde, geest en leven van Hem te krijgen en tot dat einde de Zoon aanschouwen als een banier. Ja, als een banier Hem overal volgen, in geloof en gehoorzaamheid, op wat hete en gevaarlijke posten Hij hen ook roept: deze zijn het die het Lam volgen waar Het heengaat. Zij zullen die banier volgen al moesten zij met Hem in de dood gaan, daar Jezus gaat willen zij zijn!

Kampeerde Hij met zijn armee, ik wil zeggen verliet Hij dit land hunner woning, ging Hij met de standaard van Zijn Evangelie naar een ander land, zij zullen vaderland en vrienden verlaten, om die banier te volgen. Hij zegt ook, die Mijn discipel wil zijn, neme zijn kruis op en volge Mij na. O, daar Jezus gaat, is het altijd goed!

5. Een banier verstrekke in het leger tot een toevlucht, om het leger al bij elkaar te sluiten en dus veiliger te zijn als verstrooid te wezen. Zo wordt menigmaal een banier als een zinnebeeld van toevlucht in de Bijbel gebruikt, daar elk naar toevlucht om veiliger te zijn en gezamenlijk te strijden, Zie Ps. 60: 6 en 7, Jes. 59:19. Als de vijand

zal komen als een stroom; zal de Geest des Heeren de banier tegen hem opwerpen. Zo is dan de wortel Isai tot een banier voor Zijn volk, daar zij in gevaar heenlopen; *de Naam des Heeren is een sterke toren, de rechtvaardige zal daar heenlopen en in een hoog vertrek gesteld worden*, Spr. 18:10. Hij is toch die Man, die een verberging is tegen de wind, die schuilplaats tegen de vloed, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land. Hij is de Heere, Die als zodanig tegen alle geweld, onderdrukking en overlast, een toevlucht en sterkte is. Joël 3:16, waarom de 70 Griekse Overzetters Ex. 17:15. *De Heere is mijn banier*, vertaald hebben door: *de Heere is mijn toevlucht*. O, hoe veilig en gerust schuilt dat volk, als zij maar dicht bij en onder die banier zijn; dan zijn zij moedig in het strijden. En ja, daar zoveel veiliger zich bevindende, geeft de banier moed in het strijden.

6. Zo is Jezus dan als een banier, tot sterkte, tot bemoediging, die moed in Zijn volk brengt. O, wat kan Jezus Zijn volk moedig maken, als Hij Maar nabij is en haar toeroept: *Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens*. Die overwint, zal Ik geven te zitten op Mijn troon, en als Hij dan zijn helden geeft zijn geest. O, dan is het met mijn God, mijn Banier, spring ik over een muur en loop ik door een gewapende bende. Ja, daar worden zij onverschrokken, zelfs tegen de dood, de grootste vijand; zij vermogen toch alle dingen door Christus, Die hun kracht geeft; kunnende vrij wat beter op hun graf laten zetten, als Cores: Ik heb alle dingen kunnen doen, in Zijn kracht.

Laat een Christen in de diepste moedeloosheid neergezonken liggen en onder duizend vijanden, brengt die banier maar wat dicht bij hem, aanstonds zal hij moed en kracht krijgen, en Hij zal zijn vijanden verjagen.

7. Banieren stak men in de grond, en liet die daar staan tot een teken, dat men die grond gewonnen had. Zo zette men die krijgsbanieren wel op overwonnen vloten, sterkten en torens, tot een blijk van eigendom. Zo staat die wortel Isai tot een banier der volkeren, ten bewijze dat het overwonnen volkeren zijn, die Hij tot zijn onderdanen gemaakt heeft. Want Hij moest verkrijgen, de heidenen tot Zijn erfdeel en de einden der aarde tot Zijn bezitting, Ps. 2:8. Als een overwinnende oorlogsheld volkeren overwinnende, en zijn standaard, zijn banier plantende op de vesten zijner overwonnen vijanden, komt Hij voor Ps. 45:4 en 5. Die volkeren zouden zich vrijwillig onderwerpen; dat volk is zeer vrijwillig op de dag van Zijn heirkraft in heilige sieradiën. Hij heeft zicht heer van hun vesten niet alleen, maar van hun harten gemaakt; als een oorlogsheld in het onderwerpen der volken, wordt Hij sierlijk en prachtig ingevoerd en vertoond. Openb. 21:1-6. *En ik zag de hemel geopend; en ziet, een wit paard, en die op hetzelfde zat, was genaamd Getrouw en Waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid*, enz. Ziet zo staat Hij als een banier onder en over de overwonnen volkeren.

8. De uitleggers zeggen ook dat in de banier der ouden de beeltenis hunner goden wel stond en van de soldaten aanbeden werd. Zij passen dat op onze banier toe, als een voorwerp van aanbidding. Maar het is niet te bewijzen, dat in Jesaja's tijd dat reeds plaats had. Evenwel het is niet ongepast, daar dit ons in gedachten brengt, dat deze wortel Isai, onze banier het voorwerp is, niet van een afgodische aanbidding, maar van een ware aanbidding, als de ware God Israëls. Immers als Zoon Gods en als Middelaar komt Hem de eer van aanbidding toe, en wordt Hem van de Vader die ook gegeven. Hebr. 7:6. *Als Hij de eniggeboren in de wereld inbrengt, zegt Hij dat alle engelen Gods Hem aanbidden*; in Zijn Naam moeten toch alle knieën buigen, en alle tongen

Hem belijden en zweren.

C. Wanneer zou dat nu zijn en gebeuren, wanneer zou die wortel Isaï zo staan en opgericht worden tot een banier der volken?

Te dien dage zegt de profeet. Alsdan wanneer die wortel Isaï als een rijske zou voortgekomen zijn uit de afgehouden tronk Isaï, alsdan wanneer men Hem werkzaam zou zien met de regering van Zijn rijk, gelijk vers 4, alsdan, wanneer de aarde vol kennis des Heeren zouden zijn gelijk de wateren de zee bedekken, al het land waarover zij stromen. Dus dan, die banier is opgestoken:

1. Door zijn komst in de wereld, en verschijning in het vlees; hoe Hij opschoot als een wortel uit een dorre aarde. Over het opsteken van die banier was al groot gejuich aanstonds bij engelen en mensen; die Hem zagen verblijdden zich, gelijk de Oosterse wijzen toen zij de ster zagen.

2. Toen Hij verhoogt werd aan het kruis als het tegenbeeld van de slang die Mozes als een banier in de woestijn oprichtte. Daar werd Hij vertoond in de kracht van Zijn zondeverzoenend lijden, en voorgesteld tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed; en daar reeds, door het vermorzelen van de slangenkop, toen Hij het geweld des doods, de overheden en machten der hel uittoog en openbaar ten toon stelde, en daarover triomfeerde, plantte Hij Zijn banier daar zijn vijand placht te legeren.

3. Hij werd tot een banier der volkeren, toen Hij Zijn troon bij Zijn hemelvaart in de hemel zette, om Zijn koninkrijk te doen heersen onder alle volken; toen Hij overwonnen hebbende, met Zijn Vader ging zitten op Zijn troon, om Zijn erfrijk te aanvaarden, en uit de hand Zijns Vaders aan te nemen. Ziet hoe Hem Zijn Vader als een koninklijke banier plante, Dan. 7:13 en 14. *En ziet daar kwam Een met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon, en hij kwam tot de Oude van dagen, enz. En Hem werd gegeven heerschappij, eer, enz.*

4. Maar inzonderheid werd Hij onder de volkeren opgestoken als de banier, toen Hij door de Apostelen, door de verkondiging van het eeuwig Evangelie, werd gepredikt in de wereld, als het enig voorwerp en toevlucht des geloofs en des vertrouwens, voor de arme zondaar en allen die zich onder Zijn banier begeven, bij Hem schuilen, Hem voor hun Koning aannemen en verkiezen wilden. Zo staken zij die banier op alom onder de volken, wanneer zij riepen, Hand. 2:76, zo weet dan zekerlijk, het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, en Hand. 4: 10, 11 en 12.

Zo stak Hij Zichzelf reeds tot een banier op, in Zijn dagen wanneer hij riep, Matth. 2:26: *komt allen tot Mij, die belast en beladen zijt, Ik zal u rust geven.* Zo stond Hij op de groten dag des feest: *Zo iemand dorst, die komt tot Mij en drinke. Wend u naar Mij toe en wordt behouden,* riep Hij door het Evangelie, tot alle einden der aarde. Jes. 45:22.

5. En op bijzondere tijden, werd Hij bijzonder luisterrijk als een banier verheven, inzonderheid op de Pinksterdag: toen er drieduizend op een dag geworven werden, en onder Zijn krijgsbanieren toevlucht namen; toen het evangelie onder de meest bekende volkeren gepredikt werd; toen het heidendom in de dagen van Constantijn, van de troon geschopt, hun banier ter neder geworpen, en de Zijne in de plaats geplant werd, toen die grote monarch het beeld des kruises in zijn banier liet zetten, in plaats van dat der Romeinse afgoden. Dit wordt prachtig vertoond in Openb. 6:12 en 17 en 12:7-11.

Als zulk een banier zou Hij staan tot een vertoon van bestendigheid.

Hij zou staan en blijven staan, Hij zou zijns vijands geweld verduren kunnen; geen

helse macht, geen menselijk geweld, geen vijandig heidendom, zou die banier daar kunnen ter neder werpen. Stelden zij zich daartegen op, hoort hoe de Heere spreekt, Ps. 2:4-9. De koningen der aarde zouden zich opstellen tegen deze Banier, maar alles vruchteloos, dus stond en bleef de wortel Isaï staan; tot een bannier der volkeren.

II. Maar om tot het tweede deel der woorden te komen; wat zouden nu de volkeren doen; zouden ze die banier ook versmaden gelijk de verharde Joden? Nee, **zij zouden naar Hem vragen!**

Deze volkeren worden hier, en doorgaans, heidenen genaamd; wordende gelijk bekend is, daardoor verstaan alle natiën, uitgezonderd de kinderen Israëls, onnodig om tot verstand dezer tekst daar nu meer van te zeggen.

Die heidenen zouden naar Hem vragen. Een banier die omhoog opgestoken wordt, is zo zichtbaar, dat het onnodig schijnt naar dezelve te vragen, doch dit zal ons in de gedachten brengen:

a. Dat het vreemde, en van God en Zijn Zoon vervreemde volkeren waren, die deze banier des Konings niet kenden. Zeker dat was de toestand van het heidendom in het algemeen en van alle mensen in het bijzonder, schoon dat die banier in hun land opgestoken was, zo was Hij hun echter onbekend, en zij hadden van node naar Hem te vragen; het waren toch volken van verre daar die banier opgestoken zou worden.

b. Dit vragen dan naar de wortel Isaï, zal dan in het algemeen zoveel en hetzelfde te kennen geven, als zoeken naar dezelve, immers, dat men zoekt, daar vraagt men naar. zo wordt dat bij elkaar gevoegd. Ps. 105:4. *Vraag naar de Heere en Zijn sterkte; zoekt Zijn aangezicht gedurig.*

In enige bijzonderheden, naar Jezus te vragen veronderstelt en sluit in:

1. Een ontdekking van Zijn noodzakelijkheid en van de rampzaligheid van hun staat, in de dienst, en onder die banier daar zij dus lang in gedeeld hadden. Dit begon dan het heidendom te zien, door het eerste gerucht van het Evangelie, dat zij in een verschrikkelijke ellende en gevaar waren, en door de banier van het heidendom en des duivels tot de stomme afgoden heen geleid; horende de gezanten van Christus roepen: Hand. 18:23-25 *Die God die de wereld gemaakt heeft*, enz. Dat leert toch elke zondaar zien, die onder die banier komt, dat hij in een verloren staat en van vele doodvijanden zijner ziele geheel omringd is in zijn zondeschuld. De rechtvaardigheid Gods, de toorn Gods, de vloek der wet, de macht des duivels, de kracht en vervloekte slavernij der zonden en des werlds, de naderende tijdelijke en eeuwige dood, maken hem van alle zijden benauwd; en hij ziet als hij bij Jezus, als de banier, geen toevlucht krijgt dat hij gewisselijk eeuwig rampzalig is, dit drijft hem naar Jezus toe.

2. Zulke zielen krijgen verlichte kennis, door Gods Woord en Geest, van die banier in al zijn hoedanigheden. Zij leren die Persoon kennen in alle Zijn graveersels; bijzonder in Zijn noodzakelijkheid als een toevlucht wegens het gevaar daar zij in zijn; zij zien Hem gepast en algenoegzaam tegen al het kwaad dat hun dreigt, en tegen al hun ellende en rampzaligheid; onder die banier zien ze veiligheid en bescherming tegen al hun vijanden, en in Zijn dienst daar zij door die opgestoken banier toe genodigd worden, zien zij de hoogste gelukzaligheid.

3. Maar hieruit wordt in hun ziel geboren, de allerhartelijkste en levendigste begeerte naar de Heere Jezus en Zijn gemeenschap. Nu wordt de ziel vervuld met rusteloze verlangens om ook onder die banier van die Koning te zijn, zij neemt resolutie om uit des satans dienst en van onder dit vaandel weg te lopen, zij wil de dienst van de

wereld, zonden en satan voor eeuwig verlaten; ach kon zij van die heerschappij maar verlost en vrij komen, zij is als christenslaaf op een Turks schip, zij wil graag genomen worden. Zij ziet zoveel dienstvaardigheid in Koning Jezus en zoveel onbetamelijkheid in het zondigen en oorlogen tegen die Koning, zij werpt de wapenen voor Zijn voeten neer en geeft zich krijgsgevangen en dat vrijwillig zonder voorbeding! En zien zij, dat zij nog zo weinig kennis aan Hem hebben:

4. Dan vragen zij naar de Heere bij anderen, bij de leraren, bij andere godzaligen, en bij de Heilige Schriften. Ja, dat is zo eigen aan de oprechte zoekers naar Jezus, dat zij zo graag bij anderen, die van die Jezus kunnen spreken, horen spreken van Zijn weg. Wat verlangt hun hart weleens van Gods volk te horen verhalen wat zij in Jezus gezien hebben; hoe zij Hem gezocht en gevonden hebben. Vragen dan of zij zo en zo zondig en ellendig en onmachtig ook waren, of zij die zonden, die verkeerdheid ook hadden; vragen om raad en onderwijs, hoe daar en daar in te handelen, en of Jezus ook zulke rebellen onder zijn banier wel laat vluchten, of er voor zulken ook raad is. Zij vragen met de beroerden op de Pinksterdag: wat zullen wij doen mannen broeders? En met de stokbewaarder: wat zal ik doen om zalig te worden? En met de onderwijzer: is er nog een middel om de straf te ontgaan en wederom tot genade te komen? Of zij zijn radeloos, ze zien hun blindheid, zij gevoelen hun onmacht. Zo heeft de Heere Sion gegrond, opdat de bedrukten Zijns volks daar een toevlucht zouden hebben.

5. Dat vragen naar de wortel Isaï, zegt ook, Hem zoeken in alle wegen en middelen waarin Hij te vinden is. Zo wordt aan het heilbegerig volk alom in Gods Woord een zoeken toegeschreven. Gelijk gij zo de opperste wijsheid hoor spreken: Spreuk 8:34, 35. David in Ps. 24:6. *Die uw aangezicht zoeken, dat is Jacob.*

Zij zoeken Hem, in Zijn Woord, in Zijn huis, bij Zijn volk, in het verborgen.

a. In Zijn Woord daar Hij afgebeeld wordt in al Zijn schoonheid. O, wat is dat Woord hun zoet en aangenaam, wat is dit een liefelijk Evangelie; inzonderheid al zij er de Naam van Jezus, en de beschrijving van Zijn heerlijkheid, hoogheid, licht en leven, gewilligheid om zulke zondaren te zaligen O, wat is dan dat Woord zoet, wat breken zij menig kwartiertje uit, om Gods Woord te lezen, of andere schriften der godzalige leraren. Zo zoeken ze Jezus in Zijn Woord, want het oogmerk is om nadere ontdekkingen van Jezus te krijgen.

b. Tot dat doel gaan zij naar Gods huis, die voor hen nu liefelijke woning. Ziet de heidenen zo vragende naar de wortel Isaï, Hand. 16 alwaar gezegd wordt: *dat de heidenen baden, dat op de naasten Sabbat dezelfde woorden gesproken mochten worden.* Geen hinderpalen, hoe zwaar, kunnen hen uit Gods huis houden, als het maar te bekomen is. O, wat is die drift dan groot naar de kerk en godsdienst, daar denken ze is Jezus te vinden; misschien zal dat het middel zijn, dat Hij Zich eens nader aan mij ontdekt. O, hoe verlangen zij naar die dag en dat uur, dat zij van Jezus weer zullen horen prediken. Zij zoeken Hem in Zijn bedehuis evenals de heidenen. Jes. 2:3.

c. Zij zoeken Jezus bij Zijn volk, in de gezelschappen der godzaligen; bij dat volk, die Hem gezocht en gevonden hebben. Bij hen zijn ze graag, die kennen de weg bij eigen ondervinding, bij dat volk van Jezus te horen en wat er tussen Jezus en hun zielen omgegaan. O, dat is hun zo aangenaam en zoet en als zij dan hun ellende klagen, hoe zondig, verdoemelijk en onwaardig zij zijn; en de gelovigen dan zeggen, zo was ik ook toen ik tot Jezus kwam en Hij deed mij zien en geloven dat Hij gewillig was om zulke zondaren te zaligen, zo is Hij ook gewillig om u te zaligen; Jezus roept u ook zowel als anderen, en gebruikt God dit wel als een middel om hun naar Jezus uit te drijven. Ziet zoals zoeken ze Jezus bij Zijn volk. Ja, voegen zo graag zich samen

met de gebeden der godzaligen, om met elkaar hun knieën voor de Heere te buigen. O! daar en alzo zoeken ze Jezus.

d. Maar vooral, zij zoeken Jezus in het verborgen, in eenzame plaatse, al zijn het geen binnenkamrs van hun huis, die de armen vaak niet hebben; zij zijn weleens verlegen, dat niemand hen hoort, zeggen weleens, och was ik in de woeste velden, daar mij niemand horen kon als de Heere. Maar zij zoeken toch eenzame plaatsen, hoewel zij onder hun ernst om Jezus te zoeken, weleens vergeten, dat zij zo gemakkelijk gehoord kunnen worden. Maar zij zijn dan zo beschaamd, maar roepen weleens door liefdevuur uit niet de bruid, Hoog. 8:1 en 2. *Och dat gij mij als een broeder waart, zuigende de borsten mijner moeder!* Enz.

e. Ja, zij zouden Hem vragen en zoeken zo, dat er een waar toevlucht nemen tot die banier zijn zou, en een dadelijke overgang tot de banier, met een volkomen hart. Dat zoeken en dat vragen zou niet rusten of eindigen dan in een dadelijk komen onder die banier; en dat is een karakter van het rechte werk, dat niet rust of eindigt als in Christus.

Hier is dat een overlopen van de een banier tot de andere, van het ene leger tot het andere, zij zouden veranderen van weg, van dienst, van Heer en Koning, en dus een andere banier krijgen.

Hoe zeggen zij nu de dienst op, zij verlaten hunnen vorige veldheer en volkomen verbinden zij zich om onder deze banier, om onder deze Koning te strijden.

Ziet het Evangelievolk zo gewillig Jes. 45:5 en wat gaat dat met een aller-volkomenste gewilligheid gepaard. Ps. 110:3. *U wolk zal zeer gewillig gijn op de dag Uwer heirkraft.*

Ziet zo zouden zij vragen naar de wortel Isaï, en dat zou het werk blijven van dat volk, in al hun strijd, gedurig zouden zij alweer naar die banier vragen en vluchten, om bij Hem verschuiling, leiding en hulp te vinden, en geen wonder, want dat heeft Gods volk gedurig nodig in de strijd.

TOEPASSING.

Dit is het voorrecht voor ons nog in onze dagen, dat Jezus nog als een banier onder ons wordt opgestoken door de verkondiging van het eeuwig Evangelie. Een voorrecht daar weinig volkeren dezer wereld mee verwaardigd zijn, aan ons maakt God Zijn weg bekend, desgelijks doet Hij aan weinig volken.

Maar helaas! Ofschoon Jezus als zo een banier wordt opgestoken om volk te werven, wat krijgt Hij in tegenstelling van de banier des werlds, en des satans weinig toeloop, wat nemen weinig mensen dienst onder deze banier. Wat scheelt er toch aan de zalige dienst van Koning Jezus, dat er zo weinig mensen zin in krijgen? Maar och zij hebben de wereld lief, en kennen deze banier niet.

Of denkt ge dat u onder zijn banieren zijt, en van Hem hiernamaals zult gekroond worden? Kom, laat uw hart eens antwoorden op de volgende vragen, misschien dat God u doet zien dat ge nooit zo gelukkig waart. Immers, het is u beter, ontdekt te worden, als eeuwig tot uw eindeloos zielbederf bedrogen te zijn.

Ten eersten dan: hoe en wanneer zijt ge onder die banier gekomen? Bent u er onder geboren, of door de doop daar onder gebracht? Of is de zedigheid, en de kennis der waarheid die u van jongs af uit uw vragenboek geleerd hebt, u tot een blijk, dat u onder die banier zijt? Dan bent u jammerlijk door uw bedrogen hart afgeleid. Zag ge ooit dat u onder de banier van de zonden, wereld en satan leefde en diende, en werd u dien dienst ooit moed? Hebt u met ontzetting en verlegenheid uw gevaar gezien waar u door zonden voor bloot stond; en heeft u dat doen vragen naar de wortel Isaï, naar die

banier?

Ten tweeden: kent u die dingen, die wij in de verklaring van dat zoeken en vragen zeiden? Is dat in uw ziel omgegaan? Hebt u uw ziel lief, bedenkt dat nog eens, en breng dat tot uw eigen staat. Vraagt het uzelf, of u er kennis aan hebt, was Jezus u ooit zo dierbaar, hebt u Hem zo leren kennen in zijn schoonheid, heeft Jezus uw gehele hart zo ingenomen en gaf u het Hem ook vrijwillig over? Zijt u onder die banier gevlucht, hebt u er dienst onder genomen en is dat nog uw dagelijkse praktijk, naar die banier te vluchten, en bij Hem hulp en besturing te zoeken in de geestelijken strijd?

O, wat is het er verre vandaan hij de meesten! En wat bent u dan ongelukkig en diep rampzalig! O, wat is het een slechte dienst, ja vervloekte slavernij, daar u nu zo gewillig en bemoedigd onder leeft en trouw dient en strijdt.

Komt, beziet eens van nabij hoe slecht dat uw dienst en hoe gering het loon is, die hij zijn soldaten geeft. En wat leeft u in gevaar, de Heere die u dient, satan, wereld en zonden, dat zijn uw doodvijanden, die u in het eeuwig verderf zullen slepen, als u eerst uw krachten onder hun banier verspild hebt. O, onzinnige dwaasheid van een kwalijk beraden wereld.

Komt laat ik u de Heere Jezus en Zijn zalige liefdedienst eens aanprijzen. Als u onder Jezus banier dienst neemt, dan zult u verbeteren,

1. Van Koning.
2. Van dienst en werk.
3. Van gezelschap.
4. Van loon.

1. U zult verbeteren van koning, nu hebt u de boze geest Apollion tot uw koning, Gods gezworen vijand, de duivel, de god dezer eeuw, die uw zinnen verblindt. Maar als u onder deze banier komt, dan zult u tot uw Koning hebben, Gods eniggeboren Zoon de Koning Israëls, de Koning des hemels, God boven alles te prijzen in der eeuwigheid; een Koning vol van genade, goedheid, rechtvaardigheid, heerlijkheid en dienstvaardigheid. O, allerzaligste verruiling, zo een heerlijken en gelukzaligen Jezus, in plaats van die vorst der duisternis, die boze geest, tot zijn Koning te krijgen. Wie zou daar niet toe besluiten, zulk een Koning, die de schoonste in hemel en op aarde is.

2. U zult verbeteren van dienst en werk. U zult een rampzalige oorlog, die u tegen God voert, in een gelukkige vrede, ja in een schone oorlog eindigen, die u zult aanvangen met zekere beloften van overwinning tegen uw doodvijanden; u zult de vervloekte slavernij der zonden voor de zaligen liefdedienst van Koning Jezus verwisselen. O, wie zou dat weigeren?

3. U zult verbeteren van gezelschap en medestrijders. In plaats van boze goddeloze wereldlingen, zult ge u in het heirleger van Gods Heiligdom bevinden.

4. U zult verbeteren van soldij en loon. U dient nu voor niet, ja voor een rampzalig loon, u dient een der rebellige onderdanen van uw wettige heer en u en uw koning zullen overwonnen en ter eeuwige straf gedoemd worden. Maar als u dienst neemt onder deze banier, dan hebt u het allerheerlijkste loon te verwachten. Hoort Zijn eigen woord Openb. 2:7. *Die overwint Ik zal hen geven te eten van de boom des levens*, die in het midden van het paradijs Gods is, en vers 11, *die overwint zal van de tweeden dood niet beschadigd worden*, vers 17, *die overwint Ik zal hem geven te eten van het manna dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witten keursteen, en op die keursteen een nieuwe naam welken niemand kent dan die hem ontvangt*, en Openb.

3:21, zo ook 21:6. Die overwint zal alles beërven! Is dat niet veel belooft; en veel meerder geeft Hij als u ooit kunt verwachten.

Wat zegt gij, die tot nog toe de god dezer eeuw gediend hebt? Wilt u wel uit de dienst uit, en overkomen tot Jezus?

Zegt ge, hoe kom ik er uit, hij heeft mij vast in zijn geweld?

Ik antwoord en vraag, wilt u er uit zijn? Zou u waarlijk lust hebben om tot Jezus over te komen? Hebt u berouw, dat u deze Koning bestreden hebt? Zijt u daarover voor God verootmoedigt, of begeert u waarlijk verootmoedigd te worden? Wilt u de wapenen voor zijn voeten werpen, wilt u als een schuldige om verzoening komen? O, dit kan ik u verzekeren dat Jezus machtig is om u te verlossen.

Daar is nog bevel om die wortel Isaï tot een banier op te steken, om volk te werven; komt, wilt u dienst hebben onder Jezus en Zijn banier? Ziet daar het wordt u aangeboden, maar u moet naar die Koning zelf heen gaan, en met Hem spreken, en als u maar oprecht met Hem handelt, zo zal Hij tonen, dat Hij een genadig Koning is. Maar u moet zonder enig voorbeding u onbepaald overgeven, gelijk Hij u ook zonder enige conditie of voorwaarde aanneemt. Het is zulke gehele overgave aan elkaar, die alle bedingen of uitbedingen buitensluit. Wilt u alzo met Jezus onderhandelen komt dan vrij onder deze banier.

Zo gelukkig zijt gij volk van God, het zal u nog wel heugen, hoe vrijwillig u ook de zonden, de wereld en haar banier placht te volgen en te dienen, Ach, onder die banier zou u nog geweest zijn, in die rampzaligen dienst zou u gebleven zijn, en de gevolgen eeuwig ondervonden hebben.

Het heugt u nog wel, toen u dat eerst begon te zien, hoe ontroerd u was, hoe benauwd en onrustig en wat raadslagen u smeedde om te deserteren van uw ouden heer. Maar u zag geen weg, want hij hield u zo vast. U weet die benauwde worstelingen nog wel, het heugt u nog wel, wat verandering en overbuiging van uw gehele ziele u ondervond van Jezus, toen u ware lust kreeg om tot die banier over te komen. O! hoe volkomen werd Jezus overwinnaar van uw gehele ziel! u zijt immers onder die banier gekomen, u hebt dienst onder Jezus genomen, en u kunt er niet af, ja u hebt er zekerlijk ook nog geen berouw van. Maar bent u wel getrouw in het strijden onder deze banier? Hoe gaat het u al in deze dienst, staat het u wel aan? Hebt u over uw koning wel te klagen en maakt u het zo, dat Hij over u geen reden van klagen heeft? O, dat zou schoon wezen, had Jezus zo een trouw heirleger onder Zijn banier, Hij overwon de gehele wereld.

Komaan volk van God, gedraagt u behoorlijk omtrent uw Koning en onder Zijn banier.

1. Houdt u dicht bij die banier. Laat uw oog gedurig op die banier gevestigd zijn, houdt Hem gedurig in het oog, past op het wenken en zwaaien van die banier, volgt zijn leiding en bestier, als Israël oudtijds de vuur- en wolkkolom. Volgt het Lam waar het heengaat; bent u onder uw vijanden verdwaald, ziet naar uw banier om de weg te vinden, om weer bij uw compagnie te komen.

2. Wees als een bende onder een banier recht verenigt, strijdt in eenheid des geestes, met eenparige aanvallen op de vijand. Inzonderheid strijdt nooit tegen elkaar.

3. Zoekt in al uw gedragingen te vertonen, dat u onder die banier dient, u moet zonder het livrei van uw Veldheer niet in het openbaar verschijnen.

4. Wees niet onverschillig als Hij u op zware posten stelt, noch wees vreesachtig als u gevaarlijke ondernemingen hebt te doen: volgt uw banier gewillig en moedig, vreest

geen vijand, noch dood noch graf, het zijn overwonnen vijanden.

5. Vraagt dagelijks nog naar de wortel Isai: dat hebt u ook zo nodig volk van God, u hebt Hem tot alles gedurig van noden: zoekt alles toch alleen bij Jezus.

6. En troost u, met de uitkomst in uw strijd is u de overwinning met grote triomf en zegepraal beloofd. O, als u onder die heirlegers in de hemel eens zijt, die Hem volgen op witte paarden, hoe heerlijk zal de wortel Isai daar staan tot een banier des hemels en der hemelingen.

O, hoe zult u Hem daar volgen en eeuwig in Zijn nabijheid leven, als God aan u zal vervullen hetgeen staat: Openb. 7:15, 16 en 17. *Daarom zijn ze voor de troon Gods, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en die op de troon zit zal hen overschaduwen. Zij en zullen niet meer hongeren, noch en zullen niet meer dorsten, noch de zon zal op hen niet vallen, nooit enige hitte. Want het Lam, dat in het midden des troons is, zal ze weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren, en God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Amen.*